

Itájtōl toTēko

ipan mela'tájtōl

La Palabra de Dios

en el náhuatl de Tatahuicapan

LigaBíblica®
INTERNACIONAL

Primera edición
El Nuevo Testamento y un resumen del Antiguo Testamento
Náhuatl de Tatahuicapan
nhx 15-005 1.5M
©2016 Wycliffe Bible Translators Inc.

Versión electrónica ©Wycliffe Bible Translators, Inc. 2018
www.scriptureearth.org Usted es libre de: Compartir – copiar,
distribuir, ejecutar y comunicar públicamente la obra bajo las
condiciones siguientes: Atribución. Debe reconocer los créditos de
la obra de la manera especificada por el autor o el licenciante (pero
no de una manera que sugiera que tiene su apoyo o que apoyan el
uso que hace de su obra). No comercial. No puede utilizar esta obra
para fines comerciales. Sin obras modificadas. No se puede alterar,
transformar o generar una obra derivada a partir de esta obra.
<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/2.5/mx/>

ToTeko iTájtöl ipan mela'tájtöl ken tajtowaj altepe' Tatahuicapan^a

Tájtöl “biblia” kijtojneki “librojmej” ipan tájtöl griego. No mo-ixmati iga toTeko iTájtöl. La Biblia kipiá ome parte: Antiguo Testamento, librojmej yej mo-ijkuijoj kua' aya wi' toTeko Jesucristo, iwán Nuevo Testamento, librojmej yej mo-ijkuijoj kua' wálkaya toTeko Jesucristo.

Tájtöl “testamento” kijtojneki “pacto”, o ken iga motajtojtijkej Dios wan tokniwan. Antiguo Testamento pewa kén iga Dios kichij nochi yej ono'. Pactojmej yej ono' ipan Antiguo Testamento tajtowa yej Dios kichij wan Noé, Abraham iwán judiyojmej por medio de Moisés. Antiguo Testamento no tajtowa yej mochij pan país de Israel, kan ichan judiyojmej, iwán no kipiá mia' profecías. Ipan inín libro yej mo-ijkuijoj pan mela'tájtöl, kiwiga tatájkol de inochi Antiguo Testamento.

Ipan se'ya parte de inín libro, ompa ono' nochi Nuevo Testamento, ijkuilijto' ipan mela'tájtöl. Ipan Nuevo Testamento tajtowa de Jesucristo iwán iga se'ya pacto yej kichij Jesucristo iga taga' wel maye'ono iyixtaj Dios (Lucas 22:20). No tajtowa iga yej kichij Jesús wan idiscipoloymej. Ompa no ono' sekin carta kan kijkuilowilijkej sekin yej chantitoyaj pan se' altepemej yej kicredojtia'yajo' itájtöl Cristo iga kikakikej ye'noticiaj. Nuevo Testamento tami wan las profecías yej nochi kixmati ken Apocalipsis, o yej Dios kinextilij Juan pan visión.

Antiguo Testamento mo-ijkuijoj nochi ipan tájtöl hebreo, kakánajsan kan ijkuilijto' ipan tájtöl arameo. Nuevo Testamento mo-ijkuijoj ipan tájtöl griego. E' kua' panoj mia' xiwi', la Biblia moojpa-ijkuijoj ipan maj de dos mil tajtolmej, sekin tajtolmej kipiáj nochi la Biblia, wan sekin petz tatájkol. Iwán inán la Biblia, libro nokta yej máj moleerowa ipan nochi inín tajli. Inán millones de toknimej ipan pox mia' altepemej wel kileerowaj iTájtöl toTeko ipan itajtolmej.

Mela'tájtöl, ayéj ijkómpasan ken tájtöl hebreo, niga ken griego; e' tomela'tájtöl kipoxpiá ken iga tikijtowaj te kijtojneki yej wi' ipan iTájtöl toTeko iga yej mela'tajtowa wel máj makiye'kaki iwán makiye'entendero.

^a Malej Mecayapan wan Tatahuicapan de Juárez, nésiki' ijkonsan iga mela'tajtowaj, e' ono' tájtöl yej ayá' inonsan kijtojneki ipan inimej altepemej. Siga agaj kijtojneki “sentir compasión por alguien”, Mecayapan kijtowa **kikneliá**, wan iga Tatahuicapan kijtowa **kichokiliá**. Mecayapan kua' kijtowa **kichokiliá**, inín tájtöl kijtojneki “amar”. Inón iga Mecayapan **kichokiliá iye'** kijtojneki “ama a su mamá”, miej Tatahuicapan, inonsan tajtolmej kijtojneki “le siente compasión por su mamá”, kijtojneki iga iye' tejté kipolowa. Tatahuicapan iga se makijto iga “ama a su mamá”, mojtowa **kineki iye'**. Ono' komati tajtolmej yej ayé' ijikonsan, ken “pez”, yej kilijáj **topoj** Mecayapan iwán **michin** Tatahuicapan. Inón iga mochij se' traducción iyojyoka iga sejsé municipio.

Introducción a la Biblia y su traducción al náhuatl de Tatahuicapan de Juárez,^b Veracruz

La palabra “Biblia” quiere decir “los libros” en el idioma griego. También es conocida como la Palabra del Señor. La Biblia tiene dos partes: el Antiguo Testamento, que son los libros escritos antes de la primera venida del Señor Jesucristo, y el Nuevo Testamento, que son los libros escritos después de esa venida.

La palabra “Testamento” se refiere a los pactos o acuerdos entre Dios y su pueblo. El Antiguo Testamento comienza con la creación del universo por Dios. Los pactos del Antiguo Testamento incluyen los que Dios hizo con Noé, con Abraham y con los judíos por medio de Moisés. El Antiguo Testamento también narra lo que pasó en el país de Israel, donde viven los judíos, y además tiene muchas profecías. Este libro que está escrito en náhuatl, incluye un resumen de todo el Antiguo Testamento.

En la otra parte de este libro, está todo el Nuevo Testamento, traducido al náhuatl. El Nuevo Testamento habla de Jesucristo y el nuevo pacto que él hizo para reconciliar al hombre con Dios (Lucas 22:20). También narra sobre lo que hicieron Jesús y sus seguidores. Hay también varias cartas escritas a los nuevos grupos de cristianos que se iban formando al escuchar las Buenas Noticias acerca de Jesús. El Nuevo Testamento termina con un libro de profecías que todos conocen como Apocalipsis, o lo que Dios le mostró en visión a Juan.

El Antiguo Testamento fue escrito mayormente en el idioma hebreo y algunas partes en arameo. El Nuevo Testamento fue escrito en griego. A través de los siglos, la Biblia entera o en partes se ha traducido a más de dos mil idiomas y es el libro más leído en todo el mundo. En la actualidad, millones de personas de muchos pueblos pueden leer la Palabra del Señor en su propio idioma.

El idioma náhuatl es muy distinto al hebreo y al griego; pero tiene muchas maneras de expresar lo que quiere decir el mensaje de la Palabra del Señor para que los hablantes del náhuatl puedan escucharla y entenderla bien.

^b Aunque el náhuatl no cambia mucho entre los municipios de Mecayapan y Tatahuicapan de Juárez, existen términos muy importantes que no se expresan de la misma manera en estos lugares. Por ejemplo, el concepto de “sentir compasión por alguien” se dice **kikneliá** en Mecayapan, pero se dice **kichokiliá** en Tatahuicapan. En Mecayapan, **kichokiliá** se usa comúnmente para expresar amor dentro de la familia. Así que **kichokiliá iye'** quiere decir “ama a su mamá”, mientras que en Tatahuicapan, las mismas palabras quieren decir “siente compasión por su mamá” e implican que su mamá tiene una necesidad. En Tatahuicapan, para expresar “ama a su mamá”, se dice **kineki iye'**. Hay muchos otros ejemplos de palabras que no son iguales, como “pescado”, que se dice **topoj** en Mecayapan y **michin** en Tatahuicapan. Por eso fue necesario hacer una traducción para cada municipio.

Letras especiales

El texto en este libro que está escrito en náhuatl usa las siguientes letras para indicar los sonidos que no existen en español aunque algunas son letras usadas en ese idioma:

j Ejemplos: **jojtoko** *paloma*, **ojti** *camino*,
nej *yo*

tz Ejemplos: **tzakui** *se tapa*, **tzótzol** *tela*,
itepotz *su espalda*

x Ejemplos: **xachi** *mosca*, **mixti** *nube*,
italax *su barriga*

' (saltillo) Ejemplos: **to'ti** *babosa*,
yo'chi *hormiga*, **mi'** *murió*

Se subrayan las vocales que se pronuncian con más duración, es decir, las vocales largas. Se oye la diferencia entre una vocal larga y una corta al leer los siguientes pares de palabras.

ista'	<i>blanco</i>	ista'	<i>sal</i>
xoko'	<i>agrio</i>	xoko'	<i>ciruela</i>
kipata	<i>lo bate</i>	kipata	<i>lo cambia</i>
tetaj	<i>padre</i>	tetaj	<i>hay piedras</i>

Lista de Abreviaturas de Libros

Antiguo Testamento

Génesis	Gn
Éxodo	Ex
Levítico	Lv
Números	Nm
Deuteronomio	Dt
Josué	Jos
Jueces	Jue
Rut	Rt
1 Samuel	1 S
2 Samuel	2 S
1 Reyes	1 R
2 Reyes	2 R
1 Crónicas	1 Cr
2 Crónicas	2 Cr
Esdras	Esd
Nehemías	Neh
Ester	Est
Job	Job
Salmos	Sal
Proverbios	Pr
Eclesiastés	Ec
Cantares	Cnt
Isaías	Is
Jeremías	Jer
Lamentaciones	Lm
Ezequiel	Ez
Daniel	Dn
Oseas	Os
Joel	Jl
Amós	Am
Abdías	Abd
Jonás	Jon
Miqueas	Miq
Nahúm	Nah
Habacuc	Hab
Sofonías	Sof
Hageo	Hag
Zacarías	Zac
Malaquías	Mal

Nuevo Testamento

San Mateo	Mt
San Marcos	Mc
San Lucas	Lc
San Juan	Jn
Hechos	Hch
Romanos	Ro
1 Corintios	1 Co
2 Corintios	2 Co
Gálatas	Gl
Efesios	Ef
Filipenses	Flp
Colosenses	Col
1 Tesalonicenses	1 Ts
2 Tesalonicenses	2 Ts
1 Timoteo	1 Ti
2 Timoteo	2 Ti
Tito	Tit
Filemón	Flm
Hebreos	Heb
Santiago	Stg
1 San Pedro	1 P
2 San Pedro	2 P
1 San Juan	1 Jn
2 San Juan	2 Jn
3 San Juan	3 Jn
San Judas	Jud
Apocalipsis	Ap

ÍNDICE

Resumen del Antiguo Testamento

Génesis 1 al 45.	1
Éxodo 1 al 40	46
Levítico 1 al 26.	69
Números 4 al 32	75
Deuteronomio 1 al 34	89
Josué 1 al 24	91
Jueces 2 al 16	100
Rut 1 al 4	115
1 Samuel 1 al 31	117
2 Samuel y 1 Crónicas	127
1 Reyes 3 al 19.	129
2 Reyes 2 y 5.	138
Jonás.	142
Oseas	145
Amós.	147
2 Reyes 17	148
Isaías.	148
Miqueas	154
Joel	155
Abdías	155
Nahum	155
Habacuc	156
Sofonías	156
Jeremías	157
Ezequiel	161
Daniel	162
Esdras, Hageo y Zacarías	171
Ester	173
Esdras 7, Nehemías y Malaquías	180
Job.	182
Salmos 1, 23, 51 y 115	186
Proverbios (porciones)	187
Apéndice: El periodo intertestamentario	191

Resumen del
Antiguo Testamento

Achto ayá' onoya tajli, niga sitalimej; ayá' nokta onoya nité

Génesis 1:1–2:3

Kua' pewa', Dios kichij cielo iwán tajli. Tajli anesiá te iteki. Tajli tentoya iga a'ti iwán noyan tamichkantitoya. Iwán iyEspíritoj Dios nemiá a-ixko.

Iwán Dios kijtoj:

—¡Maono tawilyo'!

Iwán tatawijtikisa'. Dios kita' iga tonati' yekti iwán kiyoyokatij tawilyo' iwán takomitilyo'. Iwán tawilyo' Dios kitokawij “día”, iwán takomitilyo' kitokawij “yówal”. Inón kichij Dios achto día.

Iwán ipan ome día Dios kijtoj:

—Mamoyoyokati a'ti. Tajko kawiti ajko iwán se' tajko kawiti tani.

Iwán in a'ti moyoyokatij. Iwán inón espacio yej kawí' ajko Dios kitokawij “cielo”. Inón kichij Dios ipan ome día.

Ipan eyi día Dios kijtoj:

—A'ti yej kawí' tani mamonechko iga manesi tajli.

Iwán ijkón mochij. Inón a'ti yej monechkoj kitokawij “lám̄ar”. Iwán kan tawaktikawí', Dios kitokawij “tajli”. Dios kita' iga inón ono' bien iwán kijtoj:

—Ma-ixwakan kochkimej iwán kuawimej yej takilyowij yej welpa mokua itakilka.

Iwán ijkón mochij iga wejweyakej kochkimej iwán kuawimej yej takilyowij yej mokualiá itakilka. Dios kita' iga onoya bien. Inón kichij Dios ipanya eyi día.

Ipan nawí día Dios kijtoj:

—Maono yej xotaj ipan cielo iga matawikan ipan tajli; iwán maserviro iga makimarcaro días, meses iwán añojmej.

Ijkón iga Dios kichij ome tawilyo', yej máj weyi iga matawi ipan día, yej máj alimpa iga matawi tayowakan. Iwán no kichij sitalimej iga nochi inimej matawikan ipan tajli. Iwán kita' inón iga ono' bien. Inón kichij Dios ipan nawí día.

Ipan día cinco Dios kijtoj:

—Maono michimej ipan lamarmej iwán ipan apamej, iwán maono totomej iga mapatanikan.

Ijkón kichij Dios sese'pa michimej iwán totomej iwán kita' iga inón ono' bien. Iwán Dios kijlijkej inomej animálmej:

—Xipiwikan iwán xakan ximochantitij noyan ipan tajli.

Inón kichij Dios ipan día cinco.

Iwán kuá' asi' seis día Dios kijtoj:

—Maono sese'pa animálmej: yej momatij ipan kuayoj, iwán yej momatij ipan patio, takayomej iwán yej moelwawatatzowaj.

Ijkón kichij Dios inochi animálmej, takayomej iwán kowamej. Iwán kita' iga inochi ye'kajtiaya. No kijtoj Dios:

—Matikchiwakan se taga' ken tejamen, iga makimandaro michimej, totomej, takayomej iwán kowamej.

Ijkin iga Dios kichij gente. Achto kichij se taga' iwán despuéj kichij se siwa' iwán kijlijkej:

—Ximochantikán nigaj ipan tajli. Xipiwikan iwán xiktemikan inochi tajli. Amejamen anyawij ankimandarotij inochi yej ono' ipan tajli. Nimitzmakaj iga amotakualmej inochi kochkimej yej wel mokua iwán itakilka kuawimej. Iwán inochi animálmej, takayomej, kowamej iwán totomej nikhaka kochkimej iga makikuakan.

Ijkón Dios kichij nochi iwán kita' iga inochi ye'kawí'. Inón kichij Dios ipan día seis.

Ijkón kuá' tami' seis día, tami' iga kichij cielojmej iwán tajli iwán inochi yej onokej ipan.

Kuá' asi' día siete, Dios mosewij iga kichij inochi itekipánol; inón iga kitapejpen día siete, iwán kijtoj iga yekti iga mamosewilo inón día.

Dios kichíwa achto taga' iwán siwa'

Génesis 2:7-9, 15-25

Kuá' Dios kichij yej áchtopa taga', kichij iga talpínol iwán kiyagapítza' iga kimá' vida. Ijkón pewa' iga taga' onoko. Ikiśáyampa tonatí' onoya se jardín kan Dios kiwejweyiyaltij sese'pa kuawimej yej takilyowij. Ompa motokawíaya Edén. Ompa Dios kitalij yej áchtopa

taga' iga makicuidaro kuawimej. Iwán itajkoyan inón jardín kitajlij ome kuawimej. Se de inomej kuawimej, siga mokua itakilka wel mo-ixmatiá katiapa yej yekti iwán katiapa yej ayekti iga mochiwa. Iwán inón se' kuawi' yej iga kikualiyaya itakilka nikeman ayá' mikiá.

Dios ijkín kijlij taga':

—Wel tikua takilmej yej ono' ipan inochi kuawimej yej ono' ipan jardín. E' amo xikua itakilka kuawi' yej tanextiliá katiapa yej yekti iwán katiapa yej ayekti iga mochiwa. Siga tia tikuati tia timikiti.

Dios kichij iga talpínol inochi animálmej, ken takayomej, kowamej iwán inochi totomej iwán nochi inimej kiwiguilij Adán iga makitojtokawi. Adán kitojtokawij sejsé inomej animálmej iwán inán inonsan itokamej.

E' Adán iselti onoya iwán ayagaj íwan nemiá. Iwán Dios kijtoj:

—Ayekti iga taga' maono iselti. Nia nikchiwati yej íwan manemi iwán makipalewi.

Iwán Dios kikochtij taga' iwán miej kochtoya kikixtilij se isjúkuil. Dios kichij se siwa' iga inón síjúkuil iwán kiwiguilij taga'. Kua' kitachilij kijtoj taga':

—Inín mochij iga nonakayo iwán iga noomiyomej, iwán motokawij siwa'^a iga Dios kikixtij ipan taga'.

Inón iga taga' moyokatiá kua' monamiktiá iwán isiwa'. Iwán kua' onókeja sekan iyomextimej mochiwaj sesan iyixtaj Dios.

Adán iwán Eva onoyaj ipejpetzkamej iwán ayá' mopinawiliyaj.

Yej achto taga' iwán siwa' kichiwaj yej ayekti

Génesis 3:1-24

Inón kowa'^b poxsan tamatiá máj que inochi animálmej yej Dios kichij. Iwán kowa' kitajtan siwa':

—¿Ix Dios mitzijlijkej iga amo xikuakan itakilka inochi kuawimej yej ono' ipan jardín?

Iwán siwa' kijtoj:

—Wel nikuj itakilka inochi kuawimej, e' inón kuawi' yej ono' itajkoyan jardín, Dios ne-ijlijkej iga amo manikuakan iwán niga manikchijchimikan itakilka. Siga inón nikchiwaj niawij nimikitij.

E' kowa' kijlij siwa':

—¡Ayá' anmiskisej! Dios kimati iga kua' amejwan ankikuaskej itakilka inón kuawi' wel ankimatij katiapa yej yekti iwán katiapa yej ayekti iga mochiwa, iwán anmochiwaskej ken Dios.

Siwa' kita' iga itakilka kuawi' mōnsajti' iwán kikuajnekiá. Yéj

^a Inín achto ijkulijto' ipan tájtol hebreo. (Xikita glosario “Hebreo”.) Tajtolmej “taga’” wan “siwa’” ipan tájtol hebreo achi ijkonsan mokaki; (taga': ix, siwa': ixaxj). ^b Ap 12:9

kijtowaya anka siga kikuya poxsan tamatis. Iwán kikopej kan pilojtoya inón tákil iwán kikuaj. Iwán no kimá' iwéj iwán no kikuaj. Iwán nimaninsan mo-itákeja iga onokej ipetzkamej. Iwán kijzonkej iyiswayo se kuawi' yej ken nanawi iga motzakuakej.

Despuéj kikakikej iga Dios ompa nemiá ipan jardín se tiota' kuá' taseseyay. Taga' iwán isiwa' miyankej tajkokuayoj. Iwán Dios kinotza' taga' iwán kitajtan:

—¿Kan tono'?

Taga' kijtoj:

—Nigaj nono'. Nikagui' iga tinemiá ipan jardín iwán nimomajtij iga nono' nopetzkan. Inón iga nimiyan.

Iwán Dios kitajtan:

—¿A'yéj mitzijlij iga tono' mopetzkan? ¿Ixtaj tikuaj itákilka kuawi' yej nimitzijlij amo xikua'?

Taga' kijtoj:

—Kena, nikuaj. Nemá' inin siwa' yej tinemá' iga nosiwa'.

Iwán Dios kitajtan siwa':

—¿Te iga inon tikchij?

Siwa' kijtoj:

—Iga kowa' nekajkayaj; inón iga nikuaj inón tákil.

Iwán Dios kijlij kowa':

—Iga inon tikchij, nia nimitzcastigaroti máj que nochi animalmej. Inán nochipa tia timoelwawatatzoti, iwán tia tikuati tajli. Iwán nia nikchiwati iga tej iwán siwa' amo ximoye'itakan, iwán no ayá' moye'itaskej mopilowan iwán ipilowan siwa'. Se yej de ipilowan yawi kixitinati yej tej tikchiwa, e' tej ayá' tiwelitiati iga xikxitina yej yejpa kichiwas.^c

Iwán Dios kijlij siwa':

—Kuá' tia tipilowati, pox kualoj iga titaonoltij. Malej iga kualoj iga titaonoltij, e' tia tikijyowiti iga tia tiknekiti iga xono iwán mowewej iwán yej yawi mitzmandaroti.

Dios kijlij taga':

—Iga ticredoj mosiwa' iwán tikuaj itákilka kuawi' yej nimitzijlij amo xikua, iga tej motechko ayya ye'onos tajli iga ayya mochiwas takilmej ken ikya. Poxsan tikuajkualoj kuá' tia titekipanoti iga tikasis motákual nochipa este que ximiki. Wejweyatij witzyoj ipan tajli iwán tia tikuati kuaxiwi' yej mokua. Titekipanoj iwán timilinas ijkon iga tiktanij motákual, este que ximochiwa sej tajli iga de tajli nimitzchij. Iga tejwa' nokta ti de talpinol iwán de talpinolsan sej timochiwas.

Iwán Dios kichij ome ken wipil de kuetax se iga taga' se iga isiwa' iwán motaajkijkej. Iwán kijtoj Dios:

—Inán taga' mochi_j ken se_j yej de tejámempa inán kimati katiapa yej yekti iwán katiapa yej ayekti iga mochiwa. Iwán iga amo kikuis itakilka kuawi' yej tamaka vida iwán kikuaj iwán onos nochipa.

Dios kikixtij inón taga' iwán isiwa' ipan jardín de Edén iwán kititan taga' iga matekipano ipan mijli. Dios kititan sekin angelejmej^d iga makicuidarokan iga ni agaj amo maasi este kan ono' kuawi' yej tamaka vida iga wel kikuajitaj itakilka.

Yej achto tamiktij

Génesis 4:1-22, 25-26; 5:3-5, 9-29; 6:1-3

Kua' kúskeja Edén, Adán iwán isiwa' kipiakej ome ipilowan. Ipiltzin yej máj tekoko kitokawijkej Caín, iwán yej tetzoyo' Abel. Abel tekipanowaya iga kipiwaiya borrego_jmej.^e Caín tekipanowaya ipan mijli.

Se día iyomextimej kiwiguilijkej se ofrenda Jehová Dios. Caín kiwiga' se ofrenda yej kikixtij ipan ímil, Abel kiwiga' borrego_jtzin yej séligo' iwán yej paréj chikakti'. Jehová Dios kiye'ita' Abel iwán iyofrendaj, e' ayá' kiye'ita' Caín iwán iyofrendaj. Iwán Caín poxsan kiejkuesiwi'.

Jehová Dios kijlij Caín:

—¿Te iga tikuesiwi? Siga tikchijka katka ken kichij mokn_jn iga nemiktilij borrego, nimitz_jye'itaya, e' como tikchij ken tej tikne', ayéj ken nej nikne' inón iga ayekti yej tikchij. E' siga tikchiwa ken nej nikijtowa, ay'ya tikch_jwas yej ayekti.

Se día Caín kijlij Abel iga mayakan ipan kuayoj. Kua' ompiga asikej, Caín kimiktij iyikn_jn. Iwán Jehová Dios kitajtan Caín:

—¿Kan ono' mokn_jn?

Caín kijtoj:

—Ayá' nikmati. ¿Ix nej nicuidarowa nokn_jn?

Jehová kijlij:

—Malej iga amo xine-ijli, nej nikmati iga tikmíktija mokn_jn. Inón iga nia nimitzcastigaroti. Inín mochiwas mokastigoj, kua' iga ipan mijli tia titekipanoti, ayá' yawi mochiwati yej tia tiktokati ipan momil. Tia tinejnentinemiti noyan iga tiktemojtinemis tajli yej máj yekti iwán nikanaj ayá' yawi mochiwati yej tia tiktokati.

Iwán Caín kijlij Dios:

—Ayá' nikijyowij iga poxsan xinecastigaro. Siga nia ninemiti ipan sejsé' tajli, agaj yawi neasiti iwán yawi nemiktiti.

E' Dios kijlij:

—Yej yawi mitzmiktiti, poxsan nia nicastigaroti.

^d Xikita glosario “Ángel”. ^e Xikita glosario “Borrego”.

Iwán Dios kitálij se marca ipan ikajlo' Caín iga ijkón kuá' agaj íwán masis, amo makimikti. Caín kisa' ompa kan tatapojtoya iwán Dios iwán yajki mochantito ipan se' tajli yej itoka' Nod.

Iwán Caín siwayowi' iwán kipiakej se ipiltzín yej kitokawijkej Enoc. Caín kichij se altepe' iwán kitokawij Enoc kensan ipiltzín. Enoc kipiá' se ipiltzín yej kitokawijkej Irad. Irad kipiá' se ipiltzín yej kitokawij Mehujael. Mehujael kipiá' se ipiltzín yej kitokawij Metusael. Metusael kipiá' se ipiltzín yej kitokawij Lamec.

Lamec kipiá' ome isiwa', iwán yej ipilówampa Lamec kipiá' se iyokichpiltzín yej achto vej iga mochantij ipan se kuetaxkajli iwán kipiwij ganado; sewo' ijya' achto iga kitzotzonaya arpa' iwán kipitzaya akatzín, iwán sewo' sej yej achto ijya' iga tekipanowaya ipan tepos.

Kuá' Adán kipiaya 130 años, kipiá' se' ipiltzín yej kitokawij Set. Adán kipiá' no máj ipilowan. Asi' este 930 años de edad. Set kipiá' se ipiltzín yej kitokawij Enós. Set iwán Enós kicredokey Dios.

Enós kipiá' se ipiltzín yej kitokawij Cainán. Enós kipiá' no máj ipilowan. Cainán kipiá' se ipiltzín yej kitokawij Mahalaleel. Cainán kipiá' no máj ipilowan. Mahalaleel kipiá' se ipiltzín yej kitokawij Jared. Mahalaleel kipiá' no máj ipilowan. Jared kipiá' se ipiltzín yej kitokawij Enoc. Jared kipiá' no máj ipilowan. Enoc kipiá' se ipiltzín yej kitokawij Matusalén. Enoc kipiá' no máj ipilowan. Enoc nochipa kichiwaya ken kineki Dios. Inón iga kuá' Enoc kipiaya 365 años Dios kiwiga' pan cielo. Enoc ayá' migui', isatiajki pan cielo.

Matusalén kipiá' se ipiltzín yej kitokawij Lamec. Matusalén kipiá' no máj ipilowan. Matusalén migui' kuá' kipiaya 969 años. Lamec kipiá' se ipiltzín yej kitokawij Noé. Lamec kipiá' no máj ipilowan.

Ijkón pewa' iga piwikej poxsan gente ipan tajli. E' ijkón ken iga piwikej yejamen no poxsan kichijkej yej ayekti. Inón iga Dios kijtoj:

—Ayo' nia nikmakati iga la gente maviviro poxsan. Nia nikmakátisan iga mavivirokan malej 120 años.

Kuá' apoliwilo' iga tiawa'

Génesis 6:5-18, 20, 22; 7:1-8:22; 9:1-3, 11-13

Kuá' Dios kita' iga póxsanya mialo' iwán nochipa kejlantokej iga kichiwaj yej ayekti, poxsan moknomati' iga kichij gente. Iwán kijtoj:

—Báldejsan nikchij gente. Inán nia nikpoloti inochi yej ono' ipan tajli, iwán inochi animáimej yej wejweyi iwán yej ajalimpa ken takayomej, kowamej iwán totomej. Masejtaj anikchij.

Onoya setzín taga' yej Dios kiye'ita'. Inón taga' itoka' Noé. Yéj poxsan ye'nemiá iga nochipa kicredowaya Dios más que inochi tajtaga' yej de itiempoj. Noé imela'selti yej kichijtoya ken Dios kineki. Noé kipiá' eyi ipilowan yej kitokawijkej Sem, Kam iwán Jafet.

Iwán Dios kijlij Noé:

—Niksentalija noalmaj iga nia nikpoloti gente yej ono' ipan tajli iga poxsan kichijtokej yej ayekti iwán san kejlantokej iga kichiwaj yej ayekti. Inón iga nia nikpoloti ipan tajli, e' nia nimitzmanawiti tej iwán mosiwa' wán mopilowan. Inán nikneki xikchiwa se weyi ákal de kuawi' iwán xiktatajktzakua kan makalakikan yolkamej iwán kan no makalakikan mopilowan. Xiktzajtzakua iga sásal kajkan takoyajto' iga amo maakalaki. Inón ákal achín yawi mediroti: 135 metros iweyajka, 23 metros ikoyajka iwán 14 metros iwejkapanka. Makipiá eyi pisos iwán se ventana ken

a medio metro tánipa del techo. Iwán no yawi kipiati puerta se lado. Kua' támisya tikchiwas in ákal, nia niktitaniti poxsan komati tiawa' ipan tajli iga nia nikpoloti inochi yej inán vivirowa ipan tajli. Tejsan nia nimitzmanawiti iwán mosiwa' wán mopilowan wán mosiwamomej.

Noé kichij inewi kensan Dios kijlij. Kua' weyi ákal tzópi'ya, Dios kijtoj:

—Xikalákiya ipan ákal iwán inochi mofamiliaj, iga inochi yej vivirowaj inín tiempo, moselti yej tiye'nemi no-ixtaj.

Iwán Noé kala' ipan ákal iwán isiwa', ipilowan iwán isiwamomej iga mamomanawikan ipan inón tiawa' yej pox recio. Iwán yejamen kalakkej inochi clase animálmej, takayomej, kowamej iwán totomej. Kalakkej se yej okich iwán se yej siwa' de cada animálmej, ijkón ken Dios kijlij Noé iga makichiwa iga amo mapoliwikan inochimej. Iwán no kalakkej se' seis pareja de sejsapa clase animál yej welpa mokua. Kua' pánoja siete día inochimej onóyaja iyijtiko ákal. Iwán Dios kikaltentzakua' iwán íkuá' tzinti' tiawa' yej poxsan recio.

© 1996 David C. Cook

Cuarenta día iwán cuarenta yówal tiawatajtitoya. Kua' a'ti téjkaja ipan tajli, ákal majkej iwán pewa'ya iga ajki. A'ti tejkatiaya ajachi ajachi este kitzakua' inochi tepeyoj yej máj wejwejkapan. Ijkón iga amikikej inochi gente yej onoyaj ipan tajli iwán no mikikej nochi animajmej. Iselti Noé iwán yej onoyaj ipan ákal ayá' amikikej; e' yej ayá' kalakkej ipan ákal amikikej.

Tajli atentoya ciento cincuenta día, e' Dios ayá' kelkaj Noé iwán inochi animajmej yej onokej ipan ákal. Inón iga Dios kichij iga maejekatajtía ipan tajli, iwán a'ti pewa' iga temoj ajachi ajachi, este ipan mes siete, inón ákal moketzato ipan tepeyoj yej itoka' Ararat. A'ti seguïroj iga temotiajki iwán ipanya mes diez, nesiaja tepemej yej máj wejwejkapan.

Kua' pánoja cuarenta día Noé kitapoj iventanajyo ákal iwán kimajkaj se toto' yej itoka' cuervos, e' inón toto' papatantinemiá iwán mokuupaya se. Ijkón kichijtoya este que wagui' a'ti. Despuéj Noé kimajkaj se jojtoko iga makimati siga ye'wa'ya in a'ti. Iwán inón jojtoko mokupepa' se ipan ákal iga ayá' kasi' nikanaj kan tawakto' iga mamoketzta. Puej tajli tentoya-o' iga a'ti. Iwán Noé kimajkui' in jojtoko iwán kakij akalijti'. Iwán kicha-o' máj se' siete día iwán se kititan inonsan jojtoko iga makisa ipan ákal. Kua' némiya pe takomiti jojtoko mokupepa' kitankuajtiwitzeya se kuaxiwi'. Inón iga Noé kimati' iga a'ti waktoyay. Noé kichá' se' siete día máj iwán se kititan inonsan jojtoko. E' inón jojtoko ay'ya mokupepa' ipan ákal. Iwán Noé kimati' iga témoja a'ti.

Dios kijlij Noé:

—Xikisa pan ákal wan mosiwa',
mopilowan iwán mosiwamomej.
Xixixti no inochi animajmej,
totomej, kowamej inochi
takayomej iga mayakan noyan pan
tajli iwán poxsan mapiwikan.

Ijkón iga kiskej ipan ákal.
Iwán Noé kichij se altar^h iga
kiweyimatiiltij Dios. Iyixko inón
altar kitatij sekín yolcamej iwán
totomej iwán kimá' iga ofrenda
Dios. Kua' Dios kita', poxsan
yolpagui' iwán kijtoj:

© 1996 David C. Cook

—Nikeman inán ayá' nia nikatemiti tajli iga itechko taga', porque taga', este kua' aya yolej kejlami iga kichiwa yej ayekti. Niga no nia nikpoloti animamej ken nikchij inán.

'Miej ónogo' tajli, onos tokalis iwán tapixkalis, yawi onoti sekti iwán tadoton, wi' tiempo iga sektajtiás iwán wi' tiempo iga tadotonitiás, tanesis iwán tayowatis.

Iwán Dios kijtoj iga maye'onokan Noé iwán ipilowan iga inín tájtol:

—Xipiwikán iwán xakan noyan pan tajli. Amejwan anyawij ankimandarotij inochi animamej yej ono' ipan tajli. Takayomej, kowamej, totomej iwán michimej. Inochi animamej iwán kuaxiwimej yej mo-ixmati iga mokua, wel ankikuaskej.

'Ay'ya máj nia nikpoloti nochi yej isato' iga maamikikan. Ay'ya yawi wíkiti se' ijkompa tiawa' yej poxsan recio yej kipolowa nochi yej ono' ipan tajli. Niktálíja akosamaló' ipan mixti iga manesi iga ay'ya yawi wíkiti nisé yej poxsan recio tiawa' yej kipolowa nochi yej ono' ipan tajli.

Dios kichiwa iga la gente amo matajtokan ipan sesan tájtol

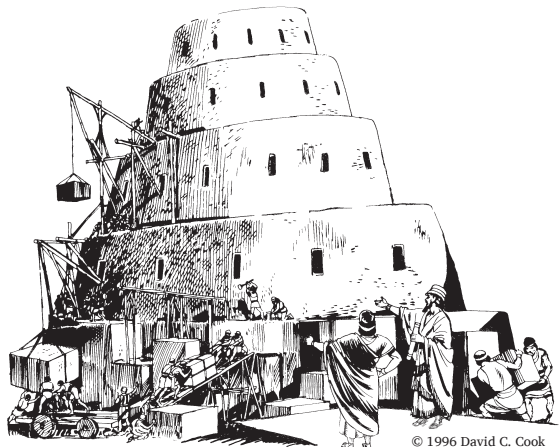
Génesis 10:32–11:9

Kua' poliwió'ya, yej momanawijkej kipiamej poxsan ipilowan iwán ijkón iga piwilo' sej ipan tajli. Inón tiempo inochi yej onokej ipan inín tajli kipiayaj sesan itajtölmej. Se día kijtojkej:

—Tiawij tikchawatij se weyi-altepe' iwán se torre yej paréj wejkapan iga mateweyimatiłtikan. Amo matipapayintinemikan noyan ipan inín tajli. Máj yekti sékansan matimochantikan.

Kua' Dios kita' inón altepe' iwán torre yej nemi kichiwajaj tajtaga', kijtoj: “Kitzintijkeja iga tekipanowaj iwán ayagaj wel kikawaltíaj. Inochin kipiáj sesan itajtölmej, inón iga wel moentenderowaj iga kichiwaj yej kejlamej. Inán matitemokan iga matiktajtölpatatij iga ay'ya mamotajtolkakikan wan iyiknimej.”

Iwán ijkón Jehová Dios kitajtölpata' inochi gente. Inón iga kikajtejkej iga kichiwaj altepe' iwán torre

iwán papayinikej noyan ipan tajli. Iwán inón altepe' motokawij Babel, iga Dios ompa kitajtolpata' inochi gente.

Dios kitapejpena Abraham

Génesis 11:10, 27-32; 12:1-20

Onoya se taga' yej itoka' Taré yej ipiltzimpa ipilowan Sem. Taré kipiá' se ipiltzin yej kitokawij Abraham. Abraham monamiktij wan se takotzin yej itoka' Sara. Iwán yejamen onoya se isobrinoy itoka' Lot. Chantitoyaj ipan país yej itoka' Babilonia,ⁱ ipan se altepe' yej itoka' Ur. Se día Dios kijlij Abraham:

—Xikajtewa mótal, mokniwan iwán íkal motaj iga tiati ipan tajli kan nej nia nimitznexiliti. Iwán mopilowan poxsan yawij piwitij iwán ipan yejamen nia nikchiwati se weyi nación; nia nimitzyolchikawati iwán motoka' poxsan yawij kiweyimatilitij. Iwán iga tej tincredowa, sekin no yawij pakitij. Nikye'itas yej mitzye'itas iwán ayá' nikye'itas yej ayá' mitzye'itas. Iga tej inochi familias de inín tajli yawij yolpakitij iga kipiaskes yej yekti.^j

Taré yej itajpa Abraham, kisa' ipan ital. Yajki iwán Abraham iwán Sara yej isiwa'pa Abraham. Lot yajkij no iwamej ipan se' tajli yej itoka' Canaán. Kua' asikej ipan altepe' yej itoka' Harán, ompa kawikej iga mochantijkej. Yej itajpa Abraham migui' ipan inón altepe' yej itoka' Harán.

Kua' mígui'ya itaj, Abraham kichij inewi kensan Dios kitekimá'. Iwán kisa' Abraham iwán Sara iwán Lot ipan inón altepe' yej itoka' Harán iwán iborregojmej, iganadoj iwán yej kicuidarowayaj iganadoj. Iwán asikej kan kitokawiyaj Betel, ipan inón tajli yej itoka' Canaán. Yej ichamej Canaán kijliayaj cananeo, e' Dios kijlij Abraham iga inón tajli yawi kawiti iga ipilowan. Iwán Abraham kinechkoj te'ti iga kichij ompa se altar^k iwán iyixko kitatij se animal iga kimá' Dios.

Iwán apistajtiá' noyan ipan inón región. Abraham kijtoj iga ay'ya kipiás te kikuaj iwán yajki mochantito Egipto, iga kikagui' ompiga onoya tákual.

Kua' asitiáyaja Egipto, Abraham kijlij isiwa':

—Nej nikmati iga tej tipoxmonsajti' iwán kua' egipciojmej mitzitaskej, yawij mitzelewitij. Iwán yawij nemiktij iga xikawi iga yejamen. Inón iga xikijlikan iga tinoknin.

Kua' asíkeja Egipto, egipciojmej kitakej Sara iga poxsan monsajti'. Iwán yajkij kijlitoj Faraón, yej egipciojmej irreymej, iga inón siwa' poxsan monsajti'. Despuéj egipciojmej kiwigakej Sara ichan Faraón iga

ⁱ Babilonia kan ichan gente yej kijliá los caldeos. ^j Gálatas 3:8 ^k Xikita glosario "Altar".

íwān mamonamikti. Faraón kinekiá iga makipiá ken se yej imela'siwa'. Inón iga Faraón kimá' Abraham borreojmej, vacajmej, burrojmej, camellojmej' iwán monsojmej. E' Dios akiye'ita' yej nemi kichiwaj. Iwán Dios kiknochij Faraón; isiwamej iwán ipilowan menfermarojkej. Inón iga Faraón tatitan iga makinotzatij Abraham iwán kijlij:

—¿Te iga inín tinechiwilij? ¿Te iga ayá' tine-ijlij iga inín siwa' tejsa mosiwa'? Tej tikijtoj iga moknín iwán tikmá' lugar iga manikui katka mosiwa' iga nosiwa'. Nigaj ono' mosiwa'. ¡Xíkuiya iwán xákanya!

Iwán Abraham kisa' Egipto, iwán isiwa' iwán inochi yej kipiaya.

Abraham iwán Lot moyojyokatiáj

Génesis 13–14

Kua' Abraham kisa' Egipto iwán isiwa' iwán inochi yej kipiaya, yajkij sej ipan tajli de Canaán. Iwán isobrinoj yej itoka' Lot yaya iwán yejamen. Kua' asikej sej Betel ompa kan Abraham achto kichij se altar^m, ompa moketza' iwán kimiktij se animál iga kimá' gracias Dios.

Abraham poxsan katka rico, kipiaya oro, plata iwán poxsan komati yolcamej. Lot no katka rico, ijkonsan ken ikoko Abraham. Kipiaya komati borreojmej, vacajmej iwán gente yej íwān onoyaj; ompa kan onoyaj ayá' kimakaya iga matakua^{kan} mia' yolcamej. Ay'ya wel onoyaj sekan iga yej kicuidarowayaj iganadoj Abraham mokuejkuesowayaj iwán yej kicuidarowayaj iganadoj Lot. Iwán ijkín se día Abraham kijlij Lot:

—Nej mokoko iwán tej tinosobrinoj inón iga ayekti iga tejámensan matimokuejkuesokan, niga wan nomayoralmej niga iwán momayoralmej. Anka yekti iga matimoyojyokatíkanya. Ompa ono' inochi tajli iga xiktapejpena kan timochantij. Siga tej tia a la izquierda, nej nia a la derecha, siga tej tia a la derecha, nej nia a la izquierda.

Lot kitachilij noyan kan planada kita' iga tayekan kan ono' ati' yej itoka' Jordán, iwán kita' iga inón planada kipiaya komati a'ti, nesía ken tikita jardín yej Dios kichij. Iwán Lot kitapejpen inewi inón planada yej ono' itenoj a'ti Jordán iwán ompa yajki mochantito itzalan altepemej kan poxsan tayekan. Despuéj yajki mochantito este ipan altepe' yej itoka' Sodoma

© 1996 David C. Cook

^l Xikita glosario “Camello”. ^m Xikita glosario “Altar”.

kan la gente poxsan katka maľojmej iwán kichıwayaj yej poxsan ayekti.

Abraham kawı' Canaán kan paréj pampatepeyoj, iwán Dios kijlij:

—Ompa kan tono', xitachá noyan. Nej nia nimitzmakati inochi tajli yej tikita, iwán nochipa yawi ijyati motatki iwán iga mopilowan. Nej nia nikpoxpiwiti yejamen ken talpínol yej ono' ipan tajli. ıXimoketza inán, iwán xiknejnemili inın tajli iga inochi iweyajka iwán inochi ikoyajka iga nej nia nimitzmakati!

Iwán Abraham kixijxitin ikuetaxkajlimej iwán kikokolochoj iwán yajki mochantito ipan kuayoj kan itoka' Mamre, itenoj altepe' Hebrón. Ompa kichij se altar, iwán iyıxko kitatij se yolka' iga kimá' Dios.

Miej Abraham chantitoya Mamre, reyejmej yej chantitoyaj Sodoma iwán Gomorra onoyaj en guerra icontraj gobiernojmej yej sejsé' altepemej. E' Sodoma iwán Gomorra kipolojkej kua' onoyaj en guerra, iwán cholojkej kan planada. Inón planada kipiaya poxsan aaxapo' yej poxsan wejweyi. Kua' motajtalajtıayaj wejwetzikej ipan inón axapomej. Iwán sewo' reyejmej kalakkej ipan iyaltepeyo Sodoma iwán Gomorra iwán kiwigakej nochi takualmej iwán yej poxsan patıyoj yej ompa onoya. No kiwigakej sekin siwatkej yej ompa onoyaj. Kua' mokupekej panotejkej ichan Lot yej isobrınojpa Abraham yej chantitoya Sodoma, iwán no kiwigakej preso iwán inochi yej kipiaya. Se taga' yej choloy yajki kijlito Abraham inochi yej sucederoj.

Kua' Abraham kimati' iga isobrınoj óno'ya preso, kinechkoj inochi imonsojmej, onoyaj 318 tajtaga' iwán kisentalohtıjkej inomej reyes este ipan altepe' yej itoka' Dan. Abraham iwán imonsojmej kisémpolojkej, iwán kitalohtıjkej este ipan altepe' yej itoka' Hoba, iwán ompa kikuilıjkej inewi yej kichtekkej. Ijkón iga Abraham kipalewij isobrınoj Lot iga momanawij iwán kipiá' sej yej itátkipa yej kichtekilıjkej. Iwán no kimanawij inochi siwatkej iwán sekin gente.

Kua' kitanılıja inochi iyenemigojmej, Abraham mokupepa', iwán el gobierno de Sodoma iwán se isacerdotej Dios yajki kixnamikito. Inón sacerdote kitokawıayaj Melquisedec, iwán yéj no katka rey de Salem. Melquisedec kitenewij Dios iga makipalewi Abraham iwán ijkın kijlij:

—Dios yej kichij cılojmej iwán tajli, yawi mitzmakati yej yekti.

Iwán la gente yawi kiweyimatiłiti Dios iga yéj mitzpalawij iga tiktanilıj moenemigojwan.

Iwán Abraham kimá' Melquisedec parte de itatkimej yej sejo' ki-ojpa-asi!. De cada cien yej itátkipa Abraham, diez kimá' Melquisedec.

Despuéj rey de Sodoma kijlij:

—Nemaka inochi nogentej, iwán xıkuiya iga tej inochi yej notatkimej.

E' Abraham kijtoj:

—Nikprometerowilij toTeko Dios yej ono' ajko, yej kichij cielo iwán tajli iga ayá' nia nikuiti nité yej teja motatki iga nikeman amo xikijto iga tej tinerricojtilij.

Iwán Abraham yajki sej ichan.

Dios motajtoltiáj iwán Abraham

Génesis 15:1-6, 13-14, 18; 16:1-12, 15-16; 17:1-21, 23-27

Despuéj Dios kinotza' Abraham iwán kijlij:

—Amo ximoknomati Abraham, nej nimitzmanawiá iwán nimitzmas yej pox valerowa.

E' Abraham kijtoj:

—¿Notejas iga xinemaka inón yej pox valerowa? Tej tikmati iga ayá' nipilwaj.

Iwán Dios kikixtij Abraham ompa kan tatapojtoyaj iwán kijlij:

—Xikye'tachili cielo iwán xicontaro sitalimej, siga wel; iga ijkón yawi piwiti mopilówampa ipilowan.

Abraham moconfiaroj iga wel mochibas yej Dios kijlij. Inón iga Dios kita' ken se taga' yej poxsan ye'nemi.

Dios no kijlij Abraham:

—Xikmati iga mopilówampa ipilowan yawij mochantitij ipan se país kan ayéj italmej. Ompa yawij onotij ken esclavojmej,ⁿ yawij kiknochiwatij cuatrocientos años. E' nej nia nicastigaroti inón nación iga poxsan yawij kitekipanoltitij mopilówampa ipilowan. Iwán despuéj mopilówampa ipilowan ompa kimajkawaskej iwán kuá' kisaskej, poxsan motapialiskej. Inín tajli nia nikmakati mopilowan, pewas ipan río de Egipto iwán tamatiti este ipan weya', yej itoka' Eufrates.

Panojkay máj de diez años desde iga Dios kijlij Abraham iga yawi kimakati yéj iwán ipilówampa ipilowan inón tajli yej de Canaán. E' Abraham iwán Sara aya pilwajkej. Ichán Abraham onoya se siwa' de Egipto itoka' Agar, ompa onoya iga tekipanowaya, iwán inochi yéj kichiwaya iga yéj onoya iga iyesclavaj Sara. Se día Sara kijlij Abraham:

—Ta' xikita, Dios ayá' kineki iga manikpiá nopiltzín, e' nimitzijliá iga ximotecho iwán noesclavaj Agar. Pues nej nikijtowa iga ipan yéj kena tikpiás mopiltzín.

Abraham kine' ken iga Sara kijtoj, iwán despuéj Abraham kitechoj Agar. Kuá' Agar kimachlíja iga xolóyoja, kijiyayay ipatronaj iwán ay'ya kiye'itaya. Iwán Sara motelwij iná' Abraham, iwán Abraham kijtoj:

ⁿ Xikita glosario “Esclavo”.

—Ta' xikita, moesclavaj tej tikmandarowa. Xikchiwili ken tej tikneki.

Iwán íkua'ya Sara kipewaltij iga kiknochij Agar. Iwán Agar choloj iwán yajki ipan desierto^o kan ayagaj chantito'. E' iyángel^p Dios kasi' ipan desierto itenoj atzontekon, iwán kijlij:

—Xaj sej kan ono' mopatronaj iwán xikchiwa inochi yej yéj yawi mitzijliti. Tia tikpiati poxsan mopilowan. Inón mopiltzin yej tia tikpiati tia tiktokawiti Ismael, iga Dios mitzíta'ya iga tichokato'. Kua' yéj yawi yolasiti, yawi lucharoti iwán a'san nesís, iwán nochi yawij lucharotij icontraj yéj.

Iwán Agar yajki sej ichan Abraham. Despuéj Agar kita' se ichoochin. Inón vej Abraham kipiaya ochenta y seis años iwán inón xolo' kitokawij Ismael.

Kua' Abraham kipiaya noventa y nueve años, Dios kixnextilij iwán kijlij:

—Nej niDios yej nochi wel nikchiwa. Xiye'nemi, amo xikchiwa yej ayekti no-ixtaj iwán tiawij timotajtolitij. Nia nikpiwiti poxsan mopilowampa ipilowan iwán ipan tej yawij kisatij yej iyyatij reyejmej iwán kichiwaskej paismej. Inón pacto yej nikchiwa iwán tej iwán inochi mopilowan, iga nej nia nijyati nochipa amoDios. Tej iwán yejamen nia nimitzmakatij tajli yej itoka' Canaán, inón tajli kan inán tichantito'. Nia nimitzmakatij iga nochipa ma-ijya amotatki iwán nej nia nijyati amoDios.

'Amo xikelkawakan yej nimitzijlijkej. Inín anyawij ankichiwatij: inochi tajtaga' yej de amejámempa yawij kichiwilítij se operación yej kijliáj circuncisión.^q Inochi tajtaga' makitekilikan ikuakajlotzin ípan. Inón yawi mochiwati iga manesi iga nimotajtolitija iwán amejwan. De aman iwán nochipa, inochi tajtaga' yej de améjwampa yawij mocircuncidarotij kua' kipiaya ocho día iga nacerojkej. Ijkón nopactoj nestikawiti ipan ikajlomej ipan inochi ividajmej. Yej ayá' kinekis iga mocircuncidarotij awel mochantij iwán amejwan iga ayá' kichiwa ken kijtowa nopactoj.

Dios kijlij no Abraham:

—Nia nimitzmakati se mopiltzin ipan Sara.

Abraham motolojtiajki este ipan tajli iga motankuáketza' iwán kijtoj ipan iyalmaj: “¿Ixtaj se taga' de cien años weljo' kipiá ipiltzin? ¿Ix an cierto iga Sara weljo' kitas ipiltzin, e' kipiaya noventa años?”

^o Xikita glosario “Desierto”. ^p Xikita glosario “Ángel”. ^q Xikita glosario “Circuncisión”.

Iwán Dios kijlij:

—Nej nikijtoj iga mosiwa' Sara yawi mitzmakati se mopiltzín iwán tia tiktokawiti Isaac. Yéj yawi kitati ixolo' inímejsan fechas ipan inínsan año yej wí'.

Abraham kichij ken Dios kijtoj, iwán no kicircuncidaroj Ismael, iwán inónsan día no kicircuncidarojkej iyescłavojmej iwán inochi yej onoyaj ichan Abraham yej ompa tekipanowayaj, ijkón ken Dios kitekimá'. Abraham no mocircuncidaroj.

**Abraham kitenewiá Dios iga amo mapoliwikán gente
yej chantitokej Sodoma**

Génesis 18

Se día toTeko Dios kixnextilij Abraham. Abraham ewatoya ipan ikalten kuá' kita' eyi tajtaga' ejejkatokej iyixtaj. Iwán se de yejámempa, Dios.

Kuá' Abraham kita' imanín moketza' iga ki-omemawij iwán kiwigakej iga mamosewitij itampa kuawi' kan tasejkan, iwán tatekimá' iga mamokuiti a'ti iga mamokxipakakan iwán no tatekimá' iga mamokuiti tákual iga yejamen.

Kuá' támi'ya takuajkej, paxalowanimej kitajtankej Abraham:

—¿Kan ono' mosiwa' Sara?

—Ne ono' kalijti' —kijtoj Abraham.

Iwán se de yejamen kijtoj:

—Se xiwi' sej niwi' nimitzpaxalowiliki iwán íkuá' mosiwa' Sara yáwiya kipiati se ipiltzín.

Miej kalijti' Sara kikaktoya inochi yej kijtojtoyaj, wejwetzka' iga yéj iwán Abraham póxsanya katka yolejkej.

Iwán Dios kijlij Abraham:

—¿Te iga wetzka Sara? Iga Dios ateyi yej awel makichiwa.

Despuéj inomej paxalowanimej mokejketzkej iwán ojkuikej iladoj altepe' Sodoma. Iwán ijkín kijtoj Dios: “Anka yekti iga manikijli Abraham yej nia nikchiwati, iga yéj yawi ijyati tetaj de se weyi nación. Pues nej nikijlij iga nia nikmakati yej yekti inochi gente iga yéj kichiwa ken nikijliá; iwán no niktapejpen iga makitekimaka ipilowan iwán yej ipilowampa ipilowan iga makichiwakan yej nikmachtijkej iwán makichiwakan inochi yej yekti iwán ijkón nej nia nikchiwati inochi yej nikijlij.”

Iwán ijkín Dios kijlij Abraham:

—Gentejmej yej chantitokej Sodoma iwán Gomorra momati iga ayá' ye'nemij iwán kipoxchiwaj yej ayekti. Inán nia ompiga iga manikita

sigá kichijtokej yej poxsan ayekti ken iga mojtowa. Siga kichijtokej nia nikmatiti.

Iwán iyomexti paxalowanimej yajkij Sodoma, e' Dios káwigo' achi máj iwán Abraham. Iwán Abraham kitajtan Dios:

—¿Ix tia tikchiwati iga mamikikan sekan yej ye'nemij iwán yej kipoxchiwaj yej ayekti? Siga ono' ipan inón altepe' cincuenta tajtaga' yej ye'nemij, ¿ix tia tikchokilíti inomej cincuenta? Awel xikmíktiya yej ye'nemij iwán inomej yej ayá' ye'nemij. Tej tijuez yej tikmandarowa inewi tajli, iwán nochipa tia tikchiwati yej yekti.

Iwán Dios kijtoj:

—Siga nikasi cincuenta yej ye'nemij ipan altepe' Sodoma, iga vejamen nia nikchokilíti inochi yej chantitokej ompa.

Abraham sej kijlij:

—Xineperdonaro iga nimixewiá iga nimitznotza ijkín, pues tej tiDios iwán nej nichijto' iga talpínol. E' sigá políwi-o' cinco yej ye'nemij iga mamasi cincuenta, ¿ix tikpólójsan inewi altepe' iga inón cinco yej poliwi?

Dios kijtoj:

—Siga nikasi cuarenta y cinco yej ye'nemij ayá' nia nikpoloti.

Ki-ojpatajtan Abraham:

—Siga maono cuarenta yej ye'nemi, ¿ix tikpólójo' in altepe'?

—Iga inón cuarenta ayá' nia nikpoloti altepe' —kijtoj Dios.

E' Abraham sej kijlij:

—Nimitzijliá iga amo xinekuesowili iga nimitznojpa-ijliá inonsan sej. E' sigá tikasis ompa treinta yej ye'nemij, ¿ix tikpoloj in altepe'?

Dios sej kijlij:

—Siga nikasi treinta ayá' nia nikpoloti altepe'.

Abraham sej ki-ojpa-ijlij:

—NoTeko nimajmawi iga sej nimitznojpatajtani, e' ¿ix tikpoloj in altepe' sigá tikasis veinte yej ye'nemij?

Dios kijtoj:

—Iga inón veinte yej ayá' kichiawaj yej ayekti, ayá' nia nikpoloti altepe'.

Abraham sejo' ki-ojpa-ijlij:

—NoTeko achi xinechokili iga amo xinekuesowili, e' nia nitajtoti inán sesan vej iwán ay'ya máj nia nimitzkuejkuesoti; ¿ix tikpoloj in altepe' sigá tikasis diez yej ye'nemij?

Dios kijlij:

—Nike maono diez yej ye'nemij aya'san nia nikpoloti altepe'.

Kua' Dios tami' tajtoj iwán Abraham, yajki. Iwán Abraham yajki sej kan ono' ikuetaxkajli.

Dios kipolowa altepe' yej itoqa' Sodoma e' kimanawia' Lot

Génesis 19:1-29

Kua' nemiy takuikuiliwi, inomej omen angelejmejr yej kipaxalowilitoyaj Abraham asikej Sodoma, e' nesiaj ken gente. Iwan Lot ewatoya ojtenoj kan kalakiya ipan altepe'. Kua' kita', moketza' iga komemawij. Motzompiloj iwan kijlijkej:

—Nokniwan nimitzijilaj iga matiakan kalijti' iga ompiga xikochitij. Mosta isajpa anyaskej.

E' yejamen kijtokej:

—Anka aya' niaskej, gracias. Niawij nitanesitij ipan calle.

E' Lot poxsan kitejteki'ijlijkej iwan este que kinekkej iga senyajkij ichan. Kua' asikej, Lot kichij takual iga paxalowanimej iwan cenarokej.

Aya kochaj kua' inochi tajtaga' yej ichamej ompa Sodoma kiyawalokej kajli. Chokomej iwan wewetkej pewakej iga kitzajtziliaj Lot:

—¿Kan onokej in tajtaga' yej yewa asikej mochan? ¡Xikixtikan!
¡Niknekij manimotekakan iwan yejamen!

Iwan Lot kisa' iga kinotzkej, e' kua' kisa', parej kiye'tzakua' ikalten iwan kijlijkej:

—Noamigojwan, amo xikchiwakan yej pox ayekti.

E' yejamen kijtokej:

—¡Xicholo ompa!

Nimaninsan kipewaltijkej iga kimagakej Lot iwan kina'techojkej kalten iga makixitinakan. Iwan angelejmej kimatilankej Lot iga kakijkej kalijti'. Iwan angelejmej kitzakkej kalten iwan inochi kipachatilijkej inomej tajtaga' yej onoyaj jueraj. Inochi este yej chokotzino' iwan este yej majya wewej, pachatiakej. Iwan ijkon siawikej iga kimamatemojtinemiaaj kalten.

Iwan inon omen paxalowanimej kijlijkej Lot:

—Xikui mosiwapilowan, iwan yej monamiktijnekij iwamej, iwan inochi yej tikpia' ipan inin altepe'; xikixti iwan xikuiga wejka. An si niawija nokta nikpolotij in inin altepe' iga poxsan kichiwaj yej ayekti gente yej nij chantitokej iwan asi'ya este iyixtaj Dios, iwan inon iga netitankej iga manikpolokan.

Iwan Lot yajki kitato chokomej yej monamiktijnekij iwan itakomej, iwan kijlijkej:

—¡Matikisakanya nigaj, iga Dios yawi kipoloti inin altepe'!

E' chokomej ayá' kicredojkej yej Lot kijtoj, iwán como némiya tanesiá, angelejmej kijlijkej Lot:

—¡Ximaporado! xikixti mosiwa' nigaj iwán inón ome motakomej, siga ayá' tikneki iga ximiki kua' niawij niktatitij gentejmej de inín altepe'.

E' como Lot pox i'san nenentoya, inón ome angelejmej kimatilantiajkij, yéj iwán isiwa' iwán itakomej iga Dios kichokliljo' yejamen, iwán kikixtij ipan inón altepe' iga kimanawij.

Kua' kískeja ipan altepe', se de inomej angelejmej kijtoj:

—¡Ximotalokan, ximomanawikan! Amo xitachakan amotepotztaj, niga ximokeketztiakan kan planada. Xakan pan tepemej siga ankinekij ximomanawikan.

E' Lot kijlijkej:

—¡Ayá' noknimej! Amejamen annepalewijkeja poxsan, anmochijkej pox ante-ijiknimej iwán nej iga annemanawijkej. E' awel niawij ipan tepemej, iga ompa wel nepasarowaj tejté yej ayekti iwán nimikiskej. Ne-iga ono' se altepe' poxsan alimpatzín. Na'san ono' wan wel nimomanawiáj ipan. Ompiga xinettitanikan.

Se de yejamen kijtoj:

—Ono' bien. Nia nikchiwati yej tine-ijlij. Ayá' nia nikpoloti altepe' iga yej tine-ijlij. ¡Xákanyawa' ompiga!, awel nikchiwa nité miej iga aya amasij ompiga.

Kua' tanési'ya, Lot asi' ipan inón altepe' yej itoka' Zoar, Dios kititan ti'ti iwán azufre yej wetzi' ipan Sodoma iwán Gomorra ken tikita tiawa'; kipoloj inochi yej chantitoyaj ompa iwán kipoloj no inochi mijlimej iwán inochi yej takilyowij yej onoya pan planada.

Isiwa' Lot yaya tatepotztaj, tachá' itepotztaj iwán ómpaya ejkatikawi', ay'ya semi molín iga móchija estatua de ista'.

Se'ya día isajpa, Abraham yajki kan nokta tatapowa' iwán Dios; tachá' iladoj Sodoma iwán iladoj Gomorra iwán noyan kan planada, iwán kita' iga noyan tejkawiá pokti, ken tikita se weyi ti'ti. Ijkon Dios kejlan Abraham iwán kikixtij Lot ompa kan poliwiło'.

Mokuejkuesolo chan Abraham iga itechko ome ipilowan

Génesis 20:1; 21:1-4, 8-21

Kua' poliwiło'ya Sodoma iwán Gomorra, Abraham kisa' kan onoya iwán yajki mochantito ipan se altepe' yej itoka' Gerar. Yajkij no isiwa', Sara iwán iyesclavaj^s yej itoka' Agar yej Abraham no kikui' iga isiwa'. Ompa Sara kita' ipiltzín iwán kitokawij Isaac, iwán kicircuncidarajt kua' kiwigay ocho día iga onoko.

^s Xikita glosario “Esclavo”. ^t Xikita glosario “Circuncisión”.

Kua' Isaac kikawaltíjkeja iga chíchi, Abraham iwán inochi imonsojmej, kilwichiwilijkej. E' Sara kita' Ismael yej ipiltzín Agar iga kipínajtiá Isaac. Iwán Sara kuesiwi' iwán ijkín kijlij Abraham:

—¡Makisákanya Agar iwán Ismael! Kua' timikis, anikneki ni alín Ismael makikui iga iherencij yej motátkipa; nopiltzín Isaac xiktatkimaka inewi.

Kua' inín kikagui' Abraham poxsan moknōmati' iga ayá' kinekiá makikixti Ismael. E' Dios kijlij:

—Xikchiwa inochi yej Sara mitzijlij, iga mopilowan yawi wíkiti ipan Isaac. Iwán Ismael nia nō nikpiwiti ipilówampa ipilowan iga yéj nō mopiltzín.

Ipan se'ya día, poxsan isajpa, Abraham moketza' iwán kimá' Agar pan iwán se kuetaxtekon^u tento wan a'ti, iwán kinawatij. Agar yajki iwán ipiltzín, iwán nentinemiaya ipan desierto kan ayagaj chantito', iwán ay'ya kimatiá kan yaya. Kua' tám'ya a'ti yej onoya ipan kuetaxtekon, kikajtey chokotzín itampa se kuawi' yej chapati' iga poxsan tadotonitiaya, iwán yajki motalito wejka iga ayá' kinekiá makita iga atane'mikis. Iwán chokotzín pewa' iga choga'. Dios kikagui' iga chokotzín chokato', iwán este ipan cielo Dios iyángel kinotza' Agar iwán kijlij:

—Agar amo ximajmawi porque Dios kikágui'ya iga chokato' mochokotzín ompa kan ono'. Xicuidaro mopiltzín, pues Dios yawi kichiwati iga mapíwi ipilówampa ipilowan iwán kichiwaskéj se weyi país.

© 1996 David C. Cook

Iwán Dios kinextilij Agar se atzontekon. Yéj yajki iwán kitemij kuetaxtekon wan a'ti iwán kimá' Ismael iga makoni. Iwán ompa mochantijkej kan na'san atzontekon. Dios kipalewij chokotzín, iwán weyá' iwán mochantij ipan desierto iwán poxsan wel kimimaya tejté iga tawíjtōl. Iye' kinamiktij iwán se takotzín de Egipto iwán poxsan piwi' ipilówampa ipilowan Ismael.

^u Xikita glosario “Kuetaxtekon”.

Dios kitǎliá a prueba Abraham iga makita siga moconfiarowa ipan yéj

Génesis 22:1-18

Awejkati' Dios kitalij a prueba Abraham iga makita siga moconfiarowa ipan yéj. Inón iga kijlij:

—Abraham, xikui moselpiltzín Isaac yej tikpoxneki, iwán xaj ipan tajli yej itokǎ' Moriah, nigaj ipan Canaán. Kuǎ' tóno'ya ompiga, xinemaka mopiltzín iga ofrenda. Xikmikti iwán xiktati iyixko se tepe' yej nia nimitznexiliti.

Ipan se'ya día, isájpasan, Abraham moketza' kixilajtij iburroj; kitzojtzonte' kuajkuáwil iga kitatiá ofrenda. Iwán yajki ompa kan Dios kijlij, iwán ipiltzín Isaac iwán ome imonsojmej. Nejnenkej eyi día iwán Abraham wéjkasan kita' inón tepe' kan yawi tamiktiti iga kimaka iyofrendaj Dios. Iwán kijlij imonsojmej:

—Xikawikan nigaj iwán burro. Nej iwán chokotzín acho' máj nitayakanaskej; niawij nikmakatij ofrenda Dios iwán nimokuepaskej sej.

Abraham kikui' kuajkuáwil iga yawi kitatiti yej yawi kimiktiti iwán kisaloltij Isaac; iwán kikui' cuchillo iwán ti'ti. Iwán yajkij omémejsan, iwán después Isaac kijlij itaj:

—Notaj, tikpiáj kuajkuáwil iwán ti'ti, e' ¿kan ono' in borrego' yej tiawij tikmiktij?

Itaj kijtoj:

—Dios kichiwas iga maono se borrego iga matikmiktikan.

Kuǎ' asíkeja kan kijtoj Dios, Abraham kichij se altar.ʷ Iwán Abraham kinejnechkoj kuajkuáwil; iwán kilpij ipiltzín yej itokǎ' Isaac iwán kitalij iyixko altar ipan kuajkuáwil. E' kuǎ' kíkui'ya

© 1996 David C. Cook

© 1996 David C. Cook

ʷ Xikita glosario “Borrego”. ʷ Xikita glosario “Altar”.

cuchillo iga kimiktiayay ipiltzín, iyáŋgel Dios kinotza' este ipan cielo iwán kijlij:

—Amo xikmikti in mopiltzín. Inán nikmátiya iga tej tikmajmawiliá Dios, pues tej ayá' tikiyan iga tikmiktíá moselpiltzín.

Iwán íkua'ya Abraham kita' se borrego molialiarojto' ikuakua ipan imajma' se kuatzín. Abraham yajki kikuito inón borrego iwán kimiktij iga ofrenda. Migui' borrego iga kitakixtilij Abraham ipiltzín. Iwán Dios kijlij Abraham:

—Nia nimitzyolchikawati poxsan iga inín yej tikchij iga ayá' tine-iyaniij moselpiltzín. Nia nikpoxpiwiti mopilowan ipilówampa ken tikita sitalimej yej ono' ipan cielo iwán ken xajli yej ono' lamarten. Iwán inochi país yej ono' ipan tajli yolpaktoskej iga tej tikchiwa ken nikijtowa.

Kita-ijtaniliáj Isaac

Génesis 23:1-2, 17-19; 24: 25:5, 7-10

Kua' Sara kipiaya ciento veintisiete años, migui'; iwán Abraham kitajtanilij ivecinojmej, ompa ipan Siquem, iga makinamakiltikan tájkol tajli iga makichiwa se xapo' iga kitoka isiwa' iga migui'. Kinamakiltijkej iwán ipan inón tajli, Abraham kitoga' isiwa'.

Abraham póxsanya katka wewej, iwán Dios kirricojtilij. Se día Abraham kinotza' iyesclavoj yej majya wewej, yej onoya acargo inochi itekipánol Abraham, iwán kijlij:

—Xineprometerowili iyixtaj Dios, yej kichij cielo iwán tajli, iga ayá' tikmakas lugar nopiltzín Isaac iga mamonamikti iwán takotzín de inín tajli de Canaán, sino que tej tiati ipan nótal, iwán ompa tia tiktapejpenati se takotzín iga yéj, e' yej noknímejpasan. Iwán iyesclavoj kijtoj:

—E' siga takotzín ayá' wí'neki nowan, ¿te nichiwás? ¿Ix manikuiga mopiltzín ipan tajli kan tichantitoya?

Abraham kijlij:

—¡Ayá', amo xikuiga ompiga nopiltzín! Dios nekixtij ompa iga nemá' inín tajli iga nopilowan ipilowan, inón iga nopiltzín yawi kawiti nigaj. Dios yawi kititaniti iyáŋgel^x iga matapanotiá iga xikuajliga se takotzín iga isiwa' nopiltzín. Siga takotzín ayá' wí'neki mowan, ompa tej ay'ya tikmati, e' jawel tikuiga nopiltzín ompiga!

Iwán iyesclavoj kiprometerowilij iga yawi kichiwati yej kijlij Abraham. Después kitapejpen regalo yej máj yekti yej kipiaya ipatrón, kikui' diez camello^y iwán yajki ipan altepe' yej itoka' Harán ipan

^x Xikita glosario “Ángel”. ^y Xikita glosario “Camello”.

Mesopotamia. Kua' inón esclavo^z asi' al̄tepetenoj némiya takomitiaya. Inón hora siwatkej iwán takomej tekiyayaj atakuitij. Inón esclavo kimá' lugar iga mamosewikan icamellojmej pozojtenoj, iwán pewa' iga tajtoj iwán Dios:

—Jehová iDios nopatrón Abraham. Achi xikpalewi nopatrón, iwán xinēnextili yej nimitztajtaniá. Nia nimotāliti nigaj pozojtenoj miej takomej de nigajpa witezēj atakuikij. Xikchiwa iga takotzīn yej manikijli: “¿Ix ayá' achi tinemakas a'ti iga manikoni yej tikuiga ipan moakōn?”, iwán mane-ijli: “Kén iga ayá', xikóniya, iwán nō nia nikamakati mocamellojmej”, iwán ma inonya yej tej tiktapejpen iga isiwa' Isaac. Ijkōn nia nikmatiti iga tikpalewij nopatrón.

Aya tamiá iga tatapowa iwán Dios kua' kita' ompa wi' se takotzīn kikechpanojtiwi' iyaqōn. Iwán inonwa' Rebeca, yej isiwapiltzīn Betuel, yej ipiltzīn Nacor yej iyíknīmpa Abraham. Rebeca poxsan katka mōnsajti' iwán aya wewejyoj, yéj temoj ipan pozo, iwán kitemij iyaqōn iwán némiya yaya, íkua' inón esclavo motaloj iga kitechoto iwán kijlij:

—Achi manikoni alín a'ti yej tikuiga pan moakōn.

—Xikóniya tajwéj —kijtoj takotzīn.

Iwán imanīnsan kitemowij iyaqōn iwán kimá' iga makoni. Kua' támi'ya konij a'ti, takotzīn kijlij:

—Nō nia nikixtiti a'ti iga makoni mocamellojmej.

Iwán imanīnsan kakij a'ti ipan ákal kan atij animālmej iwán yajki mia' vej pozo este que kikixtij a'ti iga inochi camellojmej. Inón esclavo kitachilijtoya, e' atē kijtowaya, pues yéj kinekiá makimela'mati siga toTeko kititanilij inón takotzīn. Kua' camellojmej tami' konijkej a'ti, inón taga' kikixtij se anillo de oro, iwán kimá' takotzīn iga iyadornoj ipan iya', ken iga yejamej kitāliáj. Nō kimá' ome pulsera de oro iga makitali ipan ima' iwán kijlij:

—¿Ix awel tine-ijlij a'yéj motaj? ¿In ichan motaj ono' an kan achi ompa manikochi?

Iwán yéj kijtoj:

—Nej ipiltzīn Betuel, yej ipiltzīn Nacor. Nochamej ono' lugar iga xitanesi ompa, nō ono' lugar kan motekaj camellojmej iwán nō ono' itakualmej.

Iwán inón esclavo motankuaketza' iwán kiweyimatiltij Dios, ijkīn kijtoj:

—¡Gracias tej, iDios nopatrón Abraham! Pues tej tikchij ken tikijtoj iwán tipoxte-ijiknīn iwán yéj iwán tineojmá' ipan ojti iladoj ichamej iyiknīmej.

^z Xikita glosario “Esclavo”.

Takotz_{in} motalojtiajki çan iye' iga kipowil_{ito} inochi yej kipasar_{oj}. Takotz_{in} kipiaya se ikoko itoka' Labán, iwán yéj motalojtiajki pozo kitemoto inón taga' iga kitalij iyanilloj iwán pulserajmej yej kiwiga' isiwa-ikn_{in} iwán kikagui' kua' Rebeca kipojto' kensan kijtoj inón esclavo. Labán asi' kan pozo, iwán kijlij taga':

—Gracias a Dios iga tiwalaj. Xaj nochan. ¿Te iga tikawi nigaj fuera? Nitaye'tál_{ija} kalijti' kan wel tikochis iwán se lugar iga camellojmej.

Iwán inón taga' yajki ichan Betuel. Labán kitatemowij camellojmej, kitamaga', iwán kiwajli' a'ti iga inón taga' iwán iga yej íwan nemiáj mamokxipakakan.

Kua' kitamakáyaja, iyesclavoj Abraham kijtoj:

—Aya nia nitakuati siga ayá' achto nikj_{it}owa te iga niwalaj.

—Tej xitajto —kijtoj Labán.

Iwán yéj kijlijkej:

—Nej imonsoj yej amokn_{in} Abraham. Dios kiye'íta'ya poxsan nopatrón iwán kirriçojtí_{lja}: Kima'ya borregojmej iwán ganado, plata, oro, monsojmej iwán isirvientajmej, camellojmej iwán burrojmej. Iwán Sara yej isiwa' Abraham, kita' se ipiltz_{in} kua' póxsanya ilamaj, iwán nopatrón kima'ya ipiltz_{in} inewi yej kipiá. Ne-ijlij iga manikjurádo, ne-ijlij: “Amo xikmaka lugar iga nopiltz_{in} mamonamikti iwán takotz_{in} yej chantito' nigaj Canaán. Xaj ichan iyikn_{imej} notaj iwán xiktemo yej de norrázajpa se takotz_{in} iga yéj.”

Ijkón iga inán nasi' kan ono' pozo, iwán kua' nitatapo_jtoya iwán Dios nikijlij: “Jehová, Abraham iDios, siga tikch_iwas iga maye'kisa in_{in} viaje, nimitztajtani_{liá} kenán iga nono' pozojtenoj ijk_{in} mamochiwa: inón takotz_{in} yej atakuiki iwán nej manikijli: Achi manikoni a'ti yej pan moakón, iwán mane-ijli: xikóniya, iwán no nia nikixt_{iti} a'ti iga mocamellojmej, iwán ma inonya in takotz_{in} yej tej tiktapejpen iga isiwa' ipiltz_{in} nopatrón.”

'Aya niktamiaya iga nitatapowa iwán Dios kua' nikita' Rebeca nemi w_i' kikechpanojtiw_i' iyakon. Temoj ipan pozo iga ataku_i, iwán nikijlij: “Achi xinemaka al_{in} a'ti”. Iwán yéj iman_{in}san kitemowij iyakon iwán ne-ijlij: “Xikóniya, iwán no nia nikamakati mocamellojmej”. Iwán yéj nemá' a'ti, iwán no kimá' nocamellojmej. Iwán niktajtan: “¿In tej, a'yéj ipiltz_{in}?” iwán yéj ne-ijlij: “Nej isiwapiltz_{in} Betuel, iwán notajwewej itoka' Nacor”. Iwán nikmá' anillo iwán ome mapulseraj; iwán nimotankuak_{et}za' iwán nikweyimatiltij Dios. Nikweyimati' Jehová yej iDios nopatrón Abraham iga neojmá' kan ompay nokta, iga maniktapejpena isiwa' Isaac yej ini_{et}aj iyikn_{in} nopatrón. Inán, xine-ijlikan amejwan siga ankiye'itaj yej nopatrón kitajtani. Siga ayá' xine-ijlikan iga manikmati yej nia nikchiwati.

Iwán Labán iwán Betuel kijtojkej:

—Inochi inín wi' de Dios, iwán awel nimitzijliáj iga ayá'. Ta' xikita, nigaj ono' Rebeca. Yéj wel yawi mowan iga mamochiwa isiwa' ipiltzín mopatrón, ijkón ken iga Dios kijtowa.

Kua' iyescłavoj Abraham kikagui' inomej tajtolmej, kiweyimati' Dios. Después kikixtij mia' cosas de plata iwán yej de oro, iwán tzótzol iwán kimá' Rebeca iga makajaki. Iyiknín iwán iye' nō kimá' irregalojmej. Después yéj iwán icompañerojmej takuajkej iwán atikej, iwán ompa taneskej. Ipan se'ya día, kua' iga moketzkej, inón, esclavo kijtoj:

—Nemakakan lugar iga manía ichan nopatrón.

E' iyiknín Rebeca iwán iye' kijlijkej:

—Makáwi-o' in takotzín iwán nejamen se diez día, iwán después welja yaj mowan.

E' inón esclavo kijtoj:

—Amo xinēdetenerókano' máj. Dios kichij iga inín viaje maye'kisa; asike xinēmakakan lugar iga manía ichan nopatrón.

Iwán yejamen kijtojkej:

—Niawij niknotzatiy takotzín iga matikakikan te kijtoj.

Kinotzkej Rebeca iwán kitajtankej:

—¿Ix tiajneki inán iwán inín taga'?

—Kena, niajneki —kijtoj takotzín.

Iwán kimakakej lugar Rebeca iga mayawi iwán inón siwa' yej nochipa kicuidarowaya. Iwán kiyolchikajkej iga inimej tajtolmej:

—Tej anosywa-iknín,

ixikpiá poxsan mopilowan iwán yejamen poxsan mapiwikan!,

iwán mopilowampa iwán ipilowan makitanilikan inochi

iyenemigojmej!

Iwán Rebeca iwán iyescłavajmej tejkajkej ipan camellojmej iwán yajkij iwán iyescłavoj Abraham.

Se día Isaac kisa' iga nejnemito kua' iga némiya tayowati. Kua' kita' kitechojtiajay camellojmej. Kua' Rebeca kita' Isaac, temoj ipan camello. Iwán inón esclavo kipowilij Isaac inochi yej pasaroj. Luego Isaac kiwiga' Rebeca ipan ikuetaxkajli iye', iwán monamiktij iwán yéj. Isaac kipoxnegui' Rebeca, iwán ijkón moyoltalij iga migui' iye'.

Abraham migui' kua' kipiaya ciento setenta y cinco años, iwán ipilowan, Isaac iwán Ismael kitokkej na'san kan tokto' isiwa' yej itoka' Sara. Isaac kaw'i iga yéj inochi yej kipiaya Abraham.

Jacob iwán Esau

Génesis 25:11, 19-34; 26:1-5, 12-14, 34-35

Isaac kipiaya cuarenta años kua' monamiktij iwán Rebeca, iwán mochantijkej ipan tajli yej itoka' Canaán; iwán Dios poxsan kipalewijkej. E' Rebeca ayá' kitaya ipiltzín, iwán Isaac kitajtanilij Dios

iga isiwa' makita ixolo'. Dios kikagui' yej kitajtan Isaac, iwán Rebeca xoloyowi'. Yéj ayá' kimatiá siga yawi kitati kuatejmej; entonces, kuá' iga mokuejkuesowayaj xolomej iyijtiko iye', teye' kijlij Dios: “¿Te iga ijkín nepasarowa?” Iwán Dios kijlij Rebeca iga yawi kitati kuatejmej. Kijlij: “Mopilowan mochiwaskej ome país. Desde motalaxijtiko moyoyokatijkeja. Se de yejamej máj tajpalej que se', yej achto tiktas yawi kipalewiti itzoyo'.”

Asi' día iga Rebeca taonoltiaya, iwán kita' kuatejmej, kensan iga Dios kijtoj. Yej achto kita' este chílti'san itzónkal iwán poxsan tzojmiyoj isempan, iwán kitokawijkej Esaú. Después onoko iyiknín, kikítzkilijtiwalaj iyikxitzontekon Esaú iga se ima', inón iga kitokawijkej Jacob yej kijtojneki: yej takuiliá.

Kokone' moskaltijkej. Esaú tekiyaya ipan kuayoj iwán poxsan wel tatojtokaya; Jacob, ijya' se taga' yej kicuidarowaya borrego iwán tawelnemiá, yéj akanaj máj yaya. Iwán Isaac kikuaya yej Esaú kimiktiaya, inón iga kinekiá máj que sewo'; e' Rebeca kipoxnekiá Jacob.

(Inón vej kipiayaj costumbre kuá' iga tetaj mikiá, tepiltzín yej tekoko kawia iga mandarowaya chan itaj. Tetaj, antes iga mamiki, kitajtaniliaya Dios iga tepiltzín yej tekoko makimaka yej yekti. Kikuiá ome parte herencia yej de itaj iwán yej tetzoyomej kikuiáj sejsesan.)

Se día Jacob nemi tamanaya, iwán Esaú asi' iga yajka ipan kuayoj poxsan siatiwalaj iwán kijlij:

—Nemaka molentejaj, poxsan nimayana.

Jacob kijtoj:

—Nia nimitzmakati nolentejaj, e' nejwa' manijya ken nitekoko.

Esaú kijtoj:

—¿Téjastaj neservirowa iga nitekoko, siga nemi nimayanmiki? Siga tinemaka molentejaj, nia nimitzmakati iga ximochiwa xitekoko.

Entonces Jacob kimá' lenteja Esaú iwán kikuaj.

Dios kiye'ita' poxsan Isaac, e' inón tiempo poxsan apistajtiá' noyan ipan inón tajli.

Entonces Dios kijlij Isaac:

—Amo xaj Egipto, xikawi nigaj iwán nia nimitzye'chiwati. Inochi yej nikijlij Abraham yej mótajpa, inochi nia nikchiwati iga yéj necredo'j iwán kichij yej nikijlij. Ipilowan mopilowan yawij piwiti'j poxsan, iwán pan ipilowan mopilowan, mia' gente de inewi tajli nia nikmakatij yej pox yejyekti.

Kuá' iga Isaac toga', poxsan mochij yej kitoga'. Dios poxsan kiye'chij Isaac. Inochi yej kipiaya komatiá' poxsan.

Kuá' Esaú kipiaya cuarenta años, monamiktij iwán ome siwatkej Cananeas. Isiwamej Esaú kipoxyolmiktia'yaj Rebeca iwán Isaac.

Tepiltzín kikajkayawa itaj yej itoqa' Isaac

Génesis 27:1–28:2

Isaac póxsanya katka wewej, iwán pajpachatiakay. Se día kinotza' Esaú iwán kijlij:

—Nopiltzín, nipoxwéweja iwán se de inimej día wel nimiki. Mieĵ aya nimiki, nikneki maniktajtaniĵ Dios iga mamitzmaka yej yeĵkti. Inón iga nikneki iga xaj ipan kuayoj iwán xikuĵga motawĵjtól iwán moflechajmej iga xikmikti se anímal. Iwán xinechĵwili se tákual yej weli' ken nej nikwelmati iwán xinewajliguili iga manikua.

Rebeca kikaktoya yej Isaac kijlijtoya Esaú. Inón iga kinotza' Jacob iwán kijlij:

—Xikchiwa yej nia nimitzĵliti iwán motaj yawi kitenewĵti Dios iga tej. Xaj xinekuilĵiti ome yej chĵchikakti' borregoĵtzitzín; iwán nia nikchiwati se tákual yej weli' iga makikua motaj ken yeĵ kiwelmati, iwán tia tikuguilĵiti. Iĵkón yawi kitenewĵti Dios iga mamitzmaka yej pox yeĵkti. Porque iĵkón nikagui' motaj kijlij mognĵn.

E' Jacob kijlij iye':

—E' noknĵn poxsan tzoĵmiyoĵ isempan ikajlo', iwán nej ayá', siga notaj manechĵchimi, yawi kimatiti iga ayéĵ niEsaú.

E' iye' kijtoj:

—Amo ximajmawi, xikchiwa yej nimitzĵlĵiá. ¡Xaj xinekuilĵiti ome borregoĵtzitzín!

Jacob kicredoj, yajki kikuito borregoĵtzitzín, iwán kimĵmiktĵj iwán kiwiguilĵ iye'. Iwán iye' kichĵj se tákual yej pox weli' ken Isaac kiwelmatĵiá. Kikixtij yej yeĵkti itzótzol Esaú, iwán kajakĵltĵj Jacob. Iwán iye' kikui' ikajlo' borregoĵtzitzín iga kimajmakimiloĵ Jacob iwán no kikechkimiloĵ kan ayá' tzoĵmiyoĵ iwán kimá' tákual yej weli'.

Iwán Jacob kiwiguilĵ itaj iwán kijlij:

—Notáj, xĵkuaya inakayo anímal yej nikmikĵtĵj.

—¿Katiapa de nopilowaĵn in tej? —tataĵtan Isaac.

—Neĵ niEsaú, mopiltzín yej teĵoko —kĵtoj Jacob, siempa nemi kikajkayawa—. Nĵkchĵja yej tine-ĵlij. Nĵgaja ono' motákual yej weli'. Xĵkuaya, iwán despuĵs xikĵtenewĵ Dios iga manĵmaka yej poxsan yeĵkti.

Iwán Isaac kitajtan:

—¿Kĵn tikchĵj iga tikasi' nimanĵnsan?

—Dios nepalewĵj iga nikasi', inón iga nimanĵnsan nikasi' —kĵtoj Jacob.

E' Isaac kijlij:

—Xinena'techo iwán manimitzchĵchimi, iga manĵmachĵli siga teĵja nokta nopiltzín Esaú.

Jacob kina'techoj itaj iga makichijchimi. Iwán Isaac kijtoj:

—Niktajtolkaki iga Jacob, e' imamej ken yej Esaú. ¿E' teyja nokta in nopiltzin Esaú?

—Kena, nej niEsaú —kijtoj Jacob.

Isaac kicredoj iga yéyja Esaú, iga Jacob kipiaya poxsan imatzojmiyo, ken Esaú. Isaac kikuaj tákual yej kichiwilijkej iwán kitenewij Dios iga Jacob iwán kijlij:

—Dios makichiwa iga tej, mopilowan iwán ipilowan mopilowan yej kitokaskej mamopoxchiwa ipan tajli. Iwán poxsan mia' gente makiserviro mopilowan iwán mopilowan ipilówampa. Maye'onokan yej mitzye'itaskej.

Tami' Isaac iga kitenewij Dios iga Jacob, iwán nemo' kisaya Jacob kan onoya iwán itaj, kuá' asiko Esaú iga tatojtokatoya. No kichij se tákual yej weli', iwán kiwiguilij itaj, iwán kijlij:

—Ximokéztaya notáj; xíkuaya inakayo anímal yej nimitzmiktilij iwán xiktajtanili Dios iga manemaka yej yekti.

Iwán Isaac kitajtan:

—¿A'yéj tej?

Iwán yéj kijtoj:

—Nej mopiltzin Esaú yej tekoko.

Isaac este moyolmajtij poxsan, iwán kinotza', e' este tenkuekuechka':

—¿A'taj yéj in yej nokto' netamakakoya? Nej nitákuaja kuá' aya tasi iwán niktajtanílija Dios iga yéj makimaka yej yekti.

Kuá' Esaú kikagui' yej itaj kijtojtoya, kuejkuesiwi' iwán este choga' iwán kijtoj recio:

—¡Ome veja netaniliá noknin! Achto nekuilij yej nej katka notatkijyaya, iwán iga nej katka manimandaro iga nej nimela'tekoko, inán nekuilij yej notaj kinekiá iga Dios manemaka. Inón iga itoka' kijtojneki: yej takuiliá. Notáj, achi xiktajtanili Dios iga manemaka no kuajkuantas yekti.

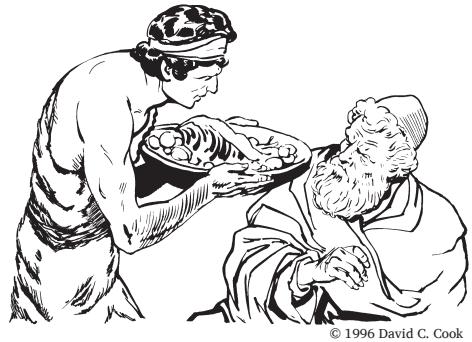
Iwán Isaac kipowilij kensan iga kitajtanilij Dios iga iyiknin maye'ono:

—Ay'ya wel sej niktajtaniliá Dios yej niktajtanya iga moknin.

Esaú sej ki-ojpa-ijlij:

—¡No xiktenewi Dios iga nej!

Entonces Isaac kijlij:

© 1996 David C. Cook

—Tej iwán mopilowan ipilówampa ankijiyaskej moknín iwán ipilowan ipilówampa. Se o ome vej amomanawiskej, e' después sej mitztaniliskej.

Iwán íkua'ya Esaú kijíya'ya Jacob iga kikuilij vej itaj kinekiá iga Dios makimaka, iwán se día kijtoj: “Notaj póxsanya wewej; ay'ya wejkatís iga yawi mikiti, iwán nia nikmiktiti noknín.”

Kua' Rebeca kimati' vej Esaú kichijneki, tatítan iga kinotzatoj Jacob iwán kijlij:

—Ta' xikaki, moknín mitzmiktijneki. Inón iga xikísa imanín nigaj. Xaj ichan noknín Labán, iwán acho' ompiga xono este que mamoyoltali iga kuesito' moknín iwán makelkáwa-o' vej tikchiwilij. Iwán nia nimitztatitaniliti iga nimitzmatiltij iga xiwíkiya sej.

Iwán Rebeca kijlij Isaac:

—Siga Jacob monamiktíá iwán se takotzín vej nigaj chantito' Canaán, ken kichij iyiknín, nia niiknomikiti.

Iwán Isaac kinotza' Jacob iwán kijlij:

—Ayá' nikneki ximonamikti iwán takotzín vej chantito' nigaj Canaán. Xaj chan mokoko Labán iwán ximonamikti ompiga iwán se de isiwapilowan.

Yej kite'mi' Jacob

Génesis 28:10-22

Jacob kisa' ichan itaj iwán kikui' Haran-ojti. Iwán asi' ipan se lugar kua' némiya takuikuiliwi, iwán kawí' iga ompa matanesi. Mokuajtetontij iga se te'ti vej ompa onoya, iwán motega' iga kóchiya. Iwán kite'mi' ijkín: kita' se escaler taksato' ipan tajli, iwán asitoya este ipan cielo, iwán iyangelejmej^a Dios tejkwaiáj iwán temowayaj ipan inón escaler. No kita' iga Dios ejkato' ajko ipan escaler, iwán kijliá:

—Nej iDios motajwewej Abraham iwán vej motaj Isaac. Tej iwán mopilowan nia nimitzmatatij inón tajli kan tiwetztó'. Yejamen poxsan yawij piwítij, iwán inochi gente vej onokej ipan inín tajli yawij paktotij iga tej iwán mopilowan anmoconfiarowaj ipan nej. Nej nono'

© 1996 David C. Cook

^a Xikita glosario “Ángel”.

mowañ; nia nimitzcuidaroti san kañ tiati, iwán después nimitzwajligas sej nijígapa.

Kua' Jacob isa' iga temiktoya, kijtoj: “Nej nikijtoj anka nigaj noselti nono'. E' ayéj ijkón, porque Dios no ono' nigaj. ¡Inín íkal Dios iwán ikaltenyo cielo!”

Jacob poxsan majmawi'. Iwán kikui' te'ti yej iga mokuajtetontijtoya, iwán kiketza' iga manesi, iwán kitoyawilij aceite iyixko. Inín kichij ken se ofrenda iga Dios. Jacob kitokawij Betel ompa kañ kochi'. Inín toka' kijtojneki: íkal Dios. Ompa Jacob ijkín kijtoj:

—Siga Dios yaj nowan iwán necuidaroj kañ inán niati iwán netamakas, iwán nemakas iga manimota-ajaki: entonces yéj yawi ijyati noDios, iwán nochipa nia nikmakati se de cada diez yej yéjpa yawi nemakati.

Jacob siwayowi

Génesis 29:1–31:3, 17-33, 55

Jacob kikui' sej Haran-ojti. Itenoj Harán, kita' se pozo, iwán na'san iga ompa mosejtoyaj komati borregojmej iwán yej kicuidarowayaj. Inomej kikixtiayaj a'ti ipan pozo iga kamakayaj borregojmej. Jacob kitajtan inomej:

—¿Ix ankixmatij Labán, yej inietoj Nacor?

—Kena, nikixmatij —kijtojkej yejamen.

—¿Ix yektito'? —ta-ojpatajtan Jacob.

—Kena, Labán yektito' —kijtojkej—. Ta' xikita, nepa wi' isiwapiltzin yej itoka' Raquel iwán borregojmej.

Miej yéj tatapojtoyao' iwán yejamen, Raquel asi' iwán iborregojmej itaj.

Kua' Jacob kita' iga asi' iwán borregojmej, imanín kitentapoj pozo iga kikixtij a'ti iwán kamá' borregojmej, iwán kijlij:

—Nej ipiltzin Rebeca yej motaj isiwa-iknín.

Iwán Raquel motalojtiajki kipowilito itaj.

Kua' Labán kikagui' iga asi' Jacob yej ipiltzimpa isiwa-iknín, motalojtikisa' iga kixnamikito iwán kiwiga' ichan.

Labán kipiaya ome isiwapilowan; Lea yej majya katka tepij, iwán Raquel yej máj tetzoyo'. Lea pox monsj katka iyix; iwán Raquel poxsan katka monsjati'. Iwán kua' Jacob onoyay ichan Labán se mes, kijlij Labán:

—Nia nitekipanoti siete años siga tinemaka Raquel.

Labán kijtoj:

—Niky'e'ita iga manimitzmaka Raquel, e' xikáwiyawa' nowan.

Ijkón tekipojtoya Jacob siete años iga Raquel. Iga Jacob inón tiempo panoj imaninsan iga kipoxnekiá Raquel.

Kua' pánoja siete años, Jacob kijlij Labán:

—Xinemákaya mosiwapiltzín iga manimonamikti iwán yéj, iga támi'ya el tiempo yej nikijtoj iga nia nitekipanoti iga Raquel.

E' Labán kikajkayaj iwán kima'wa' Lea, takotzín yej majya tepij.

Iwán Jacob kuesiwi' iwán ijkín kijlij Labán:

—¿Te iga inón tinechíwilij? ¿Aya'taj nitekipojanow iwán tej iga xinemaka Raquel? Iwán, ¿te iga tinekajkayaj?

Iwán Labán kijtoj:

—Nigaj ayá' nikacostumbrarowaj iga takotzín yej tetzoyo' mamonamikti achto que yej tepij. Xilwichiwa se semana iga Lea iwán nia no nimitzmakati Raquel, siga timotemaka iga titekipojanowa nowan se' siete años.

Ijkón Jacob tekipojanow catorce años iga iyomexti isiwá', iwán tekipánojo' se' seis años iwán Labán iga kitanij iyolkamej.

Miej Jacob tekipojanow catorce años Harán, isiwatkej kitakej once ipilowan. Inín itokamej ipilowan; Rubén, Simeón, Leví, Judá, Dan, Neftalí, Gad, Aser, Isacar, Zabulón iwán José. Kua' Jacob chantitoya Harán, iyolkamej mochij máj komati que yej de Labán. Inón iga Labán iwán ipilowan kijiayaj Jacob.

Se día Dios kijlij Jacob:

—Xaj ipan mótal inón lugar kan chantito' motaj iwán niati mowan.

Jacob kipowilij iyomexti isiwá' yej Dios kijlij, e' até kijlij imontaj. Miej iga Labán yajki se' lado kitejtekilito itzojmiyomej iborregojmej, Jacob malistarow iga yawi sej Canaán, kan chantitoya itaj yej itoka' Isaac. Raquel kichtekté' idolojmej, inomej diosmej yej itachíwalpa taga' yej kipiaya itaj, iwán kiwiga' no. Iwán ijkón iga kiskej ichan Labán.

Kua' pánoja eyi día, Labán kimati' iga Jacob iwán isiwatkej, ipilowan iwán inewi yej kipiaya cholójkeja, iwán no kichtektejkej idolojmej. Entonces kinechkoj iyikniwan iwán kisa' iga kojtokakej, iwán este ipan siete día kitechojkej ipan tepemej yej onokej Galaad. Iwán kitawelijlij ijkín:

—¿Te iga an-ichtakakiskej? ¿Te iga tikichtekté' no-idolojmej?

Iwán Jacob kicontestaroj Labán:

—Iga nimajmawi'. Nej nikijtoj iga wel tinekuiliá mosiwapilowan. Ayá' nikuiga nité yej tej motatki. E' siga agaj yej nigaj ono' kipiá mo-idolojmej, mamiki.

Jacob ayá' kimatiá siga Raquel kichte' in idolojmej.

Labán kala' ipan ikuetaxkajli Jacob, e' ayá' kasi' in idolojmej, iga Raquel kiyan itampa xilaj, iwán iyakapan motalij. Labán kitemojtinemiá noyan ipan kuetaxkajli, e' ayá' kasi'.

Ipan se'ya día yowálti'san, Labán moketza' iwán kipipitzoj iniētojwan, iwán isiwapilowan; después kitenewij Dios iga vejamen maye'onokan iwán mokuropa' sej ipan ítal kansan iga walaj.

Itoka' Jacob mopata iga Israel

Génesis 32; 33:1-11, 18; 35:1-6, 16-20, 27-29

Kua' Jacob aya asiá kan ítal itaj, kititan sekin itekipanowanimej iga kijlitoj iyiknin yej itoka' Esaú iga Jacob kisa'ya chan ikoko Labán iwán witzeya iwán komati torojmej, burrojmej, borregojmej iwán chivojmej^b iwán komati no iyesclavojmej. Jacob kinekiá maki-omemawikan iwán mapakto iyiknin.

Kua' tekipanowanimej mokupekej, kipowilijkej Jacob iga iyiknin Esaú witzeya iwán cuatrocientos tajtaga'. Kua' inin kikagui' Jacob poxsan majmawi' iga Esaú wel kimiktiá, iwán kipewaltij iga kitenewiá Dios:

—Dios tej tineye'ita' iwán ayí' tinekajkayaj. Tej tikijtoj iga tia tinecuidaroti. Achi xinemanawi ipan ima' noknin Esaú.

Jacob kititan regalojmej iga Esaú; komati chivojmej, borregojmej, camellojmej, torojmej, vacajmej iwán burrojmej. Jacob kijtowaya ipan iyalmaj: “Nia nikyoltaliti iga regalojmej yej yawi achto que nej.”

Kua' Jacob iwán isiwamej asikej ipan se a'ti yej itoka' Jacob, Jacob kitekimá' isiwamej, iyesclavojmej iwán inon once ipilowan iga maapanokan. Jacob ayá' apanoj kawi iselti iga ompa matanesi.

Iwán se ángel ken tikita taga', momagakej iwán yéj este que tanesi'. Kua' inon taga' kita' iga awel kitaniliá Jacob, kimaga' ipan iyomiyo kan salijto' iyikxi. Iwán mochikopatilij iyomiyo Jacob miej momagatoyaj iwán inon ángel. Iwán inon taga' kijli:

—Xinemajkawaya iga némiya tanesi.

—Siga ayá' tineye'-ijliá ipan itoka' Dios iga manepalewi, ayá' nia nimitzmajkawati —kijtoj Jacob.

—¿Té motoka'? —tatajtan inon taga'.

—Notoka' Jacob —kijtoj.

Iwán inon taga' kijlij:

© 1996 David C. Cook

^b Xikita glosario “Chivo”.

—Inán ay'ya timotokawij Jacob. Inán timotokawijya Israel, iga tiluchárojya iwán Dios iwán tajtaga' iwán tiktanj.

Iwán Jacob ompa kitokawij Peniel, porque kijtoj: “Inán niknojma-íta'ya Dios, iwán nisátogo'.” Jacob némiya kįsaya Peniel kua' tanesi', koxochijtiaya iga kwalowaya poxsan kan kimagakej.

Kua' masikej iwán Esaú ipan ojti, Esaú motaloj iga kinapaloj iwán kipipitzoj. Iyomextimej chokakej iwán Esaú kijlij Jacob:

—Ayá! nikneki regalo, nej nikpiá máj komati. Xikui sej yej tej motatki.

E' Jacob kitejteki'ijlij:

—Ayá! Achi xinekuili inín regalo, nimitzmaka iga niyolpaki iga nimitzíta-o' sej.

Kitejteki'ijlij, este que Esaú kíkui'san in regalo.

Iwán Jacob nejnen sej este ipan altepe' yej itoka' Siquem ipan tajli yej itoka' Canaán iwán ompa kichij ikalmej de kuetax. Ompa kichij se altar^c iga kiweyimatiltij Dios. Iwán kichij se pozo iga makipiakan a'ti borregoymej, chivojmej, camellojmej, vacajmej iwán burrojmej yej kipiaya.

Se día Dios kijlij Israel:

—Ximoketza iwán xaj ximochantiti Betel. Ompa tia tikchiwati se altar iga nej porque ompa nimitzixnextilij kua' tinetemiktoya kua' tikchollowilijtiaya moknín Esaú.

Iwán Jacob kijlij ifamiliaj iwán inochi yej íwan nemiáj:

—Xikixtikán inochi idolojmej iga ayéj mela'Dios. Ximaltikán iwán ximotapajpatakan. Tiátija Betel iga tiawij tikchiwilitij se altar Dios, iga nemanawij kua' nemiktijnekiáj, iwán nepalewij noyan kansan niaya.

Yejamen kimakakej Jacob inochi iyidolojmej yej kipiayaj; iwán kitoga' ompa, iwán inochimej yajkij Betel, kan Jacob kichij se altar. Iwán kįskej Betel iwán asikej itenoj Efrata, yej inán itoka' Belén. Ompa Raquel kita' ixolo' iwán kitokawijkej Benjamín inón choochin.

Kua' onoko Benjamín, Raquel migui' iwán kitokkej ipan ojti yej yawi Efrata. Jacob kįsa' ompa iwán yajki Mamre, kitato itaj yej itoka' Isaac. Isaac kipiaya ciento ochenta años kua' iga migui', ipilowan yej itoka' Esaú iwán Jacob kitokakej Mamre, yej inán itoka' Hebrón.

José kipoxijiyaj, ta-ijiyaj iyikniwan

Génesis 37:2-34

Kua' José, yej ipiltzin Jacob, kipiaya diecisiete años, yéj iwán iyikniwan kisencuidarowayaj borregoymej. Iwán kua' mokuelpaya ichan, kipowiliaya itaj iga ayá! ye'nemij iyikniwan. Jacob kipoxnekiá

^c Xikita glosario “Altar”.

José máj que sekin ipilowan porque kipiá' kua' wéweja. Inón iga kichiwilij se isotankuach yej pox monsajti'. Kua' iyikni mej kimatikej iga itaj kipoxnekiá máj que yejamen, pewakej iga kijiya kej.

Se vej José temi', iwán kipowilij iyikniwan. E' yejamen majya kijiya kej kua' ijkín kijtoj José:

—Niktemi' iga tonochin tonoyaj milijti', tikijilpitoyaj trigo en manoj; iwán nomanojoj mowejketza' iwán ejkatikawi'. Iwán yej amejwan amomanojojmej mokejketzkej iga kiyawalojkej nomanojoj iwán kiweyimatiiltijkej.

Iwán iyikniwan kijtojkej:

—¿Ix tikijtojneki iga tej tia timochiwati annorreymej, iwán annemandaroskej?

Iwán majya kijiya kej iga yej kitemi'.

Después José sej kochtemi', iwán sej kipowilij iyikniwan iwán itaj, kijtoj:

—Ta' xikakikan sej yej niktemi', nikita' iga el Sol, Luna iwán once sitalimej motankuaketzayaj notenoj.

Kua' kikagui' itaj, kajajwa' iwán kijlij:

—¿Te tikijtojneki ipan inín yej tiktemi'? ¿Ix moye', mokniwan iwán nej, niawij nimotankuaketzati mo-ixtaj?

Iyikniwan ijkonsan iga kijiya yaj, e' itaj moyolmiktia ya iga yej kitemikiá José.

Se día, iyikniwan José yajkij wejka kitemotoj saka' iga iborregojmej itaj. Panoj sekin día este que Jacob kijlij José:

—Ta' xikaki, mokniwan wejka onokej kicuidarojtinemij borregojmej. Nikneki xaj xikitati. Xaj iwán xikita ken iga onokej mokniwan iwán borregojmej iwán xiwiki xinematiltiki.

José yajki kitemoto iyikniwan. Yejamen wéjkasan kitakej iga nemi wi', iwán yejámensan motatapowijkej:

—¿Ta' xikitakan, nepa wi' yej pox tatemiki! Matikmiktikan iwán matikakikan ipan wa'pozoj.

Kua' inín kikagui' Rubén, kine' makimanawi de iyikniwan iwán kijtoj:

—Amo matikmiktikan; amo xiktoyawakan esti. Máj yekti xikakikan ipan inín wa'pozoj, e' ma-isatiápa.

© 1996 David C. Cook

Rubén inín kijtoj iga kinekiá makimanawi José iwán iga makititani kan iga onoya itaj.

© 1996 David C. Cook

Kua' José asi' kan onoyaj iyikniwan, yejamen kikuilijkej isotankuach yej kakijtoya, kikitzkijkej iwán kakijkej ipan wa'pozoy, yej nité akipiaya. Después motalkej iga takuaj.

Luē kitakej iga nemi witzej miakejmej yej tanamakaj, kiwigayaj ipan icamellojmej^d kuajkuntas iga kinamakatij ipan país de Egipto. Iwán kua' ateyá Rubén, Judá kijlij iyikniwan:

—¿Te timotaniliáj siga tikmikiáj totzoyo'? Mejor matiknamakiltikan inimej yej tanamakaj.

Iwán kikixtijkej José ipan pozo iwán kinamakakej iga veinte tomin

de plata. Ijkón iga José kiwigakej Egipto.

Kua' Rubén yajki sej pozo, ay'ya kasi' José, iwán poxsan moknomati'. Iwán yajki sej kan onoyaj iyikniwan. Iwán Rubén kijlij iyikniwan:

—¡Chokotzin ay'ya ono' pozojiti'! ¿Inán te nia nikijliti totaj, nej yej majya nitékoko?

Yejamen kipowilijkej Rubén iga kinamakiltijkej tanamakanimej. Iwán kejlankej iga kimiktiáj se chivojtzin iga inón iyesy makikakalokan isotankuach José. Ijkón kichijkej iwán kua' asíkeja chan itaj, kijlijkej:

—Notáj, nikasikej inín.

¿Ayéj isotankuach José?

Jacob kixmatilij iwán kijtoj:

—¡Kena, itatki José! Anka tejté anímal kikuaj.

Iwán Jacob poxsan moknomati' porque kicredoj iga José mi'ya.

© 1996 David C. Cook

^d Xikita glosario “Camello”.

José ayá' kichíwa yej ayekti iga kimajmawiliá Dios

Génesis 39

Kua' José kiwigakej Egipto, se egipcio yej itoká' Potifar kikowilij tanamakanimej. Potifar capitán katka de isoldadojmej faraón rey de Egipto. Dios kipalewiaya José, iwán ye'onoya miej iga chantitoya chan Potifar. Potifar kimati' iga Dios kipalewiaya José, inón iga inochi yej kichíwaya, ye'kisaya. Inón iga kitalij iga makimandaró nochi yej ono' ipan íkal iwán iga makicuidaro, iwán kikawilij ipan icargoj inewi yej kipiaya. Desde inón día, Dios kipalewij poxsan Potifar iga ompa onoya José.

José ye'chokotzín katka iga ye'tachaya. Iwán isiwa' Potifar kelewij José. Siwa' taelewij. Iwán se día siwa' kijlij:

—Ximoteka nowan.

Iwán José kijlij:

—Ayá'. Awel inón nikchíwa. Ta' xinekaki, nopatrón neencargaró inochi yej kipiá, iwán como nej nigaj nono', yéj ay'ya kejlantínemi nité yej ono' ichan. Ipan inín kajli ayagaj máj mandarowa que nej; nopatrón nité ayá' nemi nenegarowiliá máj que tejsan moselti, iga tej isiwa'; inón iga çkén nia nikchíwati tejté yej ayekti iyixtaj Dios?

Malej iga siwa' nochipa kitejteki-ijliaya José iga mamoteka íwan, José ayá' kitajtolkuiiaya. Se día José kala' ikalijti' Potifar iga kichíwa itekipánol, iwán como ayagaj onoya ompa, siwa' kikitzkilij itzótzol José iwán kijlij:

—Ximoteka nowan.

E' José motalojtikisa', iwán itzótzol kikitzkijtikawi' siwa' iga kitilanilij. Kua' kita' iga kisa' José wan kikitzkijtikawi' itzótzol, kinotza' imonsojmej. Kua' asikej, kijlij:

—Ta' xikitakan, nowéj kiwajli' se israelita yej inán moburlarowa iga nejamen. Kinekiá manekitzki, e' nej niwajwaktzajtzi'. Kua' nekagui' iga niwajwaktzajtzi' iga inochi notájpál, motalojtikisa' iwán este itzótzol kikajtej nigaj.

Iwán inón siwa' kena' itzótzol José este que iwéj asi' ichan. Potifar poxsan kuejkuesiwi' kua' kikagui' yej kipowilij isiwa'. Iwán kitatitanilij José iwán kakij ipan cárcel. Malej iga José onoya ipan cárcel, e' Dios kichij iga makiye'ita yej mandarowa ipan cárcel iwán kikawilij ipan icargoj José inochi presojeje. Iwán yéj tatekimakaya ipan inochi yej ompa mochiwaya.

Yej kisucederoj José kua' onoya preso

Génesis 40

Miej José onoya preso, el faraón rey de Egipto kikuesoj ome itekipanowani. Se yej onoya encargado iga kimakaya uvajayo^e ipan

^e Xikita glosario "Uva".

ikopaj faraón iga koniaya. Inón taga' kijliayaj copero. No onoya se panadero yej no tekipanowaya iga faraón. Iwán iyomextimej kipresojwijkej. Asikej ómpasan no kan José onoya preso.

Se día kua' José isajpa kitato presoymej, kasitoy copero iwán panadero pox moyolmiktijtokej; iwán kitajtankej:

—¿Te iga anmoknomatij?

Iwán yejamen kijtojkej:

—Sejsé de nejamen nitemikikej iwán ayagaj wel ne-ijliáj te kijtojneki.

Iwán José kijtoj:

—Dios te-ijliá te kijtojneki yej motemiki. Xinepowilikan yej ankitemikikej.

Iwán yej kite'mi' inón copero kipowilij José:

—Niktemi' se imekayo uva onoya no-ixtaj. Imekayo kipiaya eyi ima', iwán ijkón ken iga selistiayaj, xochojtiáyaja iwán ixochiyomej mochijtiáyaja uvajmej yej yojoyóksi'ya. Nej nikitzkijtoya ikopaj faraón. Iwán nikui' uvajmej iwán nikpatzka' ipan ikopaj. Iwán nejsan sej nikmá' ikopaj faraón. Ijkón niktemi'.

Iwán José kijlij:

—Inín kijtojneki yej tiktemi': inón eyi imajma' yej tikita', inón kijtojneki eyi día tia tonoti nigaj ipan cárcel. Kua' asis eyi día faraón yawi mitztaliti sej ipan itekipánol. Iwán sej tia tikmakati ikopaj faraón ken ikya tikchíwaya. Kua' inín pasaroj achi ompa xineejlamiki. Xiktatapowi de nej in faraón iga manekixti nigaj porque ayá' nemi nikchíwa nité yej ayekti.

Iwán panadero no kipowilij José yej kite'mi', iwán kijlij:

—Nej niktemi' iga nikpanwijtoya eyi chikitzitzin pan. Inón chikitzin yej onoya ajko kipiaya pastelmej de sese'pa iga faraón. Totomej witzeyaj kikuakij ipan chikitzin yej nikpanwijtoya. Inón niktemi'.

Iwán José kijtoj:

—Yej tej tiktemi', inín kijtojneki: inón eyi chikitzitzin, inón kijtojneki iga eyi día'san nigaj tia tonoti ipan cárcel. Kua' asis eyi día, faraón yawi tatekimakati iga mamitmiktikan. Iwán yawij mitzkechpilotij ipan se kuawi' iwán monakayo yawi kikuati totomej.

Ipan eyi día faraón kichij se weyi-ilwi' iga inochi itekipanowanimej. Inón copero yej kimakaya yej koniá el rey, sej kitalij ipan itekipánol. E' tatitan iga makichepilotij panadero, ijkón kensan José kijlij. Iwán in inón copero ay'ya semi kejlan José.

José kinojma-ijtowa te kijtojneki yej kite'mi' faraón

Génesis 41:1-45

Panoj ome año, iwán se yówal faraón tepa kite'mi', este moyolmajtij. Se' día yowalti', tatekimá' iga mayakan iná' inochi yej tamatij de

Egipto. Kua' faraón kipowilijkej yej kite_mi', nisé de yejamen ayá' kijtoj yej kijtojneki. Iwán inón copero kijlij faraón:

—Kua' nej nonoya ipan cárcel iwán panadero, nomex_timej nitemikikej. Ompa onoya iwán nejamen se chokotzin yej walaj ipan país de Canaán. Nikpowilijkej yej niktemikikej iwán yéj nenojma-ijlijkej yej kijtojneki. Iwán inochi mochi_j ijkón kensan iga yéj ne-ijlijkej.

Iwán faraón tatitan iga makinotzatij José. Nimaninsan kikixtijkej ipan cárcel. Motzonkixtij iwán motapajpata'. Iwán kua' asítóya iyixtaj faraón, faraón, kijlij:

—Nitemi' iwán ayagaj wel ne-ijliá yej kijtojneki; e' nikmati' iga kua' tej tikaki yej ken agaj kite_mi'ki wel tiknojma-ijtowa yej kijtojneki.

—Nej anikmati nité —kijtoj José—, e' Dios yawi mitzi_jliti te kijtojneki inón yej tiktemi'. ¿Ix wel tinepowilij yej tiktemi'?

Faraón kijlij José:

—Ijkín niktemi', nejkatoya ipan aten, iwán atampa kiskej siete vacajmej yej chijchikakti' iwán este mojm_onsajti', iwán kikuayaj kochki' ipan aten. Itepotztajmej kiskej se' siete vacajmej yej pox ayá' yejyekti iwán wajwaktikej. Inimej vacajmej yej wajwaktikej kikuajkej yej achto siete vacajmej yej chijchikaktikej; e' malej iga kikuájkeja, ayagaj kimatiá te iga pox wajwaktikej kensan iga achto onoyaj. Después se' niktemi', nikita' iga siete imiawayo trigo, weweyakti' iwán wejweyi, weyayaj sékansan ipan se ikuayo. Después de inomej, nemi weyayaj se' siete imiawayo tejteponti' yej ayá' yejyekti. Inín miawamej yej tejteponti', kikuajkej inón se' siete miawamej yej wejweyi. Inón inewi yej niktemi'.

Iwán José kijlij faraón:

—Inón ome yej tiktemi', sesan kijtojneki: Dios mitzmatiltij yej yawi kichiwati. Inón siete vacajmej yej mojm_onsajti' iwán inón siete miawa' yej wejweyi, inón kijtojneki iga siete años poxsan mochiwas yej motokas ipan tajli. E' inón siete vacajmej yej wajwaktikej iwán inón siete miawa' yej tejteponti', inón kijtojneki iga yawi onoti siete años apis. Yawi wíkiti siete años kua' poxsan mochiwas yej motokas ipan ital Egipto, e' yawi no onoti se' siete años weyi apis. Dios yawi kichiwati, ay'ya yawi wejkawati. Inán anka yekti iga xiktemo se taga' yej máj kimati ken makichíwa iga wel makinechko yej mokua, iwán makana iga inochi gente. Siga tej tikye'ita ijkín wel tikchiwas: inón siete año kua' iga poxsan komati yawi onoti yej mokua, xitatekimaka iga makikuikan se kóxtal de cada cinco yej yawij kicosecharotij iwán makenakan ipan altepemej iga matakaujtokan la gente siete años iga yawi apistajtiati.

Inomej tajtolmej kiye'ita' faraón iwán itekipanowanimej, iwán faraón kijtoj:

—Inín taga' yawi kimandaroti topaís. Ay'ya tikasiskej se' taga' ken inín yej kipiá iyEspíritoj Dios.

Iwán faraón kijlij José:

—Ateyi se' yej máj kimati ken iga wel makinechko yej mokua, tejsan, iga Jehová Dios mitztajtolmá' iga tinenojma-ijlij yej niktemi'. Nej nimitztalíá iga xijya gobernador noyan ipan inín país, iwán inochi nogentej yawi mitzobedecerotij. Nejsan nia nijyati más que tej iga nej nirrey.

Kua' tami' inín kijtoj faraón, kikixtij anillo ipan imájpil yej kitalijtoya, iwán kitaliltij ipan imájpil José. Iwán tatekimá' iga makita-ajakiltikan iga tzótzol yej máj patiyoj iwán kipiloltij se koska' de oro ipan ikech. Iwán José tejkaj ipan kuacarretaj yej patiyoj iga kimela'ma'ya faraón. José monamiktij iwán se takotzin de Egipto. Ijkón iga José kawí' iga mandaroj Egipto.

José gobernador ipan Egipto

Génesis 41:46–42:38

José kipiaya treinta años kua' faraón kitalij iga gobernador ipan Egipto. Poxsan mochij yej kitokayaj ipan tajli siete años, iwán yéj kinechkojtoya inochi trigo yej onoya ipan país siete años. Iwán tatekimá' iga mamochiwa kajli yej poxsan wejweyi kan makena trigo ipan sejsé altepe'. Iwán noyan ipan altepemej kenaya trigo yej kikixtiayaj ipan mijli yej najna'san.

Kua' aya asi inomej años iga apistajtiás, José iwán isiwa' kipiakej ome ipilowan; yej achto kitokawij Manasés iwán se' kitokawij Efraín.

Kua' panoj siete años iga Egipto poxsan onoya yej mokua, pewa' se' siete años iga apistajtiá'. Onoya apis noyan ipan paísmej, petz Egipto kentoyaj trigo. Kua' inochi yej onokej Egipto ay'ya kipiayaj te kikuayaj, yajkij kitajtanilitoj trigo faraón. Iwán faraón kijlij inochi yejamen:

—Xakan xikitatij José.

Iwán inochi gente de mia' país yayaj Egipto iga kikowilitij trigo José, iga ateyá te mokua nikanaj ipan se' país. Canaán no ay'ya kipiayaj te kikuayaj. Iwán Jacob kimati' iga Egipto onoya trigo, iwán kijlij ipilowan:

—Xakan Egipto iwán xikowakan trigo iga tejamen, iga amo matimayamikikan.

Iwán inón diez ikokowan José yajkij Egipto kikowatoj trigo; e' Jacob ayá' kine' iga mayawi no Benjamín yej tetzoyo'. Kua' ipilowan Jacob asikej Egipto iwán onóyaja iyixtaj José, motzojtzompilojkej,

e' ayá' kixmatikej siga José.
José kena kixmati' iyikniwan
kuá' iga kitakej, e' mochi
ken tikita ayá' kixmatiáj iwán
kitajtaweltajtankej:

—¡Amejamen! ¿De kan
anwitezj?

—Niwalkej de Canaán, iga
nikowakoj trigo.

Kijtojkej yejamen. Iwán José
kijlij iyikniwan:

—Ayéj. Amejwan yej antapipiáj.
Amejwan anwitezj iga san
ankitakij ken iga ono' nopaís.

E' yejamen kijtojkej:

—¡Ayá', señor! Nejamen
moservidormej niwalkej iga
nikowakoj trigo. Inochi nejamen
sesan notajmej. Nejamen gente yej
nipoxye'nemij.

—Nemi annekajkawawaj —kijtoj José—. Amejwan
anwitezj iga ankitakij ken iga ono' inín país.

Ipilowan Jacob sej kijtojkej:

—Moservidormej nonokej nidocejmej yej
sesan notajmej. Nichantitokej ipan
tajli de Canaán. Se notzoyomej yej
máj aya yolej, kawí' iwán
notajmej, iwán se' ay'ya ono' iwán
nejamen.

Iwán José sej ki-ojpa-ijlij:

—¡Kensan nikijtoj!; amejwan yej
antapipiáj, iwán ijkín tiawij
tikitatij siga ayá' nemi annekajkawawaj:
nigaj ayá' anyawij ankisatij
siga ayá' wi' amoknin yej tetzoyo'.
Mayawi se de amejwan makikuiti,
e' sekin nigaj yawij kawitij preso.
Tiawij tikitatij siga ijkón ken
ankijtojkej.

José kipiá' preso inochi yejamen
eyi día, iwán kuá' asi' eyi día,
tatitan iga makinotzatij. Kuá' asikej
kan onoya José, kijlij ijkín:

—Nej nikmajmawiliá Dios. Ijkín
xikchiwakan iwán ayá' nimitzmiktiskej:
nueve de amejwan mayakan, iwán
makiwigakan trigo iga makikuakan
amofamiliajmej, se yawi kawiti ipan
cárcel. Iwán xinewajliguilikan
amoknin yej tetzoyo' iwán tiawij
tikitatij siga ijkón ken ankijtojkej.
Siga ayéj ijkón, anyawij amikitij.

Kuá' inín kikakikej, yejámensan
motatapowiyaj.

—Anka Dios nemi te-iknochiwa iga
poxsan tikijiyakej totzoyo' José,
iga ayá' tiktajtolkuilijkej kuá' te-ijliaya
iga matikchokilikan malej iga

© 1996 David C. Cook

tikitayaj iga kisufrirowaya. Inón iga, inán tetocarowa tejamen iga matiksufrirokan.

Rubén kijlijkej:

—Nej nimitzijliayaj iga amo xikchiwilikan nité in chokotzin; e' ayá' annetajtolkuilijkej.

E' inimej iyikniwan ayá' kimatiáj siga José kikakiá ken iga tajtowayaj vejamen, porque José ayí' tajtowaya imatika iwán iyikniwan. Onoya se taga' yej tajtowaya ome idioma iwán yej kijtowaya José, inón taga' kijliaya sej iyikniwan ipan itajtolmej. José kikagui' iga keklamikiáj inón mal yej kichiwilijkej; entonces moyokatij de vejamen iwán pewa' iga choka. Kua' sej kinotzkej, kiyokatij Simeón iwán iyixtajmej kilpijkej. Después tatekimá' iga makitemilikan ikoxtalmej iga trigo, iwán iga no makikuepilikan sejsé de vejamen itomimej iwán makakilikan ipan ikoxtalmej iwán makimakakan tákual iga makikuakan ipan ojtí. Iwán ijkón kichijkej. Iwán vejamen kitamamaltijkej burrojmej iga trigo, iwán kiskej ompa.

Kua' asikej kan iga yawij kipanoltitij yówal, se de vejamen kitentapoj ikóxtal iga kitamaka iburroj, iwán kita' iga itomin ono' koxtalijti'. Kua' kijlijkej iyikniwan, vejamen poxsan momajtijkej. Kua' asikej chan itaj, kipowilijkej inochi yej kipasarojkej; ken iga el gobernador kinotzkej, iwán ken iga se de vejamen kasi' tomin ipan ikóxtal. Iwán kijlijkej itaj:

—Inán kua'ki' niaskej sej Egipto, niawij nikuigatij Benjamín iga makimajkawakan Simeón.

Kua' kitakixtilijkej ikoxtalmej iyikniwan José kitakej iga pan ikoxtalmej onoya itomimej sejsé de vejamen. Vejamen iwán itaj poxsan momajtijkej.

Jacob kijlij ipilowan:

—Amejamen ankinekij iga mani-iknomiki. Achto migui' José, inán Simeón kipiáj preso, inán ankinekij xinewiguilikan Benjamín.

Iwán Rubén kijlij itaj:

—Amo ximoyolmikiti; nej nia nicuidaroti Benjamín iwán nia nimitzwajliguiliti sej, siga ayá' nimitzwajliguiliá, wel tikmiktía iyomexti nopilowan.

E' Jacob kijtoj:

—Málejsan, Benjamín ayá' yati amowan.

José kiyokapantiá iyikniwan

Génesis 43:1–44:2

Majsan apistajtitoya ipan paismej. Inón iga kua' Jacob iwán ipilowan kitolójkeja inón trigo yej kikowatoyaj Egipto, Jacob kijlij ipilowan:

—Xakan sej xikowatij alín trigo iga tejamen.

E' Judá kijlij:

—Siga ayá' nikuigaj Benjamín, báldejsan niaskej. Gobernador de Egipto ne-ijlijkej: “Siga ayá' annewajliguiliáj amotzoyo', máj yekti katka amo xiwikikan xine-itakij.”

Iwán tatajtan Jacob:

—¿Te iga ankijlijkej inón taga' iga ankipiáj se' amotzoyo'?

Iwán yejamen kijtojkej:

—Iga yéj netajtankej poxsan de nejamen iwán de nofamiliajmej. Ne-ijlijkej: “¿Ix ónogo' amotaj? ¿Ankipiáj se' amoknin?” ¿Kén nikmatiskej siga yawi netajtanilitij iga manikuigakan notzoyomej?

Iwán Judá kijlij:

—Siga ayá' tikneki iga matimayamikikan, xikmaka lugar iga mayawi chokotzin nowamej, nej nia nicuidaroti, iwán niatij imaninsan.

Iwán itaj kijtoj:

—Keliáj iga yawi Benjamín, xikuigakanwa'. No xikuigakan ipan amokoxtalmej regalo iga el gobernador. Xikuigakan no komati tomin, iwán amomatika xikmakakan in tomin yej mitzkuepilijkej yawipta, anka motapololtij iga ayá' mitzcobrarojkej. Xikuigakan amotzoyo' iwán xakan sej xikitatij inón taga'. Iwán Dios yej nochi wel kichiwa, makichiwalti iga mamitzchokilikan iga makimajkawa Simeón iwán Benjamín; siga ayá' ijkón ijas, nej ay'ya nia nikpiati nisé nopiltzin. Pues ijkónyawa' ma-ijya.

Iwán kiskej diez ipilowan Jacob iga yajkij Egipto. Kua' asikej iyixtaj José, motankuaketzkej. José kita' iga Benjamín onoya iwán yejamen iwán kijlij yej achi mandarowa ichan:

—Xikuiga inimej tajtaga' nochan. Xikmikti se vaca iwán xikchiwa tákual iga yejamen yawij takuatij nowan aman tajkodía.

Kua' asikej chan José, momajtijkej iwán motatapowijkej:

—Tewajligakej nij iga inón tomin yej tekuepilijkej ikín. Yawi teajawati iwán yawi tetekipanoltiti ken tikita inón yej iyesclavoj, iwán tekuiliskej toyolkamej.

Kua' asikej ipan kalten, kitechojkej yej mandarowa iga matatapowakan iwán yéj, iwán kijlijkej:

—Ikín niwalkaj sej nikowakoyaj trigo, e' kua' nasíkeja nochamej, niktentapojkej nokoxtalmej nikasikej tomín sejsé de nejamen. Ayá' nikmatij a'yéj kakij inón tomín ipan nokoxtalmej. Inán nikuajligakej iga nikuepakoj, iwán no nikuajligaj tomín iga nikowaj máj trigo.

Yej mandarowa kijtoj:

—Xonókansan, amo ximajmawikan. AmoDios anka kitalij inón tomín ipan amokoxtalmej, pues nej nik-recibiroj tomín yej iga amejwan antapagarojkej.

Yej mandarowa kikixtij ipan cárcel Simeón iwán kiwiga' chan José kan onoyaj yejamen. Kimakakej a'ti iga inochimej mamokxipakakan, iwán no kitamá' iburrojmej.

Kua' José asi' ichan tajkodía, iyikniwan kikixtijkej regalo yej kiwiguilijkej, iwán motankuaketzkej iwán motzontokkej este ipan tajli. José kitajtankej iyikniwan:

—¿Kén iga ono' amotaj? ¿Ix ónogo'?

Yejamen kijlijkej:

—Notajmej yektítogo'.

Iwán sej motankuaketzkej iyixtaj José. José nijnijí tachá' iwán kita' Benjamín, yej itzoyo', iwán kijtoj:

—¿Ix inín in amoknín yej tetzoyo', yej anne-ijlijkej?

—Kena, ininya— kijtojkej yejamen.

José kijlij Benjamín:

—¡Dios mamitzyolchikawa, chokotzin!

Kua' inón kijtoj, José poxsan yolpagui' iga kita' itzoyo', este kine' iga machoka. Imaninsan kisa' iwán pewa' iga choka. Kua' támi'ya iga choga', mijxamij iwán kala' sej. Iyikniwan José motajtalkej ken iga José kijlijtiaya, achto motalij yej tekoko iwán después yej tetzoyo'. Inochin moyolmajtijkej iwán san motatachiliayaj, iga aya kixmatiáj siga José.

José motalij ipan se mesa, iwán iyikniwan ipan se' mesa, ken iga kitekichwayaj egipciojmej.

José kitekimá' imonsojmej iga makimakakan se plato sejsé de iyikniwan. Iwán iga Benjamín makimakakan cinco veces más que ikokowan. Ijkón inochin takuajkej iwán atikej iwán yolpaktoyaj.

Kua' támi'ya takuajkej, José kijlij imonsoj yej achi mandarowa:

—Xiktemilikan ikoxtalmej inimej tajtaga' iwán trigo ke'san iga wel kiwigaskej, iwán xikaki tomín ipan sejsé de ikoxtalmej. No xikaki novasoj de plata ipan ikóxtal yej tetzoyo', sekan iwán tomín yej iga kipagaroj trigo.

Inón monsoj kichij kensan iga José kitekimá'.

Monextiaya José iga yéj, iyixtaj iyikniwan

Génesis 44:3–45:28

Kua' nemo' tanesi, iyikniwan José kiskej Egipto. Aya yayaj poxsan wejka iga altepe', kua' José kitekimá' imonsoj yej achi mandarowa, kijlij:

—Xikojtoka inomej tajtaga', kua' iga ankitechoskej xikijlikan: “¿Te iga ankichtekilijkej ivasoj de plata el gobernador?”

Inón yej achi mandarowa kitechojkej, iwán kijlijkej:

—¿Te iga ankichtekkej ivasoj de plata el gobernador?

Yejamen kijtojkej:

—Até nemi nikichtekij. Niawij niktemowitij nokoxtalmej, iwán mamiki a'san nesi' de nejamen yej yawij ki-asilitij inón vaso.

Iwán inón monsoj yej mandarowa kijtoj:

—Ono' bien, yej kipiá inón vaso yawi iyyati noesclavoj.

Iwán imaninsan inochin kitemowijkej ikoxtalmej iwán kitenxitonkej. Sejsé de yejamen kasikej itomimej ipan ikoxtalmej, iwán ipan ikóxtal Benjamín kasikej ivasoj José. Iyikniwan Benjamín poxsan moknomatikej. Yajkij sej ipan altepe', iwán kua' asikej chan José, motankuaketzkej iyixtaj José. Motzontokkej este ipan tajli.

José kijlij iyikniwan:

—¿Te iteki yej ankichijkej? ¿Ix ayá' ankimatij iga se taga' ken nej wel ta-advinarowa?

Judá kijtoj:

—¿Inán te wel nimitzijliskej? Awel nikijtowaj iga ayá' nikchijkej yej ayekti, ya que Dios mitznexitlija. Inán nigaj annepiáj nonochin iga moesclavojmej.

E' José kijtoj:

—Ayá' amonochin antachtekkej. Petz inonsan yej kasilijkej vaso iyyas noesclavoj, sekin welja yawij chan itaj.

Iwán Judá kitechoj José iwán kijlij:

—Nej nikijlij notaj iga nej nimochiwaya responsable iga chokotzin. Notajmej yawi moknomatiti iwán mikis, siga chokotzin ay'ya mokuepas iwán nejamen. Inón iga nimitzijliá iga nejya manikawi iga moesclavoj en lugar de chokotzin iwán xikmajkawa iga mayawi iwán iyikniwan.

José ay'ya kijyowiaya iwán tatekimá' iga makisakan nochi itekipanowanimej. Kua' kiskeja inochimej, choga', iwán ijkín kijlij iyikniwan:

—Nej niJosé. E', ¿ix melá' iga ónogo' in notaj?

Iyikniwan poxsan majmatoyaj este ay'ya wel tajtowayaj. E' José kijlij iyikniwan:

—Xinena'techokan. Nej amokn_n José, yej amejwan ankinamakakej Egipto. E' amo ximajmawikan niga ximokuesowilikan iga annenamakakej, pues Dios netitan nigaj iga maniksalvaro la gente. Yáwiya iga dos años iga apistaj ipan país, políwi-o' cinco años iga ayá' yawi mochiwati nité yej motokas ipan tajli. E' Dios netitan achto que amejwan iga amo ximikikan. Inán xakan xikuitij totaj iwán inochi amopilowan iwán xiwikikan

ximochantikij nigaj Egipto.

José kinapaloj Benjamín yej itzoyo', iwán iyomextimej pewakej iga chokakej. Iwán José kipipitzoj Benjamín iwán inochi iyikniwan.

Kua' faraón kimati' iga iyikniwan José asikej, kijlij José:

—Xikijli mokniwan iga makitasaloltikanya iyolkamej iwán mayákanya ipan tajli de Canaán, iwán makiwajligakan motaj iwán ifamíliajmej; nej nia nikmakati yej ye'tajli ipan Egipto. Xikijli no iga makiwigakan kuacarretajmej yej nijpa de Egipto, iga makiwajligakan inochi yej kipiáj.

José kimá' iyikniimej inomej kuacarretajmej ken iga faraón kitekimá', iwán kimakakej tákual iga ipan ojti makikuakan. No kimakakej iyankui' tzotzolmej. Iga itaj kititan veinte burrojmej yej kisajsalojtiajkij regalojmej. Kua' kiskej iyikniwan, José kijlij:

—Amo ximokuejkuesojtiakan ipan ojti.

Iwán iyikniwan José kiskej Egipto poxsan yolpaktiajkij. Kua' asikej chan itaj kipowilijkej iga José isátogo'. Jacob ayá' kitawelcredowaya yej nemi kipowiliayaj. E' kua' yejamen kipowilijkej inochi yej José kijlijkej, iwán kita' inochi regalojmej yej José kititanilij, entonces kijtoj:

—Inán nikmátiya iga nopiltzin José isátogo'. Niati nikitati.

Jacob asi Egipto iwán inochi ifamíliaj

Génesis 46:1-7, 26-27, 29-30; 47:7, 27; 48:1, 5-6, 11, 21; 49:29-31; 50:12-13

Jacob ojkuí' iwán inochi yej kipiaya. E' se yówal Dios kixnextilij iwán kinotza' ipan itoka', iwán yéj kijtoj:

—Nigaj nono'.

Iwán Dios kijtoj:

—Nej niDios, yej iDiospa motaj. Amo ximajmawi iga tia Egipto porque ompa nia nikchiwati iga mopilowan ipilowampa pox mapiwikan iwán kichiwaskej se weyi nación. Niati mowan Egipto, iwán keman ompiga nejsan nia nikixtiti mopilowan ipilowampa.

Jacob yajki Egipto iwán kiwiga' nochi yej itatki ipan kuacarretajmej yej faraón kititanilij iga ípan mayakan. Ompa Egipto José tatekimá' iga makalistarowilikan ikuacarretaj iga yawi kixnamikiti itaj. Kua' mixnan iwán itaj, kinapaloj iwán achi wejkaj chokatoya iga poxsan kitasnekiá itaj. Iwán Jacob kijlij José:

—Inán kua' nimikis welya niye'mikis, iga nimitzíta'ya iga tisátogo'.

José kiwiga' itaj iná' faraón, iwán Jacob kisaludaroj, iwán kijlij:

—Tej rey, ¡Dios mamitzyolchikawa poxsan!

Ijkón iga asikej Jacob iwán ifamiliaj iga mochantitoj Egipto, ipan se lugar yej itoka' Gosén. Inochi gente yej asikej Egipto yej ipilowampa iwán inietojmej Jacob masikej setenta iwanya iyomexti ipilowan José yej nacerrojkej Egipto.

Kua' kipiaya ciento cuarenta y siete años Jacob menfermaroj. Kua' kimatiltijkej José iga itaj onoya enfermo, yajki kitato iwán kiwiga' iyomexti ipilowan, Manasés iwán Efraín. Kua' onoyaj itenoj, Jacob kijlij:

—Ayá' nikmatía siga nimitzitáyajo' sej. Inán Dios kine' iga manikita iyomexti mopilowan, Efraín iwán Manasés. Yejamen nigaj nacerrojkej Egipto antes iga maniwiki, inán nej notatki-ijyas. Kua' nimikis achonsan no kikuiskej yej nikpiá ke'san kikuis Rubén, Simeón iwán se' máj nopilowan. Siga tikpiás máj mopilowan, ijyati motatki. Ayá' yawij kipiati noherenciaj, e' yawij mopartirowilitij iwán iyikniwan yej tekokowan.

'Nepolówasan alín iga niaya nimikiti, e' Dios yawi onoti iwán amejamen iwán yawi kichiwati iga ipilowampa amopilowan mayakan ipan tajli yej totajwan tekawilijkej.

'Kua' nej nimikis amo xinetokakan nigaj Egipto. Xinetokakan Canaán, itenoj Mamre, kan notajwewej Abraham kikowa' se tajli iga motoka inochi ifamiliajmej. Ompa yéj motoga' iwán noyelamaj Sara, notaj iwán noye' iwán nosiwa' Lea.

Kua' Jacob migui', ipilowan kitokatoj Canaán, ómpasan no kan toktokej Abraham, Sara, Isaac, Rebeca iwán Lea.

Dios komemawíá Moisés kuá' xóloo'

Éxodo 1:6-16, 22; 2:2-23

Dios kipatilij itoká' Jacob iga Israel, inón iga ipilowan kijliáj israelítajmej.

Israelítajmej poxsan piwikej Egipto. Iwán panoj mia' xiwi', migui' José iwán nochi inomej yej onoyaj inón tiempo. Despuéj pewa' iga mandarowa se' rey yej no kijliayaj faraón, iwán inón akimati' siga José panoj iga gobernador. Iwán inón nuevo faraón kijlij igentej:

—Israelítajmej máj tajpalejkej iwán máj miakejmej que tejamen; matikchiwakan tejté iga ay'ya máj mapiwikán.

Inón iga egipciojmej kikuikej israelítajmej iga iyesclovajmej. Poxsan kitekipanoltiayaj iwán kipoxmagayaj, ayá' kichokiliayaj. Inomej israelítajmej kichiwaltijkej ome wejweyi altepe' iwán kichiwilijkej imurojyo. Nochipa kichiwayaj ladrillo iga soki' iwán polo'. Se día faraón kitekimá' igentej, kijlij:

—Nochi choochichin israelita yej nacerowaj, xikakikan atampa iga maamikikan.

Ayá' wejkatí', onoko se choolintzin israelita este monsjáti'san, iwán iye' kiyantoya eyi mej. E' awel majo' kiyán. Iwán inón siwá' kichij se chikiwi' iwán kitzajtzakua' iga sásal iga amo maakalaki. Ipan inón chikiwi' kakij xolo' iwán kajkiltito a-ijti'. Iwán isiwa-iknin inón xolo' ompa kawí' iga makita a' kasis.

© 1996 David C. Cook

Iwán despuéj isiwapiltzin faraón yajki maltito a-ijti'. Kuá' kita' se chikiwi' ajkito' ipan a'ti, kititan se iyesclovaj iga makikuiliti. Kuá' kitentapoj inón chikiwi', kita' iga xolo' chokato'. Iwán kichokilij, iwán kijtoj:

—Ininwa' xolo' israelita.

Iwán isiwá-ikn̄n inón xolo' kitechoto isiwapiltz̄n faraón iwán kijlij:

—¿Ix tikneki iga manimitztemowili se siwá' iga makich̄chiti in̄n xolo'?

Isiwapiltz̄n faraón kijtoj:

—Kena. Xin̄temowili se siwá'.

Iwán inón takotz̄n yajki kikuil̄ito yej íyē'pa nokta in̄n xolo'.

Isiwapiltz̄n faraón kijlij yej íyē'pa xolo':

—Xikuiga in̄n xolo' iwán xine-iskalt̄ili, iwán nia nimitz̄makati tomin̄ iga tine-iskalt̄ilij.

Iwán inón siwá' yej iyē' xolo', kiwiga' iwán kiskalt̄ij. Kuá' choolin̄ achá yolejt̄z̄n, kiwigákeja chan̄ faraón.

Isiwapiltz̄n faraón

kitokaw̄ij Moisés inón choolin̄. Ijkón iga moskalt̄ij Moisés chan̄ faraón iwán ompa kin̄x̄tilijkej noch̄i yej yejamej kimat̄ij.

Se día Moisés kita' iga kimagatoyaj se yej de yejámempasan, tamagatoya se egipcio. Moisés kimikt̄ij in̄n egipcio iwán kitoga' ipan xajli, yéj kijtoj anka ayagaj kita' iga kimikt̄ij in̄n egipcio.

Ipan se' día Moisés kisa' iwán kita' ome yej de yejámempasan, nemi momagaj. Iwán kijlij yej momagatoyaj:

—¿Te iga anmomagaj, esi de amejámempasan?

Yej takuejkuesoj kijtoj:

—Tej ayagaj mitz̄talij iga xin̄mandarokan̄. ¿Tia tin̄mikt̄iti ken yalwa tikmikt̄ij se egipcio?

Moisés majmawi' iwán kijtoj: “Mataj momát̄iya yej nikch̄ij.”

Kuá' faraón kimati' yej kich̄ij Moisés, kinekiá makimikt̄i. Inón iga Moisés choloj iwán yajki moch̄ant̄ito ipan it̄almej madian̄itajmej. Iwán ompiga mon̄amikt̄ij iwán tekípánoja iwán imontaj yej it̄oka' Jetro. Kicuidarowilijtinemiá iborregojmej. Moisés chant̄itoya ompa cuarenta año iwán kipíá' ome ipilowan̄. Mij Moisés onoya ipan it̄al Madián, faraón de Egipto migui'.

© 1996 David C. Cook

Dios kitapejpena Moisés iga makipalewi israelitajmej, yej igéntejpa*Éxodo 3:1-4, 18, 20, 27-31*

Se día Moisés kicuidarojtinemiá iborregojmej imontaj ipan se tepe' yej itoqa' Horeb. Iwán ompa iyáŋgel' Dios miŋnextij ipan se witztako', wewelontoya, e' inón witztako' ayá' tataya. Iwán Moisés kijtoj: “Nia nikitati te iga ayá' tata inepa witztako'.” Kua' Moisés kina'techojtiayay, kikagui' itájtōl Dios ipan witztako', kijlij:

—Moisés, amo xineŋa'techo. Xikijkixti moga' iga tej notenoj tono'. Nejwa' iDios mo-ikyapatajwan; Abraham, Isaac iwán Jacob.

Iwán Moisés mo-ixtzakua' iwán momajtij iga wel miki siga kita Dios. E' Dios kijlij:

—Nej nikmati iga nogentej yej niktapejpen poxsan kiknochijtokej Egipto, inón iga niwajal iga manikmanawikan kan kiknochijtokej. Nej nia nikixtiti Egipto iwán nia nikuigatij ipan yé'tal. Xaj Egipto iga xikijliti rey faraón iga makimajkawa nogentej yej ompa onokej.

Iwán Moisés kijlij Dios:

—E' nej ayéj te noteki iyixtaj faraón iga manikijli iga manemajkawa nej iwán nokniwan israelitajmej.

Iwán Dios kijtoj:

—Nej niati mowan iwán nia nimitzpalewiti. Ijkón wel titajtoj iyixtaj faraón. Kua' nogentej tikixtija Egipto, yawij wikitij nigaj iga neweyimatiltikij ipan inín tepe'.

Moisés kijtoj:

—E' siga niati, iwán manikijli nogentej iga Dios netitan, yejamen netajtaniskej: “¿Té itoqa' inón Dios yej mitztitan?” Iwán ¿kén nikijliskej?

Iwán Dios kijtoj:

—Nej yej nochipa Nej. Inón iga ijkín tia tikijliti mogentej: “Jehová yej nochipa Dios, yej iDios to-ikyapatajwan, Abraham, Isaac iwán Jacob, netitan.” Despuéj xiknechko wewetkej de Israel iwán xaj iwamej, iga xikitatij nuevo rey de Egipto, iwán xikijlikan: “Achi xinemajkawakan iga maniakān eyi día ipan desiertoŝ iwán nochi nogentej iga manikmiktitij yolkamej iga manikweyimatiltikan noDios.” Yéj ayá' kinekis iga xakan este que maniknextili mia' vej nopoder. Íkuá'ya sí yáwija mitzmajkawatij iwán ankisáskeja. E' nej nia nikchiwati iga egipciojmej mamitzye'itakan amonochin iga kua' ankisaskej, mamitzmakakan kuajkuantas yej poxsan patiyoj. Ijkón iga egipciojmej ankikuiliskej yej yejámempa itatkimej.

Iwán Moisés kijtoj:

—Yejamēn ayá' necredoskej. Ne-ijliskej: “Ayéj Dios mitztitan.”

Dios kijlij:

—¿Té tikitzkijto'?

Iwán Moisés kijtoj:

—Se bastón yej iga nikpewa borregojmej iga amo mapapayinikan ipan ojti.

Iwán Dios kijlij:

—Inón bastón xiktali talpan.

Kua' Moisés kitalij talpan in inón bastón, mochij kowa'. Moisés kimajmawilij in inón kowa' iwán kicholowiliaya. Iwán Dios kinotza' sej, kijlij:

—Xikuitapilkitzki.

Moisés kikitzkij iwán sej mochij bastón. Iwán Dios kijlij sej:

—Xikaki moma' mokuachtampa.

Iwán Moisés kakij. Iwán kua' kikixtij, kita' iga ima' kipiayay lepra,^h inón lepra yej kixitintía tokajlo'. Dios kijlij:

—Inán sej xikaki moma' mokuachtampa.

Iwán yéj kakij. Kua' kikixtija, kita' iga ima' yektíto'ya sej.

Iwán Dios kijlij:

—Kua' titajtoj wan mogentej, xiknextili inín yej nimitznextilij. Iwán siga ayá' mitzcredowaj malej iga kitaskej inimej yej nimitznextilij, xikui a'ti ipan weya' iwán xiktoyawa talpan, iwán mochiwas esti.

E' Moisés kijlij sej Dios:

—Atikmatij siga wel nitajtoj. Nej poxsan nimotetempolowa.

Iwán Dios kijlij:

—¿A'yéj kimá' iten taga'? ¿Ix ayéj nej nikmá'? Inón iga nimitzijliá iga xaj, iwán tia tikijtoti yej nej nimitzijlij.

Moisés kijtoj:

—¿Ix awel tiktemoj se' yej wel tiktitanis?

Dios kikuesowilij Moisés iwán kijlij:

—Moknin Aarón tajtolmati. Yéj nemi wí' nijígapa inán. Yéj mochiwas ken moten iwán Aarón kijtoj yej tikijlij. Xikuiga mobaston iga tia tikchiwati inón yej nimitznextilij.

Iwán Moisés yajki chan imontaj, majabiaroj iwán kiskej ompa wan isiwa' iwán ipilowan wan inochi yej kipiaya. Némiya yaya Egipto kikitzkijtiaya ibaston, iwán ipan ojti mixnan iwán Aarón yej iyiknin.

Dios áchtoya ijkín kijlij Aarón:

—Xaj ipan desierto xitajtoti iwán Moisés kan ono' tepe' yej itoka' Horeb.

^h Xikita glosario “Lepra”.

Inón iga masikej ipan ojti, iwán Moisés kipowilij inewi ken iga Dios kijlij. Iwán senyájkija Egipto.

Kua' asikej Gosén, ipan país de Egipto, kinechkojkej inewi wewetkej yej de igéntejpa Moisés. Iwán Aarón kijtoj inewi kensan Dios kijlij Moisés, iwán no kinextij inón yej Dios kinextilij Moisés. Inomej israelitajmej kicredojkej yej Moisés iwán Aarón kijtojkej iwán pakikej kua' kimatikej iga Dios kimatiaya inewi iga kiknochijtokej iwán iga Dios yawi kimanawitij.

Moisés yawi tajtoti iwán faraón de Egipto

Éxodo 5:1-21; 6:10; 7:6, 8-13

Se día Moisés iwán Aarón yajkij tajtotoj wan faraón,ⁱ kijtojkej:
—Yej nejamen noDios ne-ijlijkej iga manikuigakan ipan desierto inochi nogentej iga manikweyimatiltitij Dios.

Faraón kijtoj:

—¿Ayéj moDios? Nej anikixmati iwán ayá' nimitzmajkawaskej iga xakan. ¿Te iga ankichiwaj iga la gente makikajtewakan itekipanolmej? Amo xikpolowilikan tiempo la gente. Xaxakan xitekipanotij. Siga ayá' ankipiáj komati tekipánol, nia nimitzmakatij máj.

Iwán inonsan día faraón kitekimakato yej kimandarowaj esclavojmej:
—Inán nikeman amo xikmakakan polo' inimej gente iga makichiwakan ladrillo ken achto ankichiwaj. Inán sejsé de yejamen makitemotij ipolomej. E' makichiwakan achonsan ladrillo ke'san achto kichiwaj. Cuidáj majya alín kichiwaj; anka ayá' siatokej, inón iga kinekij ma-ilwichiwatij ipan desierto.

Iwán inomej yej faraón kitalij iga matatekimakakan, kitekimakakej israelitajmej iga makichiwakan yej kijtoj faraón. Iwán inomej israelitajmej yajkij kitemotoj polo' este kan kasiáj. Iwán iga ayá' kimaxitiayaj itareyajmej, egipciojmej kimagayaj poxsan israelitajmej yej kinentiayaj igentej. Iwán inomej yej kinentiayaj israelitajmej, yajkij tajtotoj iwán faraón iga kitajtanilitoj iga makichokilikan. E' faraón kijtoj:

—Amejamen até ankichijtokej. Inán xakan xitekipanotij. Iwán achonsan sej xikchiwakan ke' achto ankichiwaj.

Kua' yej kinentiayaj israelitajmej kiskej ompa, kasikej Moisés iwán Aarón iwán kijlijkej:

—Amejamen anne-ijlijkej iga anyawij annemanawitij; e' inán iga amotechko majya nemi ne-iknochiwaj.

Inón iga israelitajmej kijiyayaj Moisés iwán Aarón. Iwán Moisés tajtoj iwán Dios iga kitajtanilij iga makinextili te yawi kichiwati, iwán Dios kijlij:

ⁱ Faraón kijtojneki rey. Nochipa reymej de Egipto kijliayaj faraón.

—Tia tikitati yej nia nikchiwiliti faraón iwán egipciojmej. Ijkón nogentej wel kisaskej.

Iwán Moisés iwán Aarón yajkij sej kitatoj faraón iwán kijlijkej:

—Jehová ijkín kijtoj: “Xikmajkawa nogentej iga maneweyimatilitij.”

Faraón kijtoj:

—¿Ayéj on Jehová? ¿Te iga manikchiwa ken yéj kijtowa? Nenextili tejté yej ayi'pa mo-ita iga manicredo iga Jehová mitztitankej.

Iwán Aarón kitalij talpan ibastón, iwán inón bastón mochij kowa'. Ompa onoyaj no yej tamatij iwán brojojmej yej tekipanowaj iga faraón. Yejamen no kitalkej ibastomej ipan tajli iwán no mochijkej kowa'. E' kowa' yej kichij Aarón, kijkikuaj ikowamej inomej brojojmej. Despuéj Aarón kikuitalkizkiz kowa' iwán mochij sej bastón. E' faraón poxsan katka yoltakuakti', niga kitajtolkuikej in Moisés iwán Aarón. Iwán ayá' kine' iga israelitajmej makisakan Egipto.

Dios kititaniliá egipciojmej nueve plaga

Éxodo 7:15-17, 20-21, 24-8:2, 5-19, 24-32; 9:6-19, 22-28, 33-35; 10:3-4, 13-29

Iwán Dios kijlij Moisés:

—Xaj mosta isajpa a-ijti', iwán kuá' faraón ompa onos, xikijli: “Dios ne-ijlijkej sej igaki' xinemajkawakan iga manikisakan nonochin yej niisraelitajmej.” Siga faraón akineki, xikui mobastón iwán xikwiteki a'ti iwán yawi mochiwati esti.

Iwán se' día yowalti', Moisés iwán Aarón kasikej faraón ipan aten, iwán Aarón kijlij kensan Dios kijtoj; e' faraón akine' iga makisakan israelitajmej. Iwán Aarón kiwite' a'ti iga ibastón iwán a'ti mochij esti. Inewi michimej mikikej, iwán noyan Egipto tamachaya. Iwán egipciojmej akiplayaj a'ti yej koniayaj, inón iga kichijkej pozo atenoj.

Kuá' pánoja siete día, Dios kijlij Moisés iga makijli rey faraón:

—Siga ayá' tikchiwa ken Dios kijtowa, yawi onoti mia' kalamej noyan ipan mótal.

Ipan se' día Aarón kitachaltij ibastón a-ijtikbapa iwán kiskej mia' kalamej. Iwán noyan onoya kalamej; ipan tajli, ipan kajli, ipan tapechmej iwán este kan kichiwajay tákual. Faraón ay'ya kijyowiaya iga poxsan onoya kalamej, iwán kijlij Moisés:

—Xitajto iwán moDios iwán xikijli iga mapolíwiya inimej kalamej iwán nimitzmajkawaskej iga xakan xikmiktij yolcamej iga xikweyimatilitikan amDios.

Moisés kitajtanilij Dios iga mapoliwíkanya kalamej, iwán ipan se'ya día inewi mikikej, kawíkejsan yej onoyaj a-ijti'. Iwán la gente kinejnechkojkej inochi kalamej yej miktokej, iwán noyan tamachaya.

Kuá' políwi'ya inomej kalamej, faraón sej moyoltakuawilij iwán ayá' kine' iga makisakan israelitajmej.

Iwán Dios kijlij Moisés:

—Xikijli Aarón iga makiwiteki talpínol iga ibaston. Iwán kua' Aarón kiwite', pewa' iga kiskej atimimej ipan tajli. Iwán noyan Egipto onoya atimi'. E' faraón ayá' kine' iga makisakan israelitajmej.

Kua' Dios kita' iga faraón ayá' kineki kimajkawa israelitajmej, kijlij Moisés:

—Xaj xikijliti faraón, siga ayá' kineki kimajkawa israelitajmej, nia niktitaniti komati xachimej.

Iwán Dios kititan komati xachi iwán noyan onoya xachimej. E' faraón kinotza' Moisés iwán Aarón iwán kijlijkej:

—Xikijlikan amoDios iga mapoliwíkanya xachimej iwán nimitzmajkawaskej iga xakan xikilwichiwilitij amoDios; e' amo xakan wejka.

Iwán Moisés kitenewij Dios, iwán Dios kichij ken iga Moisés kitajtan. Ipan se'ya día Dios kipoloj inochi xachimej. E' faraón sej moyoltakuawilij, iwán ayá' sej kine' makisakan israelitajmej.

Ayá' wejkatil, kititan Dios se' plaga. Iwán inewi yolcamej de Egipto mikikej: kawayojmej, burrojmej, camellojmej iwán borregojmej. E' iyolkamej israelitajmej ayá' migui' nisé. Níkesean ijkón, faraón ayá' moyolyaman. Sej moyoltakuawilij iwán ayá' kine' makisakan israelitajmej.

Dios kijlij sej Moisés iwán Aarón:

—Xikuiguilikan faraón alín nexti iwán xikpopokaltikan iyixtaj. Iga inón ankichiwaskej yawij kokolyowitij Egipciojmej.

Iwán inochi egipciojmej iwán este brojojmej no kokolyowikej. E' malej ijkón, faraón ayá' kine' iga makisakan israelitajmej. Dios kichij iga faraón mamoyoltakuawili.

Dios sej kititan Moisés iga mayawi matajtoti iwán faraón, iwán kijlij:

—NoDios netitan iga ijkín manimitzijli: “Xikmajkawa iga makisakan nogentej iga mane-ilwichiwilikan. E' nikmati iga ayá' tinetajtolkuilij, iwán inón iga nia niktitaniti máj plaga. Porque siga nej niknekiá, nimitzmiktíjkaya; e' nej ayá' nikne' manimitzmikti iga xikita nopoder iwán iga noyan mamomati a'yéj nej. Mosta yawi wetziti granizo, inompa tiawa' yej de hielo. Xikijli inochi gente iga makinechkokan iyolkamej iwán inewi yej kipiáj imilpamej, porque nochi tajtaga' iwán yolcamej yej onotij jueraj yawij kimiktítij granizo.”

Ipan se'ya día, Dios kitekimá' Moisés iga makajkotachalti ibaston cielojkóbapa. Iwán tatikuini' paréj recio iwán tapetani', iwán wejwetzikej granizo ipan tajli. Inón granizo kimiktij inewi kuawimej, kuaxiwimej iwán inewi tato'mej. Iwán mikikej no yolcamej yej

onoyaj ipan sakayoj, no migui' tajtaga' yej onoyaj imilpamej yej ayá' kitajtolkuikej Dios. Iwán ipan ítal Gosén kan onoyaj israelitajmej ayá' wetzi' granizo.

Iwán faraón kinotza' sej Moisés iwán Aarón iwán kijlijkej:

—Siga pachiwi inín granizo, wel ankisaskej.

Kua' Moisés kisa' ipan altepe', kajko' ima' iga kitenewij Dios, iwán pachiwi' granizo. E' faraón ayá' kichij ken kijtoj, iwán sej akimajkaj israelitajmej iga makisakan.

Aarón iwán Moisés yajkij sej tajtotoj iwán faraón iwán kijlijkej:

—Siga atikmajkawa nogentej, mosta Dios yawi kititaniti komati chapolimej iga makikuakan yej kawikej ipan mijlimej, inomej yej ayá' kimiktij granizo.

Inón día yajkij imonsojmej faraón iga kijlitoj iga makimajkawa israelitajmej iga makisakanya, miej aya poliwi inewi yej ono' ipan país. Iwán faraón kijlij Moisés:

—Inán sí xakan, xikmiktilitij yolkamej amoDios. E' achto xine-ijlikan ajá' yéj yatij.

Iwán Moisés kijtoj:

—Niawij nonochimej, yatij no nopilowamej, totajwewetkej, noborregojmej iwán inochi notorojmej.

Iwán faraón kijlij:

—Nemi tinekajkawawa; amejwan ankinekij xinekajkawakan. Ayá' amonochin anyatij. Mayakansan inewi tajtaga' iga makimiktilitij yolkamej amoDios.

Iwán Moisés iwán Aarón kikixtijkej iyixtaj faraón.

Ipan se'ya día, Dios kititan ejeka' yej kisa' ikisáyampa tonati', iwán inón ejeka' kiwajli' komati chapolimej iwán kitzakua' inón país, iwán este takomiti' iga chapolimej poxsan komatimej. Iwán nisé kuawi' ay'ya xoxowiaya iyiswayo niga kochkimej no, iga inomej chapolimej kikuajkej inewi iyiswayomej kuawimej iwán itakilyomej iwán inewi kochki'.

Iwán faraón kinotza' sej Moisés iwán Aarón iwán kijlijkej:

—Nikchij yej ayekti iyixtaj amoDios iwán amo-ixtaj amejwan.

Nimitztajtaniliáj iga xineelkawilikan iga nikchij yej ayekti, iwán xiktajtanilikan amoDios iga mapoliwikan inimej chapolimej.

Moisés kitenewij Dios, iwán Dios kititan se ejeka' yej tajpalej yej walaj ikalakíyampa tonati' iwán kiwiga' nochi chapolimej. Kua' inomej chapolimej poliwi'keja, faraón aya'san kine' iga kimajkaj inomej gente, iga Dios kiyoltakuawilij.

Dios kijlij Moisés iga makajkokui sej ima' cielojkóbapa iga matakomitiá noyan ipan tajli. Kua' Moisés kajko' ima', poxsan takomitiá'. Ijkón takomititoya eyi día iwán nisé de inomej egipciojmej

awel k̄isayaj ich̄amej. E' k̄an ich̄amej israel̄itajmej ayá' takomitiá'. Faraón kinotza' sej Moisés iwán Aarón, kijlijkej:

—Xákanwa', iwán amosiwa' iwán amopilowan iga xikweyimatilitij amoDios; e' amoborregojmej iwán amotorojmej amo xikuigakan.

E' Moisés kijlij:

—Kena, nikuigaskej noyolkamej iga inón nokta niawij nikmiktilitij Dios.

Kua' inón kikagui' faraón kuejkuesiwi' iwán kijlij:

—¡Xikísaya nigaj! Anikneki manimitzita o'; nia nimitzmiktiti siga t̄wí'lo' sej.

Moisés kijlij:

—Ono' bien, maniáyawa' iwán nikeman ay' niwí' nimitzitaki.

Dios kiknoch̄iwa sej egipciojmej iwán israel̄itajmej k̄isaja Egipto

Éxodo 11:1-2, 4-7; 12:1-38

Iwán Dios kijlij Moisés:

—Inán nia nikchiwiliti tejté faraón iwán igentej, iga yéj imatika makijto iga xikisákanya Egipto. Tajkoyówal nia nipanoti noyan Egipto, iwán yawij mikitij iyokichkopompilowan egipciojmej. No mikiskej inewi iyokichkopompilowan iyolkamej. E' yej de améjwampa ni agaj ayá' mikis.

Dios kijlij Moisés iga inín makijli israel̄itajmej:

—Sejsé yej tetaj makimikti se borregojtzin iga makisenkua inín yówal iwán ifamiliaj. Iwán yej ayá' miakejmej iwán awel kitolowaj se borregojtzin, wel kisenkuaj iwán yej najna'san ich̄amej. Iwán xiknechkokan iyesyó iwán xikakalokan ipan amokaltenketzayan. Inakayo xikuakan ta-íxkal wan kuaxiwi' yej chich̄i' iwán pan yej ayá' kipiá levadura.^k Amo xikuakan xoxowi'naka' niga yej tamánal. Amo xikuakan xoxowi'naka' niga yej tamánal.

© 1996 David C. Cook

Kikakalowaj esti pan kaltenketzayan

^k Xikita glosario “Levadura”.

'Niman_{in} xitaku_{kan}; e' xitaajakij_{tó}kanya, iw_{an} amoga' xikajakij_{tó}kanya iw_{an} amobast_{on} xikit_zkij_{tó}kanya, iga in_{on} día iyilwi yej itoka' la Pascua.^l Iw_{an} in_{on} día nej nia nipan_{oti} noyan Egipto iw_{an} nia nikmikt_{iti} iyokichkopompilowan egipciojmej iw_{an} iyokichkopompilowan iyolkamej. E' san nipan_{oj} kan nikitas kakalij_{to}' iyesy_o borrego_{tzin} ipan ikaltenketzayan; iw_{an} ompa ayagaj mikis.

'In_{on} día amejwan anyawij ankejlamik_{itij} iw_{an} anyawij ankilwichiwil_{itij} nochipa. Cada año ankichiwas_{kej} se ilwi' iga anneweyimat_{iltis}kej. Siete día ankikuajtos_{kej} pan yej ayá' kipiá levadura; ipan achto día ankenas_{kej} inewi levadura yej ono' amochamej, iw_{an} ankichiwas_{kej} pan yej ayá' kipiá levadura, iw_{an} ankijlis_{kej} amopilowan te mo-ilwichiwiliá.

Moisés kijlij ijefejmej israelitajmej inewi kensan Dios kijlij, iw_{an} ij_{kón} kichij_{kej} la gente. Nochi familia kimiktij se borrego_{tzin}; iw_{an} kimanojojchij_{kej} kuaxiwi' yej itoka' hisopo,^m iga kikakaloj_{kej} iyesy_o borrego ipan ikaltemej. Meroj tajkoyówal panoj iyá_{ngel}ⁿ Dios noyan kan ichamej egipciojmej iw_{an} mikikej iyokichkopompilowan egipciojmej. No migui' iyokichkopompilt_{zin} faraón, iw_{an} inochimej chokayaj iga mokno_{matiá}j. E' israelitajmej iyokichkopompilowan ayá' mikikej iga kajkalij_{toya} iyesy_o borrego ipan ikaltemej.

Kua' faraón kimati' iga migui' iyokichkopompilowan inochi egipciojmej, tatitan iga makinotzatij Moisés malej iga tayowakan, iw_{an} kijlij:

—¡Xákanyawa' sémisán! Xikisakan amonochimej ipan in_{in} nó_{tal} iw_{an} xákanya xikweyimat_{iltitij} amoDios. Xikuigakan amovacajmej iw_{an} amoborrego_{mej} ken anki_{to}j_{kej}. Iw_{an} no xiktajtanilikan amoDios iga maniye'ono.

Kua' aya kisaj Egipto, israelitajmej kitajtanilij_{kej} egipciojmej yej itakí_{mej}pa: oro, plata iw_{an} tzó_{tzol} yej poxsan patiyoj. Dios kichij iga in_{omej} egipciojmej makiye'itakan israelitajmej. Iw_{an} kua' kis_{kej} israelitajmej kiwigakej mia' yej pox patiyoj yej itakí_{mej}pa egipciojmej.

Kua' israelitajmej kis_{kej} Egipto ken seiscientos mil tajtaga', no yajkij siwat_{kej} iw_{an} kokone'; iw_{an} no kiwigakej inochi iyolkamej.

Dios tatekimaka iga mam_o-ilwichiwili la Pascua

Éxodo 12:40, 42-48; 13:1, 14-15

In_{on} yówal kua' Dios kimanawij israelitajmej asi' cuatrocientos treinta año iga chantitoyaj Egipto. Dios kijtoj iga in_{on} yówal nochipa

^l La Pascua kijtojneki “san panoj”. Xikita glosario “Pascua”. ^m Xikita glosario “Hisopo”.

ⁿ Xikita glosario “Ángel”.

mamoejlamiki cada año iwán mamoweyimatil̄ti Yéj, iwán in̄n mochiwas iyilwiyo la Pascua.

Iwán Dios kijlij Moisés iwán Aarón:

—Ijkín xikchiwakan kua' ankilwichiwiliskej la Pascua: Nisé amo maono yej ayéj de Israel iga yejamen awel kikuj borregoitzin yej ankiwatzaskej. Xikuakan kalijti' iwán amo xixixtikán niga tájkol naka' jueraj. Iwán amo xikpopostekilikán iyomiyo borregoitzin.

'Siga agaj chantito' iwán amejwán yej de se'pa raza iwán kineki makilwichiwili la Pascua, achto mamocircuncidar^o iwán inewi tajtaga' yej de ifamíliajpa, iwán despuéj wel kikua inakayo borregoitzin. E' ni agaj yej ayá' ono' circuncidadoj wel kikua.

Dios sej kinotza' Moisés iwán kijlij:

—Yej iyokichkopompiltzin de sejsé familia inón nej notatki, iwán ijkonsan nō ikopompilowan amoyolkamej.

Kua' ankilwichiwiliskej la Pascua, siga amopilowan mitztajtani: “¿In in̄n té iyilwiyo?”, xikijlikán: “Tikilwichiwiliáj inón día kua' Dios iga iweyi poder kikixtijkej to-ikyapatajwán Egipto kan esclavojtitoyaj. Kua' faraón ayá' kine' matikisakan Egipto, Dios kichij iga mamikikan ikopompilowan egipciojmej iwán ikopompilowan inochi iyolkamej. Inón iga inán tikmakaj Dios inewi yej iyokichkopompilowan yolkamej iwán tiktaliáj iga ofrenda iga ipatka tookichkopompilowan.”

Israelitajmej panowaj ipan Tata'lámar

Éxodo 13:17-19, 21-22; 14:5-14, 19-15:1

Kua' faraón kimájkaja israelitajmej iga makisákanya, Dios kinextilijkej ojti yej panowa ipan desierto^p yej yawi ipan lámar yej itoká' Tata'lámar. Kiwigayaj yej iga momanawiaj. Iwán nō kiwigayaj iyomiyomej José, iga yéj kua' aya miki, kijtoj ijkín: “Nej nikmati iga se día Dios yawij mitzkixtitij Egipto iga mitzwigaskej ipan tajli kan Dios kijlij totajwán iga yawij kimakatij, iwán kua' ankisaskej, nikneki xikuigakan noomiyomej ompiga.”

Dios tapanotiaya iga kojkuiltijtiaya israelitajmej kan nemi yayaj. Ipan día iwamej yaya se weyimixti iga kojkuiltijtiayaj, iwán tayowakan, iwamej yaya se tiwelon iga kitawijtiayaj, iga wel manejnemikan semilwi' iwán senyówal. Kua' faraón kita' iga israelitajmej kiskeja Egipto, sejo' kijtoj, “Mataj ayá' katka nikmajkawayaj”, iwán kijlij igentej:

—Ayekti iga kiskej israelitajmej; inán ay'ya tikpiáj yej tiktekanoltiáj.

^o Xikita glosario “Circuncisión”. ^p Xikita glosario “Desierto”.

Iwán kinechkoj inewi isoldadojmej iwán yajkij kojtokatoj iga makikuepaltikan sej Egipto.

Kua' israelitajmej asikej ipan aten Tata'lámar, poxsan majmawikej iga ateyá kan wel macholokan; iyomexti lado onoya tepe', iwán itepotztajmej kitalochtijtiwitzeyaj egipciojmej. Iwán israelitajmej kijlijkej Moisés:

—¿Te iga annewajligakej iga manimikikan ipan desierto? Áyo'wa' katka nikiskaj Egipto, máleja manonokan iga esclavojmej.

E' Moisés ijkín kijtoj:

—Amo ximomajtikan, xonókansan, iwán xikitakan ken Dios yawi mitzmanawitij.

Takómiya kua' asikej ipan lám̄ar. Iwán inón mixti yej tapanotiayá kaw̄i' tatepotztaj, iwán mixti kaw̄i' tajkoyan. Tapanotiayaj israelitajmej iwán itepotztaj mixti kitalochtijtiayaj egipciojmej. Ijkón iga inón mixti kojtzakuayaj egipciojmej, iga inón mixti kitakomitaltij kan nemi yayaj egipciojmej iwán awel asikej este kan onoyaj israelitajmej. E' israelitajmej kitawijtiayaj tiwelon.

Iwán Dios kitekimá' Moisés iga makajkokui ibaston lamarkóbapa. Iwán Dios kititan ejeka' yej pox tajpalej iwán nentoya senyówal. Iwán ijkón a'ti tajkowagui' iga moyojoyokatij ome lado, iwán israelitajmej wel panojkej tajkolámar, iga tapowi' se ojt̄i ipan lám̄ar iwán sejsé lado nesíá ken se muro, iyopochkampa iwán iladoj iye'ma'. Inón iga kuá' egipciojmej asikej ipan lamarten, kitakej iga lám̄ar tajkowakto', inón iga yejamen sanwejkalakkej iwán ikuacarretajmej iwán ikawayojmej iga kitalochtijtiayaj israelitajmej. Dios kita' iga egipciojmej yáwija kitechotij israelitajmej, inón iga kirruejrruedajkixtij ikuacarretajmej egipciojmej. Iwán egipciojmej kijtojkej:

—Maticholokan iga Dios nemi kipalewiá israelitajmej.

Iwán Dios kijlij Moisés:

—Xiktachalti mobaston ipan a'ti iwán yawij atepachiwitij egipciojmej iwán yawij amikitij.

Iwán Moisés kajko' ibaston iwán lám̄ar mosenechkoj. Inón a'ti sej kitzakua' ojt̄i; e' faraón iwán isoldadojmej amikikej. Kua' tanesiko, israelitajmej kitakej egipciojmej mijmiktókeja ipan aten. Iwán israelitajmej takuikakej iga kiweyimatiltijkej Dios iga kimānawijkej kuá' kitalochtijtiayaj egipciojmej.

Dios kitamaka israelitajmej ipan desierto

Éxodo 15:22-25, 27; 16:1-8, 13-31, 35

Kiwigáyaja eyi día israelitajmej iga nemi yayaj ipan ojt̄i iwán akanaj kasiáj a'ti. Iwán kuá' pánoja eyi día, kasikej a'ti; e' yej chichi', iwán

awel mooniá. Inón iga israelitajmej kikuesowilijkej poxsan Moisés iwán kijlijkej:

—¿Té nikoniskej? Inín a'ti ayekti.

Iwán Moisés tajtoj iwán Dios, iwán Dios kinextilij se kuawi' iwán kijlij:

—Xikwetzilti inín kuawi' iwán xikaki atampa.

Moisés kichij ken kijtoj Dios, kiwetziltij inón kuawi' iwán kakij atampa. Ijkón iga yektiá' inón a'ti iwán israelitajmej wel konijkej. Inón iga ompa kitokawijkej Mara, inón kijtojneki: chichi'.

Israelitajmej ojkuikej sej ipan desierto este que asikej ipan región de Elim, ompa onoya doce atzontekon kiyawalojtoya setenta soyakuawimej. Ompa mosewijkej ayá' mia' día. Después ojkuikej sej ipan desierto este ipan región de Zin. Kiwigayay se mes wan tajko iga kiskej Egipto, iwán itakualmej támi'ya; iwán la gente sej kikuesowilijkej Moisés, iwán kijlijkej:

—¿Ma áy'yataj nikiskej Egipto?, porque ompiga nikpiayaj te nikuaj. Amejwan annewajligakej nijiga iga manimayanmikikan.

Iwán Dios kijlij Moisés:

—Nia niktitanilitij tákual yej wetzis ken tiawa', iwán sejsé de yejamej isajpa yawij kipejpenatij ke'san kikuaskej inón día; ayá' wel kenaskej ni alín iga se' día. Ijkón nia nikmatiti ke'mej yej yawij kichiwatij ken nikijtowa. Ipan seis día yawij kipejpenatij komati iga makimaka ome día makikuajtokan iga ipan día siete ayá' nia niktitaniti tákual.

Iwán Moisés kijlij la gente:

—Dios yawi tetitaniliti tákual. Inán tiota' yawi mitzmakatij naka' iwán yowalti' yawi mitzmakatij se'pa tákual, iga xikitakan iga Dios mitzchokiliáj malej iga anmaltajtowaj iga yéj, iga ayéj nokontrajmej iga anmaltajtowaj, ikontrajwa' Dios.

Inonsan tiota' Dios kichij yej kijtoj. Asikej mia' kronchimej kan ono' kuetaxkajlimej. Iwán israelitajmej kimijmiktijkej iwán kikuajkej. Ipan se'ya día kuá' ajwich wágui'ya, kawí' tepa iteki ipan tajli este ijísta'san iwán kanakti'. Iwán inónyawa' in tákual yej Dios kititan iga yejamen iwán kitokawijkej maná. (Ipan tájtól hebreo^a “maná” kijtojneki “¿Inín té iteki?” Ijkón tatajtankej israelitajmej kuá' achto kitakej maná.)

Moisés kijlij la gente:

—Inínyawa' in tákual yej Dios tetitanilij. Xakan xikpejpenatij ke'san inán ankikuaskej. Dios máj tetitanilij mosta, inón iga amo xikenakan ni alín iga mosta.

^a Xikita glosario “Hebreo”.

Israelitajmej kipejpenakej itakualmej. E' sekin yej ayá' kichijkej ken kijtoj Moisés, kenakej achi iga se' día, iwán inochi yej kenakej sen-okuiyowikej iwán palanikej. Iwán Moisés kikuesowilij la gente.

Nochipa yowalti' kua' aya tadotoni, israelitajmej kipejpenayaj maná iwán yej kawia' ipan tajli, tonati' kipatialiaya.

Ipan seis día Moisés kijlij la gente:

—Mosta mosewilo, iga Dios kitapejpen inón día. Xikuakan inán inewi yej ankinekij, iwán xikenakan iga mosta inewi inón yej ay'ya ankikuaskej.

Inewi gente yej kenakej tákual iga kikuaskej se'ya día, kitakej iga ayá' petzpoliwi'; e' inomej yej ayá' kenakej inón día, yajkij kitemotoj iwán ayá' kasikej nité, iga Dios kítjoja iga inón día kua' mosewilo ayá' kititanis tákual.

Ijkón Dios kinextilij israelitajmej iga mamosewikan inón día.

Dios kititanilijtoya israelitajmej maná cuarenta año este que asikej Canaán. Inón maná ista' iwán yajyamani', iwán tzopeli' ken galleta yej nekyoj.

**Dios kimaka a'ti iga makonikan israelitajmej ipan desierto iwán
kipalewiáj iga makitanilikan iyenemigojwan**

Éxodo 17:1-6, 8-13; 18:25-26

Después israelitajmej sej ojkuikej iwán asikej ipan ital Refidim, iwán ompa kiketzkej ikuetaxkajlimej, iwán ompa ateyá no a'ti, inón iga israelitajmej sej kikuesowilijkej Moisés, kijlijkej:

—Xinemakakan a'ti iga manikonikan.

Iwán Moisés kijlij igentej:

—¿Te iga annekuesowiliáj? Ijkón ankikuesowaj Dios.

E' israelitajmej atamatiá iga mokuesowayaj poxsan icontraj Moisés. Iwán Moisés kitenewij Dios iwán kijlij:

—¿Té nikchiwas? Alinsan poliwiá iga netewiáyaja.

Iwán Dios kijlij:

—Xakan iwán sekin wewetkej kan ono' se weyite'ti yej nej nia nimitznextiliti. Iwán xikwiteki te'ti iwán yawi kisati a'ti iga amonochimej xikonikan.

Moisés kichij inewi kensan Dios kijlij. Kua' Moisés kiwite' te'ti, wewetkej kitakej ken iga nemi kisa a'ti, iwán nochi israelitajmej konijkej.

Miej onoyaj Refidim, asikej amalecitajmej^r iga kimiktijnekiáj israelitajmej. Iwán Moisés kijlij se israelita yej itoka' Josué:

^r Xikita glosario “Amalecitajmej”.

—Xiktapejpena sekin tajtaga' iwán xakan xikmijmiktij amalecítajmej. Mosta nitejkawis ipan tepe' iwán nikuigas nobaston, iwán Dios yawi tepalewiti.

Josué kichij ken Moisés kijlij, iwán ipan se'ya día Moisés tejkaj ipan tepe' iwán Aarón iwán se taga' yej itoka' Hur. Iwán israelítajmej iwán amalecítajmej pewakej iga momijmiktíaj, iwán miej Moisés kajajkejtoya ima' iwán kikítzkijtoya ibaston, israelítajmej kitantiayaj. E' kua' kitemowiaya ima' Moisés, amalecítajmej sej kitantiayaj. Iwán kua' Moisés makotia'ya iga kajajkokto' ima', Aarón iwán Hur kitalilijkej se te'ti iga mamotali iwán kajkewilijtoyaj ima'. Inomej omen kajkokuilijtoyaj sejsé ima' Moisés. Iwán ijkón ima' Moisés kajkewilijtoyaj este kua' kala' tonati'. Iwán Josué kitanilij amalecítajmej.

Poxsan tekipanowaya Moisés iga iséltisan kirresolverowaya kua' mokuejkuesowayaj israelítajmej. Inón iga kitapejpen tajtaga' yej wel makipalewikan. Iwán yejamen kijtowayaj kén iga mamochiwa yejsan ga wel; e' yej awel, kipanotiliayaj Moisés iga yéj makita.

Dios kimaka diez mandamiento israelítajmej ipan tepe' yej itoka' Sinaí

Éxodo 19:1-6, 10-18; 20:1-17

Israelítajmej nejnenkej eyi mes kua' asikej tepetenoy yej itoka' Sinaí. Iwán Dios kijlij Moisés iga matejkawi ipan tepe' iga matajto íwan, iwán ijkín kijlij:

—Amejwan ankitakej ken nimitzkixtijkej Egipto. Siga inochin necredowaj iwán kichiwaskej ken nej nikijtowa, mochiwaskej nogentej yej niktapejpen iwán nochipa nikpalewiskej. Mosta se día niwi' ipan se weyimixti iga nitajtoki iwamej. Xikijlikan inochin mamaltikan iwán mamotapajpatakan, iga íkua' niwi' ipan inín tepe' iga nitajtoki iwamej. Inochin wel wítzej iga makikakikij yej nia nikijtoti, e' amo agaj matejkawi ipan tepe' niga makichijchimi. Niga vacajmej niga borregoymej amo matejkawikan, yej yawi tejkawiti yawi mikiti.

Moisés temoj ipan tepe' iwán kijlij igentej iga Dios tatekimá' iga inochi mamaltikan iwán mamotapajpatakan.

Kua' asi' eyi día, asi' se mixti este áti'san iwán kitzakua' inón tepe'. Tatikuini' iwán tapetani' iwán tapoktajtiá'. Iwán nawati' pox recio ken inawatilka se trompeta. Kisa' komati pokti ipan tepe', iga Jehová temoj ipan tiwelon, iwán inochi momajtijkej. Iwán Moisés kiwiga' israelítajmej tepetzintan. Inón tepe' molinaya kua' Dios tajtojtoya. Iwán kijtoj ijkín:

—Nej niJehová yej amoDios. Nej yej nimitzkixtijkej Egipto kan mitziknochijtoyaj iga an-esclavojtitoyaj.

'Amo xikweyimatikan se' dios yej ayéj nej. Nejsan noselti xineyimatikan.

'Amo xikyokachiwakan tejté yej manesi ken yej ono' ipan cielo, niga yej ken ono' ipan tajli, niga yej ono' ipan a'ti. Amo no ximotankuaketzakan itenoj inompa imagen niga xikweyimatiltikan, iga nej niJehová yej amoDios. Nejsan xineyimatiltikan. Yej ayá' neweyimatiltiskej niga no ayá' nenekiskej, nia nikiknochiwatij, ijkonsan no ipilowan iwán inietojwan iwán inietojwan ipilowan. E' nikyolchikawaskej yej kichiwaskej ken nikijtowa iwán yej nenekiskej.

'Amo xikajawilmatkan notoka'. Nej nia nikiknochiwati yej kajawilmatis notoka'.

'Xikejlamikikan te día mosewilo iwán ximosewikan. Xitekipanokansan seis día, e' ipan siete día ximosewikan iwán xineyimatiltikan. Inón día amo matekipano ni agaj yej chantito' amochan, niga moesclawoj, niga moesclawaj, niga mokawayoj, niga moburrojmej, niga mopaxalowani, iga seis día newiguilij iga nikchij tajli iwán cielo, a'ti iwán inochi yej ono', iwán nimosewij ipan día siete. Inón iga niktapejpen se día iga amejwan ximosewikan, yej mosewij inón día moye'chiwas.

'Xik-respetaro motaj iwán moye' iwán wel amonoskej mia' año ipan inón tajli yej nimitzmakaj iga nej moDios.

'Amo xitamiktikan.

'Amo xikelewi isiwa' se' taga', niga siwa' amo makelewi iwéj se' siwa'.

'Amo xitachtekikan.

'Amo xitapantikan.

'Amo xikpiasnekikan yej agaj itatki; niga íkal, niga isiwa', niga imonsojmej, niga iyolkamej, nité nokta amo xikuilijneki movecinoj.

Nochi gente nechkatoyaj tepetzintan, kikaktoyaj iga tatikuintoya iwán nawatitoya trompeta, iwán kitztoyaj iga tapetantoya iwán kistoya pokti ipan tepe', iwán pox majmawikej. Iwán kijlijkej Moisés:

—Tej, Moisés, wel titajtowa iwán Dios iwán wel sej anne-ijliáj yej kijtoj. E' amo manenotzakán Dios, iga amo nimikiskej.

Iwán Moisés kijlij:

—Amo ximajmawikan, Dios nemi mitznextiliáj yej wel nokta kichiwa iga xikmajmawilikan iga amo xikchiwakan yej ayekti iyixtaj.

Israelitajmej kijtowaj iga yáwija kichiwatij ken kineki Dios

Éxodo 20:21; 21:12, 14-15, 17; 22:20; 23:14-17; 24:3-8

Iwán inomej gente wéjkasan onoyaj, e' Moisés yajki ipan tepe' kan takomichkan kan onoya Dios, iga Dios makimaka máj leyes iga israelitajmej.

Dios kijlij Moisés kén iga yawij kiknoçhiwatij yej ayá' yawi kichiwati ken tatekimaka iley Dios:

—Siga agaj matasolo iwán mamiki yej kisolojkej, inón yej tasoloj makimiktikan nō. Siga agaj kikuesowiliá se' iwán kiyokamiktiá, nō makimiktikan yej tamiktij. Tepiltzín yej kimaga itaj o iye' mamiki nō in inón tepiltzín. Nō mamiki yej kimalijliá itaj o iye'. Yej kimiktiliá yolka' iga kiweyimatiltiá tejté yej ayéj mela'dios, inón nō makimiktikan.

'Eyi vej ipan año kua' ilwi', nochi tajtaga' mawikikan notenoj, manewajliguilikan se ofrenda; tajko yej mochij ipan ímil wan yolka' ke' iga piwi' iyolkamej. Kimatij iga nochi yej kipiáj, nej nikmajmakakej.

Kua' Moisés kikagui' inóchiya iley Dios, Moisés temoj ipan tepe'. Iwán Moisés kimatiltij la gente de inomej leyes yej Dios kimá'. Iwán yejamen kijtojkej:

—Niawij nikchiwatij nochi yej Dios kijtoj.

Iwán Moisés kijkuiloj nochi ley yej Dios kijtoj, iwán ipan se'ya día, Moisés tatekimá' iga inochi gente mayakan tepetzintan. Moisés kichij se altar^s de te'ti iwán kitekimá' sekin chokomej iga makitatikan torojtitzín iga makimakakan Dios. Moisés kakij tajko torojesti ipan xikalmej iwán se' tajko kimajkui' iga kajzelwij inajnakastan altar. Iwán Moisés kileeroj inochi iley Dios yej ijkuilíto'ya. Kua' Moisés tami' kileeroj, yejamen kijtojkej:

—Niawij nikchiwatij inochi yej Dios kijtoj.

Iwán Moisés kiku' inomej xikalmej yej kipiaya esti, iwán kiku' se manojo kuaxiwi' yej itoka' hisopo^t iga kajzelwij la gente, iwán ijkín kijtoj:

—Inín esti yej iga nimitzajzelwijkej tanextiliá iga tikchíjeja pacto iwán Dios.

Dios kinextiliá israelitajmej ken makichiwakan kuetaxtiopan

Éxodo 24:12-18; 25:1-27:21; 28:1-4; 29:38-42, 45; 30:1, 3, 7-8; 31:1-6

Despuéj Dios kijlij Moisés:

—Xitejkawi ipan tepe' iga niao' máj nitatapowati mowan. Nia nimitzmakati ome patachte'ti kan nikijkuiloj yej nikijtowa iga xikchiwakan iga xiknextili la gente.

Entonces Moisés tejkaj ipan tepe'. Yajkij iwán Josué, iwán Moisés kijlij wewetkej:

—Xinechakan nigaj. Siga agaj kipiás problema, Aarón iwán Hur yawij mitzpalewitij.

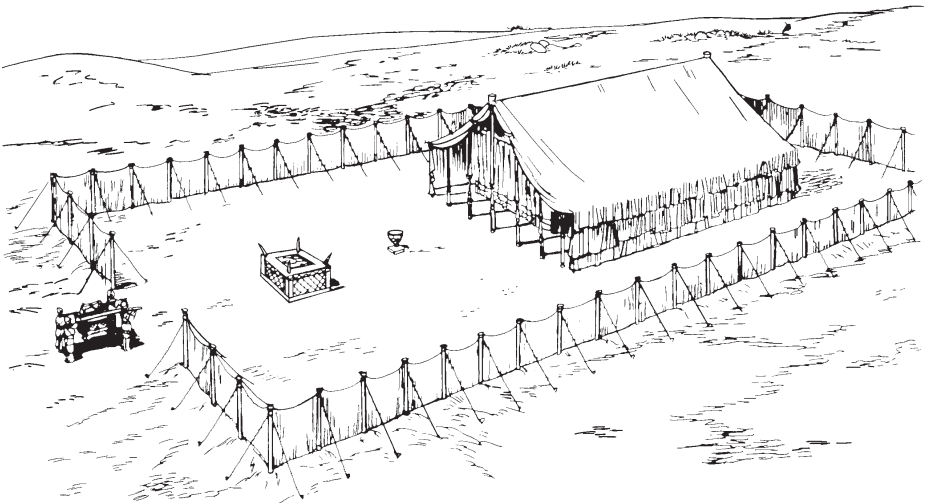
^s Xikita glosario “Altar”. ^t Xikita glosario “Hisopo”.

Iwán Moisés tejkej ipan tepe', iwán mixti kitzakua' sej inón tepe'. Iwán kua' asi' siete día, Dios tajtoj iwán Moisés ipan mixti. Kua' nešiko iweyipoder Dios, iga israelitajmej kitakej ken tikita se ti'ti yej weloniko iyixko tepe'. Moisés onoya ompa iwán Dios cuarenta día iwán cuarenta yówal.

Dios kijlij Moisés:

—Xikijli la gente manewajliguilikan iga ofrenda ajachi de inochi yej nejpa nikmajmakakej. Manemakakan ke'ya kinekiskej, inimpa manewajliguilikan: oro, plata, cobre; tinta yej azulti', axokoti', iwán chilti'; tzótzol yej poxsan yekti, itzojmiyo chivo,^u ikuetaxyo okichborrejoj e' mapintadoj iga yej chilti', kuetaxmej yej máj yekti, takua'kuawi'; aceite iwán especia.

'Inewi inimej yej yawij kiwajligatij, yawi monekiti iga mochiwas se kuetaxtiopan^v kan nej nonos tatajkoyan kan amonokej. Inín tiopan ijyati se kuetaxtiopan yej wel ankixitinaskej nochipa kua' an-ojkuiskej, iwán wel sej ankiketzaskej kan nej nia nimitzijliti. Inón kuetaxtiopan iwán inewi yej onos tiopan-ijti' mamediro achín ke'san nia nimitzijliti. 13 metro y medio makipiá iweyajka, 4 metros y medio ikoyajka iwán 4 metros y medio iwejkapanka. Yej iga kolaltitos iyeyixti ipetayo mochiwas de tabla. Iwán ipan se' ipetayo ankiketzaskej cinco kuawi' iwán ipan ankipiloskej se weyi tzótzol iwán inón ijyas ikaltenyo. Inón kuetaxtiopan kipiás

© 1996 David C. Cook

Kuetaxtiopan

^u Xikita glosario “Chivo”. ^v Xikita glosario “Kuetaxtiopan”.

nawi ikapajyo: se de tzótzol, iyixko se' yej ijkititos iga itzojmiyo chivo, despuéj kiwigas ikuetaxyo borrego yej chilti' iwán yej iyíxkoya makiwiga ye'kuetax.

'Inín kuetaxtiopan tajkutzaktos iga se weyi tzótzol yej kijliáj cortina^w iga mamochiwa ome cuarto, inón tzótzol mapilojto ipan nawi kuawi' yej maaltito iga oro. Ompa kan máj ta-ijti' motokawij “Kan Dios nokta ono!”.^x Ompa ankitaliskej se ken baúl yej chijto' iga takua'kuawi' yej itoça' acacia iwán maaltito iga oro kan ankenaskej inomej patachte'ti kan ijkuilijto' la ley. Itentzakka ankichiwiliskej iga mela'oroy iwán ípan maono ome ángel de oro yej tachíwalpa yej kijliáj querubines. Inomej querubines mamoi-xnamiktokan iwán iga iyastakapalmej makitzaktokan yej ken baúl iwán makitachilijtokan itentzakka. Inón ken baúl kijliáj arca del pacto^y iwán mamediro se metro wan diez centímetros iweyajka, 65 centímetros ikoyajka iwán 65 centímetros iwejkapanka.

'Iyixko itentzakka, itajkoyan inón omen querubines, ompa sacerdote taajtzelij iga iyesyoyolkamej yej kimiktiáj iga manikperdonarowili yej la gente kichijkej yej ayekti. Iyíxkosan arca nia nitajtoti iwán nia nimitzijliti yej makichiwa israelitajmej.

'Ipan se' cuarto kan máj nã'san kalten, inón motokawij “Kan yokachijto' iga Dios”.^z Ajkopíkapa ankitaliskej se mesa maaltito iga oro kan

ankitaliskej doce pan. Inomej pan kijtojneki sejsé amorrazaj; ken tikijtowaj, ipilówampa sejsé de los doce ipilowan Israel.

'Iyikampa inón cuarto, iyixtaj inón mesa, onos kan motaliá candelabro yej kipiás siete imajmã' de oro. Ipan sejsé imajmã' kipiás se imechajyo kan xotas. Iwán iyixtaj inón cortina ankitaliskej se altar maaltito no iga oro, ompa ankitaliskej incienso. Nochi inimej onotij kan motokawia “Kan yokachijto' iga Dios”. Iwán iga kalten matzakto, xikpilokan se tzótzol ipan cinco kuawi' yej maaltito iga oro.

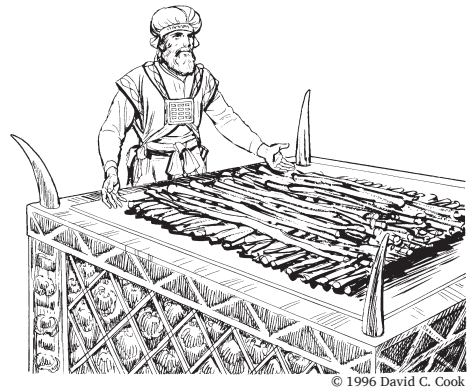

© 1996 David C. Cook

Yej ken baúl yej kijliáj arca del pacto

^w Xikita glosario “Cortina”. ^x “Kan Dios nokta ono!”; español: “Lugar Santísimo”. Lev 16:2.
^y Xikita glosario “Arca del pacto”. ^z “Kan yokachijto' iga Dios”; español: “Lugar Santo”.

'Ipan patio, iyixtaj ipuertajyo inón kuetaxtiopan, ankitaliskej se ken fogon de tepos kan titaliskej iga kitatiskej torojmej iwán borregoymej yej nemakaskej. Ipan nawí ixomolyo inón altar, ankichiwiliskej ikuakuamej de tepos. Xiktalíkan se teposlavaderoj kan sacerdotejmej kitemiskej iga a'ti iga momapakaskej. Ankichiwaskej se kólal yej matzakto iga ista'tzótzol iga makolaltito kuetaxtiopan, teposlavaderoj iwán altar. Makipiá 45 metro iweyajka, 22 metro y medio ikoyajka iwán 2 metro wan 25 centímetros iwejkapanka. Inón kólal chijtos iga ista'tzótzol iwán makipiá 60 itaketzalyo iwán iga ipuertajyo iyyas tzótzol yej mo-ijkítipa, inón mapilojto ipan nawí itaketzalyo. Ikaltenyo inón kuetaxtiopan iwán no ikaltenyo inón kólal onotij ikisáyampa tonati'.

Altar

'Niktapejpen Aarón iwán ipilowan yej itokamej: Nadab, Abiú, Eleazar iwán Itamar, iga ma-ijyakán nosacerdotejmej. Aarón iyyas jefe de inomej sacerdotejmej iwán amejwan ankichiwiliskej itzótzol yej pox yekti yej makiye'tachaltíkan iga manesi te tekipánol kipiá.

'Nochipa yowalti' kuá' tanésisya, ankimiktiskej se borrego yej kipiao' se año, nochipa xiktapejpenakan yej máj yekti iga xinemakakan. Ankinechkoskej iyeyo ipan se teposwajkalwéj wan ankajtzewiskej iga esti inajnakastan altar. Iyixko altar ankitaliskej inewi icuerpoj borrego. Annemakaskej iga ofrenda: harina, aceite iwán uvajayo'. Iwán, tiota' annemakaskej inompasan ofrenda. Nochipa yowalti'san iwán kuá' némiya takuikuiliwi, annetatiliskej se borrego iga anneweyimatiltiskej iga nono' amowan.

'Nochipa yowalti' kuá' Aarón katalilij mechomej, kitatij incienso ipan altar. Iwán kuá' Aarón kixotaltij mechomej kuá' nemiy tayowati, kitatij no incienso.

'Nej niktapejpen Bezaleel, yej ipiltzín Uri, yej ipíltzimpa Hur, yej itribuj Judá, iwán nikmá' noEspíritoj; nknnextílija ken iga wel makichíwa kuetaxtiopan iwán inewi inomej yej yawi monekiti ipan kuetaxtiopan.

'No niktapejpen Aholiab yej ipiltzín Ahisamac yej itribuj Dan yej nikchij iga pox makimati inón tekipánol iga makipalewi Bezaleel iwán sekin iga makichíwakan inochi yej nej nikijtoj.

Israelitajmej kichiwaj se ídolo iga kiweyimatiltiáj

Éxodo 32

Miej Moisés onoya ipan tepe', israelitajmej este ken ay' oonosnekiáj, iwán kijlijkej Aarón:

—Xinechiwilikan se dios yej mateojmaka, pues atikmatij té kichijto' Moisés, ayá' nemi wí'.

Iwán Aarón kijtoj:

—Xinewajliguilikan amosiwa' iyaretajmej yej de oro iwán no yej de amopilowan.

Yejamen kiwiguilijkej Aarón, iwán kipatiantij ipan ti'ti, iwán kichij se torojtzin de oro. Despuéj kinextilij la gente. Kua' israelitajmej kitakej inón torojtzin kijtojkej:

—Nigaj ono' todios yej tekixtij Egipto.

Aarón kichij se altar de te'ti iyixtaj ídolo iwán kijtoj:

—Mosta tikilwichiwiliskej todios.

Ipan se'ya día, inochimej yajkij kan onoya ídolo. Ompa kitatijkej komati yolcamej iga ofrenda, motankuaketzkej iyixtaj inón torojtzin, mijtötijkej iwán takuajkej, kichijkej se weyi-ilwi'.

Moisés tatapojtóyao' iwán Dios ipan tepe' iwán Dios kijlij:

—Xaj xikitati mogentej; kelkájkeja noley iwán kichijkej se ídolo. Nej nikmatiaya iga la gente yoltakuaktikej. Inán nikuesowilijto' yejamen, inón iga nia nikpolotij inochimej; e' ipan tej mopilowan ipilowan nia nikchiwati weyi nación.

Wan Moisés kitajtanelij Dios iga amo makipolo inomej gente, kijtoj:

—NoTe'ko, ¿kén tia tikpoloti mogentej, inomej gente tejsan tikixtij Egipto iga moweyipoder? Siga tikchiwas, egipciojmej yawij mitzpinajtitij. Xikejlamiki iga tikilij Abraham, Isaac iwán Jacob iga tia tikpiwiti ipilowan ken sitalimej iwán tikmakas se tajli kan wel mamochantikan.

Entonces Dios ayá' kipoloj la gente.

Kua' Moisés iwán Josué temojkej ipan tepe', Moisés kiwajligaya ome patachte'ti kan ijkuilijtoya iley Dios. E' kua' asikej kan ono' kuetakjlimej, Moisés kita' iga igentej este kitakuikilijtokej iwán kijtotilijtokej ídolo yej yejamen kichijkej. Moisés kuesiwi' poxsan iwán kitájkal inomej te'ti kan ijkuilijtoya iley Dios iwán tatapanikej. Kikui'

inón torojtzin yej de oro iwán kakij tiko; wan kipayan, iwán inón ipopotzkilka kakij a-ijti' iwán kitekimá' israelitajmej iga makonikan inón a'ti.

Wan kijlij Aarón:

—¿Te iga inín tikchij? ¿Ix atikmati iga poxsan ayekti iga tikweyimatiltiáj se ídolo? Iga ijkón ankichijkej ankikajtéjeja yej mela'Dios.

Aarón kijtoj:

—La géntejwa' in yej kichijkej yej ayekti. Ne-ijlijkej: “Xinechiwilikan se dios”. Iwán kiwajligakej iyaretajmej de oro, iwán niktalij ipan ti'ti iwán kisa' ídolo yej ken torojtzin yej tikita'.

Iwán Moisés kijlij inewi gente:

—Yej kineki kitokas mela'Dios, mamoketza nijígapa.

Iséltisan ipilówampa ipilowan Leví yajkij moketzatoj kan ono' Moisés. Iwán Moisés kijlij:

—Dios mitztekimakaj iga xikmiktítij yej kiweyimatikej ídolo.

Iwán ipilówampa ipilowan Leví yajkij kan ono' kuetaxkajlimej iwán kimiktijkej tres mil tajtaga'.

Moisés kijlij la gente:

—Ankichijkej yej poxsan ayekti. Nia niktajtaniliti Dios iga matikitakan siga wel mitzperdonaroskej.

Iwán Moisés kijlij Dios:

—Achi xikperdonaro nogentej iga kichijkej yej poxsan ayekti iga kichijkej se ídolo. Siga ay'ya wel tikperdonarowa, mapoliwi notoka' ipan molibroj, nej manimiki iga mamosalvarokan yejamen.

Iwán Dios kijtoj:

—Nia nikpolowiliti itoka' ipan nolibroj yejsan makichiwa yej ayekti. Inán tej xaj iwán xikuiga inimej gente kan nimitzijlij, iga noángel^a yej wi' ipan cielo yawi tayakantiati; e' inón día kua' nia nikiknochiwati, nia nikiknochiwati yejsan namolnemij.

Iwán Dios kititan se kokolis iga inomej yej kiweyimatiltijkej ídolo yej kichikaj yejamen.

Israelitajmej kichiwaj kuetaxtiopan

Éxodo 34:1-4, 10-16, 27-35; 35:4-36:4; 39:32-43; 40:1, 17, 34-38

Iwán Dios kijlij Moisés:

—Xinewajliguili ome patachte'ti kensan yej tiktatapan iwán nia sej nikijkuloti inomej diez mandamiento.

Iwán Moisés kiwiga' ipan tepe' ome patachte'ti, iwán Dios kijlij:

^a Xikita glosario “Ángel”.

—Nia nimitzpalewıtij poxsan ipan inón tajlı kan anyawij amochantıtij. Yej inán chantitokej ompa ayá' necredowaj, iwán nia nikıxtıtij ompa inón seis naciomej iga amejwan xikawıkan ompa. E' ximocuidarokan, amo ximoye'itakan iwán yejamen niga wel no anmonamıktiáj iwán yejamen; xıxıtınılıkan iyaltarmeı kan kiweyimatıltıáj idiosmej iwán xikpopostekılıkan iyıdolojmej. No xıktzontekılıkan kuawimeı iwán kuatepomeı kan kiweyimatıltıáj iyıdolojmej yej ono' itenoı altarmeı, iga amejwan amo no ankiweyimatıltıskej. Petz neısan noselti xineweyimatıltıkan.

'Xıkıjkuilo inın pacto yej nikchij mowan iwán israelıtajmej.

Kua' pánoja cuarenta día Moisés yajki sej kan onoyaj la gente. Mieı iga onoya ipan tepe', ayá' semi takuaj iwán nité ayá' konıj. Kua' mokuępa' kiwajlıgayay sej ome patachte'ti kan Dios kıkıkuiloıj sej inomeı diez mandamientos. La gente kitalıjkej ixaya' iga xotaya este ta-ıxsewiaya, iwán poxsan majmawıkej, ayagaj wel kitachılıaya. Inón iga Moisés moxaygatzakua' iga se kana'tzótzol. Iwán Moisés kılıj la gente:

—Amo xımajmawıkan, xinena'techokan iga xıkakıkan yej Dios ne-ıılıj.

Iwán ıjkın kichıwaya Moisés. Kua' Moisés tatapowaya iwán Dios, moxaygatapowaya, iwán kua' tatapowaya iwán inomeı gente moxaygatzakuaya iga nochi majmawıáj iga kitachılıayaj.

Iwán Moisés kılıj israelıtajmej yej Dios kılıj iga makichıwakan kan makiweyimatıltıkan. Iwán kılıj iga makiwajlıgakan ke'ya iga wel, inochi yej Dios kıjtoj iga monekis.

Iwán nochi yej kıye'ıtakeı, kiwıjwıgakeı yej iga mochiwas kuetaxtıopan este pox papanoı ke' Dios kitajtan.

Kua' nóchiya monechkıj, Moisés kınıtza' Bezaleel, Aholiab iwán inewi inomeı yej Dios kitapeıpen iga inón tekıpánol, iwán kimakakeı inochi yej iga mochiwa kuetaxtıopan.

Sejsé de inımeı tajtaga' kıpewaltıjkej iga kichıwaj itekıpanolmej. Iwán kua' kıtızpıltıjkeı, kiwıguılıjkej Moisés. Iwán Moisés kita' iga inewi inón yej mochiı, kawı' kensan Dios kıjtoj iga mamochıwa. Iwán Moisés kitajtanılıj Dios iga inomeı gente maye'onokan.

Dios kılıj Moisés:

—Kua' asis año iga ankıskej Egipto, ankıketzáskeı in kuetaxtıopan.

Iwán ıjkón kichıjkej kensan Dios kıjtoj; kua' asi' año iga kıskej Egipto, kıketzkej kuetaxtıopan.

Kua' tami' kichıjkej inón kuetaxtıopan ıjkón kensan Dios kıjtoj, mixtı yeı kojmakatıayaj ipan desierto, mocketza' iyıxko kuetaxtıopan iwán ıweyipoder Dios kitemıı inón kuetaxtıopan. Iwán ıkua'ya inón mixtı yeı Dios kıtıanıá nochiıa onoya iyıxko kuetaxtıopan iwán tayowakan

onoya se tiwelon iyixko. Nochipa kua' inón mixti majkokuiá, israelitajmej kimatiaja iga yáwija sej ojkuitij.

Ken iga mamomaka ofrenda Dios

Levítico 1:1-17; 2:1-10, 13; 3:1-17; 4:27-31; 6:1-7, 20

Iwán Dios kijlij Moisés:

—Kua' agaj nemakasnemis ofrenda, makiwajliga se toro. Siga ayá' kipiá, wel makiwajliga se borrego o se chivo. Siga ayá' kipiá borrego niga chivo, wel makiwajliga ome solin o ome jojtoko. Makiwajligakan iyofrendajmej ipansan ikaltenyo ipatiojyo kuetaxtiopan iwán se sacerdote yawi mitzkuilitij. Yej iteko toro o borrego yawi kitaliti ima' ipan itzontekon yolka', iga manesi iga inón yolka' yawi mikiti iga itechko iteko. Iwán sacerdote yawi kinechkoti iyeyo iwán yawi kajtzelwiti itejtempan fogon kan ono' tékol. Despuéj kixipewilij ikuetaxyo, kitetekis iwán kakij tiko iga matata inewi.

'Si agaj newajliguilijneki ofrenda yej itáto'pa, makiwajliga, harina, aceite iwán incienso. Sacerdote kikuis alín harina iwán aceite, e' kikuis inewi incienso, iwán kiwigas kan ono' fogon ipan tékol iwán kitatij. Iwán yej kawis harina iwán aceite yawij kikuatij sacerdotejmej. Malej iga alín makitajikan ofrenda, nej nia nikitati kenkua' inewi netatilijkej iga nomakoka.

'Inewi ofrendajmej yej kiwigaskej nochan, makistawikan.

'Si agaj newajliguilijneki se ofrenda iga neagradecerowa iga ye'ono, makiwajliga se toro, se borrego o se chivo, iwán inón ofrenda makiwajligakan yej máj yekti. Inón sacerdote, kimiktij iwán iga iyeyo kajtzelwij itejtempan fogon, yáwisan kitatiti itomajka, iwán ikuitápił iwán ikuitáxkol. Inín yej amo xikuakan: itomajka niga iyeyo.

'Si agaj kichiwa yej ayekti iwán ayá' kimati siga kichij, málejsan ijkón, kichijsan yej ayekti no-ixtaj. Iwán kua' makimati iga kichij yej ayekti, makiwajliga se chivo o se borrego yej yekti, iwán manemaka ken se ofrenda. Iwán makitali ima' ipan itzontekon yolka', inón kijtojneki iga inón yolka' yawi mikiti iga itechko iteko. Iwán sacerdote yawi kinechkoti esti iwán yawi kikajkakatiti ipan nawu ikuakua fogon. Después yawi kitoyawati esti itzintan fogon iwán yawi kitatiti itomájkasan inón yolka'. Inón makichiwa el sacerdote wan iyeyo yolka', iwán nej nia nikelkawiliti iga kichij yej ayekti.

'Si agaj kichij yej ayekti iga san kikajkayaj agaj iga kikuilij tejté, o kichiwilij tejté yej ayekti, makixtawa iga tachte'; e' ayá' yawi kixtawati ke'san ipati' inón yej kichij, sino que yawi kixtawati achá máj komati. Ipan inonsan día kua' moyoltálija iwán inón yej kichiwilij yej ayekti, íkua'san no manewajliguili se ofrenda. Makitapejpena se iborregoj yej yekti iwán makiwiguili sacerdote iga

makimikti iga itechko iteko, iwán nej nia nikelkawilíti iga kichij yej ayekti.

Dios kinkochiwa ome sacerdote

Levítico 10:1-15

Iyomexti ipilowan Aarón yej tekokowan no mochijkej sacerdotejmej; itokamej katka Nadab iwán Abiú. Se día nemi yayaj kakilítij tékol itikaxakmej, e' kakilijkej tékol yej kikuikkej ipan se' ti'ti ayéj yej onoya ipan fogon, kichijkej ayéj ken Dios kijtoj. Iwán kua' kalakkej kan yokachijto' iga Dios, kiwigayaj itikaxakmej, iwán Dios kitatij inomej sacerdotejmej iwán mikikej. Kua' Moisés kimati' yej inomej kichijkej, kijlij Aarón:

—Inín yej kijtoj Dios: “Yej tekipanowaj iga nej, maye'nemikan iga maneweyimatilti la gente.”

Iyikniwan Aarón kixitijkej inón ome sacerdotejmej yej mikikej, iwán kitokátoja. E' Aarón kipiáyao' se' ome ipilowan yej itokamej katka Eleazar iwán Itamar, yej Moisés kitalij iga mamochiwakan sacerdotejmej, inomej omen kikuikkej tekipanol yej kichijtoyaj inomej yej mikikej.

Iwán Dios kijlij Aarón:

—Niga tej niga mopilowan amo xikonikan vino kua' ankalakiskej ipan kuetaxtiopan, iga amo ximikikan. Xiximatikan katiapa yej nejpa notatki iwán katiapa yej wel kichijchimi námol, wan yej wel mokua iwán katiapa yej awel mokua; iwán ijkón wel ankimachtiskej la gente ipan inochi ley yej nikmá' Moisés.

Iwán Moisés kijlij Aarón, Eleazar iwán Itamar:

—Amejwan, ansacerdotejmej, wel ankikuij harina yej tokniwan kimakaj iga iyofrendajmej iga Dios; iwán amo xiktalilikan levadura;^b xikuakan itenoj altar iga inón itatki Dios. No xikuakan amejwan iwán amopilowan petz iyelnakayo iwán imaxa'mej yolkamej yej ankimiktiáj iga ofrenda iga maye'onokan la gente iyixtaj Dios.

Dios kinextiliá israelitajmej yej wel makikuakan

Levítico 11:1-23, 29-30, 42

Dios kijlij Moisés iwán Aarón:

—Xikiji la gente: de inochi animamej yej ono' ipan tajli, welsan kikuaj yej istimaxalti' iwán yej ki-objpakuçhowa itakuájkual. E' siga ki-objpakuçhowa itakuájkual, iwán ayá' istimaxalti', ken camello, inón awel ankikuaj. O siga istimaxaltikej, e' ayá' ki-objpakuçhowa itakuájkual, ken koyame', inompa yolká' amo no xikuakan.

^b Xikita glosario “Levadura”.

'Inochi yol_kamej yej onokej ipan a'ti, welsan ankikuaj yej kipiá iyastakápal iwán yej kipiá iyajwayo. E' yej ayá' kipiá iyastakápal niga iyajwayo, inón awel ankikuaj.

'Inimej totomej yej awel ankikuaj: águila, tekolo', kuixin, moxi, awojno iwán murciegoj.

'Amo xikuakan nisé takayo' yej patani iwán yej nejnemi. E' siga kipiá imaxa'mej iwán iyikxi iga witoni, ken chapolin o nontzín, inimpa kena, wel ankikuaj.

'Iwán amo xikuakan inímejpa yol_kamej: Kuakimichtzín, raton, kala', witztakuatzín iwán pini.

'Wan nochi yej moelwawatatzowa iwán nochi yej quipiá nawí o máj iyikxi yej moelwawatatzowa ipan tajli amo xikuakan iga Dios ayá' kiye'ita iga mamokua.

Kén iga mopurificarowa siwa' kuá' taonóltija, iwán kén iga makichiwa se kuá' kipiá lepra

Levítico 12:1-8; 13:45-46; 14:1-13

Iwán Dios kijlij Moisés:

—Kua' se siwa' kita se ipiltzín yej choochín, yawi onoti ken sokiyoj no-ixtaj siete día. Choochín yawij kicircuncidarotij^c kuá' asis ocho día iga naceroj, e' iyexolo' yawi onoti ichan treinta y tres día, iwán welja sej yawi tiopan. E' siga kita ipiltzín yej taochín, yawi onoti ken sokiyoj no-ixtaj, ome semanas iwán yáwi-o' máj onoti ichan se' sesenta y seis día. Kua' ásisya día, yawi kiwiguiliti sacerdote iga ofrenda se borregoitzín yej kipiaya se año. Wan siga ayá' kipiá se borregoitzín, wel kiwiga ome solin o ome jojtoko.

'Kua' se de amejwan makipiá kokolis yej itoka' lepra^d ipan ikajlo', ayá' yawi mochantiti iwán sekin. Iwán kuá' agaj makina'techo, iwán inón yej leprajoy maxaygatzakto, némansan matachixto iwán makijto: “Nikokolisoy, nikokolisoy.”^e Siga inón lepra pojpoliwi, inón yati kan ono' se sacerdote iga makita siga yektia'ya. Siga inón sacerdote kitas iga yektito'ya, tatekimakas iga mamokuiti ome toto'. Iwán makimikti se toto' ipan akomi', iwán makaki toto' yej isato' ipan esti iwán iga inón esti makajtzelwi inón yej wetitoya iwán makinojma-ijto iga yektia'ya. Iwán makimajkáwaya in toto' yej isato'.

'Yej yektia'ya iga kipiaya lepra, yawi motapakiti iwán yawi motzonkixtiti iwán yawi motentzonwawanati. Iwán yawi maltiti iwán kawis chipakti' iwán ijkón wel sej mochantiá kan onolo'. Kua' pánoja siete día, makiwiga tiopan eyi borregoitzitzín yej de se año iga

^c Xikita glosario “Circuncisión”. ^d Xikita glosario “Lepra”. ^e Español: “impuro” yej kijtojneki iga awel yawi kan monechkowaj yej kiweyimatiitíaj Dios.

ofrenda, ome yej okich iwán se yej siwa', manewajliguili. Iwán íku'a'ya p̄ewas iga ye'onos no-ixtaj.

Día ku'a' Dios taelkawiliá yej ayekti mochiwa

Levítico 16

Kua' mikíkeja ipilowan Aarón, Dios kijlij Moisés:

—Iga amo mamiki Aarón, xikijli amo makalaki n̄am̄ol hora iyikampa cortina kan motokawia “Kan Dios nokta ono”. Makalákisan se vej al año inón día ku'a' nikelkawiliá yej ayekti kichiwaj israelitajmej. Ku'a' kalakis Aarón, mamalti iwán mamotapajpata, makaki itzótzol yej ista'. Manemiktili se torojtzin iga manikelkawili iga kichijkej yej ayekti, yéj iwán ipilowan. Iwán inón torojtzin iyesy makinechkowili iwán makiwiga kuetaxtiopan-ijti' kan motokawia “Kan Dios nokta ono”. Ku'a' ásisya ompa, mata-ajtzeliwi iga esti iyixko arca. Nō makiwiga incienso ta-ijti' iga ipokyo makitzakua inón arca iga Aarón amo mane-ita iwán amo mamiki.

'Después yati kan ono' ikaltenyo ikolalyo kuetaxtiopan, iwán israelitajmej yawij kiwajliguilij ome chivo' iga manikelkawilikan iga kichijkej yej ayekti. Aarón kikuis se, iwán makimikti iwán makinechkowili iyesy, iga makiwiga kan nej nokta nasi, iwán iga inón esti makajtzeliwi arca iwán sej makisa.

'Iwán makikui se chivo, iwán makitali iyomexti ima' ipan itzontekon chivo, iwán makitajtanili Dios iga makelkawili israelitajmej iga kichijkej yej ayekti. Inón kijtojneki iga chivo kiwigaya yej ayekti kichijkej la gente. Después se taga' makiwiga inón chivo poxsan wejka iwán makimajkawa ipan desierto.

'Aarón sej makalaki kuetaxtiopan-ijti', mamotapajpata, iwán sej mamalti iwán makaki itzótzol yej azul'ti'. Ku'a' k̄isasya kuetaxtiopan-ijti' makikui ome borrego yej de se año, se iga iyofrendaj yéj iwán iga ipilowan, iwán se' iga la gente. Makimikti inón ome borrego iwán makitajkolo iwán makitati. Ijkón iga cada año makitajtani perdón iga yéj iwán iga la gente kichijkej yej ayekti.

'Kitatij ipan altar^g itomajka inón yolka' yej kimiktij iga ofrenda iga mochi yej ayekti, iwán kikixtij kan onokej inón torojtzin iwán inón chivo iga yej mochi yej ayekti iwán kitatiskej ipan ti'ti ikuetaxyo, inakayo iwán ikui'. Inón tokn̄in yej kitatij yawi motapakiti, maltij iwán kalakis kan onokej.

'Yej kiwiga' chivo ipan desierto, motapakij iwán maltij iwán kalakis sej kan onolo'.

'Inín yawi iyyati se ley yej nochipa yawi onoti iga amejwan: ipan día diez ipan mes siete anyawij anmayunarotij iwán amo xitekipanokan niga amejwan yej an-israelitajmej niga yej ayéj israelitajmej yej ono' iwán amejwan. Porque ipan inín día, se yej al año annesentajtaniliskej perdón iga ankichijkej yej ayekti.

Dios kimaka máj leyes iwán kinonotzaj israelitajmej

Levítico 19:1-5, 9-12, 18; 20:9-13; 23:5-11, 15-17, 24, 27-28, 34, 39, 42-43; 24:1-9, 16

Dios kinotza' Moisés iwán kimá' inimej leyes iga israelitajmej: —Xiye'nemikan no-ixtaj iga nej amoDios, ayá' nikchiwa yej ayekti.

'Amonochin xik-respetarokan amoye' iwán amotaj.

'Amo xitekipanokan inón día kuá' mosewilo.

'Amo xikweyimatikan idolojmej niga xikchiwakan.

'Kuá' annewajliguiliáj ofrenda, xikuajligakan ijkón ken nimitzijlijkej, iga wel manimitzkuilikan.

'Kuá' ankixtisquej yej ankitokkej ipan amómil, amo xiknewitekikan niga xiknewipejpenakan yej xixini ipan tajli; xikajtewakan iga yej amotapialia iwán iga yej wejkachanej. Iwán amo xikyetekikan uvajmej^h niga xikpejpenakan yej wetzij ipan tajli, xikajtewakan iga yej ayá' motapialiaj iwán iga yej wejkachanej.

'Amo xitachtekikan niga xitakajkayawakan.

'Amo xikijto: “Kitzto' Dios”, kuá' nemi titakajkayawa, iga ijkón tikchiwa, tikajawilmati notoka'.

'Kuá' titajuzgarowa, amo sesan xiktajtowili, niga yej amotapialia niga yej motapialia, sino que xitaye'juzgaro.

'Siga agaj mitzchiwilij yej ayekti amo ijkonsan no xikchiwili, sino que xikneki moknin kensan tej timoneki.

'Yej kimalijliá itaj o iye', mamiki.

'Siga se taga' masi iwán siwa' se' taga', inón taga' iwán siwa' yej kichijkej yej ayekti, mamikikan iyomextimej.

'Siga se taga' mosenteke iwán itakpaye', iyomextimej makimiktikan.

'Siga se taga' mosenteke iwán isiwamon, iyomextimej makimiktikan.

'Siga se taga' mosenteke iwán itaga-iknin kenkuá' moteke iwán siwa', iyomextimej makimiktikan.

'Ipan día catorce yej achto mes del año, xikilwichiwilikan la Pascua, iga xikejlantokan kuá' nimitzkixtijkej Egipto. Xikuakan borrego de se año iwán ipan se'ya día péwasya iga ankikuajtoskej siete día pan yej ayá' kipiá levadura,ⁱ ijkón ken nimitzijlijkej, iwán ankejlamikiskej ken iga nimitzmanawijkej.

^h Xikita glosario “Uva”. ⁱ Xikita glosario “Levadura”.

'Kua' amonókeja ipan ítal Canaán, iwán kua' ankitekískeja trigo iwán cebada, xinemakakan yej áchtopa manojo ankitekiskej.

'Kua' pánoja siete semanas iga ankilwichiwilijkej la Pascua, mapéwaya sej iyilwi yej itoka' la Cosecha. Inón ankichiwaskkej kua' inóchiya ankinechkojkej yej ankikixtijkej ipan amómil. Kua' achto vej ampanchivaskej iga inón trigo yej ankitekkej, xinewajliguilikan ome pan.

'Ipan achto día yej del mes siete, xine-ilwichiwilikan. Inón día xinewajliguilikan ofrenda iwán xinetapitzilikan iga xineweyimatiltikan.

'Ipan día diez de inonsan mes, motokawij “Día kua' Dios taelkawiliá yej ayekti mochiwa.” Inón día ximayunarokan iwán xiktatikan amoofrendaj iga xiktajtanicán perdón iga ankichiwaj yej ayekti.

'Ipan día quince yej mes siete kua' ankinechkójkeja yej ankikixtijkej ipan amomilmej, xikchiwakan se' ilwi' yej itoka' “Ranchojtitzin.”^j Inochi yej mela'israelitajmej makichiwakan ranchojtitzin ipan ipatiojmej. Iwán ompa machantitokan siete día, iga makimatikan ipilowan iga ijkón mochantijtinenkej desde que kiskej Egipto este que asikej Canaán.

Dios no kijlij Moisés:

—Xikijli la gente iga mamitzwajliguilikan aceite de oliva^k iga amo masewikan mechomej. Nochipa sacerdote makitejtemi mechomej iga nikeman amo matasewi kuetaxtiopan-ijti'.

'Se vej ipan semana, ipan día kua' mosewilo, sacerdote makipata inón doce pan yej ono' ipan mesa iwán makikuákanya in yej ikypa pan.

Iwán Dios inín kijlij Moisés:

—Siga agaj kimalijliá itoka' Dios, makitewi nochi yej ompa ichamej.

**Dios kiyolchikawa yej kichiwa ken yéj kijtowa,
iwán kinkochiwa yej ayá' kichiwa ken Dios kijtowa**

Levítico 26

Dios no kijlij Moisés:

—Nej amoDios, iwán siga ankichiwaj ken nimitztekimakaj, poxsan nimitzye'chivaskej. Kua' amasiskej ipan tajli yej nimitzmaskkej, wetzis tiawa' kua' nokta tokalo, pox mochiwas yej ankitokaskej iwán kuawimej poxsan takiskej. Ayá' anmajmayanaskej iwán wel anye'onoskej. Ateyis anímal yej mitzmajmajtiskej. Amejwan ankitalochtiskej yej mitzijiyaj iwán anyawij ankitanilitij. Iwán nochipa nonos amowan, iga nej amoDios yej nimitztapejpenkej.

^j Xikita glosario “Tabernáculos o iyilwi ranchojtitzin”. ^k Xikita glosario “Olivo”.

'E' siga ayá' ankichiwaj ken nimitzijliáj, nia nimitziknochiwatij iga ximajmawikan, anyawij amenfermarotij iwán anmoknomatiskej. Báldejsan antatojtokaskej ipan amómil iga itakilka yawij kikuatij yej mitzijiyaj. Annekuesoskej iwán yej mitzijiyaj mitztaniliskej, iwán mitzmandaroskej. Nimitztitaniliskej tekuanimej yej mitzmiktiliskej amopilowan iwán amoyolka'. Poxsan anmayanaskkej iga poxsan apistajtiás iwán ankikuaskej este amopilowan. Wikiskej yej tachtekij iwán kipoloskej amoaltepemej iwán amejamen ancholoskej iwán ómpaya iselti ankikajtewaskej amótal. Iwán anmikiskej ipan italmej yej mitzijiyaj.

'Malej iga xonokan ipan ipaís kan mitzijiyaj, ayá' nia nimitzpolotij niga nimitzijiyaskej. Majwa' nikeljamikis kua' nimotajtoitij iwán Jacob, iwán Isaac iwán Abraham, iwán nimitzchokiliskej iga nej amoDios.

Israelitajmej asij kan pewa Canaán

Números 4:1-49; 10:11-28; 12:16; 13; 14

Nochipa kua' israelitajmej majaviarowayaj iga ojkuiaja, sacerdotejmej kixixitinaayaj kuetaxtiopan iwán kiyejye'taliayaj yej kiwigaskej, ijkón kensan Dios tatekimá'. Después witzeyaj sekin yej ipilowan Leví iga kikechpanojtiayaj ipan ojti inón yej iga mochiwa kuetaxtiopan. Ijkón kichijkej cuarenta año kua' onoyaj ipan desierto.

Kua' israelitajmej kiwigáyaja ken se xiwi' iga chantitokej ipan desierto itenoj tepe' yej itoka' Sinaí, mixti yej onoya iyixko kuetaxtiopan pewa' iga nejnen, iwán yejamen kimatikej iga seja maojkuikan. Iwán kixixitinkej nochi yej kipiayaj iwán kiwewelpachojkej iwán kikechpanojkej iga kiwigakej, iwanya kuetaxtiopan.

Ijkón iga kiskej israelitajmej iná' tepe' yej itoka' Sinaí kan Jehová Dios kimá' imandamientoj, iwán ijkín kichijkej: Itribuj^l Judá tapanotiayaj, iwán itepotztajmej yayaj itribuj Isacar, iwán itepotztajmej itribuj Isacar yayaj itribuj Zabulón, iwán itepotztajmej itribuj Zabulón yayaj itribuj Leví, kisalojtiayaj kuawimej iwán kuetaxmej yej iga kichiwaj kuetaxtiopan.

Después yayaj itribuj Rubén, itribuj Simeón iwán itribuj Gad. Itepotztajmej yejamen yaya se' grupo yej itribusán Leví, kisalojtiayaj inón yej ken baúl yej kijliáj arca del pacto^m, iwán altar kan motatiá ofrenda yej kimakaj Dios, iwán candelabro yej kipiá siete imajma' kan xotaj iwán nochi yej moneki kuetaxtiopan-ijti'. Después yayaj itribuj Efraín, itribuj Manasés iwán itribuj Benjamín iwán yej majya tatepotztaj yayaj, itribuj Dan iwán itribuj Aser iwán yej itribuj Neftalí.

^l Xikita glosario "Tribu". ^m Xikita glosario "Arca del pacto".

Nejnenkej mia' día este que asikej ipan se desierto yej itoka' Parán, kan pewa Canaán. Iwán Dios kijlij Moisés:

—Xiktítani sekin tajtaga' iga makixmatitij kempa tajli yej ono' Canaán yej nia nimitzmakatij.

Moisés kitapejpen se israelita ipan sejsepa tribu iwán iga inochímeja masi' doce tajtaga', iwán Moisés ijkín kijtoj:

—Xakan Canaán, iwán xikitakan ix ken ono' in tajli, iwán no xikitakan la gente yej chantitokej ompa, ix tajpalejkej, ix komatimej iwán xikuajligakan yej kitokaj ipan inón país. Xitajtachakan kan anyawij.

Iwán inomej tajtaga' yajkij, iwán kitakej noyan inón tajli yej ono' Canaán. Kua' asi' cuarenta día nóyanya kitakej ken iga ono' inón tajli.

Iwán kua' mokuépaja kitektejkej se weyi racimo uva iwán kisenwajligayaj omemej ipan se kuawi'. Iwán asikej kan onoya Moisés pan altepe' Cades yej ono' ipan desierto yej itoka' Parán.

Kua' asíkeja, diez de inomej doce, yejamen kijtojkej:

—Niajkaj Canaán iwán nikitakej iga ipan inón tajli mopoxchiwa yej motoka. Nigaj achi nikuajligaj yej ompiga motoka iga xikitakan ken iga ono' ompiga. E' la gente yej chantitokej ompa poxsan tajpalejkej, iwán altepemej no poxsan wejweyi iwán ye'chijto' imurojyomej. Inochi tajtaga' yej nikitakej poxsan wejwejkapamej.

Iwán se' taga' tajtoj yej yajka no Canaán yej itoka' Caleb. Yéj ijkín kijlij la gente:

—Ay' xitzajztitokan, tiakan sémiya iga matikuíkanya inón tajli. Tejamen wel tikuiskej iga Dios yawi tepalewiti.

E' inomej diez sej kijtojkej:

—Ayá' wel tiawij, inomej tajtaga' yej ompa chantitokej poxsan tajpalejkej; iwán awel tiktaniliskej iwán iyixtajmej yejamen, tejamen ken tikita tichapolimej.

Kua' kikakikej yej kijtojkej inón diez tajtaga', inochi gente momajtijkej iwán ayá' kicredojkej yej Caleb iwán Josué kijtojkej. Iwán pewakej iga maltajtojkej iga Moisés iwán Aarón, iwán ijkín mosesepan-ijliayaj:

—Matiktalíkanya se' yej mateojkuilti iwán matiakan sej Egipto. Caleb iwán Josué ijkín kijlij la gente:

—Amo ximajmawikan. Inón tajli yej ono' Canaán poxsan ye'tajli. Dios ya'ti iwán tejamen iwán yawi temakati inón tajli. Amo xikchiwakan yej ayekti icontraj Dios.

Iwán inochi gente kuejkuesiwikej iwán kinekiáj makitewikan, e' iweyipoder Dios nesiko ipan kuetaxtiopan iyixtaj la gente, iwán Dios kijlij Moisés:

—Inimej gente niknextílija mia'ya vej nopoder iwán aya'san neweyimatiltiáj. ¿Este kémano' máj anyawij amoconfiarotij ipan nej? Inán xikijlikan iga inochin yawij mikitij nigaj ipan desierto iwán ayá' yawij kitatij tajli yej nikijlij iga nia nikmakatij. E' nosiervoj Caleb iwán Josué yej moconfiarojkej ipan nej, yejamen kena, yawij kalakitij. Nimitznojma-ijliáj iga ni agaj de amejwan yawi kalakiti ipan tajli de Canaán; e' amopilowan kena, yawij kixmatitij kua' yoléjkeja. Mosta amejwan anyatij sej ipan desierto iwán ompiga anyawij annemitij cuarenta años este que ximikikan, mochiwas se año ipan sejsé de inomej día ke' mitzwiguilijkej iga ankitatoyaj tajli. Máj máj amopilowan iwán amonietojwan yawij kalakitij Canaán.

Iwán inón diez tajtaga' yej yajkaj kitatoyaj tajli iwán Caleb iwán Josué, inomej diez, Dios kichij iga mayojoyokamikikan iga kidesanimarojkej israelitajmej iga amo mamconfiarokan ipan Dios.

Kua' Moisés kijlij inochi gente iga mikikej inón diez tajtaga, moknomatikej. E' ipan se'ya día moketzkej isájpasan, tejkajkej iyixko tepe' iwán kijtojkej:

—E' inán nigaj tonokej na'ya Canaán, tiawij tasítijsan ipan tajli kan Dios temakasneki.

E' Moisés kijtoj:

—Amo xikchiwakan ken Dios ayá' kineki. Siga ijkón ankichiawaj, Dios ayá' yawij mitzpalewitij, ijkón wel mitzmiktiáj yej te-ijiyaj.

E' yejamen malej ijkón kijlijkej, yákijsan Canaán. Iwán tajtaga' de Canaán kimiktijkej mia' israelitajmej, kitanilijkej iwán kitalochtijkej ipan desierto. Iwán israelitajmej yej ayá' mikikej, yajkij sej kan ono' Moisés.

Coré kineki mamochiwa sacerdote malej iga ayá' motapejpen

Números 16:1-11, 16-49; 17:1-11; 18:19-20

Onoya se taga' de Israel yej itoka' Coré, yej itríbuja Leví. Se día yéj iwán se' eyi tajtaga' yej itokamej Datán, Abiram iwán Om, yej itríbuja Rubén, yajkij icontraj Moisés. Kinechkojkej ken doscientos cincuenta tajtaga' yej mandarowaj Israel iwán ijkín yajkij kijlitoj Moisés iwán Aarón:

—¿Te iga tej iwán Aarón ankijtowaj iga améjwansan anmandarowaj pan nejamen? Siga tonochin Dios tetapejpen, amejamen ayéj te amoteki iga xinetekimakakan.

Kua' inín kikagui' Moisés motankuaketzta' iwán motzontoga' este talpan, iwán kijlij Coré iwán yej iwán nemiáj:

—Mosta yowalti' Dios yawi tematiltiti a'yéj yej kitapejpen iga maki-ojkuilti igentej. Tej Coré iwán yej iwán ansentekipanowaj, mitztapejpenkej iga xikpalewikan sacerdotejmej, e' ayéj iga ximochiwakan sacerdotejmej. Báldejsan iga ankijiyaj Aarón iwán iga ankipopowaj. E' mosta xiwikikan itennoj kuetaxtiopan iwán tiawij tikitatij a'yéj nokta kitapejpenkej: Xikuajligakan amotikaxakmej iwán xikakilikan tékol, incienso iwán xakan iyixtaj Dios. Aarón no yawi wíkiti iwán yawi kichiwati ijkonsan no. Iwán inón taga' yej Dios makiwelkuili iyofrendaj, inón yej Dios kitapejpen iga mamochiwa sacerdote.

Ipanya se' día Coré iwán inomej doscientos cincuenta tajtaga' kikuikej itikaxakmej iwán ípan kitalkkej tékol iwán incienso. Después inomej tajtaga' iwán Moisés iwán Aarón moketzkej ipan ikalten kuetaxtiopan. Iwán Dios monextij iyixtaj la gente iga iweyipoder. Iwán Dios kijlij Moisés iwán Aarón:

—Xicholokan itennoj inimej gente, iga yejamej sémiya nia nikpolotij.

E' yejamen motankuaketzkej iwán motzontokkej este talpan iwán kijtojkej:

—Tej, Dios, yej tikchiwa iga ma-isato nochi tajtaga', ¿tia tikuesowiliti inochi gente iga san itechko se taga'?

Iwán Dios kijtoj:

—Xikijli inochi israelitajmej iga macholokan kan ono' ikuetaxkajlimej Coré, Datán iwán Abiram.

Máj máj Moisés kisa' ipan kuetaxtiopan iwán tajwewetkej de Israel, yajkij kijlitoj la gente iga macholokan kan ono' ikuetaxkajlimej inón eyi tajtaga'. Iwán Datán iwán Abiram kiskej iwán moketzkej ipan ikaltemej iwán isiwamej iwán ipilowan yej sejséligo'. La gente cholojkej ompa, iwán Moisés kijtoj:

—Ámánya nokta ankimatiskej iga Dios nokta netapejpen iga manikojkuilti igentej. Siga yejamen mikiskej ken miki inochi gente, ayéj nej netapejpen Dios; e' siga Dios kichiwa tejté iga ipoder iwán tajli matapowi iwán makimela'tolokan, amejwan ankimatiskej iga inimej tajtaga' kikuesojkej Dios iga ayá' kimajmawilijkej.

Kua' Moisés tami' inón kijtoj, tapowi' tajli iwán iyeyixti tajtaga' iwán ikuetaxkajlimej, isiwamej iwán ipilowan poliwiwej iga talzakuikej iwán ompa mikikej. Nochi inín mochij iyixtaj inochi gente.

Kua' israelitajmej kitakej iga tajtaga' talpoliwiwej, motalojkej iwán momajtijkej iwán kijtowayaj:

—¡Amo manemela'tolokan no nejamen in tajli!

Iwán kisa' ti'ti kuetaxtiopan-ijti' iwán kimiktij inón doscientos cincuenta tajtaga' yej tapo'wijtoyaj iga incienso. Tatakej inochimej, e' como tikaxakmej de tepos, ayá' tatakej.

Iwán Dios kijlij Moisés:

—Xikijli Eleazar yej ipiltzin Aarón iga makitajkali tékol iwán incienso wejka. Iwán makikui tikaxakmej yej ayá' tata', despué makipatialti ipan ti'ti iwán makichiwa lámina iga mamotzakua altar. Ijkón mamochiwa iga la gente makejlamikikan nochipa iga ni agaj yej ayé itribuj Aarón wel asi iga makitati incienso no-ixtaj.

Moisés kijlij Eleazar yej Dios kijtoj, iwán Eleazar ijkón kichij.

Ipanya se' día nochi gente mokesojkej icontraj Moisés iwán Aarón, kijlijkej:

—Amejwan nemi ankimimiktiáj igentej Dios.

Iwán inochimej kitachilijkej kuetaxtiopan, iga kitakej ipan mixti monextij iweyipoder Dios. Iwán Dios kijlij Moisés iwán Aarón:

—Xikcholowilikan inimej gente iga nia nikpolotij.

Iwán nimaninsan Dios kichij iga mayokamimikilo. Iwán Moisés iwán Aarón motankuaketzkej iyixtaj Dios, iwán Moisés kijlij Aarón:

—Xikui tikaxaktzin iwán xiktalili tékol yej ono' ipan altar iwán no xiktalili incienso iwán xaj nimanin itzalán la gente, iwán ompa xiktajtanili perdón Dios, Dios poxsan kikuesowilijto' yejamen, inón iga nemi mijmikij.

Aarón kichij kensan kijlij Moisés; moketza' tatajko iwán kitajtanilij Dios perdón iga la gente kichij yej ayekti iwán ijkón iga ay'ya máj mikilo'. Yej mikikej íkua' yajki máj de catorce mil, iyókawa' in yej mikikej iwán Coré.

Después Dios kijlij Moisés:

—Xikijli la gente iga ijefejmej sejsé tribu makiwajligakan se ibaston, ken tikijtowaj doce bastomej iga inóchiya. Xiktalili itoka' sejsé de yejamen ipan ibaston iwán xikijkuilo itoka' Aarón ipan ibaston Leví. Xikaki bastomej kuetaxtiopan-ijti', xiktali iyixtaj yej kijliáj arca del pacto, nia nikchiwati iga se de inomej bastomej maxochowa iga nochi makimatikan iga inonya taga' yej niktapejpen. Inín nia nikchiwati iga la gente mamokajkawakan iga mitzkuejkuesowaj.

Moisés kichij kensan Dios kitekima' iwán kakij inón doce bastomej kuetaxtiopan-ijti'. Ipan se'ya día kua' kikixtiaya ipan kuetaxtiopan, ibaston Aarón kitakej iga selisto'ya iwán kipiaya ixochiyomej iwán almendras. Iwán inomej yej ompa no kipiayaj ibastomej kitakej iwán yajkij kikuitoj bastomej. Iwán Dios kijlij Moisés:

—Xikawati sej ibaston Aarón kuetaxtiopan-ijti' iwán ompa xikena iga manesi iga nej niktapejpen Aarón. Xikchiwa inón, iga la gente mamokajkawakan iga maltajtowaj de nej iwán ijkón ayá' mikiskej inochimej.

Iwán Dios kijlij Aarón:

—Inochi ofrendajmej yej la gente newajliguiliskej, nimitzmaka tej iwán mopilowan iga xitakuakan. Yej nemi nimitzijliá nochipa ijkón mochiwas. Tej ayá' tia tikpiati mótal, nité yej motatki ken kipiáj se' tribu yej no israelitajmej, iga nej nia nimitzmakatij inochi yej ankinekiskej.

Dios kichokiliá israelitajmej malej iga kuekuejkuesiwij

Números 20:1-12, 22-29; 21:4-9, 21-24; 22:1

Asitiayay cuarenta año kua' israelitajmej kiskej Egipto, iwán kua' nemi yayaj, asikej altepe' yej itoka' Cades yej ono' ipan desierto yej itoka' Zin. Ompa ateyá a'ti iga mooniá, iwán la gente monechkoj iga mokuesojkej icontraj Moisés iwán Aarón, kijtojkej:

—¡Maséj nimikíkeja no kua' mikikej tokniwan iyixtaj Dios! ¿Te iga annewajligakej iwán noyolkamej ipan desierto iga manimikikan? ¿Te iga annekixtijkej Egipto iga annewajligakej nigaj? Nigaj ateyi trigo iga mokua, niga a'ti iga mooniá.

Moisés iwán Aarón yajkij kuetaxtiopan iwán ipan kalten motankuaketzkej iwán motzontokkej este ipan tajli, iwán iweyipoder Dios monextij ipan yejamen. Ompa Dios kinotza' Moisés, kijlij:

—Xikui mobaston iwán mamitzpalewi moknin Aarón iga xiknechko mokniwan. Iwán iyixtaj inochi yejamen, xiktekimaka inón weyite'ti iga ipan makisa a'ti iwán tia tikitati iga yawi kisati komati a'ti iga nochi gente iwán nochi iyolkamej makipiakan a'ti iga makonikan.

Iwán Moisés kikui' ibaston, ijkón kensan Dios kijlij, Moisés iwán Aarón kinechkojkej nochi gente itenoj weyite'ti iwán kijlijkej:

—Ta' xikakikan amejwan yej anyoltakuaktikej, ¿ix nimitzkixtiliskej a'ti ipan inín weyite'ti?

Moisés kajko' ima' iwán kiwite' weyite'ti iga ibaston, ome vej. Iwán kisa' komati a'ti, la gente iwán iyolkamej atikej.

E' máj máj, Dios kijlij Moisés iwán Aarón:

—Amejwan ayá' aneweyimatikej iyixtaj la gente kua' ankikixtijkej a'ti ipan weyite'ti; inón iga ayá' niknekis iga amejwan xasikan ipan inón tajli yej nimitzijlijkej iga nia nimitzmakatij.

Máj máj israelitajmej kiskej ipan desierto yej itoka' Zin iwán asikej ipan se tepe' yej itoka' Hor. Ompa Dios kijlij Moisés:

—Moknin Aarón yawi mikiti nigaj iwán ayá' yawi asiti ipan tajli yej nimitzijlijkej iga nia nimitzmakatij, iga ayá' kichij ken niktekimá'.

Iwán Dios kijlij Moisés inochi yej yawi kichiwati kua' aya miki Aarón, iwán Moisés kichij ken Dios kijtoj. Kiwiga' ipan tepe' Aarón iwán Eleazar, yej ipíltzimpa Aarón. Kua' onóyaja iyixko tepe', Moisés kikixtilij itzótzol Aarón yej kajakijtoya yej kaciajpa sacerdotejmej iwán kajakiltij Eleazar, iga manesi iga yéjya sej mochíwa sacerdote. Iwán Aarón ompa migui', Moisés iwán Eleazar kitokkej Aarón ompa ipan tepe'.

Kua' la gente kimatikej iga mígui'ya Aarón ipan tepe', moknomatikej iwán chokatoyaj treinta día.

Israelitajmej sej ojkuikej, e' kuejkuesitiáyajsan icontraj Dios iwán Moisés, iwán ijkín kijtowayaj:

—¿Te iga anneixtijkej Egipto?; ¿ix iga san manimikikan ipan inín desierto? Nigaj ateyi pan niga a'ti iwán ni alín ay'ya nikuajnekij maná.

E' Dios kikuesoj iga inomej kuejkuejkwesiwikej, iwán kititanilijkej kowamej yej kipiáj ivenenojyomej iga makitajtankuakan la gente, iwán mia' gente mikikej. Iwán moyolpatakej iwán ijkín yajkij kijlitoj Moisés:

—Nikhijkej yej ayekti iga nitajtojkej icontraj Dios iwán tej mocontraj. Xikijli Dios iga makena inimej kowamej kan nonokej.

Moisés kijlij Dios iga la gente moyolpatákeja, iwán Dios kijlij ijkín:

—Xikchiwa se kowa' iga tepos yej itoka' bronce, iwán xiktali ipan se kuawi' yej tiktokas; iwán siga agaj makitankua kowa' iwán inón yej kitankuajkej, siga makitachili inón kowa' de bronce, ayá' yawi mikiti.

Iwán Moisés kichij se kowa' de bronce iwán kitalij ipan se kuawi' yej kitoga'. Ijkón kua' agaj kitankuaj kowa' iwán iga san makitachili kowa' de bronce ayá' mikis.

Máj máj asikej ipan italmej toknimej yej kijliáj amorreos iwán Moisés kititan itatitanimej iga matajtotij iwán Sehón, yej irrey amorreos, iga kijlitoj iga achi mapanokan ipan italmej. Tatitanimej ijkín kijlijkej el rey:

—Nimitzijlikoj siga wel achi nipanosej ipan amótal. Ayá' niktekiskej amouvajmej niga nikuiskej a'ti ipan amoposojmej. Achi manipanokan, iga maniajan ipan tajli kan Dios nemakakej.

E' inón rey ayá' kine' iga mapanokan ipan italmej, majwa' kinechkoj igentej iga mamomijmiktikan wan israelitajmej iwán momijmiktijkej. E' israelitajmej kitankej; kimiktijkej el rey Sehón iwán kitalkuulijkej. Después ojkuikej sej este que asikej ipan weya' Jordán, pan país

vej itoká' Moab. Moab onoya itenoj Canaán, san apanowayaj iwán israelitajmej asiaja ipan tajli kan Dios kijtoj iga yawi kimakati israelitajmej.

**Balac kineki iga Balaam makitajtanili Dios iga amo
maye'onokan israelitajmej**

Números 22:2-41; 23:3-24:17

Balac rey vej mandarowa ipan país vej itoká' Moab. Yéj kita' ken iga israelitajmej kitanilijkej los amorreos. Iwán majmawiá iga igentej wel kipolowaj siga momijmiktíaj wan israelitajmej iga poxsan katka komatimej. Inón iga tajtoj wan tajwewetkej vej ichamej Madián, kijlij:

—Inimej gente yawij tetanilitij iwán yawij tekuilitij totalmej.

Iwán Balac kititan vej mayakan makitatij se taga' vej itoká' Balaam iga ijkín makijlij:

—Póxsanya komati gente kisa' Egipto iwán nóyanya nemi mochantiáj. Xiwiki inán xikmaldeciroki inimej gente, yejamej máj miakejmej que nejamen. Anka ijkón wel niktanilij iwán wel nikixtij ipan inín tajli. Nikmati' iga vej tej tiktajtaniliá Dios iga amo maye'ono, aye'onos; iwán vej tej tiktajtaniliá Dios iga maye'ono, ye'onos.

Iwán inomej wewetkej vej tatitanimejpa vej chantitokej Moab iwán vej chantitokej Madián, yajkij; e' kiwigakej regalojmej iga tajtotoj iwán Balaam. Iwán inomej tatitanimej kijlijkej Balaam kensan kijtoj Balac, iwán ijkín kijtoj Balaam:

—Xikochíkanó' nigaj inán, iwán mosta nia nimitzijlij vej Dios yawi ne-ijliti.

Iwán inomej tatitanimej kawikej ichan Balaam, iwán tayowakan Dios kinotza' Balaam iwán kitajtan:

—¿Kan walkej in inimej tajtaga' vej onokej mochan?

Iwán Balaam kijtoj:

—Balac, vej rey de Moab, kititankej iga mane-ijlikij iga ipan ipaís nemi mochantiáj vej kiskej Egipto. Kineki iga nej maniá iwán manimitztajtanili iga amo maye'onokan israelitajmej, iga makita siga ijkón ix wel kitanilij iwán ix wel kikixtiskej ipan italmej.

Iwán Dios kijlij Balaam:

—Amo xaj iwán yejamen, niga xinetajtanili iga amo maye'onokan israelitajmej, iga vej nikijtoja iga ye'onoskej.

Iwán Balaam moketza' yowálti'san iwán kijlijkej itatitanimej Balac:

—Xákanya amochan, iga Dios ayá' kineki maniá amowan.

Inomej tatitanimej yajkij sej kan ono' Balac iwán kijlijkej:

—Balaam ayá' kine' walaj.

E' Balac sej kititan tajtaga' vej máj tayakantokej vej chantitokej ipan iyaltepe', vej yajkij ijkín kijlijtoj Balaam:

—Balac ijkín kijtowa: “Nimitzteki'ijliá iga amo ximoyoltakuawili iga xiwíki; poxsan nia nimitzweyimatiti iwán nia nikchiwati inochi yej tia tine-ijliti. E' xiwíki xikmaldeciroki inimej gente.”

Iwán Balaam kijtoj:

—Malej iga Balac manemaka íkal yej matento iga plata iwán oro, e' awel nikchiwa yej ayá' kineki Dios; pues nej noselti awel nikchiwa nité. Xikochíkanó' nigaj iwán tiawij tikitatij te iteki yej Dios yawi sej ne-ijliti.

Iwán Dios kinotza' Balaam inón yówal iwán kijlij:

—Inimej tajtaga' walkej mitznotzakoj, xajwa' iwamej; e' tia tikchiwati yejsan nia nimitzijliti.

Ipan se'ya día Balaam moketza' isajpa, kixilajtij iburraj iwán yajki iwán itatitanimej Balac. E' Dios kuesitoya iga Balaam iga yéj ayá' kinekiá makichiwa ken Dios kineki.

Iwán kuá' Balaam yaya ipan ojti tejkatiaya ipan iburraj, yaya iwán ome imonsojmej, iyá'ngelⁿ Dios walaj iwán moketza' tajko ojti, iyixtajmej yejamen. Kuá' burra kita' inón ángel iga kikitzkijto' espada, kisa' ipan ojti iwán kala' ipan kochkiyoj. Iwán Balaam kimága'pa iga kojkuiltij sej; e' inón ángel tapanoj iwán moketza' ipan se ojti yej panowaya itzalan ome pared de te'ti yej iga tenkolaltitoya uvajmijlimej. Kuá' burra kita' sej el ángel, motetonij se lado ipan itenkolalyo uva mijli, iwán ijkón kixxipitzin Balaam. Iwán yéj, sej ki-ojpamaga' iburraj.

El ángel sej tapanoj iwán moketza' kan ojtzolkan kan niga wel kikui se' lado, niga nij, niga ne'pa. Kuá' burra sej kita' el ángel, mochapán talpan, Balaam salijtiajki iyixko, iwán Balaam kuejkuesiwi' iwán kimaga' iburraj iga ibaston. Iwán Dios kitajoltij burra, iwán burra kijlij Balaam:

—¿Té nimitzchiwilij iga tinemága'ya eyi vej?

Iwán Balaam kijlij iburraj:

—¡Iga tineajawilmati! ¡Siga nikpiaya katka se cuchillo sémisán nimitzmiktiaya!

E' burra kijlij Balaam:

—Nej moburraj, iwán íkyaya tinejkwawilijtinemi. Inán xine-ijli, ¿ix se'ya vej ijkín nimitzchiwilij?

Iwán yéj kijtoj:

© 1996 David C. Cook

ⁿ Xikita glosario “Ángel”.

—Ayá'.

Iwán Dios kixtapoj Balaam iwán kita' iyángel Dios iga onoya ipan ojti, kikitzkijto' iyespadaj.^o Balaam motankuaketzta' iyixtaj el ángel iwán el ángel kijlij:

—¿Te iga tikmaga' moburraj eyi vej? Ta' xikaki, nej niwalaj nimitzojtzakuiliko iga yej tikejlanto' iwán tikchiwasneki, inón ayekti. Kuá' burra ne-ita', necholowilij; siga ayá' katka cholojka, nimitzmiktíjkaya iwán mobúrrajsan isatikawíá.

Iwán Balaam kijlij el ángel:

—Nikhij yej ayekti, nej ayá' nikmatíá siga tej tineojtzakuilijtoya; e' inán siga tikneki nia sej nimokuepati.

Iwán el ángel kijtoj:

—Xaj iwán inimej tajtaga'; e' tajtolmej yej nia nimitzijliti, inón tia tikijtoti.

Ijkón iga Balaam yajki iwán itatitanimej Balac. Kuá' Balac kimati' iga Balaam witzeya, kisa' iga ki-omemawito, iwán kijlij Balaam:

—¿Te iga ayá' tiwalaj kuá' achto nimitztatitanilij? ¿Tej anka tikijtoj awel nimitzmas yej nimitzijlij?

Balaam kijtoj:

—Nígaja nono'; e' awel nikijtowa yej nej nikneki. Sino que yejsan Dios kineki iga manikijto, inón nia nikijtoti.

Iwán Balac kiwiga' Balaam iyixko se tepe' este kan nesij ikuetaxkajlimej israelitajmej. Iwán Balaam kijlij Balac:

—Nígajo' xinechá kan tikmakakej ofrenda Dios. Nej achó' máj nia ninejnemiti iga matikitakan te yawi ne-ijliti Dios.

Balaam yajki iselti iwán Dios kijlij:

—Xaj sej kan ono' Balac iwán xikijli yej nikijtoj.

Iwán yajki kan ono' Balac iwán kijlij:

—Awel nikmaldecírowa yej Dios kíjtoja iga ye'onos. Dios kicuidarowa inimej gente iwán kibendecírowa, inón iga poxsan miakejmej.

Iwán Balac kijlij Balaam:

—¿Te iga ijkón tinechiwiliá? Nimitznotza' iga xikmaldecíro noenemigoj wan majwa' tikbendecíroj.

E' Balaam kijtoj:

—Nimitzíjlíja, iga nia nikijtoti yejsan Dios ne-ijlij.

Iwán Balac kijlij:

—Xiwíki, tiakan este kan wel xikita iga na'ya onokej israelitajmej. Este ompa wel tikmaldecírowa inochimej.

^o Xikita glosario “Espada”.

Iwán kiwiga' iyixko se tepe' yej itoka' Pisga. Ompa kitatijkej yolka' iga ofrenda iga Dios. Iwán Balaam kijtoj:

—Xinechá nigaj kan tikmakakej iyofrendaj Dios, miej nej acho' máj nia nitapanoti iga manikita te ne-ijlij Dios.

Iwán Dios kinotzako iwán kijlij yej yawi kijliti Balac. Iwán Balaam yajki sej kan ono' Balac, iwán Balac kitajtan:

—¿Té mitzijlij Dios?

Iwán Balaam kijtoj:

—Dios ayéj ken taga' iga takajkayawa, niga kipátao' sej yej kítjoja. Yej kítjoja, inón yawi kichiwati. Yéj kítjoja iga maye'onokan inimej gente; iwán kita iga yejamen ayá' kichijtokej yej ayekti. Inón iga yéj ono' iwán yejamen iwán kipalewiáj.

Iwán Balac kijlij:

—Siga awel tikmaldecirova, niga no xiye'tajto iga yejamej.

E' Balaam kijtoj:

—Nimitzílilija iga yejsan Dios mane-ijli iga manikijto, inón nikijtowa.

Iwán Balac kijlij Balaam:

—Xinejnemi, nia nimitzwigati ipan se' tepe' iwán este ompa tia tikmaldeciroti.

Balac kiwiga' Balaam iyixko se tepe' yej kitokawiyaj Peor. E' Balaam kimatiaya iga Dios ayá' kinekiá mamomaldeciro israelitajmej; iwán tachá' kan onoya inochi ikuetaxkajlimej, iwán iyEspíritoj Dios walaj iyakapan, iwán kijtoj:

—Inín gente de Israel kipoxye'ita Dios. Dios kikixtij Egipto iwán kipoxpíwija, iwán kitānilij inochi iyenemigojwan.

Iwán Balac poxsan kikuesowilij Balaam, iwán este momajmawite' iwán kijlij:

—Nimitznotza' iga xikmaldeciro noenemigojwan, iwán ayéj ijkón tikchij, majwa' eyi vej tiktajtanilij Dios iga maye'onokan. Mataj áy'yawa' katka nimitztatitanilijka iga xiwiki. Inán xaj sej kansan tiwalaj. Nej nimitzweyimatiltiaya, e' Dios ayá' kine'.

Iwán Balaam kijtoj:

—Nej nikijlij motatitanimej, malej iga xinemaka mókal yej matento iga plata iwán oro, nej awel nikpata yej Dios ne-ijlij; yej Dios mane-ijli, inón nia nikijtoti. Niátiya inán ipan noaltepe', e' achto xikaki yej Dios kijliá Israel.

Iwán Balaam kijtoj inín yej Dios kinextilij:

—Nikita tejté yej wi-o', nikita tejté ne-iga poxsan wejka: ipan inín gente de Israel yawi kįsati se rey yej yawi kikuatēpachoti Moab, iwán ijkonsan no yawi kichiwiliti inochi iyenemigojwan Israel.

**Mikij sekin israelitajmej iga kiweyimatij iyidolojmej
yej chantitokej Moab**

Números 25:1-18; 26:1-4, 51, 63-65; 28:1-15

Ayá' wejkati' iga israelitajmej mochantijkej Sitim, tajtaga' pewakej iga motekaj wan siwatkej yej ichamej Moab sinke mamonamiktikan, iwán inomej siwatkej kiwigayaj israelitajmej kan kimiktiayaj yolkamej iga kiweyimatiltiyaj iyidolojmej. Ijkón iga mia' israelitajmej yajkij kiweyimatiltitoy iyidolojmej yej chantitokej Moab.

Iwán Dios poxsan kikuesowilij israelitajmej iwán kitekimá' Moisés iga makijli juezmej iga makimiktikan inochimej yej kiweyimatiltijkej idolo yej itoka' Baal, iga ijkón wel sej moyoltalij Dios.

Moisés kinechkoy nochi gente itenoj ikaltenyo kuetaxtiopan, iwán kijtoj yej Dios kijlij. Iwán kua' inón kikakikej nochi chokakej. Mie' ompa chokatoyaj, asi' se israelita, kiwajli' se takotzin de Madián, iwán iyixtaj inochi gente kala' ipan ikuetaxkajli iga mosenteka iwán. Kua' el sacerdote Finees, yej ipiltzin Eleazar, kita', kikui' se lanza iwán yajki kan ono' kuetaxkajli sankitokatiajki inón taga'; iwán ompa kitajkosoloy in inón israelita, iwanya takotzin. Ijkón tamati' iga juezmej kimijmiktiajaj israelitajmej iga ayekti kichijkej, e' íkua'wa' mikíkeja veinticuatro mil.

Dios kijlij Moisés:

—El Sacerdote Finees neyoltálija iwán inán ay'ya nikuesowiliá israelitajmej. Inón iga nia nimotajtołtiti iwán, iga yéj iwán ipilowan ipilowampa nochipa yejamej mamochiwakan nosacerdotejmej, iga yéj kijiya yej ayekti iga nej neneki iwán iga nej iDios, iga inón kichij, inán nikperdonarowilij yej la gente kichij yej ayekti.

Miej israelitajmej chantitoyaj itzintan tepemej yej ono' Moab, Dios kijlij Moisés:

—Xikijkuilo itokamej inochi tajtaga' yej kipiaja veinte años.

Ijkón kichijkej; e' ayá' kijkuilojkej itokamej siwatkej niga kokone', iwán yej kijkuilowilijkej itokamej masi' achi máj de 600,000 tajtaga'. Itajmej inomej tajtaga' iga san ayá' kichijkej ken Dios kine' kua' onoyaj Cades, mikikej ipan desierto. De inomej tetajmej kawíkejsan Moisés, Caleb iwán Josué.

Iwán Dios kijlij Moisés.

—Xikijli israelitajmej iga amo makikajtwakan iga newajliguiliáj ofrenda. Nochipa manewajliguilikan ome borregołtzitzin de se año, se yowalti' iwán se' tiota', e' ipan inón borregołtzitzin makitoyawakan vino. Iwán no manewajlikilikan ome kilo harina, masenwíki iwán

se litro aceite de oliva,^q iga inónyawa' in ofrenda yej nochipa nokta motatiá.

'Pan día kua' mosewilo manemiktilikan se' ome borregoijtitzin yej de se año, iwán manemakakan vino, iwán harina yej axakualíto'ya iwán aceite. Ipan achto día cada mes, manemiktilikan ome torojtitzin, se okich oveja^r iwán siete borregoijtitzin yej de se año; ipan sejsé ofrenda makiwajligakan vino iwán harina yej axakualíto'ya iwán aceite. No manewajliguilikan se chivo iga manemiktilikan iga manetajtanilikan iga manikperdonarowilikan yej kichijkej yej ayekti.

Madianitajmej mikij iga kikajkayajkej israelitajmej

Números 31:1-18, 25-54

Iwán Dios kijlij Moisés:

—Xikmijmiktikan madianitajmej iga kikajkayajkej israelitajmej, iwán kua' tíkchija inewi yej nemi nimitzijliá tej tia timikiti.

Iwán Moisés kijlij la gente:

—Xiktapejpenakan mil tajtaga' ipan sejsé tribu, iga mayakan makimijmiktij madianitajmej ijkón Dios yolkisas ipan madianitajmej.

Iwán kitapejpenkej mil tajtaga' ipan sejsé tribu, iwán Moisés kititan kan momijmiktulo. Iwamej yaya no el sacerdote Finees yej kiwigaya trastejmej yej onoya kuetaxtiopan iwán itapitzalmej yej mopitza kua' péwaya iga momijmiktulo. Israelitajmej momijmiktijkej iwán madianitajmej, iwán kimiktijkej inochi madianitajmej iwán inón cinco irreyejmej, ijkón kensan Dios tatekimá'. No kimiktijkej Balaam; e' kiwigakej preso siwatkej iwán ipilowan yej chantitoyaj Madián, iwán inochi iyolkamej iwán nochi yej kipiayaj yej patiyoj. Iwán no kitatilijkej iyaltepemej iwán inochi ikuetaxkajlimej, iwán inochi yej kikuilijkej, kiwiguilijkej Moisés.

Kua' Moisés kita' iga ayá' kimiktijkej siwatkej, kuejkuesiwi' iwán kijtoj:

—¿Te iga ayá' ankimiktijkej inimej siwatkej? Yejamen kicredojkej itájtól Balaam, iwán yejamen itechkomej iga togentej kiweyimatikej námol diosmej. Inán xikmiktikan inochi ipilowan yej choochichin iwán inochi siwatkej yej ay'ya yéj takotzin; iwán yej takotzino' amo xikmiktikan, inomej xikuikan iga amejwan.

Iwán Dios kijlij Moisés:

—Tej iwán sacerdote Eleazar, iwán ijefejmej la gente, xicontarokan inochi la gente iwán yolkamej yej ankikuilijkej madianitajmej, iwán xikpartirokan ome partes. Tajko xikmakakan yej yajkaj tamijmiktitoyaj iwán se' tajko iga yej kawikaj ipan altepe'. Iwán tia

^q Xikita glosario “Olivo”. ^r Xikita glosario “Oveja”.

tiktajtāniti se ofrenda iga nej ke' iga mokuiliskej sejsé tajtaga' yej yajkaj tamijmiktitoyaj. Ipan cada quinientos, takomej o toromej, burrojmej o borrejojmej, tia tikuiti se iwán tia tikmakati el sacerdote Eleazar, inón ken kua' nej annemakaskej iga ofrenda iga nej moDios.

'Iwán se' tajko, yej tikmakas yej ayá' yajkaj tamijmiktitoyaj, tia tikuiti se ipan cada cincuenta, ken takomej iwán de inochi yolkamej, iwán tia tikmakati ipilowan Leví yej kicuidarowaj kuetaxtiopan.

Iwán Moisés iwán el sacerdote Eleazar kichijkej kensan Dios tatekimá'.

Inochi yej kikuilijkej iyenemigojmej masi' seiscientos setenta y cinco mil borrejojmej, iwán setenta y dos mil torojmej, iwán sesenta y un mil burrojmej. Iwán treinta dos mil yej takómejo'. Iwán kipartirojkej ome partes, iwán ompa kikuikej achi iga el sacerdote Eleazar iga ofrenda iga Dios, iwán tajko kawí' iga ipilowan Leví, ijkón ken Dios kitekimá'.

Después ijefejmej soldadojmej de Israel yajkij kan ono' Moisés iwán kijlijkej:

—Nicontarójeja tajtaga' yej tamijmiktiaj yej nejamej niknentiáj iwán ayá' poliwi nisé; nigaj nikuajligaj kuajkuantas de oro yej nikasikej: makoska', anillojmej iwán koskamej iwán nikmakaskej iga ofrenda Dios iga nepalewijkej kan nitamijmiktijkej.

Moisés iwán el sacerdote Eleazar kikuikej inón oro yej soldadojmej kiwigakej ipan kuetaxtiopan iga ofrenda, iga israelitajmej kiweyimatikej Dios. Iwán iga inóchiya ofrenda monechkoj máj de ciento ochenta kilos.

**Ipilowan Rubén iwán Gad mochantiaj ikisáyampa tonati',
iná' weya' Jordán**

Números 32:1-27, 33

Miej israelitajmej chantitoyaj itenoj tepemej de Moab, ipilowampa ipilowan Rubén iwán Gad yajkij kan ono' Moisés iwán kijlijkej:

—Inín tajli poxsan yekti iga moskaliwi yolkamej; ono' poxsan saka' iwán a'ti. ¿Ix awel annemakaskej inín tajli iga mamochiwa notatkimej? Amo xinechantitij iyikampa weya' Jordán.

E' Moisés inón ayá' kiye'ita', iwán kijlijkej:

—Awel améjwansan nigaj xikawikan miej amokniwan mayakan matamijmiktitij iga makixtikikan yej chantitokej Canaán. Máj yekti iga xonokan ken sesan taga' iga wel ximosesepampalewikan iga amonochin xikpiakan ajachonsan amotalmej.

E' yejamen kijtojkej:

—¡Ayá!', ayéj ijkón yej niknekij; niknekij iga manikaltikan nofamiliajmej, iwán matzakto iga murojmej, iwán niknekij

manikchiwakan kólal iga noganadojmej. Iwán niatij kan onokej nokniwán iga nikpalewiskej kan momijmiktilo este que nochi sejsé de yejamej makasi ital yej ono' iyikampa weya' Jordán. Iwán ayá' niatij nochamej este que nochi sejsé de yejamej makikuikan italmej. Iwán ay'ya nikojpatajtaniskej tajli yej ono' iyikampa Jordán, iga nejamen nikpiaja notalmej nijiga.

Iwán Moisés kiye'ita' yej kijlijkej, iwán kimakakej inón tajli yej kitapejpen ipilówampa ipilowan Rubén iwán Gad iwán tajko yej ipilówampa ipilowan Manasés. Inón tajli onoya iná' weya' yej itoka' Jordán, ikisáyampa tonatí', iwán yejamej apanojkej pan inón a'ti Jordán iga wel kalakikej ipan tajli yej itoka' Canaán.

Moisés kinonotza israelitajmej

*Deuteronomio 1:1, 3; 6:4-7; 8:1-3; 14:22; 16:18-19; 18:9-15,
18-19; 21:22-23; 23:24-25; 34:1-8, 10*

Se día Dios kijlij Moisés:

—Xiknechko inochi gente iwán xiknextili inochi leyes iwán mandamiento yej nimitzmá', ken íkyaya nimitzijlij, iga tey ayá' tia tikalakiti Canaán, sino que tia timikiti iwán ay' tipanoj asentápal weya' Jordán.

Iwán Moisés kinotza' inochi gente, iwán kuá' monechkójkeja, kijlijkej:

—Tejamen yej ipilówampa ipilowan Israel tikpiáj sesan toTeko, inonwa' Dios. Inón iga xikneki moTeko Dios iga inewi moalmaj, iwán iga inochi moespíritoj iwán inewi motájpál. Xikpiakan inimej tajtolmej ipan amoalmajmej. Iwán xikijlikan amopilowan, iga yejamen no makichiwakan ken kijtowa. Nochipa xiktatapowikan de toDios, kuá' amonokej amochan, o kuá' nemi anyawij ipan ojti. Diossan xikweyimatiltikan iwán xikchiwakan kensan yéj kineki. Iwán amo xikyokachiwakan iga Dios makichiwa ken amejamej ankinekij, ken kiyokachijkej amotajwan kuá' kisa' a'ti ipan weyite'ti. Xikejlamikikan noyan ipan inón ojti kan Dios mitznentiayaj cuarenta años ipan desierto; ipan inón tiempo mitziknochijkej iwán mitzchiwaltijkej ken yéj kiye'ita iga makita ix te ankejlamikiskej iwán siga ankichiwaskkej ken yéj mitztekimakaj o ayá'. Dios mitziknochijkej iwán mitzmayanmiktijkej, e' máj máj mitzmakakej maná inón yej wetzi' ajko iga xikmatikan iga ayejsan iga pan wel ono taga', no wel ono iga itájtól Dios.

'Dios kineki mamitzejlantikan ileymej iga amo xikelkawakan:

'Cada año, amo xikelkawakan iga xikuajligakan se parte ipan cada diez de inochi yej ankixtiáj ipan amómil.

'Xiktalikan juezmej iwán yej mandarowaj ipan inochi amoaltepemej, yejamen kimatiskej ken kichiwaskkej iga la gente maye'onokan.

'Amejwān juezmej amo xikchiwakan yej ayekti, amo sesan xikye'itakan. Amo ximonamakakan. Iga yej monamaka, mochiwa ken tikita yej ayá' kixmati la ley iwān ay'ya agaj wel moconfiarowa ipan itájtol yej ye'nemi. Siga ankichiwaskej yej yekti wel amonoskej ipan tajli yej Dios mitzmakaj.

'Kua' ankalákkeja ipan tajli yej mitzijlijkej iga yawij mitzmakatij, amo xikchiwakan yej ayekti yej la gente de inomej paismej kichiwaj yej ompa chantitokej. Yej ompa chantitokej taachisarowaj iwān onokej yej tajtowaj iwān yej miktókeja; nisé de amejwān amo makitajtanili tejté, niga makipaxalowili, iga Dios kijiya yej kichiwaj inomej. Dios yawi mitzpalewitij iga xiktanilikān iwān iga xixitikan inomej gente iwān italmej yawij mitzmakatij amejamen. Yawi nō asiti día iga Dios yawi kichiwati iga makisa ipan amejamen se profeta^s ken nej; iwān xikchiwakan inochi yej yawi kijtoti, iga nochi yej ayá' kichiwas yej yéj kijtoj, inōn Dios kimatis te kichiwilij.

'Dios nō kijtoj, siga se de amejwān tamiktiá nō makimiktikan, xikechpipilokān ipan se kuawi', xikejlamikikan iga amo xikajtewakan icuerpoj ipan kuawi' senyówal. Xiktokakan inōnsan día, iga yej miki pipilójtō'pa ipan kuawi', inōn toknīn, Dios kiye'ita iga kiknochijkej.^t

'Kua' ankalakiskej ipan iyuvajyoj^u amovecinoj wel ankikuaskej uva este que xixwikan; e' awel ankiwigaskej uva ipan amochiki. Kua' ankalakiskej nō ipan itrigojyoj amovecinoj wel ankitekij trigo iga amoma', e' awel ankitekiskej iga machete ipan ímil amovecinoj. Ijkōn kijtoj Dios.

Kua' támi'ya kimakakej sekin máj imandamientoj Dios, Moisés tejkaj ipan se tepe' yej itōka' Nebo. Ompa Dios kinextilij inewi tajli yej ono' Canaán, pewa' ipan Judá iwān este ipan lamarten iwān kijlij:

—Inīn tajli yej nikijlij Abraham, Isaac iwān Jacob iga nia nikmakati ipilówampa ipilowan. Nikneki xikita iga moyix, malej iga ayá' tasis ompa.

Ijkōn Moisés, yej isiervoj Dios, migui' ipan tajli yej itōka' Moab, iwān Dios kitoga' ipan se planada, iwān ayagaj nokta kimati este inān kan motoga'. Moisés kipiaya ciento veinte años kua' migui'; ayí' pachatiá' niga ayá' tami' itájpāl. Israelitajmej chokatoyaj iga migui' Moisés treinta día. Iwān ateyi' máj nikeman se' profeta ipan Israel yej Dios makitapejpena yej mamō-ixtajmakatókampa iga masentatapowakan ken katka Moisés.

^s Xikita glosario "Profeta". ^t Gl 3:13 ^u Xikita dibujo ipan página 298.

Josué pewa iga kimandarowa israelitajmej

Josué 1:1-7; 2:1-24

Kua' Moisés mígui'ya, Dios kijlij Josué:

—Nosiervoj Moisés mígui'ya. Inán tej sej xikojkuiłti inochi inimej gente asentápal Jordán. Nia nimitzmakati tajli kansan iga xaj, ijkón kensan nikijlika Moisés. Ayagaj yawi mitztanilíti miej tisatos, iga nej nia nonoti mowan, ken nonoya iwán Moisés. Nochipa nonos mowan, iwán nochipa nimitzpalewij. Nej nimitzmasukas motájpjal iwán iga amo ximosemaka, iga tej tia tikmajmakati la gente de Israel inón tajli yej nikijlij mo-ikyapatajwan iga nikmakaya. Inón iga amo ximajmawi; majwa' xikchiwa iga inochi moalmaj yej kijtowa la ley yej nikmá' Moisés iga amejwan mamitznextilikan.

Iwán Josué kichij ken kijtoj Dios, kititan ichtákasán omen yej matapijatij Canaán, iwán ijkín kitekimakakej:

—Xakan Jericó, inón weyi-altepe' yej ono' asentápal iwán xikitakan inochi yej ompa ono'.

Yejamen yajkij iwán asikej Jericó, chan se siwa' yej najnamolnemi yej itoka' Rahab, iwán ompa kawikej. E' sekin yej ompa chantitokej yajkij kimatiltitoj rey de Jericó, kijlijkej:

—Niwalkej nimitzmatiltikoj iga yeguín kua' tayówaya asikej omen tajtaga' de Israel ipan inín altepe' iga tepipiakoj iga makimatikan ken iga tonokej, iwán onokej chan Rahab.

Iwán rey de Jericó tatitan iga kijlitoj Rahab:

—Xikixti inomej tajtaga' yej onokej mochan, iga inomejwa' yej tapipiáj.

E' íkuaw'a' Rahab kíyanya inomej tajtaga' iwán kijtoj:

—Kena, walkej sekin tajtaga' nigaj nochán, e' ayá' nikmati de kan walkej, iwán kua' takomíti'ya, kua' iga yáwija kitzakuatij ipuertajyo imurojyo altepe', kijkiskej iwán ayá' nikmati kaígapa yajkij. Siga ankojtokaj inán, anka wel ankitechoskej.

E' inón siwa' kitejkawiltij iyixko kajli in inomej yej tapipiáj iwán kiyantoyaj itampa kan onoya mia' talpilkuaxiwi' yej itoka' lino yej kisojtoya iga mawáki.

Iwán tajtaga' yej itatitanimejpa el rey kitemotoj ipan inón ojti yej yawi weya' Jordán, iwán asikej kan apanolo kan tapankan. Iwán kua' inomej yej taojtokaj kiskej, ipuertajyo imurojyo altepe' kitzakkej.

Iwán íkuaw'a' Rahab tejkaj imaninsan iyixko kajli kua' aya kochij inomej omen israelitajmej, iwán kijlijkej:

—Nikmati iga Dios mitzmakakej inín tajli, iwán nochi nejamen nimitzmajmawiliáj. Nikmatikej iga Dios kiwakiltij Tata'lámar amo-ixtaj kua' iga ankiskej Egipto, iwán no nikmatij ken iga

ankimiktijkej iyomexti reyejmej asentápal weya' Jordán iwán nochi igentej. Kua' inín nikmatikej, poxsan nimajmawikej iwán ayagaj mixewiá iga mitzkuejkuesowaj iga nikmatij iga amoDios ono' ajko ipan cielo iwán ipan tajli. Inón iga nimitzjiliáj inán iga xinenojma-ijlikan iyixtaj Dios, ijkón ken nej nimitzpalewijkej, ijkonsan no amejwan xikpalewikān nofamiliaj. Xinenextilikān tejté yej ankichiwaskej, xinenojma-ijlikan iga anyawij ankimanawitij notaj, noye', nookichikniwan iwán nosiwa-ikniwan iga amo mamikikan.

Yejamen kijtojkej:

—Siga ayá' annekajkawawaj, niawij nikchawatij yej tiktajtani, iwán kua' Dios manemakakan inín tajli, poxsan niawij nimitzye'itatij iwán inochi mofamiliaj.

Iwán inón siwa' kijlij inomej tajtaga' iga yawi kitemowitij iga se meka' ipan ventana, iga íkal tanto' ipan muro, iwán ijkín kinonotzkej:

—Kua' antemoskej, xakan ipan tepemej iga amo mamitzasikan yej mitztemowaj, iwán ompa ximiyantokan eyi día, este que kua' yejamen mokuépeja. Después wel sej an-ojkuiskej.

Iwán yejamen kijtojkej:

—Kua' nikalakiskej iwán nogentej ipan amótal, xikilpi inín meka' yej chílti' yej iga annetemowijkej ipan ventana iga manesi katiapa mókal; iwán xiknechko mochan motaj iwán moye' iwán mokniwan iwán inochi yej ifamiliaj motaj, iwán siga se de yejamen kisa kalijti', yawi mikiti. E' yej onoskej kalijti', inón sí, nejamej notechkomej siga agaj tejté kichiwiliá.

—Ijkón tikawij —kijtoj Rahab.

Iwán kinawatijkej, kitemowijkej ipan ventana iwán yajkij; iwán inón siwa' kilpij inón chílti'meka' ipan ventana.

Inomej tajtaga' nejnenkej este ipan tepemej iwán eyi día ompa miyantoyaj, este que mokupekej inomej tajtaga' yej kojtokakaj iga kitemojtinemiáj noyan ipan ojti, iwán ayá' kasikej. Iwán ijkón iga iyomexti israelitajmej yajkij sej kan ono' ikuetaxkajlimej; temojkej ipan tepeyoj, iwán kipatilikkej Jordán. Kua' asikej kan ono' Josué kijlijkej:

—Dios tema'ya inochi inón tajli iga inochi yej onokej ipan inón país temajmawiliáj.

Israelitajmej asij Canaán

Josué 3:1-6, 13-17; 4:1-24; 5:10-15

Josué kitekimá' israelitajmej iga mamalistarokan iga yawij ojkuitij. Sacerdotejmej kixixitonkej kuetaxtiopan, iwán ipilowan Leví kiwigakej kajkoktiájkijpa. Kua' asikej ipan aten Jordán. Josué kijtoj:

—Amejwan sacerdotejmej, xikuikan iyarcay Dios, iwán xitapanokan.

A'ti possan weyititoya iga itiempoj katka tiawa'. Kua' sacerdotejmej yej kiwigayaj yej ken baúl yej kijliayaj iyarcay^v Dios taksakej ipan ataten, a'ti yej witzeya ajkopíkapa pachiwí' iga motalowa, kenkua' yokawalaj tejté yej kiyokatzakuiliko, iwán yej kawi' taníbapa yej yaya lámako, newi temoj. Iwán sacerdotejmej ejkatikajkej ipan wá'tal tajko Jordán, iga kichakej inochi tokniwan mapanokan.

Kua' nóchiya panojkej, Josué kinotza' inomej doce tajtaga' yej áchtoya kitapejpen se taga' ipan sejsé tribu iwán ijkín kijlijkej:

—Sejsé de amejamen xikuikan se te'ti tajko a'ti, ompa kan ejejkatokej sacerdotejmej, xikuajligakan iwán tiawij tiktaliti^j kan tiawij tikawitij.

Kua' kiwajligákeja temej, Josué kitekpíchoj, iwán kijlij la gente:

—Nochipa kua' tikitaskaj inimej temej, tiawij tikejlamikitij ken iga Dios tepalewíj iga tapanojkej ipan Jordán. Iwán kua' topilowan matetajtanikan: “¿Té kijtojneki inimej temej iga tejamen?”; tiawij tikpowilitij ken iga Dios tepalewíj.

Josué no kitekpíchoj doce te'ti tajko Jordán, ompa kan ejejkatoyaj sacerdotejmej yej kiwigayaj iyarcay Dios. Iwán sacerdotejmej kiskej kan ejkatoyaj tajko Jordán; iwán kua' taksákeja ipan talten, a'ti pewa' sej iga motaloj.

Israelitajmej mokaltijkej sej itennoj weya' Jordán, ipan ítal Gilgal iwán ompa kitálkej inón doce te'ti yej kikuikej tajko weya'. Ompa kiketzkkej sej kuetaxtiopan iwán la gente ikuetaxkajlimej.

Kua' ompa onoyaj, Dios kijtoj iga nochi tajtaga' wan choochin yej israelita mamocircuncidaro.^w Inón Dios tatekimá' iga desde iga kiskej Egipto, yej kiwigay 40 años, nisé choochin ayá' mocircuncidaroj iga manesi iga Dios kichij pacto wan israelitajmej. Iwán ompa kichijkej ilwi' yej kijliáj la Pascua. Ipanya se' día kichijkej pan yej ayá' kipiá levadura^x iga trigo yej ómpaya kasikej Canaán. Iwán íkua'ya Dios ay'ya kititan maná, iga kikuáyaja yej kitokayaj ipan tajli.

Se día, kua' Josué nemiá itennoj altepe' yej itoka' Jericó, kempasan kita' se taga' ejkato' iyixtaj, kikitzkijto' se espada. Josué kina'techoj iwán kijlij:

—¿In tej ix de nejamempa o yej anne-ijiyaj?

—Nej niwalaj ken capitán yej isoldadójmejpa Dios —kijtoj.

Iwán Josué motankuaketza' iwán motzontoga' este ipan tajli, iwán kijlij:

^v Xikita glosario “Arca del pacto”. ^w Xikita glosario “Circuncisión”. ^x Xikita glosario “Levadura”.

—¿Té tikneki manikchiwa, noTeko?; manikchiwa ken tikneki.

Inón capitán kijlij Josué:

—Xikixti moga', iga inón tajli kan tejkato', Dios kitapejpen iga itatki. Iwán Josué kichij kensan kijlijkej.

Jerico kixixitinaj

Josué 6:1-25

Ikaltenyomej altepe' yej itoka' Jerico ye'tzaktoya. Ayagaj wel kalakia niga wel kiasaya, iga la gente yej ompa chantitoyaj kimajmawiliayaj israelitajmej. Iwán Dios kijlij Josué:

—Ta' xikaki, nej níkchija iga Jerico iwán irrey iwán isoldadojmej iga xiktanili. Inán xikyawalokan altepe' iwán inochi mosoldadojmej, iwán xikyawalokan se vej ipan día, ijkón xikchiwakan seis días. Siete sacerdotejmej matapanotiakan iyixtaj iyarcaj Dios, sejsé de vejamen makiwigakan se tapitzal yej machijto iga ikuakua okichborregoj; ipan siete día, siete vej ankiyawaloskej weyi-altepe' miej sacerdotejmej tapitztiaskkej. Kuá' anyawija siete vej iga ankiyawalowaj, kuá' ankikakiskej iga nawati tapitzal, inochi gente matzajtzi iga inochi itajpalmej iwán imurojyo altepe' yawi wetziti, iwán íkuá'ya sejsé de amejwan anyawij ankalakitij ankixtajmakatiaskkej.

Iwán Josué kinotza' sacerdotejmej, iwán kijlijkej:

—Xikuigakan iyarcaj Dios, iwán siete de amejwan yej ansacerdotejmej xitapanotiakan, iyarcaj Dios mayawi itepotztaj sacerdotejmej iwán sacerdotejmej makiwigakan tapitzal yej machijto iga ikuakua okichborregoj.

Iwán no kijlij la gente:

—Xakan iwán xikyawalokan se vej inón altepe'; tajko soldadojmej yawij tayakantiatij, iyarcaj Dios yati tatepotztaj.

Ijkón kichijkej; tajko soldadojmej tayakantiayaj iwán itepotztajmej yayaj siete sacerdotejmej tapitztiayaj. Iwán no witzíaj tatepotztaj sacerdotejmej yej kisalojtiayaj arca, iwán este máj tatepotztaj witzíaj se' tajko soldadojmej iwán itepotztajmej vejamen witzíaj inochi israelitajmej.

Iwán Josué kitekimá' la gente:

—Amonochin xakan, e' amo agaj matatapojtiáj iga ni alín amo mamokaki iga agaj tatapowa; e' kuá' nimitzijliskej: “¡Xitzajtzikán!”, íkuá'ya xitzajtzikán iga inewi amotajpalmej.

Ijkón kiyawalojkej se vej inón altepe' kiwigayaj iyarcaj Dios, iwán no mokuepkej sej kan ono' ikuetaxkajlimej kan kochkej. Seis días ijkón kichijtoyaj, iwán kuá' ási'ya siete día moketzkej isájpasan iwán

kiyayawalojkej siete vej inón altepe'. Iwán inín vej, kua' sacerdotejmej tamí' tapitzkej siete vej, Josué kijlij la gente:

—¡Xitzajtzikan!, iga Dios tema'ya inín altepe', iwán Dios yawi kixixitinati iwán inochi yej ono' ompa. Iséltisan Rahab yej najnamolnemiá, iwán yej onoskej íchan, ayá' tiawij tikmiktítij, iga yéj kipalewij yej tapipiáj yej tiktítankaj. Ni agaj amo makikui yej ono' ipan altepe', iga amo matecastigaro Dios. E' plata, oro, trastejmej de bronce iwán vasojmej de tepos, inón yawi mochiwati iga iyofrendaj Dios.

Iwán sacerdotejmej tapitzkej iwán kua' la gente kikakikej, inochimej pewakej iga tzajtzikej poxsan recio, iwán muro wetzi'. Ijkón iga israelitajmej kalakkej iwán kikuíkeja inón altepe'. Iwán iga iyepadajmej^z kimiktijkej yej onoyaj ompa: tajtaga' iwán siwatkej, chokomej iwán tajwewetkej, torojmej, borregojmej iwán burrojmej.

Josué kijlij iyomexi yej kitítankaj iga matapipiatij altepe' Jericó, yej áchtosan yajkaj kixmatitoyaj altepe':

—Xakan chan Rahab iwán xikuajligakan inochi ifamiliaj, ijkón ken ankijlijkej.

Yej tapipiáj yajkij, iwán kikixtijkej Rahab, itaj, iwán iye', iyikniwan, iwán inochi ifamiliaj iwán inochi yej itatki. Iwán kitatijkej altepe' iwán inochi yej onoya ompa. Kikuíkejsan plata, oro iwán vasojmej yej de tepos iwán kenakej kan íkal Dios kan moena yej patiyoj.

Acán kichiwa yej ayekti

Josué 7

Israelitajmej kichijkej yej ayekti iyixtaj Dios iga se de yejamej yej itoka' Acán, kichte' yej Dios kijtoj iga ayekti iga agaj makikui yej ompa ono' Jericó, iwán Dios poxsan kikuesowilij israelitajmej itechko Acán.

Iwán ayá' wejkati', Josué kititan sekin tapipianimej iga makitakan ken iga ono' se altepe' yej itoka' Hai. Inón altepe' onoya iyixko se tepe'. Kua' mokupekej, kijlijkej Josué:

—Ayá' kineki mayawi inochi soldadojmej. Wel mayáwisan dos o tres mil tajtaga' iwán tiktāniliskej Hai, iga inón altepe' alimpatzín iwán ayá' miakejmej yej kimanawiaj.

Iwán Josué kititan tres mil tajtaga', e' nochi cholojkej iga kimajmawilijkej yej chantitokej Hai. Iwán kimiktijkej sekin israelitajmej iwán tajko kitalochtijkej este ipan se' altepe'. Inón iga israelitajmej mosemakákeja iwán majmawikej.

Pox moknomatikej iga kipolojkej, Josué iwán tajwewetkej de Israel este kitzatzayankej itzotzolmej iwán motankuaketzkej iwán

^z Xikita glosario “Espada”.

motzontokkej este ipan tajli iyixtaj iyarcaj Dios iwán ijkón kichijtoyaj este tiota'. Iwán mokuajkuatálpinolwijkej iga manesikan iga poxsan moknomatij. Iwán Josué kijlij Dios:

—¡NoTeko!, ¿te iga annepalewijkej iga manipanokan ipan weya' Jordán? ¿Ix iga san manetanilikán noenemigojmej iwán manemiktikan? ¡Yekti katka manikawikan asentápal! ¡NoTeko!, ¿té wel nikijtoj inán iga nokniwan cholojkej iyixtaj iyenemigojmej? Inán inochi yej onokej Canaán kimatiskej iwán yawij neyawalotij iwán nemiktiskej nonochin. Iwán ijkón yáwija kalimpamatitij motoka'.

Iwán Dios kijtoj:

—Ximoketza, ¿te iga titankuaejkato' iwán titzontokto' este ipan tajli? La gente kichijkej yej ayekti iwán ayá' kichijkej kensan nimitzijli makichiwan, iga kikuikej iwán kenkej yej nikijtoj iga ayekti makikuikan; tachtekkej iwán takajkayajkej. Inón iga israelitajmej cholojkej iga tatalochtijkej iyenemigojmej, iwán no yawij mikitij siga ayá' kinkochiwaj yej kichij yej ayekti. Inán, ximoketza iwán xikijli la gente iga makimatitokan iga mosta mawikikan notenoj. Kichijkej yej ayekti, iwán nimitzijliáj, iga itechko yej kichij yej ayekti awel ankitaniliskej amoenemigojmej este que xikmiktikan inón yej kichij yej ayekti. Xiwikikan mosta, xichapantiwikikan por tribu, iwán nia nimitznextilitij a'yéj in yej kichij yej ayekti, iwán yawi tatati sekan iwán inewi yej itatki iga ayá' kichij ken nikijtoj.

Ipan se'ya día, isájpasan, Josué kinotza' inochi gente, tribu por tribu, iwán Dios kinextilij pan katiapa tribu onoya yej kichij yej ayekti. Iwán Josué kijlij itribuj Judá iga makáwi-o', iwán sekin tribu kijlij iga mayákanya, iwán inón tribu yej kawí' yajkij itenoj Josué. Iwán Josué kinotza' ipilowan se taga' yej itoka' Zera, iwán inimej kinatechojkej Josué. Iwán Josué kinotza' Zabdi, tetajwewej de se familia. Iwán Zabdi yajki itenoj Josué iwán inochi ipilowan iwán inietojwan, iwán ipan vejamen, Josué kitapejpen se yej itoka' Acán yej iniétojpa Zabdi.

Iwán Josué kijlij Acán:

—Nopiltzin, xine-ijli yej tikchij; amo xine-iyanili nisé tájtol.

Iwán Acán kijtoj:

—Kena, nimotexitoma iyixtaj Dios iga nikchij yej ayekti. Inín yej nikchij: Nikita' iga pan nochi yej nikuilijkej noenemigojmej onoya se tzótzol yej poxsan patioj iwán nikichte', iwán doscientos tomin yej de plata iwán tájkol oro yej kipiá iyetika máj de medio kilo, iwán nochi nikmonsajita' iwán nikui', iwán niktoga' kalijti' ipan nokuetaxkajli.

Iwán Josué kititan sekin tajtaga', vejamen motalojtiajkij chan Acán iwán kiwiwitagej tzótzol, plata iwán oro. Iwán kimakatoj Josué iyixtaj inochi gente, iwán Josué kiwiga' ipan kuetaxtiopan iyixtaj Dios.

Iwán Josué iwán inochi gente kikítzkijkej Acán. Nō kiwigakej yej kichtekka: plata, oro iwán tzótzol, e' nō kiwigakej isiwa' iwán ipilowan iga kiye'itakej yej kichij Acán, iwán nō kiwiguilijkej itorojmej, iburrojmej, iborregojmej, e' nō kiwiguilijkej ikuetaxkajli iwán inochi yej kipiaya, kiwigakej ipan se planada iwán ompa Josué ijkín kijlij:

—Iga motechko, Dios ay'ya neye'itaj, inán Dios tej yawi mitzpoloti.

Iwán nochi israelitajmej kitemiktijkej Acán, iwán inochi yej kipiaya kitatijkej iwán kinechkojkej komati te'ti iyixko yejamen. Ijkón Dios ay'ya kikuesowilij israelitajmej.

Yej chántitokej Gabaón kikajkayawaj Josué

Josué 8:10, 25-27, 30, 34-35; 9:3-21; 10:1-12:24

Kua' mígui'ya Acán, Josué kiwiga' sej isoldadojmej ipan inón altepe' yej itoka' Hai. Iwán israelitajmej kimiktijkej inochi yej chántitoyaj ipan inón altepe', iwán yej mikikej tajtaga' iwán siwatkej yajki doce mil yej chántitoyaj Hai. Iwán israelitajmej kikuikej inochi yolkamej iwán inochi yej onoya ipan altepe', ijkón ken Dios kijlij Josué, iwán despuéj Josué kitatij inón altepe'.

Iwán Josué kichij se altar^a iga Dios pan tepe', inón tepe' itoka' Ebal, iwán iyixko inón altar kimiktijkej yolkamej iwán kitatijkej iga ofrenda iga Dios, iga kipalewijkej. Iwán despuéj Josué kileeroj inochi tajtolmej yej ijkuilijto' ipan la ley yej Dios kimakaka Moisés, iwán sejsé de yejamen yájkija ipan ikuetaxkajlimej.

Miej israelitajmej onoyaj ipan ikuetaxkajlimej, asikej sekin tajtaga' iga kinekiáj matajtokan iwán Josué. Inomej tajtaga' witzeyaj ipan se altepe' yej itoka' Gabaón, iga tasij pan inón altepe' kiwiga ken ome día.

Yejamen kimatikej iga Dios kipalewiá israelitajmej iwán kimatiáj inochi yej kichij Dios iga ipoder. Iwán kejlámikiaja iga awel momijmiktiaj iwán yejamen, inón iga kejlankej iga kikajkayawaj Josué. Kakijkej itzotzolmej iwán igaksosolmej yej nesiaj iga pox ikyapay, tzajtzayanto' iwán tajtamaníto'ya iwán kiwajligayaj vino ipan kuetaxtekonsósol^b iwán pan yej poxkatóyaja. Ijkón iga asikej este kan ono' Josué ipan ital Gilgal, iwán kijlijkej Josué iwán israelitajmej:

—Niwalkej poxsan wejka, iga matimotajtoltikān, iga nochipa matimoye'itakan.

Iwán Josué tatajtan:

—¿A'yéj amejwan iwán kan anwalkej?

Iwán yejamen ijkín kijtojkej, e' takajkayájkejpa:

^a Xikita glosario “Altar”. ^b Xikita glosario “Kuetaxtekon”.

—Niwalkej poxsan wejka. Kuá' nikiskej nochamej iga niwitzej nimitztemokij, nopanmej nikabiarojkej tojtotonigo', e' inán ta' xikitakan poxkawíkeja. Inimej kuetaxtekomej yej kipiá vino nuévojo' katka kuá' niktemijkej iga ompiga nikiskej. Iwán inán kojkojónto'ya. Iwán nogakmej ay'ya no yejyeki iga poxsan wejka ninejnenkej.

Josué ayá' kitajtan Dios iga makimati te makichiwa iwán inomej tajtaga'; iwán Josué motajtoltij iwán yejamen iwán kijtoj iga ayá' yawi momijmiktiti iwán yejamen. Iwán máj máj Josué kimati' iga kikajkayajkej iga inomej tajtaga' ayá' wejka ichamej. E' como kíjtoja iga ayá' yawi kimiktítij, inón iga israelitajmej ayá' kimijmiktijkej yej chantitokej Gabaón, sino que kikuíkej iga imonsojmej, iga makisasakakan kuajkuáwil iwán a'ti iga inochi israelitajmej.

Onoya se altepe' ipan ítal Canaán itoka' Jerusalén. El rey de inón altepe' kimati' iga Josué kitānilij Hai iwán kixixitīn inón altepe'. No kimati' iga la gente de Gabaón moye'ítaja iwán israelitajmej iwán chantitókeja iwamej iwán tekipanojtokej iga israelitajmej. Iwán el rey de Jerusalén majmawi', inón iga kitatitanilij rey de Hebrón, rey de Jarmut, rey de Laquis iwán rey de Eglón iga kijlitoj:

—Xiwiķikan iga xinepalewikan iga matikmijmiktikan yej chantitokej Gabaón, iga Gabaón iwán Josué iwán israelitajmej mošetilíkeja.

Cinco reyes monechkojkej iwán isoldadojmej, iwán kiketzkkej ikuetaxkajlimej iná' Gabaón. Iwán máj máj momijmiktijkej iwán yej chantitokej Gabaón.

Iwán la gente de Gabaón tatitankej iga kijlitoj Josué:

—Nejamej nitekipanowaj iga amejwan, xiwiķikan nimanīnsan kan nonokej iga xinemanawikij iga cinco reyes iwán inochi isoldadojmej monechkojkej iga yawij nemiktítij.

Iwán Josué kinechkoj inochi isoldadojmej iwán nejnenkej senyówal. Kuá' asikej Gabaón, israelitajmej asikej, e' panya nokta soldadojmej yej iyenemigójmejpa iwán katačarojkej. Iwán kimiktijkej komati iwán kitalohtijkej yej nemi cholowayaj. Kuá' inomej nemi cholowayaj, Dios kititan wejweyi granizo (tiawa' yej de hielo) ipan yejamen, iga inón granizo mikikej máj komati que yej kimiktijkej israelitajmej iga espada.

Iwán miej israelitajmej kitalohtijtiayaj iyenemigojmej, Josué kijtoj:

—Tonati', ximoketza Gabaón. Metzti,^c ximoketza Ajalón.

Iwán Dios kikagui' iwán tonati' moketza', iwán metzti no moketza' este que la gente momatijkej ipan iyenemigojmej. Nikeman ateyi' se' día ken inón día, niga ikya niga keman onoti, ken íkuá' kuá' Dios kikagui' yej kitajtanilij se taga' iwán kichij ken kitajtanilij, kiketzeltij tonati' iwán metzti, porque Dios onoya iwán israelitajmej.

^c Metzti: luna.

Kua' nemi momijmiktulo, inomej cinco reyes miyankej ipan se weyitexapo', iwán kua' kasíkeja, kimatiltijkej Josué. Iwán Josué yajki kan ono' weyitexapo' iwán kimijmiktij, iwán despuéj kikuilij inochi italmej.

Ijkón iga Josué kitānilij inochi inón tajli iwán kimijmiktij nochi yej ompa onoyaj, iwán akikajtej nisé yej ma-isato, kichij ijkón ken Dios kitekimá'.

Josué nija tami iga kinonotza israelitajmej

Josué 14:1-14; 15:63; 18:1; 22:9; 23:1; 24:1-29, 32

Inochi yej Dios kitekimá' Moisés, Moisés kitekimá' sej Josué, iwán Josué kichij inochi kensan kitekimakakej. Israelitajmej kikuitiajkij ajachi ajachi tajli de Canaán ijkón ken Dios kijlij iyikyapatajmej. Josué in yej kimajmá' italmej cada tribu.*

Se día wāljaj Caleb iwán kijlij Josué:

—Malej nikpiá ochenta y cinco años, e' nitajpálejo'. Xinemaka tajli yej Moisés kijtoj iga yawi nemakati, kan ono' altepe' yej itoka' Hebrón. Ompa chantitokej gente yej wejwejkapamej iwán tajpalejkej, e' nej nimoconfiarowa iga Dios yawi nepalewiti iwán nia niktānilitij.

Iwán Josué kitenewij Dios iga makipalewi Caleb, iwán kimá' altepe' yej itoka' Hebrón iga mamochiwa yéj iyaltepe' iwán de nochi ipilowan. Caleb kikixtij gente yej chantitoyaj ompa.

Iwán israelitajmej ay'ya máj tamijmiktijkej, sino que onóyaja tamelasan noyan ipan tajli. E' chantitoyajo' iwán yejamen sekin yej ómpaya nokta chantitoyaj Canaán, yej israelitajmej ayá' kikixtijkej ipan iyaltepemej.

Se día, nochi israelitajmej monechkojkej ipan se altepe' yej itoka' Silo iwán ompa kiketzkkej kuetaxtiopan.

Kua' nochi gente de Israel kipiáyaja italmej, yej itribuj Rubén iwán Gad iwán tajko yej itribuj Manasés yajki sej ichamej iyikampa weya' Jordán.

Kua' pánoja mia' años, kua' Josué poxsan wewejtiá', tatitan iga makinotzatij inochi israelitajmej iga mamonechkokan ipan se altepe' yej itoka' Siquem. Ompa kejlantijkej ken iga Dios kipalewijkej israelitajmej noyan kajkan mokitzkijkej iwán iyenemigojmej, iwán no kijlijkej:

—Iga nochi inín yej Dios kichij iga tejamej, xikchiwakan ken yéj kineki, xikchiwakan iga inewi amoalmajmej yej mitztekimakaj iwán xiye'nemikan. Siga ankipajjo' amo-idolojmej, xiktajkalikan iwán xiktokakan Dios. Siga ayá' ankitokasnekij Dios, xiktapejpenakan inán

* Xikita mapa página 1-B.

a'yéj ankitokaskej, siga idolojmej yej kiweyimatiltijkej to-ikyapatajwan yej chantitoyaj Caldea iwán Egipto, o iyidolojmej la gente yej tikixtijkej Canaán. Nej, nosiwa' iwán nopilowan niawij niktokatij Dios.

Iwán la gente kijtojkej:

—Nikeman ayá' niawij nikajtewatij Dios iga san itechko idolojmej, iga toDios tekixtij iwán totajwan Egipto, iwán inín Dios yej tepalewijkej iga tiktanilijkej inochi yej chantitokej ipan altepemej iwán yej chantitoyaj ipan inimej tajli. Inón iga niawij niktokatij Dios iga yéjsan iselti yej Dios.

E' Josué ijkín tanonotza':

—Awel ankitokaskej Dios siga ayá' ankichiwaj ken yéj kijtowa. Siga ankikajtewaj Dios iwán ankiweyimatiltiáj idolojmej, anyawij amo-iknochiwatij.

Iwán la gente kijlijkej Josué:

—Pues nejamen niawij niktokatij Dios iwán niawij nikchiwatij ken yéj kijtowa, iwán ayá' nikweyimatiltiskej idolojmej.

Inochi inimej tajtolmej kijkuiloj Josué ipan libro kan ijkuilijto' iley Dios. Iwán israelitajmej yajkij sej ichamej.

Kua' Josué kipiaya ciento diez años, migui'.

Israelitajmej kitokakej Josué ipan tajli kan Dios kimakaka. No iyomiyomej José yej kiwajligakej Egipto kitokakej Siquem ipan tajli yej Jacob kikowilij Hamor ipilowan.

Dios kitaliá juezmej iga makimanawi Israel

Jueces 2:7, 10-19; 3:7-15, 29-30; 4:1-6, 23-24; 6:1-10

Kua' israelitajmej kitanilijkej Canaán, ayá' inewi gente kikixtijkej yej ompa chantitoyaj ipan inón tajli. Inón iga onóyajo' sekin altepemej de inómejpá gente, e' inómej kipiayaj idiosmej. Iwán kua' panoj mia' años, israelitajmej pewakej iga kichijkej yej ayekti iyixtaj Dios iwán kiweyimatiltijkej idiosmej yej ompa chantitokej Canaán. Kikajtejkej yej mela'Dios iwán kiweyimatiltijkej diosmej yej itoka' Baal iwán Astarot. Inón iga Dios kikuesowilij israelitajmej iwán kichij iga makipolokan iyixtaj iyenemigojmej.

Iwán máj máj Dios kichij iga makitalikan juezmej iga makimandarokan israelitajmej iwán iga makimanawikan ipan imamej iyenemigojmej. E' aya'san kitajtolkakiáj inómej juezmej, májwa' kiweyimatiltiayaj idolojmej. Ijkón kua' Dios kitaliaya se juez, Dios onoya íwan, nochipa kimanawiaya ipan ima' iyenemigojmej. E' kua' mikiá inón juez, la gente sej kiweyimatiltiayaj idolojmej.

Inón iga Dios kichij iga rey yej mandarowa Mesopotamia, makimandaró israelitajmej, iwán tekipanojkej ocho años iga inón rey. Iwán israelitajmej kitenewijkej Dios iwán Dios kititanilij se taga' yej

itoká' Otoniel iga makimanawij israelitajmej, iwán kimanawij. Otoniel onoya de juez cuarenta años, e' kuá' mígui'ya Otoniel, israelitajmej pewakej sej iga kichijkej yej ayekti. Inón iga Dios kipalewíj rey yej kimandarowa país Moab iga kitanilij Israel. Iwán israelitajmej tekipanojkej iga inón rey dieciocho años. E' israelitajmej sej kitenewijkej Dios, iwán Dios kitapejpen se taga' de yejamej itoká' Aod, iwán miej Aod onoya iga juez israelitajmej onoyaj tamelá ochenta años.

Kuá' migui' Aod, israelitajmej sej pewakej iga kiweyimatiltijkej idolojmej. Iwán Dios kichij iga israelitajmej mawetzikan ipan ima' rey de Canaán. Kuá' kiwigayay veinte años iga tekipanojtokej iga rey de Canaán, israelitajmej kitajtanilijkej Dios iga makipalewikan. Íkuá' mandarowaya ipan Israel se siwá' itoká' Débora. Débora kitatitanilij se taga' yej itoká' Barac iga makimandaro soldadojmej de Israel. Débora iwán Barac kimanawijkej israelitajmej ipan ima' rey de Canaán, iwán Israel cuarenta años onoyaj tamelá.

E' israelitajmej sej kiweyimatiltijkej namoldiosmej iwán inín vej Dios kichij iga matamandarokan madianitajmej siete años. Israelitajmej inón iga mochantijkej ipan xapomej iwán ipan tepemej iga kipoxiknochiwayaj madianitajmej. Kuá' israelitajmej kipiayaj itato'mej ipan imilmej, yayaj madianitajmej iwán amalecítajmej^d iga kimijmiktilyayaj itato'mej. Akikajtewiliayaj nité iga makikuakan israelitajmej. No kikuiliayaj nochi iyolkamej israelitajmej. Inimej iyenemigojmej asiáj iwán iyolkamej iwán kuetaxmej yej iga kichiwaj ikalmej iwán mochantiayaj kan chantitokej israelitajmej. Inomej enemigojmej poxsan katka komatimej ken tikita chapolimej este ay'ya wel mocontarowa, ijkonsan no icamellojmej.^e Kimijmiktilyayaj itato'mej israelitajmej iwán ijkón israelitajmej nité ay'ya kipiayaj iga itechko madianitajmej.

Iwán israelitajmej kitenewijkej Dios iga makimanawikan kan kiknochijtokej. Iwán Dios kitajtolká', iwán kitapejpen se de yejamej iga ma-ijya profeta,^f iwán ijkín kijtoj:

—Ijkín kijtoj Dios: “Nej nikmanawij amo-ikyapatajwan Egipto kan ken kuá' presojtitoj. Ayejsan iga nikmanawij ipan egipciojmej, no nikpalewíj iga makitanilikan nochi iyenemigojmej iwán nikuilijkej italmej iga nikmá' amo-ikyapatajwan. Iwán nikilijkej iga amo makiweyimatiltikan idiosmej toknimej yej kijliáj amorreos yej onokej kan anchantitokej, iga nej amoDios. E' amejwan ayá' annetajtolkakij.”

^d Xikita glosario “Amalecítajmej”. ^e Xikita glosario “Camello”. ^f Xikita glosario “Profeta”.

Se ángel tajtowa iwán Gedeón

Jueces 6:11-31

Se día wálah iyáñgel^g Dios iwán motálij itampa se kuawi' yej onoya altepe' yej itoka' Ofra, ipan itál se israelita yej itoka' Joás. Ipiltzín Joás, yej itoka' Gedeón, tekipanojtoya, e' miyántóyapa, kichijchijtoya trigo ipan lagar^h kan mopatzka uva iga ompa miyántoya iga kimajmawiliaya madianitajmej. Iwán ompa iyáñgel Dios mochij ken se taga' iga kixnextilij Gedeón, iwán kijlij:

—Dios ono' mowan, mitzma'ya motájpál iwán mitzpalewíj iga amo ximajmawi.

E' Gedeón kijtoj:

—¡NoTeko!, siga Dios ono' nowamej ¿te iga kiye'ita iga ne-iknochijtokej yej ne-ijiyaj? Iwán ¿te iga inán Dios ay'ya kichiwa milagro ipan nejamej ken ikya kichij iwán no-ikyapatajwan ken yejamen nepowilijkej, kuá'ki' Dios kikixtijkej Egipto? Inán Dios nesenmakákeja iwán kine' iga madianitajmej manetanilikán iwán manechiwakan iyesclavojmej.

Iwán toTeko, kitachilij Gedeón, iwán kijlij:

—Nej nimitzma'ya motájpál; xaj iwán xikmanawi mogentej de inomej madianitajmej. Nej yej nimitztitani.

Iwán Gedeón kijtoj:

—NoTeko, ¿kén nej manikmanawi nogentej? Notaj wan nokniwan ni alín amotapialiáj, iwán nej yej máj nitetzoyo' de inochi nokniwan.

E' Dios kijtoj:

—Nej nonos mowan iwán tiktanilij madianitajmej ken tikita tiktaniliá setzín taga'.

Iwán Gedeón kijtoj:

—Nimitztajtaniá iga xinēnextili tejté iga manikmati iga tej nokta in yej tinenotza'. Nimitzijliá iga aya xaj este que maniwiki iwán maniktali mo-ixtaj noofrendaj.

Iwán toTeko kijlij:

—Nia nimitzchati este que xiwiki.

Gedeón yajki ichan iwán kimiktij se cabrajtzínⁱ iwán kimana' iwán no kichij pan. Iwán naka' kakij ipan se chikiwi', iwán iyayo kakij ipan se komi', iwán kikawilito el ángel.

Iwán iyáñgel Dios kijlij:

—Xikui inón naka' iwán pan iwán xiktali iyixko inón tewéj iwán iyayo xiktoyawa iyixko moofrendaj.

^g Xikita glosario “Ángel”. ^h Xikita glosario “Lagar”. ⁱ Xikita glosario “Cabra iwán chivo”.

Ijkón kichij Gedeón. Iwán iyáŋgel Dios kajko' ibaston yej kikitǝkijtoya, iwán kua' kichijchin iga ibaston inón naka' iwán pan, kisa' ti'ti ipan tewéj iwán tata' inón ofrenda iwán akawi' nité. Iwán iyáŋgel Dios sampolijtewa' iyixtaj Gedeón.

Gedeón kimatiaya iga t̃atapojtoya nokta iwán iyáŋgel Dios, iwán kijtoj:

—¡NoDios!, niknojma-íta'ya moáŋgel.

Iwán Dios kijlij:

—Amo ximajmawi, ayá! timikis iga tikita'.

Iwán Gedeón ompa kichij se altar' iga Dios.

Inonsan yówal Dios kijlij Gedeón:

—Xikixiki se itoroj motaj, iwán xaj xikxixitinati inón altar kan motaj kiweyimatiltiá ídolo yej itoka' Baal. Iwán xiktzonteki no inón ídolo de kuawi' yej itoka' Asera yej ono' itenoj Baal, iwán ompa xinechiwili se altar, iga nej moDios. Iwán xiktati inón toro iga moofrendaj, xikui iga kuajkuáwil inón ídolo de kuawi' yej itoka' Asera yej kiweyimatiltiáj.

Ijkón Gedeón kikui' diez imonsojmej iwán kichij ken Dios kijlij. E' kichij tayowakan iga kimajmawiliá itaj, iyikniwan iwán yej ompa chantitoyaj.

Kua' tanesi', yej ompa chantitoyaj isakej, kitakej iga iyaltar Baal xitinto'ya iwán ídolo yej itoka' Asera, tzontékto'ya iwán ómpasan onóyaya se'ya altar iwán inexyo toro yej kitatijkej. Iwán mosesepantajtaniáj:

—¿Ayéj an ijkín kichij?

Iwán kijtojkej:

—Kichij Gedeón ipiltzin Joás.

Iwán tajtaga' yej ompa chantitoyaj kijlijkej Joás:

—Xikixiti mopiltzin. Yéj yawi mikiti iga kixitin iyaltar Baal iwán iga kitzonte' ídolo Asera yej tikweyimatiltiáj.

Iwán Joás kijlij inochi gente yej monechkojkej.

—¿Anyawij ankimanawitij Baal? ¿Ix kineki mamoomemawijto? Siga Baal mela'dios, imatika mamomati ipan yej kixitinilij iyaltar.

Dios kipalewiá Gedeón iga kitapejpena isoldadojmej

Jueces 6:33–7:8

Máj máj soldadojmej de Madián iwán amalecítajmej,^k monechkojkej ipan se planada iga yawij momijmiktitij iwán israelítajmej. Iwán iyEspíritoj Dios walaŋ ipan Gedeón, iwán kua' tapitza' iga ikuakua borrego, nawi tribu de Israel monechkoj iga yawij tamijmiktitij. Kua' nechkatókeja, Gedeón kijlij Dios:

^j Xikita glosario “Altar”. ^k Xikita glosario “Amalecítajmej”.

—Siga melá' iga tia tinepalewiti iga manikmanawi nogentej ijkón ken tikijtoj, ijkín nikneki mamochiwa: Nia niktaliti ikuetaxyo borrego yej pox tzojmiyoj kan mochijchiwa trigo, siga yowalti' niktas ajwicha' wetzi' ipansan itzojmiyo inín kuetax, iwán tajli yej itenoj kuetax mawakto, ijkón nikmatis iga tia tinepalewiti iga manikmanawi nogentej kensan tine-ijlij.

Iwán ijkón mochij, yowalti' kuá' Gedeón isa', kipatzka' ikuetaxyo borrego, iwán iga inón ajwichaayo' temi' se posiyoj.

E' Gedeón kijlij Dios:

—Amo xinekuesowili iga yej nia sej nimitzijliti; inán nikneki ijkín mamochiwa iwán inín ikuetaxyo borrego. Nimitzteki'ijliá iga inán ikuetaxyo borrego mawaktikawi, iwán ajwicha' mawetzi ipan tajli.

Inón yówal Dios kichij ijkón. Inón kuetax waktoya, e' ipan tajli noyan tapatzijtoya. Kuá' isakej yowalti', Gedeón iwán inochi yej onoyaj iwán, senyajki, iwán kawikej itenoj se pozo, iwán ikuetaxkajlimej madianitajmej kaw'i tani ipan planada. Iwán Dios kijlij Gedeón:

—Pox mia' gente wi' mowan, siga nimitzpalewiáj iga xiktanilikan madianitajmej, anmoweyimatiskej iwán ankijoskej: “Noganjmej nimomanawijkej.” Inón iga xikijli la gente: “Yej majmawij, wel mosta mayakan ichamej.”

Iwán kuá' tanesi' yajki ichamej veintidos mil tajtaga', kawikejsan diez mil.

Iwán Dios kijlij Gedeón:

—Pox komati ónogo' mogentej. Xikuigakan a-ijti' iwán ompa yawi monextiti aja'yé yati mowan. Yej nej manimitzijli: “Inín yati mowan”, inón yati, e' yej manimitzijli: “Inín ayá' yati mowan”, inón amo mayawi.

Iwán Gedeón kiwiga' tajtaga' a-ijti' iwán Dios kijlij:

—Nochi inomej yej ayá' motankuaketzáskejpa iga koniskej a'ti, sino que iga imamej kikuiskej a'ti iwán kipajpalóskejpa iga koniskej, inomej tia tiktapejpenati.

Kuá' tajtaga' pewakej iga koniáj a'ti, mia' motankuakétzkejpa iga konijkej. Petz trescientos yej ayá' motankuaketzkej, yejamej kikuikej iga imamej iwán san-kipajpalojtiajkij iga konijkej a'ti.

Iwán Dios kijlij Gedeón:

—Iga inín trescientos tajtaga' nia nimitzpalewiti iga xiktanilikan madianitajmej. Iwán sekin welja yawij ichamej.

Ijkón iga Gedeón kititan sekin israelitajmej iga mayakan ichamej, kaw'i'san iwán yéj trescientos tajtaga'.

Gedeón kitāniliá madianitajmej

Jueces 7:9-25; 8:22-23

Madianitajmej iwān amalecītajmej' kiketzkkej ikuetaxkajlimej ipan se planada, iwān Gedeón iwān israelitajmej wel kitayaj este kan onoyaj, iga Gedeón onoyaj iyixko tepe'.

Inón yówal Dios kijlij Gedeón:

—Ximoketza iwān xaj kan ono' ikuetaxkajlimej madianitajmej, iga níkhija iga xiktānili. Siga timajmawi iga tia moselti, xaj iwān momonsoj yej itoka' Fura. Xaj xikakiti yej madianitajmej kijtowaj, iwān yej tikakis kijtosomej, mitzpalewij iga tiktānilij inomej.

Iwān Gedeón yajki iwān imonsoj yej itoka' Fura kan ono' ikuetaxkajlimej madianitajmej.

Madianitajmej iwān amalecītajmej, yej onoyaj ipan planada, nesiáj ken tikita chapulimej iga pox komatimej, iwān icamellojmej pox miakejmej, onoyaj ken tikita xajli yej ono' lamartenoj.

Kua' ichtakaasikej kan kipiáj ikuetaxkajlimej madianitajmej, kikakikej iga se taga' kipowilijtoya iyiknīn yej kitemi', kijlijtoya:

—Niktemi' iga se pan de cebada mimilijtiwalaj este ipan tokuetaxkajlimej, iwān kua' motatzinako ipan tokuetaxkajlimej, kiwejwetziltij.

Iwān iyiknīn kijtoj:

—Inonwa' ayéj te máj, iyepadaj^m Gedeón yej ipiltzin Joás yej de Israel, yej iga yawi temijmiktiti, Dios kichija iga matetanilikān.

Kua' Gedeón kiká' yej kipojto' yej kitemi' inón taga' iwān no kiká' te kitojneki, kimá gracias Dios.

Iwān yajki sej kan ono' ikuetaxkajlimej israelitajmej, iwān kijtoj:

—Ximoketzakan iga Dios kichija iga matiktānilikān madianitajmej.

Gedeón kichij eyi grupo de inomej trescientos tajtaga' de Israel iwān sejsé de yejamej kimá' se kuakua iwān se komi' iwān se oko' xotatiá iyijtiko inón komi', iwān kijlijkej:

—Kua' nasis kan ono' ikuetaxkajlimej madianitajmej, xikitakan yej nikchiwas iwān no xikchiwakan. Kua' nikpitzaskej kuakua wan inomej yej íwan ninemij, no amejwan xitapitzakan iwān xixxaxamanakan komimej alrededor ikuetaxkajlimej iwān xitzajtzikān: “¡Nimitztāniliskej iga iyepadaj Dios iwān iga iyepadaj Gedeón!”

Ijkón iga Gedeón iwān inomej cien tajtaga' yej íwan senyayaj, asikej kan pewa ikuetaxkajlimej madianitajmej, inón meroj hora kua' pewa iga mopata yej tacuidarowa, yej kalaki tajkoyówal.

^l Xikita glosario “Amalecītajmej”. ^m Xikita glosario “Espada”.

Kipítzkej kuakuamej iwán kixaxamankej komimej yej kikikítzkiytiayaj. Iwán iyeyixti grupo no kipítzkej kuakuamej iwán kixaxamankej komimej; kikitzkiytiayaj oko' iga iyopochmamej iwán iga iye'mamej kikitzkiayaj kuakua yej kipitzayaj iwán tzajtiáj:

—¿Nimitztaniliskej iga iyespadaj Dios iwán iga iyespadaj Gedeón!

Israelitajmej kiyawalojkej ikuetaxkajlimej madianitajmej iwán inochi madianitajmej momajtijkej, cholojkej iwán tzajtzitiajkij miej inón trescientos israelitajmej kipítztóyajsan kuakuamej. Dios kichij iga sekin madianitajmej mosejsepanmiktijkej iwán sekin cholojkej.

Israelitajmej kitalohtijkej yej cholojtiayaj, iwán Gedeón tatitan iga makijlitiy itribuj Efraín iwán kijlijkej: “Xakan xikmijmiktitiy madianitajmej iwán xichatij kajkán wel apanolo.” Iwán nochi monechkojkej iga yawij tamijmiktitiy; iwán kikitzkijkej ome jefe yej kimandarowa soldadojmej de Madián iwán kimiktijkej.

Iwán israelitajmej kijlijkej Gedeón:

—Niknekij iga tejya xinemandarokan, iwán no mopilowan iwán monietojmej manemandarokan, iga annemanawijkej iga nemiktijnekiáj madianitajmej.

E' Gedeón kijtoj:

—Niga nej, niga nopilowan ayá' niawij nimitzmandarotij amejwan, petz Dios yawi iyyati amoTeko.

Yej kichij Jefté

Jueces 11; 12:7

Onoya se taga' yej itoka' Jefté, inín taga' ayá' majmawiá kua' yaya kan momijmiktilo, iwán iye' najnamolnemiá, iwán itaj ijya' se israelita itoka' Galaad. Galaad kipiá' no yej imela'siwa' yej kipiá' no ipilowan, iwán kua' inimej yolasikej, kikixtijkej Jefté iwán kijlijkej:

—Tej ayá' tia tikuiti nité yej tótajpa itatki iga tej se' moye'.

Jefté kicholowilij iyikniwan, iwán yajki mochantito ipan tajli yej itoka' Tob iwán ompa Jefté kinechkoj sekin tajtaga' iga tachtekij.

Panoj se tiempo, ipilowampa Amón yej kijliáj amonitajmej ki-onkawijkej israelitajmej. Kua' inón kitakej totajwewetkej yej kimandarowaya israelitajmej, yajkij kitatoj Jefté kan ono' ipan tajli yej itoka' Tob, iwán kijlijkej:

—Xiwiki, niknekij tej xijya annojefejmej iga xikmijmikti amonitajmej.

E' Jefté kijtoj:

—¿Ix ayejtaj amejwan anne-ijiyakej iwán anneixtijkej chan notaj? ¿Te iga inán kua' mitzmijmiktijnekij annetemókojo' sej?

Iwán totajwewetkej kijtojkej:

—Inón iga nimitzitakoj iga tej xijya annojefejmej.

Jefté kijtoj:

—Siga amejwan ankinekij manía manikmijmiktiti amonitajmej iwán siga Dios manepalewi iga maniktanili, ¿ix nej nijyas amojefej?

Totajwewetkej kijtojkej:

—Dios kikakto', iga nikchiwaskej ken tikijtoj.

Iwán Jefté yajki iwán totajwewetkej. Después israelitajmej kitajlijkej Jefté iga mamandaro pan yejamej.

Jefté kititan sekin yej yajkij kijlitoj irrey amonitajmej:

—¿Té nimitzchiwilijkej iga annemiktijnekij?

Iwán irrey amonitajmej ijkín kijlij itatitanimej Jefté:

—Ijkón ken amo-ikyapatajwan kikuikej nótal kua' kiskej Egipto, inán nikneki xinekuepilikan tamelá.

Jefté sej ki-ojpatitan yej makijlitij ijkín irrey amonitajmej:

—No-ikyapatajwan ayá' kiyokakuikej italmej moabitajmej iwán amotalmej, sino que kua' kiskej Egipto kipatilijkej Tata'lámar iwán nejnenkej ipan desierto, ijkón iga asikej ipan altepe' yej itoka' Cades. Iwán kitatitanilijkej el rey de Edom iwán ijkín kijlijkej: “Nimitztajtaniliáj iga achi manipanokan ipan mótal.” El rey de Edom ayá' kine'.

'No kititankej tatitanimej iwán el rey Moab iwán yéj no ayá' kine' mapanokan. Inón iga kiyawalojkej ítal Edom iwán italmej moabitajmej iwán yajkij ipan desierto. Kua' asikej kan ítal toknimej yej kijliáj amorreos, ompa kitatitanilijkej irrey los amorreos yej itoka' Sehón, iwán kijlijkej: “Achi manipanokan ipan amótal iga manasikan kan notalmej.”

'E' Sehón modesconfiaroj iwán no-ikyapatajwan iwán ayá' kine' iga mapanokan ipan ítal, sino que kinechkoj isoldadojmej iga kimijmiktíáj no-ikyapatajwan. Iwán Dios kipalewij no-ikyapatajwan iga kitanilij rey Sehón iwán inochi igentej. Amorreo kitanilijkej, iwán italmej kan chantitoyaj kawí' nochi iga nejamej yej niisraelitajmej. Ijkón iga Dios nemakakej inimej tajli, iwán niktaniliayaj inochi yej kinekiáj manemijmiktikan. ¿Inán tikneki iga manimitzkuetilikan yej Dios nemakakej? Siga modios yej itoka' Quemos, mitzmaka tejté, tikmátiya iga motatki. Pues ijkonsan no nejamej; yej Dios nemakakej notatkímeja. Tej titapox-ijiya; Balac, yej ikya katka rey de Moab máj katka te-ijiknín que tej. Yéj ayí' mokuejkuesoj iwán no-ikyapatajwan, niga ayá' momijmiktij iwán yejamej.

'Kiwígaya trescientos años iga nichantitokej ipan inín tajli, ¿te iga ayá' íkyasan ankitajtankej inín tajli? Nej ayá' te nemi nimitzchiwiliáj. Tej yej tikchiwa yej ayekti iga annemijmiktijnekij. NoDios yej mela'juez kimati iga ayá' nemi nitakajkayawa.

Malej iga inín kijlijkej, irrey amonitajmej ayá' kitajtolkui' Jefté, sino que pewa' tamijmiktia. IyEspíritoj Dios walaĵ ipan Jefté iwán yajki momijmiktitoj iwán amonitajmej. Jefté ijkín kijlij Dios:

—Siga tinepalewĵ iga maniktanili amonitajmej, nej nia nimitzmakati iga ofrenda se yej achto yawi ne-ixnamikiti kua' nimokuepas iga támi'ya nimomijmiktijkej iwán amonitajmej.

Ijkón iga Jefté wan isoldadojmej yajki momijmiktitoj iwán amonitajmej iwán Dios kipalewĵ iga kitanijkej. Kua' Jefté yáĵkiya ichan, se iselsiwapiltzin yej kipiaya, yajki kixnamikito iga Jefté akipiaya se' ipiltzin. Kua' kita', Jefté kitzayan itzótzol iga poxsan moknomati' iga ijkón kiprometerowilij Dios. Iwán Jefté kijlij isiwapiltzin:

—iNosiwapiltzin! Poxsan nimoyolmiktijto' iga tej, iga Dios nikchiwilij se promesa iwán inán nia nikchiwati.

Isiwapiltzin kijtoj:

—Notaj siga tikchiwilij Dios inón promesa, nowan xikchiwa ken tikilij, iga Dios kichija yej tiktajtanilij, tiktanilija amonitajmej yej mitzijiyaj.

Takotzin ijkín kijlij itaj:

—E' nimitztajtanilia iga xinemaka ome mej iga mania ipan tepeyoj, manichokati iwán noamigajmej, iga nia nimikiti ayapa nimonamiktia.

—Kena, wel tia, —kijtoj itaj.

Iwán takotzin chokatinemi' ipan tepeyoj iwán iyamigajmej ome mej, iga ayá' kikajtewas nisé ipilowan. Panoj ome mej, walaĵ ichan, iwán itaj kichij yej kijlij Dios.

Iwán ijkón kitekichipayaj cada año, inochi takomej de Israel chokatinemij nawi días iga keĵlamikij isiwapiltzin Jefté. Jefté mandaroj ipan país de Israel, seis años iwán migui'.

Dios kijtowa iga yawi onoti Sansón

Jueces 13:1-24

Israelitajmej ayá' kichijkej ken kiye'ita Dios iga kiweyimatiltijkej idolojmej. Inón iga Dios kichij iga filisteojmejⁿ makimandarokan israelitajmej. Filisteojmej mandarojtoyaj cuarenta años.

Inón vej onoya se taga' israelita yej itríbuĵpa Dan, itoĵa' Manoa. Isiwa' ayí' kitaya ipiltzin. Se día inín siwa' kixnextilij se iyángel^o Dios, iwán kijlij:

—Nej nikmati iga ayí' tikpia mopiltzin, e' inán tia tikpiati se. Inón iga inán amo xikoni vino, iwán amo xikoni nité yej tatawantiá, amo xikua yej Dios kijtowa iga amo mamokua.^p Iwán mopiltzin yej tia

ⁿ Filisteojmej katka iyenemigojmej israelitajmej. ^o Xikita glosario "Ángel". ^p Lev 11, página 70

tikpiati, ayá' tia tiktzonkixtiti, iga Dios kitapejpen iga makimanawi israelitajmej kan mitzmandarojtokej filisteojmej.

Inín siwa' kipowilij iwéj inochi yej iyáγγελ Dios kijlij. Iwán Manoa tajtoj wan Dios iwán kijlij:

—NoTeko, nimitztajtaniliá iga inón moáγγελ yej tiktítanka, sej xiktítani iga manenextilikán te niawij nikchiwatij iwán choochin yej onos.

Dios kikagui' itájtól Manoa, iwán iyáγγελ Dios sej kixnextilij siwa' kuá' nemiá milijti', e' iwéj ayá' ompa onoya. Iwán inón siwa' motalojtiajki iga kimatiltito iwéj, iwán senyajki kan ono' iyáγγελ Dios. Manoa kitajtan:

—¿Ix tej in yej titajtoj yawipta iwán nosiwa'?

—Kena, nej —kijtoj iyáγγελ Dios.

Iwán Manoa kijtoj:

—Kua' mamochiwa ijkón ken tikijtoj, ¿kén niawij nikiskaltitij inón choochin, iwán te niawij nikchiwatij iwán yéj?

Iwán iyáγγελ Dios kijlij:

—Mosiwa' makichiwa kensan nikijlij. Amo makoni vino iwán nité yej tatawantiá iwán amo makikua yej Dios kijtowa iga amo mamokua. Makichiwa inochi yej nikijlij.

Iwán Manoa kijlij iyáγγελ Dios:

—Nimitzijliá iga xikáwi-o' iga matisentakuakan. Nia nikmiktiti se chivojtzin^q iga matikuakan.

Iwán iyáγγελ Dios kijtoj:

—Malej iga manikawi, nej awel nikuaj motákual. E' siga tikneki, inón chivojtzin xiktati iga ofrenda iga Dios.

Manoa ayá' kimatiá iga inón yej íwan tatapojto' iyáγγελ Dios, iga nesíá ken namoltaga'.

Iwán Manoa kijlij inón áγγελ:

—Xine-ijlikán te motoka', iga manimitzmakakan gracias kua' mochíwasya ijkón ken tikijtoj.

Iwán inón áγγελ kijtoj:

—¿Te iga tikmatisneki notoka'? Notoka' awel ankimatij iga awel an kentenderoskej.

Manoa kikitzkij se chivojtzin iwán kitatij iyixko se tewéj iga kimá' ofrenda iga Dios. Iwán kuá' inón ti'ti weweloni', iyáγγελ Dios tejkaj ipan cielo ipan tiwelon, iyixtaj Manoa iwán isiswa'. Iwán yejamej motzontokkej este asi' ipan tajli itzontekomej.

Íkuá'ya Manoa kimati' iga iyáγγελ Dios yej íwan tatapojtoya, iwán kijlij isiswa':

—Inán sí tiawij timikitij iga tikitákeja Dios.

^q Xikita glosario “Cabra iwán chivo”.

Isiwa' Manoa kijtoj:

—Siga Dios kinekiá iga matemikti, ayá' tekuiliaya to-ofrendaj, iwán ayá' te-ijliaya yej te-ijlij.

Máj máj isiwa' Manoa kita' se ipiltzín iwán kitokawij Sansón. Inín choochín weyá', iwán Dios kipoxpalewíj.

Monamiktiá Sansón

Jueces 14:1-19

Kua' Sansón chokótzinya, kelewíj se takotzín yej igéntejpa filisteojmej, iwán kine' mamonamikti iwán. Sansón kimatiltij itaj iwán iye', e' itaj iwán iye' ayá' kinekiáj iga inón takotzín igéntejpa filisteojmej yej akiredowaj Dios iwán kijiyaj israelitajmej.

Itaj iwán iye' ayá' kimatiáj iga Dios kinekiá iga Sansón mamonamikti iwán inón takotzín yej igéntejpa filisteojmej, iga sanmakiyojyoltemokan filisteojmej kansan makuesiwikan iwán Sansón makimijmikti filisteojmej.

E' Sansón kinekiá mamonamikti iwán inón takotzín, iwán kitítan itaj iga makijtaniiltij.

Máj máj, kua' yajki kipaxalowilító yej ijyas isiwa', ipan ojti se tekuani kinekiá makikua Sansón. Iwán iyEspíritoj Dios asi' pan Sansón, iwán kitatajkotzayan inón tekuani iga ima', e' ayá' kijlij itaj niga iye' yej kichij.

Panoj días, Sansón yajki sej ipan inón ojti iga monamiktito iwán takotzín, miej nemi yaya pan ojti, Sansón yajki kiyoka-itato inón tekuani yej kimiktij. Ipan tekuani kasito komati mimiawamej iwán nekti. Kikui' nekti iwán ojkui', kikuajtajki inón nekti. Kua' kitechoj itaj iwán iye', kimá' no iga makikuakan inón nekti, e' ayá' kijlij iga inón nekti kikixtij ipan tekuani.

Kua' itaj Sansón asi' ichan takotzín, Sansón ilwichij siete día, iga vejamej ijkón kichíwayaj kua' monamiktito. Itaj takotzín kitatitanilij treinta iyamigojmej iga iwamej ompa maonokan, iwán Sansón ijkín kijlij inomej:

—Ta' xine-ijlikan te iteki in inín adivinanza, ankipiáj siete día iga xine-ijlikan te kijtojneki miej nento' ilwi'. Siga anne-ijliáj, nia nimitzmakatij treinta sotantzótzol, e' siga awel anne-ijliáj te kijtojneki inín yej nemi nimitztajtani, amejamej anyawij annemakatij treinta sotantzótzol.

Yejamej kijtojkej:

—Ta' xine-ijlikanwa'.

Iwán Sansón kijtoj:

—Ipan yej tekua, kisa' yej moku, iwán ipan yej tajpalej kisa' yej tzopeli'.

Kua' yejamej kitakej iga awel kijtowaj te kijtjneki, ijkín kijlijkej isiwa' Sansón:

—Xikyolyamana mowéj iga mamitzijli te kijtjneki in inón yej netajtankej, siga ayá' anne-ijliáj, niawij nimitztatitij tej iwán motaj íkal iga neyokatatitanilijkej iga san manekuulikan yej nikpiáj.

Ijkón isiwa' Sansón chokaya itenoj Sansón iwán kijliaya:

—Tej tine-ijiya, ayá' tineneke; iga ayá' tine-ijliá te kijtjneki inón yej tiktajtan nogentej.

Iwán Sansón kijtoj:

—Niga notaj ni noye' ayá' nemi nikijliáj, ¿te iga nia nimitzijliti tej?

Isiwa' Sansón chokatóyasan inewi inón siete día kua' nentoya ilwi'.

Iwán inón día kua' ási'ya siete día, Sansón kijlij isiwa' te kijtjneki inón adivinanza iga ayo' máj kijyowij iga yeguín yeguín kitajtani.

Iwán isiwa' Sansón, kua' kimáti'ya te kijtjneki inón adivinanza, yajki kijlito igentej. Íkuas'an, kua' aya kalaki tonatí', filisteojmej yajkij kijlitoj Sansón:

—Yej máj tzopeli' inonwa' nekti, iwán yej máj tajpalej inonwa' tekuani.

Iwán Sansón kijtoj:

—Siga ayá' ankitekimakayaj nosiwa' iga manetajtani, ayá' ankimatiáj te iteki in inón yej nimitztajtani.

Iwán iyEspíritoj Dios wə́ləj ipan Sansón, iwán yajki ipan altepe' yej itoká' Ascalón. Ompa Sansón kimiktij treinta filisteojmej iwán kikuilij isotantzotzolmej, iwán kimá' inomej yej kijtojkej te kijtjneki inón adivinanza.

Kua' kimajma'ya isotantzotzolmej inomej, Sansón kikajtej isiwa' çan imontaj, iwán yajki çan itaj. Pox kuejkuesitoya iga isiwa' kikajkayaj iga kijlij igentej te kijtjneki inón adivinanza, inón iga kikajtej.

Sansón monextiá iga pox tajpalej

Jueces 14:20–16:3

Imontaj Sansón kijtoj anka Sansón ay'ya kineki isiwa' iwán kinamiktij iwán se' taga'.

Ayá' wejkatí', Sansón yajki kitato isiwa'. E' kua' asito kimati' iga isiwa' kitóga'ya se' taga'. Sansón poxsan kuejkuesiwi' iga kisiwakuilijkej. Iwán yajki kikitkito trescientos koyomej, iwán kikuijkuítapililpij ojomemej, iwán ipan cada ome koyo' ikuitápił kilpij se táłpił wə́saka'. Iwán Sansón kitijtikuiltij wə́saka' yej ijilpito' ipan ikuitapilimej koyomej iwán kimajmajkaj ipan imilmej filisteojmej. Ijkón iga kitatij inochi trigojyoy, iwán mia' uvajyoy,^r iwán olivoyoy.^s

^r Uvajyoy”: Xikita dibujo pan página 298. ^s Xikita glosario “Olivio”.

Filisteojmej kimatikej iga Sansón inón kichij, iga imontaj kikuilij isiwá'. Iwán filisteojmej kitatijkej inón yej katka isiwá' Sansón iwán imontaj. Kua' Sansón kimati' iga kitatijkej yej katka isiwá', Sansón yajki kan ono' filisteojmej, iwán kimiktij mia' filisteojmej, iwán miyanato ipan se texapowéj ipan ital Judá. Iwán filisteojmej yajkij Judá iga kikitzi' Sansón.

Tajtaga' de Judá tatajtankej:

—¿Te iga anwalkej iga xinemijmiktikan?

Iwán filisteojmej kijtojkej:

—Niwalkej niktemokoj Sansón, iga makixtawa inochi yej nechiwilijkej.

Iwán monechkoj tres mil tajtaga' de Judá iwán yajkij kan ono' texapowéj kan miyanto' Sansón, iwán kijlijkej Sansón:

—¿Ix ayá' tikmati iga filisteojmej tetaniliáj? ¿Te iga inín annechiwilijkej? Inán niwalkej nimitzkuikoj iga mamitzwigakan filisteojmej.

Iwán Sansón kijtoj:

—Ono' bien, e' xine-ijlikan iga amejwan ayá' annemiktiskej.

Tajtaga' de Judá kijtojkej:

—Ayá', ayá' nimitzmiktiskej. Niáwijsan nimitzwigatij kan ono' filisteojmej, e' ayá' nimitzmiktiskej.

Iwán Sansón kilpijkej iga ome reata yej aya agaj kinentiá iwán kiwigakej kan ono' filisteojmej.

Kua' filisteojmej kitakej iga Sansón ilpitiwi', filisteojmej kixnamikitoj este wiwitonij iga pakij. Iwán iyEspíritoj Dios asi' ipan Sansón, iwán Sansón kikokoton reata, mochij ken tikita tzótzol yej táta'ya.

Iwán kipejpen se ikejtzo burro iwán iga inón kimiktij mil filisteojmej.

Iwán Sansón poxsan atané', iwán Sansón kijlij Dios:

—Dios, tej tinepalewíj iga nej niktanilij noenemigojmej; ¿inán tinesemakas iga mani-atane'miki iwán manemiktikan yej ne-ijiyaj?

Iwán Dios kikoyon se xapo' ipan se te'ti, iwán ompa kisa' a'ti. Sansón ompa konij a'ti, iwán sej asi' itájpál.

Se día Sansón yajki Gaza, se iyaltepe' filisteojmej. Ompa kita' se siwa' yej najnamolnemi iwán kala' ichan iga kochi' iwán.

Kua' filisteojmej yej chantitokej Gaza kimatikej iga Sansón ono' ipan inón altepe', kipipiakej. Inón altepe' kolaltitoya, iwán ipan ipuertajyomej kipipiakej semilwi' iga Sansón amo makisa. E' kua' tayowati' yajkij kochitoj, puej yejamej kijtojkej, este matanési-o' kua' ísasya Sansón, yawij kimiktij.

E' Sansón isa' tajkoyówal iwán kiwijwiwita' ipuertajyomej inón altepe' iwanya iyomexti itaketzalyomej, iwán kikechpanoj, iwán

kikawato iyixko se tepe' yej ono' iyixtaj altepe' Hebrón. Ijkón iga Sansón kinextij iga yéj ayagaj wel kikitzkiá.

Sansón iwán Dalila

Jueces 16:4-30

Máj máj, Sansón kelewij se' siwa' yej igéntejpa filisteojmej yej itoka' Dalila. Se día, filisteojmej yej mandarowaj yajkij kitatoj Dalila iwán kijlijkej:

—Xiktemo ken wel xikyolyamana Sansón iga mamitzijli kén kichiwa iga pox tajpalej iwán kén iga wel maniktanilikán, ijkón wel nikilpiskej iwán wel nikchiwiliáj ken nejamen niknekij. Siga anne-ijliáj, sejsé de nejamej niawij nimitzmakatij mil cien tomín de plata.

Iwán se día Dalila kijlij Sansón:

—Nimitztajtaniá iga xine-ijli kén nokta tikchiwa iga tipoxtajpalej iwán kén iga wel mamitzilpikán iga amo wel xicholo.

Sansón kijtoj:

—Siga ne-ilpiáj iga siete kuameka' yej xoxówigo', ijkón ay'ya nikpiás notájpál iwán nijyas ken namoltağa'.

Ijkón iga filisteojmej kiwajliguilijkej Dalila siete xoxowi'kuameka' iga makilpi Sansón. E' achto Dalila kiyan filisteojmej ompa kalijti', iwán kuá' tami' kilpij, tzajtzi':

—¡Sansón, filisteojmej yáwija mitzmiktítij!

Iwán Sansón kikokoton kuamekamej yej iga ilpitoya, ken tikita se ipka' yej kikotona ti'ti, iwán ayá' kinextij kan wí' itájpál.

Iwán Dalila kijlij:

—Tinekajkayaj, ayéj ijkón ken tine-ijlij. Nimitztekita'tajtani, iga inán xine-ijli ken iga wel mamitzilpikán.

Sansón kijlij:

—Siga maneye'ilpikán iga reata yej aya semi monentiá, ay'ya nikpiás notájpál, nijyas ken namoltağa'.

Iwán Dalila kikui' reata yej aya semi monentiá iwán kilpij iga inón, iwán kijlij:

—¡Sansón, yáwija mitzmiktítij filisteojmej!

Sansón sej kikokoton inomej reata ken tikita se ipka'.

Iwán Dalila kijlij Sansón:

—Tinekajkayaj sej, ayá' tine-ijlij yej cierto. Inán sí, xinenojma-ijli ken iga wel mamitzilpikán.

Iwán Sansón kijlij:

—Siga notzónkal xinechiwili siete tatzonípil yej ma-ijkítito iwán ipka', iwán xikye'ilpi ipan estaca, ijkón ay'ya nikpiás notájpál.

Dalila kichij ken kijlij Sansón, iwán kitzajtzilij:

—¡Sansón, filisteojmej yáwija mitzmiktítij!

E' Sansón isaté' kan kochtoya, kitilan itzontekon wan wiwita' estaca kan ilpitoya tajkítíl.

Iwán Dalila kijtoj:

—¿Kén xine-ijli iga tineneki? Tinekajkáyaja eyi vej iwán áyasan tine-ijliá ken tikchiwa iga tipoxtajpalej.

Dalila majsan kiteki'tajtan este que kiyolyaman, iwán Sansón kijlij ken kichiwa iga pox tajpalej.

Iwán Sansón kijtoj:

—Nej ayí' netzonkixtiáj, iga nej netapejpen Dios. Siga manetzonkixtikán, nikpoloj no notájpál iwán nijyas ken namoltaga'.

Kua' Dalila kimati' iga Sansón kíjtoja yej cierto, Dalila kitatitanilij ijefejmej filisteojmej iwán kijlij:

—¡Xiwikikán! Inán sí Sansón ne-íjlja ken kichiwa iga pox tajpalej.

Ijefejmej filisteojmej yajkij chan Dalila, no kiwigakej tomín iga kimakaskej Dalila.

Iwán Dalila kikochtij Sansón ipan ipiernaj. Iwán kua' kóchi'ya, kinotza' se taga' iga makitzonkixti. Iwán Dalila tzajtzejtzi':

—¡Sansón, filisteojmej yáwija mitzmiktij!

Kua' Sansón isatewa' kijtoj:

—Inán nia sej nimomanawiti ken nochipa nikchiwa.

E' ayá' kimatiá iga ay'ya kipiaya ipoder Dios. Iwán filisteojmej kikitzkijkej Sansón iwán kijixkixtijkej iwán kiwigakej altepe' Gaza, ompa kilpijkej iga cadena ipan molino yej ono' carcelijti iga makikuekuepa.^t Ompa pewa' iga wejweyá' sej itzónkal.

Se día ijefejmej filisteojmej monechkojkej ipan itiopamej iga kimakaj gracias Dagón yej idiosmej, ilwichijkej iga kitanilijkej Sansón.

Iwán kijtojkej:

—Xikuajligakan Sansón iga mate-ilwimatilti.

Sansón kikixtijkej ipan cárcel iwán kiwigakej iyixtaj filisteojmej iga makawiltikán ken se ajáwil, iwán kiketzej itajkoyan inón ome itaketzalyomej tiopan. Iwán Sansón kijlij inón monsoj yej kiwilantiaya:

—Xinena'techoltí kan ono' itaketzalyomej tiopan iga ompa manimotetoni.

Ompa onoya tajtaga' iwán siwatkej, iwán no onoya inochi yej mandarowaj. Ipan se' piso yej ájkopa, onoya ken tres mil tajtaga', iwán siwatkej yej kitztoyaj ken iga kawiltiyaj Sansón.

Iwán Sansón kitajtanilij Dios iga makipalewi iwán kijlij:

—NoTeko, xineejlamiki, iwán xinemaka notájpál ininsan vej. Nimitzteki'tajtaniliá, tej noDios iga wel manimomati iga ne-ixkixtijkej.

^t Ken kua' se kawayoj kikuepa trapiche.

Iwán Sansón kimatemoj inón ome wejweyi takétzal, iwán motakitzkij ipan inomej takétzal, iwán kijtoj:

—¡Mamikikan nowan filisteojmej!

Iwán kimá' inochi itájpál iga kitopej inón taketzalmej, iwán wetzi' inón tiopan iyakapamej ijefejmej filisteojmej iwán iyakapamej inochi jej ompa onoyaj.

Mikikej máj mia' filisteojmej kua' Sansón migui' iga kitepachojkej tiopan, que jej kimiktij ipan inewi ividaj.

Antes iga filisteojmej makikitzkikan Sansón, yéj ijya' juez iga mandaroytoya veinte años ipan Israel, iwán kua' migui' iga kitepachoj tiopan, kitokkej kan tokto' itaj jej itoka' Manoa.

Yej kichij Rut, se siwa' yej ayéj de Israel

Rut 1:1–2:23; 4:13-17

Kua' juézmejo' mandarowayaj, poxsan apistajtiá' ipan país de Israel. Inón iga se taga' de Belén, yej ono' ipan estado de Judá, yajki ipan país de Moab,^u iyikampa weya' Jordán, inón taga' iwán isiwa' iwán ome ipilowan. Inón taga' itoka' Elimelec, isiwa' itoka' Noemí, ipilowan itoka' Mahlón iwán Quelión. Asikej ipan inón país iwán ompa kawikej.

Elimelec, yej Noemí iwéj, migui', iwán Noemí kawí' iselti iwansan inón ome ipilowan, inón ome ipilowan siwayowikej Moab. Yej achto ipiltzin, isiwa' itoka' Orfa, iwán se' ipiltzin isiwa' itoka' Rut. Ompa chantitoyaj ken diez años, iwán máj máj Mahlón iwán Quelión mikikej. Ijkon Noemí kawí' iselti iga mikikeja inomej ome ipilowan iwán iwéj.

Iwán Noemí iwán iyomexti isiwamon pe' iga kisaj ipan inón país de Moab iga Noemí kimati' iga pánoja apis ipan iyaltepe'. Kiskej iwán iyomexti isiwamon kan chantitoyaj, ojkuikej iga yawij sej Judá. Iwán Noemí kijlij isiwamomej:

—Ximokuepakan, xakan chan amotaj iwán Dios mamitzchokilikan kensan no kichij iwán nopilowan iwán nej, iwán xikasikan sejsé de amejwan se' amowéj.

Kipipitzoj isiwamomej, iwán siwamomej chokakej, iwán kijtojkej:

—Ayá'. Nejamej niknekij manikakan mowan ipan moaltepe'.

Iwán Noemí kijtoj:

—Xákanya chan amotaj nopilowan. ¿Te iga anyaskej nowan? Ay'ya nikpiá máj nopilowan iga mamochiwakan amowéj. Máj yekti xákanya chan amotaj.

E' yejamej ayá' tamatij iga chokaj, iwán Orfa kipipitzoj imonan wan yajki chan itaj, e' Rut kawí' iwán imonan.

^u Yej ichamej Moab kiweyimatiayaj idolojmej wan akiye'litayaj israelitajmej.

Iwán Noemí kijlij:

—Ta' xikita, mosiwamon-iknïn yájkiya sej íčan, kan ono' idiosmej. ¿Te iga ayá' tiaya no ipan moaltepe'?

Iwán Rut kijtoj:

—Amo xinetejteki'kuepalti iga matimokakajtewakan, iga kansan tiaj, niati no, iwán kan timochantij, ompa no nimochantij. Moaltepe' mochiwas no noaltepe', iwán moDios no mochiwas noDios.

Kua' Noemí kita' iga Rut kimela'nekiá iga mayawi iwán yéj, ay'ya máj kijlij iga mayawi chan itaj. Iwán iyomextimej yajkij Belén.

Se taga' chantitoya Belén itoka' Booz yej ipariéntejpa Elimelec yej iwejpa katka Noemí.

Kua' Noemí iwán Rut asikej Belén, meroj kua' nemi pewa moteki cebada. Se día Rut yajki kan nemi moteki cebada, yaya itepotztaj tekipanowanimej iwán kipejpenaya miawa' yej wetzi. Rut akimatiá iga ómpawa' imilpan Booz, iwán kua' Booz kita' Rut, yajki kan ono' yej kimandarowaj la gente iwán kitajtan:

—¿A'yéj in inepa siwa'?

Iwán inón yej kimandarowa tekipanowanimej kijlij:

—Se siwa' de Moab, yej isiwamon Noemí.

Iwán Booz yajki tajtoto iwán Rut iwán kijlij:

—Wel tiwi' tikpejpenaki cebada nigaj, nochipa kua' tej tiknekis.

Iwán siga ti-ataneki, xaj kan ono' akomimej iwán xati ompa.

Rut motzontó' iyixtaj Booz iwán kijlij:

—¿Te iga tineye'ita esi nej ayéj ni de nijpa?

Iwán Booz kijlij:

—Nikmáti'ya inochi yej tikchij, iga tikpoxchokiliá momonan. Iwán nikmati' no iga tikmela'crédoja Jehová yej noDios.

Kua' Booz iwán itekipanowanimej takuajkej, no kitamakej Rut. Kua' Rut tami' takuaj, moketza' iga majo' kipejpena cebada. Booz kijlij itekipanowanimej:

—Amo te xikijlikan inín siwa', majwa' xikyokatzejtzelokan in cebada iga xixixinikan iga yéj makipejpena, iwán amo xikajawakan iga inón kipejpena.

Rut majo' kipejpen cebada imilpan Booz este tiqta', wan yajki sej chan imonan. Kua' Noemí kitalij ke' kipejpen, kijlij:

—¿Kan titekipanoj yeguín? ¿Kan tikpejpen este achón cebada? Dios makiye'ita inón yej mitzpalawij.

Iwán Rut kipowilij imonan kan tekipanoj iwán kijlij a'yéj iteko inón mijli.

Ijkón iga Rut majo' kipejpen cebada iwán inomej siwatkej yej itekipanowanimej Booz, este que tami' motegui' cebada.

Máj máj Booz monamiktij iwán Rut, iwán Rut kita' se ipiltzín yej kitokawijkej Obed. Inín yajki itajwéj David.

Dios kinotza Samuel

1 Samuel 1:1-2, 6-11, 17-20, 23-24, 26-28; 2:11; 3:1, 3-18

Onoya se taga' yej itoka' Elcana ichan ipan tepeyoj kan chantitoyaj ipilowan Efraín.^v Inín taga' kipiaya ome isiwá'. De inón ome isiwamej, se kitaya ixolo' iwán se' ayá' kitaya. Yej akitaya ixolo' itoka' Ana. Yéj poxsan chokaya iga se' isiwá' Elcana kipinajtiaya iga makuejkuesiwi iwán mamoknomati.

Se día Elcana iwán iyomexti isiwá' yajki kuetaxtiopan iga kimakatoj ofrenda Dios. Elcana kijlij Ana:

—Ana ¿te iga tichoka? iwán ¿te iga atitakua? ¿Te iga timoyolmiktía? Malej iga xikpiá diez mopilowan, ayá' mitznekiskej ken nej nimitzneki.

E' Ana yajki iselti oradoto iwán choga' iyixtaj Dios, kijlij:

—Dios, siga tinechokiliá, xikita iga nimoknomati iwán xineejlamiki iwán xinemaka se nopiltzín wan nimitzmas iga matekipano nochipa iga tej.

Ompa na' ikaltenyo tiopan onoya sacerdote yej itoka' Elí. Elí kitachilijtoya kuá' Ana oradojtoya, iwán Elí kijtoj anka Ana tawan iga motenyoyomotzto'. E' Ana kijlij iga ayá' tawan, ijkón nesi iga poxsan moknomati iwán nemi yolkisa iyixtaj Dios. Iwán Elí kijlij:

—Nopiltzín, xiye'yawi, iwán toDios mamitzmaka yej tiktajtanilij.

Iwán Ana yajki ichan, e' ay'ya moknomati.

Dios kika' yej kitajtan Ana, iwán máj máj, Ana kita' se ipiltzín yej kitokawij Samuel, iwán kijtoj:

—Ijkón yawi motokawiti iga niktajtanilij Dios.^w

Choochin weyá' iwán kuá' kikawáltija iga chichi, iye' kiwiga' tiopan kan ono' sacerdote Elí. Iwán Ana kijlij Elí:

—Notataj, nej inón siwá' yej ikya nigaj niktenewijtoya Dios.

Niktajtantoya iga manikpiá inín choochin iwán Dios nemá', inón iga inán nikmaka Dios iga matekipano nochipa iga yéj.

Iwán Ana kimá' gracias Dios.

Choochin Samuel kaw'i tiopan iwán tekipanowaya iga Dios, kipalewiaya el sacerdote Elí.

Mia' año ate-ijya' iprofetaj^x Dios ipan Israel iga makijto yej Dios kineki mamochiwa.

Se yówal, mej Samuel kochtaya tiopan, kika' itájtól Dios iga kinotza', iwán motalojtiajki kan onoya Elí iwán kijlij:

^v Xikita mapa página 1-B ^w Samuel kijtojneki “Dios neká” o “Dios itoka’”. ^x Xikita glosario “Profeta”.

—Nigaj nono'. ¿Te iga tinenotza'?

Elí kijtoj:

—Nej ayá' nimitznotza'. Xaj sej ximotekati.

Iwán Samuel yajki sej motekato. Iwán Dios sej kinotza', iwán yéj moketza', yajki kan ono' Elí wan kijlij:

—Nigaj nono'. ¿Te iga tinenotza'?

Elí kijlij:

—Nopiltzin, nej ayá' nimitznotza'. Xaj sej ximotekati.

Como inín achto vejo' iga Dios kinotza' Samuel, inón iga aya kitajtolkagui' siga Dios.

Iwán Dios kinotza' sej, iga inín eyi veja, iwán Samuel moketza' sej, yajki kan ono' Elí wan kijlij:

—Nigaj nono'. ¿Te iga tinenotza'?

Iwán Elí kimati' iga Dioswa' in yej nemi kinotza choochin Samuel, wan kijlij:

—Nopiltzin, xaj ximotekati, iwán siga sej mitznotzas, xikijli: “Xitajto noTeko, motekipanowani mitzkaki.”

Samuel yajki sej motekato kan kochi.

Iwán panoj se rajoj wala' Dios, wan kinotza' sej ken yeguimpa:

—¡Samuel! ¡Samuel!

Iwán Samuel kijlij:

—Xitajto, motekipanowani mitzkaki.

Wan Dios kijlij Samuel:

—Nikneki xikmati yej nia nikchiwati iyixtaj la gente. Nia nikiknochiwati inochi ipilowan Elí iga yejamej no sacerdotejmej, iwán kichiwaj yej ayekti, wan Elí kimati, e' ayá' kijliá iga amo makichiwakan.

Kua' tane'si', Samuel moketza' iwán kitajtapoj ikaltenyomej tiopan. Akinekiá makijli nité in Elí yej Dios kijlij tayowakan. Majmawiá. Ijkón iga Elí kinotza' Samuel wan kijlij:

—Nopiltzin, ¿ix te mitzijlij Dios? Nimitztajtaniliá iga amo xine-iyani yej Dios mitzijlij.

Iwán Samuel kijlij inochi, nisé tájtól ayá' kiyani'lij, iwán Elí kijtoj:

—ToTeko makichywa ken yéj kiye'ita.

Samuel kitaliáj iga juez

1 Samuel 3:19–4:4, 10-18; 5:1-4, 6, 11-12; 6:10-13; 7:2-13

Samuel weyá', iwán Dios onoya íwan, iwán noyan ipan Israel kimatiáj iga Samuel imela'profetaj Dios yej nochipa kichywa ken kineki Dios.

Íkua' israelitajmej kiskej iga momijmiktitoj wan filisteojmej, iwán kipolojkej, mikikej ken cuatro mil israelitajmej. Iwán totajwewetkej

de Israel kijtojkej iga mamowiga no iyarcaj^y Dios kan momijmiktilo, e' Dios ayá' kipalewiz israelitajmej. Filisteojmej kikuikej inon arca yej kipiaya ome te'ti kan Dios kijekuiloj iley, iwán kimiktijkej israelitajmej iwán sekin israelitajmej cholojkej. Filisteojmej no kimiktijkej iyomexti ipilowan Elí.

Iwán se taga' motalojtiajki iga kimatiltito Elí yej mochi kan momijmiktilo'. Inon yej tamatiltito kijtoj:

—Nonochimej nicholojkej iga nikmajmawilijkej filisteojmej iwán mia' yej de nejamempa mikikej. No mikikej iyomexti mopilowan, iwán iyarcaj Dios no kikuikej filisteojmej.

Kua' inon taga' kijtoj yej mochi iwán iyarcaj Dios, Elí poxsan momajtij iwán wetzi', ajketztiajki, iwán mokechposte'. Inon vej kiwigayay 98 años iwán ay' tachaya. Ijkón iga Elí mi'. Onoya iga juez ipan iyaltepe' cuarenta años.

Kua' kikuíjeja iyarcaj Dios, filisteojmej kiwigakej iyarcaj Dios ipan iyaltepemej iwán kakijkej ipan itiopamej, kitalkej itenoj idiosmej yej itoka' Dagón.

Kua' tanesi', filisteojmej kasitoj Dagón, yej idiósmejpá wétzto'ya talpan itenoj iyarcaj Dios. Iwán kiketzkkej Dagón iwán kitalkej kan sej onoya. Ipan se'ya día, sej kasitoj Dagón wétzto' talpan itenoj iyarcaj Dios, e' inin vej, itzontekon iwán imamej poposte', kawí' petz icuérpojsan.

Walaj no ipan filisteojmej se kokolis yej pox kualo iwán mia' mikikej. Inon iga majmawikej iga ompa kipiayaj iyarcaj Dios, iwán filisteojmej kijlijkej irreymej iga makimakán sej israelitajmej inon arca. Iwán inomej reyes kichijkej carreta. Kikuikej ome vaca yej tachichitiao', yej aya i' kitaliliáj yugo iwán kenyugarojkej iga makitilana carreta. Iwán ipilowan inimej vacajmej kitzakuakej kolalijti'. Iwán kitalkej iyarcaj Dios ipan carreta, itenoj no kitalkej regalo iga Dios, iwán ki-ojmakakej. Kinekiáj makitakán siga inomej vacajmej yatij kan meroj italmej israelitajmej, ijkón kimatiskej iga Dios yej ta-iknochijto'.

Iwán inomej vacajmej tzajtiziajkij, yajkij kan nokta italmej israelitajmej. Filisteojmej yej mandarowaj kiwejkatokatiajkij inon carreta. Ijkón iga iyarcaj Dios asi' sej kan onokej israelitajmej. Kua' israelitajmej kitakej iyarcaj Dios pox pakikej.

Filisteojmej inon vej mandarowayaj ipan israelitajmej kua' Samuel kitalkej iga juez. Panoj veinte años, iwán inochi israelitajmej moknomatiáj iga Dios kikajtéjeja. Iwán Samuel kijlij la gente:

—Xikojpacredokan Jehová iga inewi amoalmajmej; xiktajkalikan amo-idolomej yej ankipiáj iwán ay' xikchiwakan yej ayekti.

Xiktajtani^likaⁿ Dios iga mamitzel^kawilikaⁿ yej ankichij^kej yej ayek^ti. Ij^kon Jehová yawi mitz^manawitij iga amo mamitz^tanilikaⁿ filisteoj^mej.

Iw^án israelitaj^mej kitajkal^kej iyidol^oj^mej iw^án sej kitenewij^kej Dios. Iw^án Samuel tatekimá' iga israelitaj^mej mamonechk^okan ipan se ^{al}tepe' yej itok^a' Mizpa, ompa mayunar^oj^kej in^on día iw^án kitajtani^lij^kej Dios iga makel^kawilikaⁿ yej ayek^ti kichij^kej.

Kua' filisteoj^mej kimatikej iga israelitaj^mej nechkatoyaj Mizpa, filisteoj^mej kijtoj^kej anka israelitaj^mej monechk^oj^kej iga kimiktijⁿekij yejamej. In^on iga, miej israelitaj^mej or^adojt^oyaj, filisteoj^mej asikej iga makimij^miktikaⁿ israelitaj^mej.

Iw^án Samuel kitatij se borrego iga ofrenda iw^án kinotza' Dios, kitajtani^lij iga makipalewikaⁿ. Iw^án miej nemi kitatiá in^on borrego, tatikuⁱn' pox recio iten^oj filisteoj^mej, iw^án poxsan momajtij^kej iw^án sencholoj^kej. Ij^kon iga kipoloj^kej filisteoj^mej iga Dios kipalewⁱj israelitaj^mej.

Saúl ijya' yej ácht^opa rey iga israelitaj^mej

1 Samuel 8:1-9; 9:15-16; 10:1; 11:15; 15:1-16, 22-26, 32-33; 16

Kua' Samuel wéweja, kitalij iyomexti ipilowan iga juez^mej iga mamandar^okan ipan país Israel, e' yejamej ayá' taye'juzgar^oj^kej ken kichi^waya itaj, sino que kitajtaniajpa tomin kansan agaj makichi^wilikaⁿ justicia. In^on iga wewet^kej de Israel kijlitoj Samuel:

—Tej tiwéweja iw^án mopilowan ayá' taye'juzgar^owaj ken tej tikchi^waya. Nejamej niknekij se rey yej manemandar^okan ken sekin paismej kipiáj sejsé irrey^mej. Xiktapejpena se taga' iga manemandar^okan.

Samuel ayá' kiye'ita' yej kijlij^kej. Iw^án Samuel tajtoj wan Dios, iw^án Dios kijlij:

—Xikchi^wa kensan mitziji^lá la gente, iga ayéj tej mitzkaj^tewaj sino que nej, iga ayá' kinekij iga manikmandar^okan.

Iw^án Dios kinextilij Samuel a'yéj kitapejpen iga mamochi^wa rey, iw^án kijlij:

—Mosta ken inán, wí' se taga' yej ipilowampa Benjamín mitznotzaki. Inín taga' xikuapatzo iga aceite iga xik-ungiro^z iga ma-ijya rey ipan Israel, yéj yawi kimanawiti israelitaj^mej iga ayo' makimandar^oj^tokan filisteoj^mej.

Se'ya día, walaj se taga' yej itok^a' Saúl yej ipiltzⁱn Cis, tajtoko iw^án Samuel. Iw^án Dios kijlij Samuel:

—Inín taga' yej nimitzijlij yej yawi kimandar^oti Israel.

^z Xikita glosario “Ungir”.

Iwán Samuel kikui' se jarrojtzin yej kipiá aceite iwán kitoyawilij ipan itzontekon Saúl iga ki-ungiroj iga manesi iga yéj kitapejpen Dios iga ma-ijya rey ipan Israel.

Se día Samuel kijlij Saúl:

—Ijkín kijtowa Dios: “Nej nia nikiknochiwati amalecítajmej^a iga ki-ojtzakuilijkej israelítajmej kua' kiskej Egipto kua' nemi yayaj Canaán. Xaj iwán xikmijmikti amalecítajmej: tajtaga', siwatkej iwán kokone', xikmiti no itorojmej, iborregojmej, icamellojmej iwán iburrojmej.”

Iwán Saúl kinechkoj doscientos diez mil tajtaga', iwán yajkij kimiktitoj inochi amalecítajmej iga espada, e' ayá' kimiktijkej Agag, irrey amalecítajmej, iwán no kiwajligakej borregojmej yej máj tojtomakti' iwán torojmej yej tojtomakti' iga akimiktijkej.

E' Dios kijlij Samuel yej Saúl kichij. Iwán Samuel yajki kitemoto Saúl ipan ojti iwán Saúl kijtoj:

—Yej Dios netekimá' iga manikchiwa, níkchija.

Samuel kitajtan:

—Siga tíkchija yej Dios mitztekimá', ¿te ígataj nikakto' tzajztitokej borregojmej, iwán torojmej?

Iwán Saúl kijtoj:

—Soldadojmej kiwajligakej yej katka itatkimej amalecítajmej. Kiwajligakej borregojmej yej máj tojtomakti' iwán torojmej yej máj tojtomakti' iga kimakaskej ofrenda toDios, e' nochi yej kawí' nikmiktijkej.

Samuel kijlij:

—Tej, ¿kén tikita?, ¿katiapa an máj kiye'ita Dios, regalo o iga mamochiwa ken yéj kijtowa? Xikaki yej nia nimitzizljiti: Dios máj kiye'ita yej kichiwa ken yéj kijtowa, que regalojmej. E' siga ayá' tikchiwaj ken yéj kijtowa, tikchiwaj yej ayekti kensan yej moconsultarowa iwán yej motamatiliá. Iwán se yej ayá' kineki kichiwa ken Dios kijtowa, kichiwa yej ayekti kensan yej kiweyimatiltiá ídolo. Inán iga tej ayá' tikchij ken kijtoj Dios, yéj no mitzkajtej iga ayo' xijya rey.

Iwán Saúl kijlij Samuel:

—Nikchij yej ayekti iga nikmajmawilij nogentej. Inón iga nikchij ken kijtowa la gente iwán ayá' nikchij ken Dios ne-ijlij.

Samuel kijlij:

—Aman Dios mitzkixtij iga tirrey ipan Israel iwán se'ya kimá' iga mamochiwa rey yej máj wel que tej. Xinewajliguili el rey de Amalec.

Iwán Samuel kichij ken Dios kine' iwán kimiktij Agag, irrey amalecítajmej.

^a Xikita glosario “Amalecítajmej”.

Máj máj, Dios kijlij Samuel a'yéj yawi ijyati irrey israelitajmej ken onoya Saúl. Kijlij iga yawi kawiti iga rey, se de ipilowan Isaí, se taga' yej chantito' Belén. Inón iga Samuel yajki Belén iga kitato Isaí.

Isaí kipiaya ocho ipilowan iwán kua' Samuel kita' yej tekoko, kijtoj anka inonya yej Dios kitapejpen iga ma-ijya rey, iga wejkapan iwán ye'nesiá.

E' Dios kijlij Samuel:

—Amo xiktachili ken iga ye'nesi, niga iwejkapanka, iga ayéj yéj, yej niktapejpen. Nej ayá' nikita yej amejwan ankitaj, iga amejwan ankitaj yej ono' amo-ixtaj, nej niktachiliá iyalmaj.

Isaí sejsé sejsé kinotztiajki siete ipilowan, e' Dios ayá' kitapejpen nisé de yejamej. Iwán Samuel kitajtan Isaí:

—¿Ay'ya tikpiá se' mopiltzin?

Isaí kijtoj:

—Políwisan yej máj tetzoyo', yej kicuidarojto' borregojmej.

Samuel kijlij:

—Xiktatitanili iga mawiki.

Kua' asi' chokotzin, Samuel kita' iga ye'nesiá, iwán Dios kinextilij iga inonya yej kitapejpen. Iwán Samuel kikuapatzoj iga aceite iga ki-ungiroj in inón chokotzin yej itoka' David, iwán nochípaya onoya iyEspíritoj Dios iwán David. E' como Saúl mandarojtóyao' Israel, David aya mandarowaya.

Iga Saúl ayá' kichij ken kijtowa Dios, iyEspíritoj Dios kikajtej. Iwán Dios kititanilij se malespíritoj iga makiknochiwa. Iwán Saúl tatitan iga makiwiguilikan agaj yej wel kitzotzona arpa^b iga maye'ono, iga inawatilka arpa kipalewiá iga wel maono tamelá. Iwán como David pox wel kitzotzonaya arpa, inón iga kinotzkej chan el rey. Saúl aya kimatiá iga Dios kitapéjpenya David iga ma-ijya rey ipan israelitajmej. David kitzotzonaya arpa itenoj el rey, iwán kua' el rey kikajtéwaya inón malespíritoj, David yaya sej ichan iga kicuidarowa itaj iborregojmej.

David kitāniliá Goliat

1 Sam 17:1-52

Se vej soldadojmej yej filisteojmej monechkojkej iga yawij momijmiktij iwán israelitajmej ipan se planada, iwán kiketzakej ikuetaxkajlimej iyixko tepe'. Ijkonsan no Saúl kinechkoj inochi isoldadojmej iwán kiketzakej ikuetaxkajlimej ipan se' tepe', yejamen san kichixtóyaja iga mamomijmiktikan iwán filisteojmej. Filisteojmej onoyaj iyixko tepe' kan tami planada. Iwán israelitajmej, yej Saúl

^b Xikita glosario “Arpa”.

isoldadojmej, onoyaj ipan se' tepe' iyikampa planada. Inón planada onoya itajkoyan inón ome tepe' kan soldadojmej onoyaj.

Iwán se taga' kisa' ipan ikuetaxkajlimej filisteojmej, yej itoka' Goliat; iwejkapanka ken eyi metro iwán kitalijtinemiá ikaskoj yej chijto' iga tepos iwán kakijtinemiá ken kuächti yej no chijto' iga tepos iga kitzakua iyelix wan itepotz. Ilanzaj^c poxsan weyakti', iwán kipiaya se taga' yej kinentiliaya iyescudoj^d, inón taga' nochipa tapanotinemíá. Inín Goliat moketzaya iwán kitzajtziliaya soldadojmej de Israel, kijtowaya:

—Xiktapejpenakan se taga' de améjwampa iwán mawiki notenoj. Siga yéj mokitzkiá nowan iwán netanilij, amejwan annemandaroskej, e' siga nej niktanilij, nejamej nimitzmandaroskej. ¡Nemakakan se taga' iga manimomijmiktikan!

Ijkón kichijtoya Goliat cuarenta día. Takuejkuesowaya yowalti' iwán tiqta'. Kua' israelitajmej kikakiáj yej kijtojo' Goliat, moyolmajtiayaj iwán poxsan majmawiáj.

Eyi iyikniwan David yej majya yolejkej ompa onoyaj iga Saúl isoldadojmej. Itaj kititan David iga makikawiliti itakualmej iyikniwan. Iwán kua' David asito kan onokej yejamej, kika' yej kijtojo' Goliat. Iwán kita' iga israelitajmej poxsan majmatoyaj este kinekiáj macholokan kua' kikakij tzajtzito' Goliat. David kijtoj:

—¿A'yéj in taga' yej akixmati Dios, yej kikuejkuesojto' isoldadojmej Dios yej isato'? Nej nia nimomijmiktiti íwan. Iwán nia nikmiktiti iga Dios yawi nepalewiti.

Kua' el rey kimati' iga David ijkín kijtojo', kinotzatoj. David yajki tajtoto iwán el rey Saúl iwán kijlij:

—Amo ximajmawikan; nej nia nikmiktiti in Goliat.

Iwán el rey kijlij:

—Tej awel tikmiktij inepa filisteo iga tej aya tiyolej iwán yéj ikay nentinemi kan momijmiktilo este kua' chokótzino'.

David kijtoj:

—Nej nicuidarowa borregojmej iwán nikmíktija tekuanimej kua' kinekiáj makikuakan noborregojmej. Nikitzkiaya ipan ikejtzo iwán nikmiktia, ijkonsan no wel nikchiwiliá inín filisteo yej tepinajtiá tejamej yej isoldadojmejpa Dios yej isato'. Siga Dios nepalewij iga anekuaj tekuanimej, ijkonsan no yawi nepalewiti iga amo manemikti inín filisteo.

Iwán Saúl kijlij:

—Xajwa', iwán Dios mamitzpalewi.

Saúl kinekiá makimaka David teposkuächti iga makitzakua isempan, e' David akine' iga ayí' kinentiá. Kíkui'san ibaston yej iga kipewa

^c Xikita glosario “Lanza”. ^d Xikita glosario “Escudo”.

borrego. Kipejpen cinco te'ti ipan aten, iwán kakij ipan imórral, iwán kikitziykiya itatawicha', motalojtiajki kan ono' filisteo.

Kua' Goliat kita' David, kiwetzkilij iga kita' chokótzino', iwán kijlij:

—¿Ix nipelo iga tinemiktijneki iga kuawi'? Xinejnemi nigaj iwán mocuerpoj nia nikmakati totomej iwán tekuanimej iga makikuakan.

Iwán David kijtoj:

—Timoweyimati iga tikpia se moespada^e, se molanzaj iwán se moescudoj. E' nej niwalaj nimitzmiktiko pan itoka' Dios yej ikinya tikuejkuesojto' iga timoweyimati. Yéj yawi nepalewiti iga manimitzmikti. Iwán nochi yawi kimatiti iga Dios ono' iwán nejamej. Inochi inín yawi kichiwati Dios iga kipiá poxsan poder, iwán yawi nepalewiti iwán nejamen nimitzmandaroskej.

Iwán filisteo kitechoj David iga kinekiá makimikti. Iwán David este motaloj iga yajki kimiktito filisteo. Kakij ima' ipan imórral, kikixtij se te'ti iwán kipatantilij iga itatawicha' ipan itzontekon Goliat. Inón te'ti wetzito iyixpan. Iwán Goliat migui', ixtapachijtiajki ipan tajli. David motaloj iga kitato. Kua' kitechoja, tejkaj iyixko, kikixtilij iyepadaj iwán kikechtegui' iga kimela'miktij. Ijkín iga David kitanilij Goliat iganan tatawicha' iwán se te'ti.

Kua' soldadojmej de Filistea kitakej iga míkto'ya Goliat, cholojkej. Iwán yej isoldadojmej Saúl tatalochtijkej iwán kimiktijkej mia' filisteojmej.

Saúl mopojoboj iga ayá' kichij ken kineki Dios

1 Samuel 18:5-12, 20-27; 19:1-3; 20:24, 35-42; 21:1-6; 22:1-4; 24:1-12, 16-20, 22

Kua' mokuépa^ekeja israelitajmej, Saúl kitalij David iga ma-ijya capitán iga makitekimaka soldadojmej. E' kua' mokué^ekeja kan momijmiktitoyaj, ijkín mochi; siwatkej de inochi altepemej yej ono' ipan Israel, takuiktiajkij iga kixnamikitoj el rey Saúl, ijkín kikuiktiwitzeyaj:

—Saúl kimiktij mil soldado, iwán David kimiktij diez mil.

Saúl kuesiwi' iga ijkón kikuiktiyay siwatkej, wan inón día pewa' iga kixita' David.

Se día kua' David nemi kitzotzona arpa,^f Saúl kipatanaltilij ilanzaj iga kinekiá makimikti, e' David choloj, iwán lanza^g ayá' kasi'. Saúl kimajmawiliaya David, iga kimatiá iga Dios ono' iwán David, e' Dios ay'ya onoya iwán Saúl.

Mical, yej isiwapiltzin Saúl kelewij David. Wan kua' kimati' Saúl, kiye'ita', porque kijtoj iga ijkón wel kititanis iga mamomijmiktiti iwán filisteojmej, iga Saúl kinekiá kansan filisteojmej makimiktikan David.

^e Xikita glosario “Espada”. ^f Xikita glosario “Arpa”. ^g Xikita glosario “Lanza”.

Iwán Saúl kijlij isoldadojmej:

—Xikijlikan David, iga anikneki regalo iga nosiwapiltzin mamonamikti iwán, ninkékisan makimikti cien filisteojmej wan manewajliguili ikajlotzin yej ono' ipamej, iga manikmati nokta iga kimijmiktij.

Kua' Saúl isoldadojmej kijlijkej David inimej tájtol, kiye'ita' iga mamochiwa imon el rey. Ijkón iga, yajki kan kititan el rey. Wan kimiktij doscientos tajtaga' de filisteojmej iwán kiwiguilij Saúl nochi yej kitekilij filisteojmej. Iwán Saúl kimá' David isiwapiltzin yej itoka' Mical iga isiwa'.

Saúl kipiaya se ipiltzin yej itoka' Jonatán, Saúl kijlij ipiltzin iwán inochi isoldadojmej iga makimiktikan David. E' Jonatán iyamigoj katka David, iwán yajki kimatilito, kijlij:

—Notaj kineki mamitzmikti, máj yekti xaj ximiyinati, iwán kua' pánoja ome o eyi día, niaj nimitzmatiliti siga welja timokuepas o siga kuesíto'san mowan.

David miyan miej Jonatán yajki ipan palacio iga kimatito te keklamiki itaj iga David.

Nimanín kimati' iga itaj kineki makimikti David. Iwán yajki kimatilito David, iga macholo iga mamomanawi. Kua' monawatijkej, monapalojkej iwán chokakej, iga mopoxnekiáj. Despuéj David ojkuil, iwán Jonatán yajki sej ipan altepe'.

David kikuil' ojti yej yawi ipan desierto, wan kua' panoj kan ono' tiopan kan ono' el sacerdote Ahimelec, mayanayay. Yajki kitajtanelito pan el sacerdote, e' ateyá inompa pan yej kikuaj namolmej, sino que onóyasan pan yej kikuaj sacerdotejmej. Sacerdote kimá' pan David, iwán yej senemiáj no kimakakej.

David cholojtinemi' este que asi' kan ono' se weyitexapo' iwán ompa wejkaj miyantoya. Wan kua' kimatikej iyikniwan iwán sekin máj iyiknímejpá asikej kan ono' David, iwán ajachi, ajachi monechkojtiajkij este que monechkoj cuatrocientos tajtaga'.

Iwán David yajki tajtoto wan el rey de Moab, iwán kijlij:

—Nimitztajtaniliá iga acho' nigaj makawi mowan notaj iwán noye' iwán tej este que manikmati te kichiwas Dios iwán nej.

El rey de Moab kine', iwán itaj iwán iye' David ompa kawikej wan el rey, inochi tiempo kua' David onoya texapo-ijti'.

Despuéj kijlikej Saúl kan miyantoya David; iwán Saúl kinechkoj tres mil soldadojmej iwán yajkij kitemotoj iga makimiktikan. Kua' David kimati' iga Saúl kitemowa, yajki miyanato ipan se' texapowéj. Kan kitemojtinemi Saúl, asi' ipan inón texapowéj kan David ono'. Wan kala' iga yajki achi kuawijti', e' ayá' yajki máj ta-ijti', itémpansan kawi', inón iga akita' iga David ompa onoya.

Miej Saúl nemi yawi kuawijti', isoldadojmej David kimiktijnekiáj, e' David akine', sino que moketza' iwán yoli' kitechojtiajki este que kitekilij tájkol isotantzótzol meroj kua' nemi yawi kuawijti'.

Niga Saúl, niga isoldadojmej ayá' kitakej. Después Saúl kisa' ipan inón texapowéj iwán yajki. Máj despuéj kisa' no David ipan inón texapowéj iwán kitzajtzilij Saúl, kijlij:

—¿Te iga ticredowa iga nej nimitzmiktijneki? Ta' xikita nigaj nikítzkijto' itajkolka mosotantzótzol yej nimitztekilij. Siga niknekiá manimitzmikti, nimitzmiktíjkaya. E' nej até nemi nimitzchiwiliá. Inán, ¿te iga tinemiktijneki?

Kua' Saúl kika' yej kijtoj David, ijkín iknotajtoj:

—Tej máj tiye'nemi que nej, iga tej ayí' tinechiwilij yej ayekti, malej iga nej nimitzchiwilij yej ayekti. Inán nikmati iga tej tia tijyati rey de Israel.

Kua' támi'ya tajtoj, Saúl yájkija iwán isoldadojmej.

Saúl pox majmawi iga Dios kikájteja

1 Samuel 28:3-19; 31:1-7

Inomej día soldadojmej yej filisteojmej monechkojkej iga yawij momijmiktítij iwán israelitajmej. Kua' Saúl kita' iga komati nemij soldadojmej yej filisteójmejpa, poxsan majmawi'. Kine' matajto iwán Dios, e' Dios ay'ya kinotza'. Iwán kine' matajtoj iwán Samuel, yej iprofetaj katka Dios, e' íkuá'wa' Samuel mígui'ya.

Malej iga Saúl ompa ipan Israel kikijkixtij yej motamatiliáj, e' kawíkajo' sekin, iwán Saúl tatitan iga mamotemoti inomej yej motamatiliáj, iga kinekiá matajto iwán Samuel. Tatitanimej kimatiltijkej iga ipan se altepe' yej itoka' Endor onoya se siwa' yej motamatiliá. Ijkón iga Saúl iwán ome taga' yajkij. Kipatakej itzotzolmej iga amo makixmatikan iwán yajkij tayowakan kitatoj inón siwa' iwán Saúl kijtoj:

—Nikneki manitajto iwán Samuel.

Iwán inón siwa' yej motamatiliá kinotzilij iyalmaj Samuel, iwán kua' kita' iga ómpaya wí', siwa' momajtij iwán tzajtzi' iga kijlij Saúl:

—¿Te iga tinekajkayaj? ¡Mataj tejwa' el rey Saúl!

Iwán el rey Saúl kijtoj:

—Amo ximajmawi. ¿Xine-ijli te tikita'?

Iwán siwa' kijtoj:

—Nemi wí' se totajwewej, tejkuixtiwí' iga itzótzol.

Saúl kimati' iga inonwa' Samuel, iwán kijlij Samuel:

—Pox nimoyolmiktijto' iga filisteojmej nemijmiktijnekij, iwán Dios nekájteja iwán ay'ya nenotza. Inón iga nimitznotza', iga xine-ijli te nikchíwas.

Iwán Samuel kijtoj:

—Dios mitzsema'ya iga ayá' tikchij kuá' mitzijlij iga xikmikti inochi amalecitajmej. Mosta filisteojmej yawij mitzmiktítij tej iwán mopilowan, iwán Davidya sej ijyas rey.

Kuá' tanesi', filisteojmej momijmiktijkej iwán israelítajmej, iwán kimiktijkej Jonatán iwán se' ome ipilowan Saúl. Némiya kipolojtiajay igentej Saúl, iwán yej kinentiajay tawijtołmej kitechojkej. Iwán Saúl kikuí' yej yejpa iyespadaj iwán motekualtij iyakapan wan mi'. Kuá' israelítajmej kitakej iga Saúl iwán ipilowan mikíkeja, cholojkej iwán ompa kikajtejkej iyaltepemej, iwán filisteojmej walkej iwán ompay mochantijkej ipan inomej altepemej.

Mandarowa David

2 Samuel 5:3-4, 10; 7:16; 8:1-14; 11:1-5, 14-21, 27-12:14

Kuá' mígui'ya Saúl, la gente kitalij David iga ma-ijya rey. David kipiaya treinta año kuá' pewa' mandaroj, iwán mandaroj cuarenta años. Dios kipoxye'chij David iga kichiwaya nochi yej Dios kijtowaya. Se vej Dios ijkín kijlij David:

—Se de mopilowan ipilowampa yawi mandaroti nochipa, iwán kimandaroj nogentej yej niktapejpen.

Dios kipalewij David, ijkón iga kitanilij reymej iga kikuilij inomej tajli yej Dios kijlij iyikyapatajwan iga yawi kimakati. Iwán kansan yaya David, Dios ki-omemawiaya.

Se vej kuá' isoldadojmej David yajkij momijmiktitoj iwán ipilowampa Amón yej kijliáj amonítajmej, David kawí' Jerusalén; iwán se día kuá' nenejntoya ipan ipalacioj, kita' se monsajsiwa' yej itoka' Betsabé, yej isiwa' Urías, se de isoldadójmejpa David yej nentinemiá kan momijmiktilo. David kita' iga inón siwa' pox monsajti' iwán kelewij. Iwán tatitan iga makikuilitij in inón siwa', iwán masi' íwan. Iwán inón siwa' yajki sej ichan, e' xoloyówi'ya. Iwán kimatiltij David. Kuá' David kimati' iga kixoloyótija Betsabé, kitekimá' icapítan iga kuá' pewasya momijmiktilo makitapanoltikan Urías kansan makimiktikan.

Kuá' David kimati' iga Urías mi'ya, kikuí' Betsabé iga isiwa', iwán máj máj Betsabé kita' se ichoochin. E' Dios ayá' kiye'ita' iga David ijkón kichij, inón iga Dios kititan Natán yej profeta^h iga matajto iwán David. Kuá' Natán asi' itenoj David ijkín kijlij:

—Onoya ome taga' ipan se weyi-altepe', se poxsan motapialiaya iwán se' ayá' motapialiaya. Inón yej motapialiaya, kipiaya mia' borregojmej iwán vacajmej, e' yej ayá' motapialiaya kipiáyan se siwaborregojtzin yej kikowa' iwán yéj kiskaltij. Inón siwaborregojtzin

^h Xikita glosario “Profeta”.

moskaltij itenoj iteko iwán ipilowan, kipiaya ken tikita isiwapiltzin. Se día wálaw se paxalowani chan taga' yej motapialiaya, e' inín taga' ayá' kine' makimikti yej yéjpa iborregoj, niga ivacaj iga makikualti ipaxalowani yej wálaw íchan, majwa' kikuilij isiwaborregojtzin taga' yej ayá' motapialiaya iga kitamá' ipaxalowani.

Kua' inín kika' David, poxsan kuesiwi' iwán kijlij Natán:

—Yej ijkón kichij mamomiktiya nokta, iwán makipagaro cuatro veces inón borregojtzin, iga ayá' kichokilij inón yej ayá' motapialia.

Iwán Natán kijlij David:

—Tejwa' in inón taga', iwán ijkín mitzijliá toDios: “Nej nimitztalij iga rey ipan inín país, iwán nimitzmanawij iga amo mamitzmikti Saúl. Tej timotapialia, tikpia' mia' mosiwa'. ¿Te iga ayá' tinetajtolku' iga tikchij yej ayekti malej iga tikmatito' iga nejwa' nimitzitzto'? Tikmiktij Urías, iwán tiksiwakuilij, inón iga nia nimitziknochiwati, iwán ipiltzin Betsabé yawi mikiti.” Inín yej mitzijlij Dios.

Iwán David kijlij Natán:

—Nikchij yej ayekti iyixtaj Dios.

Iwán Natán kijtoj:

—Dios mitzelkawilij yej tikchij yej ayekti, iwán ayá' timikis. E' como tikofenderoj poxsan Dios, mopiltzin yej nacérojo' yawi mikiti.

David kijtowa iga ipiltzin yej itoka' Salomón ijyas rey

2 Samuel 12:15, 24; 15:1-16; 18:6-15, 33; 1 Crónicas 28:1-21; 29:1-9, 22-23, 28

Ichoochin David yej kita' wan Betsabé menfermaroj iwán migui'. Ipan se'ya xiwi' kipiá' se' ipiltzin iwán kitokawijkej Salomón.

David kipiaya se' ipiltzin yej kita' wan se' isiwa', iga David kipiaya mia' isiwa'. Inón se' ipiltzin itoka' Absalón. Dios kitapejpen Salomón iga ma-ijya rey kua' David támisya mandaroj; e' Absalón kinekiaya iga ma-ijya rey, akine' mamochá este kua' mamiki itaj. Iwán ichtákan, kinechkoj isoldadojmej iga kinekiá makimikti itaj. E' David ayá' kinekiá mamomijmikti iwansan ipiltzin, inón iga choloj ompa Jerusalén, yajki ipan se' altepe'.

Absalón iwán isoldadojmej kitokakej iwán kitechotoj iwán yej isoldadojmejpa David ipan se' kuayoj. Ompa momijmiktijkej, iwán isoldadojmej Absalón kipolojkej, iwán cholojkej. Absalón tejkatiaya ipan se' mula iwán kua' panoj itampa se' kuawi', Absalón kechkuakawi' ipan imaxalyo kuawi', kuakawi' iwán ompa pipilojtikawi'. Iwán wálaw se' isoldadoj David yej kita' iga Absalón pipilojto' ipan kuawi' iwán kimiktij. David pox moknomati' kua' kimati' iga ipiltzin mi'ya. Máj máj David yajki sej Jerusalén.

Kua' David wéweja, kinechkoj Jerusalén inochi yej mandarowaj ipan Israel iwán inochi isoldadojmej. Kua' nóchiya nechkatokaj, David kijlij:

—Xinekakikān nokniwān. Nej niknekiá manikchiwa itiopan toDios iwān onóyaya nochi iga mamochiwa. E' Dios ne-ijlij: “Tej ayá' tia tikchiwati nókal iga tej tinentinemi kajkán momijmiktilo iwān póxsanya titamiktij.” E' Dios netapejpen de inochi ipilowan notaj iga nochipa manijya rey ipan Israel. Iwān de inochi nopilowan (iga Jehová nemá' mia' nopilowan) kitapejpen nopiltzīn Salomón iga mamandaro ipan Israel. Iwān ne-ijlij: “Mopiltzīn Salomón, yawi kichiwati nókal. Nej nikpalewij nochipa iga mamandaro siga yéj kichiwa ken nej nikneki ken inán kichijto!”

Iwān David kijlij Salomón:

—Tej tinopiltzīn Salomón, xiktajtolkaki noDios iwān xikserviuro iga inochi moalmaj iwān iga inochi motájpāl; porque Dios kixmati inochi toalmaj iwān kimati yej tikchiwasnekij. Siga tej tiktemoj, tikasis; e' siga tikajtewas, yéj no yawi mitzmela'kajtewati. Ta' xikita, Dios mitztapejpen iga xikchiwili íkal, inón iga xikyolmaka iga xikchiwa.

Inón vej David wéweja katka, kitalij ipiltzīn Salomón iga rey, iwān kimá' inochi yej kinechkoj iga mochiwas íkal Dios. Iwān jefejmej de inewi tribu de Israel iwān tetajmej de sejsé familia kimakakej iyofrendajmej de oro, plata, tepos iwān te'timej yej mojmonsajti'.ⁱ Iwān inochimej pakikej iga kimakakej iyofrendajmej iga mochiwas weyitiopan.^j

Ayá' wejkatí' David migui'.

Salomón taye'juzgarowa iga kitajtanilij Dios

1 Reyes 3:5-14, 16-22, 24-28

Kua' Salomón óno'ya iga rey, se día kitemi' iga Dios kixnextilij iwān kijlij:

—Xiktajtani inochi yej tiknekis iwān nia nimitzmakati.

Iwān Salomón kijlij Dios:

—NoDios, nej mosiervoj iwān tinetalij iga manijya rey kan mandarojtoya notaj David, iwān nichokótzino' iwān aya nikmati te nikchiwa. Nej nikmandarojto' mogentej yej tiktapejpen. Nimitztajtaniliá iga xinepalewi iga manikmati kén manikyegobernaro mogentej iwān manikmati katiapa yej yekti iwān katiapa yej ayekti.

Dios kiye'ita' Salomón iga inín kitajtan, iwān kijlij:

—Iga inín tiktajtan, iwān ayá' tiktajtan iga mia' año xono, niga xikpoxpiá tomín, iwān majwa' tiktajtan ken iga xikyegobernaro inín gente; nej nimitzijliá iga nimitzma'ya yej tinetajtanilij. Nimitzma'ya se moalmaj yej ye'tajlanto' iwān wel tiktapejpenas katiapa yej yekti iwān

ⁱ Te'timej yej mojmonsajti': yej pox patiyoy yej kijliá joyas, ken rubí o esmeralda. ^j Xikita glosario “Weyitiopan”.

vej ayekti, ate-ijya' se' ken tej, niga onos se' ken tej. Iwán nō nikchiwas vej ayá' tinetajtanilij: tikpoxpiás tomin iwán mitzweyimatiltiskej. Ateyis nisé rey ken tej pan inewi movidaj.

Inín vej Salomón kika' kuá' temiktoya.

Iwán ayá' wejkatil' jajki itenoj el rey ome siwatkej vej najnamolnemij. Iyomextimej kinawajtiayaj ixolomej; se de inón siwa' ichoochin isato' iwán se' siwa' ichoochin míkto'ya.

Iwán se de inón siwa' kijtoj:

—¡Ay norrey!, nej iwán inín siwa' nonoyaj ipansan se kajli, ayagaj máj, nejámensan nomemej. Iwán nej nikita' se nopiltzin. Panoj eyi día, yéj nō kita' se ichoochin. Se yówal ipiltzin inín siwa' migui' iga kikochpitzin. Iwán yéj moketza' miej nej nikochto', nekuilij nopiltzin iwán kitega' kan yéj kochi, iwán ipiltzin vej míkto'ya kitalij notenoj. Kuá' nimoketza' yowalti' iga nikchichitiá nopiltzin, nikita' iga mikto'. E' kuá' nikye'ita' nikixmati' iga ayéj nopiltzin.

Iwán se' siwa' kijtoj:

—Ayéj ijkón. ¡Nopiltzin vej isato', tej mopiltzin vej mikto'!

Iwán se' kijtoj:

—¡Ayá'! ¡Mopiltzin vej mikto', nopiltzin vej isato'!

Iwán ijkón mosesepan-ijlijtoyaj iyixtaj el rey. Iwán el rey kijlij se isoldadoj:

—Kuajligakan se machete iwán xiktajkotekikan choochin vej isato'; xikmakakan tájkol se siwa', iwán se' tájkol xikmakakan se' siwa'.

Iwán siwa' vej mela'iyé' inón choochin vej isato', como kipoxnekiá ipiltzin, kijlij el rey:

—¡Amo xiktajkotekikan!, xikmakakan nopiltzin inín siwa', e' amo xikmiktikan.

Iwán se' kijtoj:

—Xiktajkotekikan, ijkón ayá' kawis niga wan nej niga iwán yéj.

Iwán el rey kitekimá' isoldadoj:

—Xikmaka ichoochin inón siwa' vej ayá' kineki mamotajkoteki, iga inón nokta iye'.

Iwán siwa' paktiájkiya iga kiwigay ipiltzin.

Kuá' israelitajmej kimatikej ken iga tajuzgaroj el rey, pewa' iga kiweyimatiltijkej iga kitakej iga Dios kimá' ken iga mataye'juzgaro.

**Salomón kichiwa itiopan Dios,
iwán iyalmaj kikui se' ojtij vej ayéj iyojwi Dios**

1 Reyes 5:5–6:38; 7:13–51; 8:1–6, 10–11, 65–66; 11:1–13

Kuá' Salomón onoya iga rey, íkuá'ya pewa' iga kichiwa se' tiopan. Kuetaxtiopan vej onoyaj, chijtoya iga kuetax iwán kuawi', e' inán kichiwaj se weyitiopan de te'ti iwán de kuawi'. Iga inín kichij Salomón

kinotza' miles de tajtaga' de se' naciomej iga matekipanokan. No tatitan iga kinotza' treinta mil israelitajmej, de inimej kikuikej más de tres mil iga kimandarowayaj yej tekipanowaj.

Kiwiguilijkej siete años iga kiyekawiltijkej inon weyitiopan iwán ta-ijtkpa kaltijkej iga oro. Ijkonsan ken chijtoya se' kuetaxtiopan, ijkonsan no yej móchijo' weyitiopan; no inon weyitiopan tajkotzaktoya iga se' tzótzol, iwán ta-ijti' kakajijkej nochi yej ompa moneki kensan kipiaya yej áchtopa kuetaxtiopan.

Kua' yekáwi'ya weyitiopan, Salomón kinechkoj nochi israelitajmej iga kilwichilijkej weyitiopan iwán kititan sacerdotejmej iga makikuitij iyarcaj Dios yej onoya kan kuetaxtiopan. Kua' kiwajligákeja iwán kakijkej tiopan-ijti' yej móchijo', inin weyitiopan temi' iga mixti yej tawia, sacerdotejmej kiskej iga akijyowijkej ipoder Dios.

Iwán kitakuikilijkej Dios iga kiweyimatiltijkej. Salomón kitajtanilij Dios iga macuidaro inon weyitiopan yej móchijo'. Iwán sacerdotejmej kitatijkej miles de borregoymej iwán torojmej iga ofrenda iga Dios. Inochimej paktoyaj iga Dios kipalewijkej iga kiyekawiltijkej inon tiopan iwán iga kipiayaj se' rey yej taye'gobernarowa.

Rey Salomón kipiá' mia' isiwa' de sejsé' paismej yej ayá' kicredojtoyaj Dios, iwán kua' wewejti', inomej isiwamej kichiwaltijkej iga makiweyimatilti idiosmej yejamen iwán iga inon kichij Salomón kikajtej yej mela'Dios. No kichij itiopamej idiosmej isiwamej; iga inin, Dios kuesiwi' iwán Salomón, iwán kijlij:

—Iga atikchij ken timotajtojtijkej iwán ayá' tikchij ken nimitztekimá', ay'ya máj tikmandarowaj nogentej, iwán mopiltzin ayá' yawi mandaroti ken tej timandarowaya. E' inin ayá' nikchiwas kua' tónogo' iga nikpoxnekiá motaj David. Ijkón, kua' timikis, mopiltzin ijyati rey, e' yáwisan kimandaroti ome tribu: Judá iwán Benjamín; se' diez tribu kipiati se' rey.

Kan mandarowaya Salomón pewa ome rey mandarowa

1 Reyes 11:43; 12:17, 20, 26-30; 14:22-24, 30-31; 15:1-3, 6, 8, 11-14, 25-16:33

Ijkón kensan Dios kijtoj, kua' Salomón migui', ipiltzin yej itoka' Roboam reinárojsan ipan ome tribu, ipilówampa Benjamín iwán ipilówampa Judá; ompa kan chantitoyaj inon país kitokawijkej Judá. Iwán Jeroboam reinaroj ipan se' diez tribus yej no israelitajmej, iwán inon país kan yéj mandarowaya kitokawijkej Israel.

Ijkón iga inon ome tajtaga' kimandaroykej inochi israelitajmej, iwán nochipa mokuejkuesojtoyaj. Inon tiopan yej Salomón kichij onoya ipan se' altepe' yej itoka' Jerusalén, ipan país de Judá; iwán yej ichamej Israel iwán yej ichamej Judá yayaj ompa kikawatij

iyofrendajmej wān yayaj kimiktītij yolkamej ipan inōn íkal Dios. Inín kikuesowaya Jeroboam; inōn iga tatekimá' iga mamochiwa ome torojtitzin de oro, iwán kitalij se ipan cada lado ítal, iwán kijlij la gente:

—¡Israelítajmej, nigaj ono' diosmej yej kipalewijkej totajwān iga makisakan Egipto!

Iga inín kinejnētilij la gente iga makichiwakān yej ayēkti, iwán pēwakej iga kiweyimatiltijkej idolojmej.

Ipan país de Judá kān mandarowa Roboam, la gente nō pēwakej iga kitalkej idolojmej ipan tepeyoj iga nō kiweyimatiltiáj, iwán Roboam ayá' kijliaya iga amo makiweyimatiltikān inomej idolojmej. Iwán nochipa isoldadojmej Roboam momijmiktīyay iwán isoldadojmej Jeroboam.

Kua' Roboam migui', kawi' iga rey se ipiltzīn yej itokā' Abiam iwán mandarōj kān mandarōjtoya itaj. E' Abiam nō kichij yej ayēkti iyixtaj Dios kensan itaj kichij. Kua' migui' Abiam, kawi' iga rey ipiltzīn yej itokā' Asa. Inōn rey kichij yej yēkti iwán tatekimá' iga mamoxixitīna inochi idolojmej yej onoya Judá; iga inōn kichij Asa, Dios kipoxyē'ita' iwán kipalewij.

Kua' Jeroboam migui', ipiltzīn sej kimandarōj Israel. Yéj nō kichij yej ayēkti kensan itaj. Máj máj kimiktijkej, kimiktij se yej de ómpasan, itokā' Basa. Iwán Basa mandarōj en lugar de yéj. Iwán Basa kimiktij inochi ipilowān Jeroboam. Panoj mia' año, Basa migui' iwán ipiltzīn kawi' iga rey, e' inín ipiltzīn ayá' mandarōj mia' tiempo iga kimiktijkej, kān yéj mandarōjtoya mandarōj yej tamiktij. Ijkōn iga mia' reyejmej de Israel kimiktijkej.

Ayá' wejkatī' mandarōj se taga' yej itokā' Acab. Inín rey kichij yej ayēkti iyixtaj Dios, máj sej que inomej reyejmej yej panojkej, iga kichij nochi yej ayēkti kensan Jeroboam kichij. Kikui' iga isiwa' Jesabel yej isiwapiltzīn Et-baal, yej irrey los sidonios, iwán kiweyimatiltij inōn ídolo yej itokā' Baal. Kichiwilij itiopan Baal ompa Samaria,^k iwán nō kichij se ídolo yej itokā' Asera.

Dios kitamaka Elías yej iprofetaj

1 Reyes 17

Dios kinotza' se taga' yej itokā' Elías iga mamochiwa iprofetaj.^l Iwán kitītan iga matajtoti iwán el rey Acab. Elías yajki tajtoto iwán el rey, iwán kijlij:

—Niwalaj nimitzīlīko tejté yej melá' nokta iga yawi mochiwati, kensan cierto iga isato' iDios Israel, yej nej nicredowa: ayá' yawi wetziti tiawā' niga ateyis ajwicha' este que nej manikijto yawi wīkiti.

^k Xikita glosario “Samaria, Samaritanos”. ^l Xikita glosario “Profeta”.

Iwán Dios kijlij Elías:

—Xikisa nigaj, iwán xaj ipan a'ti yej itoka' Querit yej ono' iyikampa Jordán iwán ompa ximiyana atenoj. Wel tikonij inón a'ti iwán nej niktitanis totomej yej itoka' cuervo^m iga mamitztamakatij.

Elías kichij nochi kensan Dios kijlij. Yajki miyanato atenoj, iwán totomej kiwiguiliayaj pan iwán naka' yowalti' iwán tiota', iwán yéj atía ipan inón a'ti yej na'san panowaya.

Kua' pánoja mia' día, a'ti wagui' iga ayo' wetziá tiawa', iwán Dios kijlij Elías:

—Xaj ipan altepe' yej itoka' Sareptaⁿ yej ono' itenoj altepe' Sidón iwán ompa ximochanti. Malej iga inón altepe' ayá' ono' ipan ipaís israelitajmej, ompa ono' se siwa' yej wewejmí', yéj yawi mitztamakati.

Elías kichij ken Dios kijtoj iwán yajki Sarepta. Kua' asi' itenoj ipuertajyo inón altepe', ompa kita' in inón siwa' yej wewejmí', nemi kuapejpena. Elías kinotza' iwán kijlij:

—Achi xinemaka alín a'ti iga manikoni.

Kua' inón siwa' yayay kikuiliti a'ti, Elías kinotza' sej iwán kijlij:

—Iwán achi no xinewajliguili tájkol pan.

Iwán siwa' kijtoj:

—Nia nimitznojma-ijliti iyixtaj moDios, nimitzijliá iga anikpiá nisé tájkol pan; nikpiasan alín harina ipan se xikal iwán alín aceite ipan se jarrojtzin. Inán nemi nikuajkuawi iga nikyoksiltía se pan iga nej iwán se iga nopiltzin iga nikuaskej iwán máj máj nimayanmikískeja.

Elías kijlij:

—Amo ximajmawi; xaj iwán xikchiwa yej tikchiwaya, e' achto xinechiwili se pan yej alimpa iga inón harina iwán xinewajliguili, iwán xikchiwa iga tej iwán iga mopiltzin. Ta' xinekaki, iDios Israel ijkín kijtoj: “Ayá' tamis aceite ipan jarrojtzin niga harina ipan xikal este que mawetzi tiawa'!”

© 1996 David C. Cook

^m Cuervo yej achi nesi ken tzana. ⁿ Sarepta ayá' onoya ipan ital Israel; Lc 4:25, 26. Ompa kiweyimatikej se' dios yej itoka' Baal.

Inón siwá' yajki ichan, iwán kichij nochi ken kijlij Elías, iwán kimá' iga takuajttoyaj mia' días, Elías, siwá' iwán ipiltzín. Iwán ipan inón xíkal ayá' nokta xeliwi' harina niga aceite pan jarrojtzín, kensan kijtoj Elías iga Dios kitajtolmá'.

Kua' pánoja' inín, ipiltzín inón siwá' wetiá' iwán migui'. Iwán siwá' kijlij Elías:

—Masejtaj ayá' tiwalaj nochán, ¿ix tiwalaj iga san tineejlantiko yej nikchij yej ayekti iwán inán tinemiktilij nopiltzín?

Iwán Elías kijlij:

—Xinewajliguili mopiltzín.

Iwán Elías kinawaj in choochín iwán kiwiga' kalijti' kan kochá, iwán kitega' ipan tapech wan kitajtanilij Dios:

—NoDios, ¿te iga tikyolmiktij inín yej wewejmí', yej nemá' kan manikochi ichan, iwán tikmiktilij ipiltzín?

Iwán mixtapachoj ipan choochín eyi vej, iwán sej kitajtanilij Dios:

—NoDios xikixiti sej inín choochín.

Iwán Dios kikagui' yej kitajtan Elías, iwán isa' sej choochín. Iwán Elías kinawaj choochín iwán kiwiga' kan ono' iye' iwán kijlij:

—¡Ta' xikita! ¡Mopiltzín isato'!

Iwán siwá' kijlij Elías:

—Inán sí nikmati iga tej tiktoka Dios iwán melá' iga tikijtowa itájtol Dios.

Dios kitajtolkaki Elías

1 Reyes 18:1-2, 5, 10, 17-41, 45

Máj de eyi año ayá' wetzi' tiawá', kensan Elías kijlij Acab, iwán inochi gente ipan Israel ayá' kipiáyajo' te kikuayaj. Yolkamej no némiya mayamikiáj.

Kua' nento' inín, Acab tatitan iga makitemotij Elías, e' ayá' kasikej. Iwán máj máj, Elías yajki kitato rey Acab, iwán Acab kijtoj:

—¿Wan tejtaj motechko iga apistaj Israel?

Iwán Elías kijtoj:

—Ayéj nej nikmayanmiktijto' Israel, sino que tej motechko iga ayá' tikchíwa ken kineki Dios iwán majwa' tiktoka iyojwi Baal. Inán inín xikchíwa: Xiktekimaka inochi gente iga mamonechkokan ipan tepe' yej itoka' Carmelo, iwán no ompa maonokan inomej cuatrocientos cincuenta yej iprofetajmej Baal iwán cuatrocientos yej iprofetajmej Asera yej kitamakato' mosiwa' Jesabel.

Iwán Acab kimatiltij inochi israelitajmej iwán profetajmej iwán monechkojkej ipan tepe' yej itoka' Carmelo. Ompa Elías kijlij inochi gente:

—¿Este kewan anyawij ankikajtewatij iga ankipiasnekij ome amodios? Siga Jehová ankimatij iga Dios puej yéj xiktokakan, siga Baal ankimatij iga dios, puej yéj xiktokakan.

E' ni agaj ayá' tajtoj. Iwán Elías sej kijlij la gente:

—Nejsan noselti nikawi' yej iprofetaj Dios; e' iprofetajmej Baal ono' cuatrocientos cincuenta. Aman tiawij tikitatij katiapa yej mela'Dios. Xikuajligakan ome toro, iwán Baal iprofetajmej makitapejpenakan se de inomej toro, makitatajtekotekikan iwán makitalikan iyixko kuajkuáwil, e' amo makitalilikan ti'ti. Nej ijkonsan no nia nikchiwati iwán se' toro; niktalij iyixko kuajkuáwil, e' ayá' niktalilij ti'ti. Kua' ankimiktijkeja inón toro, amejwan anyawij ankinotzatij amodiosmej iwán nej no nia niknotzati Jehová noDios. Iwán inón Dios yej makititani ti'ti, inonya yej mela'Dios.

Iwán nochi gente kijtojkej:

—Ompay ken tikijtoj; ijkón matikchiwakan.

Iwán iprofetajmej Baal kikuikej se toro iwán kimiktijkej iwán pewakej iga kinotzkej idiosmej, kipewaltijkej yowalti' iwán tamatikej este tajkodía; kijtowayaj:

—Baal xinetajtolkakikan.

Iwán nisé tájtol akikakiáj yej makinotzakan. Iwán kua' ási'ya tajkodía, Elías kiwejwetzkiliaya inomej iprofetajmej Baal iwán kijliayaj:

—Xitzajtzikan máj recio, anka tatapójtogo' o nemi tanamaka, o anka kanaj yajki, o anka kochto' inón iga xikixitikan.

Iwán tajtojkej máj recio iwán motekiáj iga cuchillo este xixixitikaya iyesyomej. Ijkón panoj tajkodía iwán ayá' tamatiáj iga kinotzaj Baal este tiota'. Iwán áyasan kikakiáj nisé tájtol yej makinotzakan.

Iwán Elías kijlij la gente:

—Nijpa xiwikikan.

Iwán inochi gente yajki kan yéj ono'. Iwán yéj kiyet'alij iyaltar^o Dios yej xixitintoyay iwán tachkua' alrededor de inón altar iga kichiwilij iyakanalyo; iwán kitalij kuajkuáwil, iwán toro kitatajkoté' iwán kitalij iyixko kuajkuáwil. Iwán Elías kijlij la gente:

—Xiktemikan nawi akomi' iga a'ti iwán xiktoyawakan ipan toro iwán ipan kuajkuáwil.

Kua' kitoyawilikan, iwán sej ijkón kichijkej. E' yéj sej tatekimá':

—Ijkón xikchiwakan sej iga mamasi eyi vej.

Iwán ijkón kichijkej eyi vej este kua' a'ti motalójt'o'ya noyan ipan altar iwán kan kichiwilij iyakanalyo temi' no.

^o Xikita glosario "Altar".

Iwán Elías kitajtaniĵ Dios:

—¡NoTeko Dios! Ximonexti iga tej timela'Dios iwán manesi iga nej mosiervoj, iwán nikchij inín iga tej ijkón tikneki. ¡Xinekaki Dios! Xikchiwa yej nimitztajtaniliá iga inimej makimatikan iga tiDios iwán tej tikneki iga mamofiarokan sej ipan tej.

Kua' kitakej wejkisako ti'ti ipan cielo iwán kitatij toro, kuajkuáwil, te'ti, talpínol, iwán kiwáza' nochi a'ti yej onoya ipan acánal. Kua' inón kita' la gente, motankuaketzkej iwán motzontokakej este ipan tajli iwán kijtojkej:

—¡Mataj Jehová nokta in yej mela'Dios!

Iwán Elías kijtoj:

—Xikitzkikan Baal iprofetajmej, nisé amo macholo.

Iwán kikitzkijkej, iwán Elías kiwiga' a-ijti' iwán ompa kimijmiktij. Iwán Elías kijlij Acab:

—Xaja mochan, iga yawi wíkiti tiawa' yej poxsan recio.

Iwán miej el rey nemi yaya, tzinti' tiawa' yej poxsan recio.

Dios kiyolchikawa Elías

1 Reyes 19

Isiwa' Acab, yej itoka' Jezabel poxsan moconfiaroj ipan ídolo yej itoka' Baal. Kua' iwéj kipowilij iga Elías kimiktij inochi Baal iprofetajmej, kititan se imonsoj kan ono' Elías iwán kijlij:

—Jezabel netitan iga xikmati iga yéj kinojma-íjtoja iga yawi mitzmiktiti mosta inín hora.

Kua' Elías kimati' iga kimiktijnekij, choloj, yajki ipan desierto. Iwán kua' siáwi'ya, motalij itampa se kuawi', e' kinekiá magui' mamíkiya iwán kijtoj:

—¡NoDios!; ay'ya nikijyowiá máj. Manimíkiya.

Iwán motega' kan tasejkan itampa kuawi' iwán kochi'. Iwán walaj se iyángel^p Dios iwán kichijchin kan wetzto' iwán kijlij:

—Ximoketza iwán xitakua.

Iwán yéj tachá' iwán kita' se pan yej kiyoksiltíjkejo', no itenoj onoya se atekoma' yej tentoya iga a'ti. Takuaj, iwán konij a'ti iwán sej kochi'. Iyángel Dios walaj sej, kixitij iwán kijlij:

—Ximoketza iwán xitakuaya iga tia tinejnemiti wejka.

Elías moketza', takuaj, iwán konij a'ti, iwán iga takuaj, kijyowij iga nejnén cuarenta día iwán cuarenta yówal. Iwán ayá' semi mayana', niga takuaj; iga inón tákual yej Dios kimá' kijyowij mia' día.

Kua' asi' ipan tepé' yej itoka' Sinaí, kala' ipan se texapowéj. Ompa Dios yajki tajtoto iwán Elías, iwán kijlij:

^p Xikita glosario "Ángel".

—Elías, ¿te nigaj tikchijto'?

Iwán yéj kijlij:

—NoTeko, nitekipánoja poxsan ipan motekipánoł. Nogentej mitzkajtéjkeja; kixixitínkeja moaltarmej kan mitzweyimatiltiayaj iwán kimijmiktíjkeja inochi moprofetajmej. Nejsan noselti nikawi'; iwán inán no netemojtinemij iga nemiktijnekij.

Iwán Dios kijlij:

—Xikisa iwán ompa xikawi no-ixtaj ipan tepe'.

Miej Elías onoya texapoko, Dios panoj itenoj texapo'. Achto walaj se ejeka' yej poxsan tajpalej este kixixitintiaya tepeyoj iwán kitatapantiaya tewewetkej, e' Dios ayá' tajtoj ipan inón ejeka'. Iwán kua' panoj inón ejeka' walaj no talolin, e' Dios ayá' tajtoj ipan talolin. Kua' panoj talolin, walaj no weyi tiwelon; e' Dios ayá' tajtoj ipan inón tiwelon. E' kua' panoj inón tiwelon, mokagui' se tájtol yej este ajkátisan. Kua' Elías kika', mo-ixtzakua' iga itzótzol yej kakijtiaya, kisa' iwán moketza' xapotenoj. Iwán kika' se tájtol yej ijkín kijtowaya:

—Elías, ¿te iga nigaj tono'?

Elías kijtoj:

—Iga nemiktijnekij iga anikneki se' dios mamoweyimatilti. Nogentej mitzkajtéjkeja; kixixitínkeja moaltarmej kan mitzweyimatiltiayaj iwán kimijmiktíjkeja moprofetajmej iwán nejsan noselti nikawi'; iwán inán netemojtinemij iga kinekij manemiktikan.

Iwán Dios kijlij:

—Xaj sej kan tiwalaj iwán kua' tasis ompiga, xiktemo yej itoka' Jehú iga inón nej niktapejpen iga makimandaro Israel; yéj yawi kimijmiktiti inochi yej kiweyimatiltiáj Baal. No niktapejpen Eliseo iga mamochiwa profeta en lugar de tej. Amo ximajmawi; ono' siete mil yej tejpa mogentej yej ayí' motankuaketzkej itenoj Baal niga ayí' kipipitzojkej inón ídolo.

Iwán kua' ompa kisa', Elías kasi' Eliseo nemi aradowa iga iyuntaj. Iwán Elías kixixitij isotantzótzol yej kakijtiaya iwán kitalilij Eliseo, iwán iga inón kichij, inón kijtojneki iga Eliséoja sej yawi mochiwati profeta en lugar de Elías. Elías némiya yaya, kua' Eliseo motalojtiajki itepotztaj Elías, iwán kijlij:

—Acho' xinechá, maniknawatíti-o' notaj iwán noye' iwán despuéj niati mowan.

Iwán Elías kijlij:

—Xajwa', e' xikmati iga ayéj nej nimitztapejpen iga xijya profeta, Dioswa' in yej mitztapejpen.

Eliseo yajki, iwán kiku' inón ome itoroj yej iyuntajpa iwán kimiktij. Iwán iga inón arado ikuayomej titalij, iwán kiyoksiltij inakayomej inomej toro iwán kimá' la gente iga makikuakan. Inín kichij iga

kinextij iga yáwiya kimela'kajtewati inón tekipánol iga aradowaya iwán yáwiya tekipanoti iga Dios. Iwán íkua'ya yajki kipalewito Elías.

Dios kiwiga Elías ipan cielo

2 Reyes 2:1-18

Kua' Dios kiwiga' Elías ipan cielo, Eliseo ompa no nemiá. Nemi kisayaj ipan altepe' yej itoka' Gilgal kua' Elías kijlij Eliseo:

—Nigaj xikawi iga Dios netitani Betel.

E' Eliseo kijtoj:

—Iyixtaj Dios iwán tej mo-ixtaj, nimitzijliá iga niati mowan.

Iwán yajkij Betel, iwán iprofetajmej Dios yej ichamej Betel, kiskej iga ki-omemawitoj Elías wan Eliseo. Iwán profetajmej kijlijkej Eliseo:

—¿Ix tikmati iga Dios aman yáwiya kiwigati momaestroj?

Eliseo kijtoj:

—Kena, nikmati, e' amo xikijtokan nité.

Iwán Elías sej kijtoj:

—Eliseo, nígajo' xikawi inán, iga Dios netitani Jericó.

E' yéj kijtoj:

—Nia mowan.

Ijkón iga senyajki Jericó, iwán Dios iprofetajmej yej ichamej Jericó, kijlijkej Eliseo:

—¿Ix tikmati iga Dios yáwiya kiwigati momaestroj?

Yéj kijtoj:

—Kena, nikmati; e' amo xikijtokan nité.

Elías kijlij Eliseo:

—Nimitzteki'ijliá iga xikawi nigaj iga Dios netitani iga mania' weya' Jordán.

Iwán Eliseo kijtoj:

—Nia mowan.

Iwán yajkij iyomextimej, iwán yajki no inomej cincuenta profetajmej, kitokatiajkij. Kua' asikej atenoj moketzkej, iwán inomej profetajmej wéjkan moketzkej. Iwán ompa Elías kikui' itzótzol, iwán kikolochoj iwán iga kiwite' a'ti. Iwán a'ti moyojoyokatij, iwán ijkón iga iyomextimej panojkej kan tawakto'.

Kua' onóyaja asentápal, Elías kijlij Eliseo:

—Xinetajtanili yej tikneki manikchiwa iga tej miej aya newiga Dios, iga tia tikawiti moselti.

Eliseo kijlij:

—Nimitztajtaniliá iga manimochiwa profeta ijkón kensan tej, iga Dios no manetajtolmaka iwán manikchiwa kensan tej.

Iwán Elías kijtoj:

—Tinetajtani^{lij} yej awel nimitzmaka, e' siga tine-itas kua' Dios newigas, tikmatis iga Dios mitzma'ya inón yej tiktajtan. E' siga ayá' tine-itas, ayá' tia tikpiati inón yej tiktajtan.

Iwán miej tatapojtiayaj wej^{kisako} se carreta de tiwelon iwán kawayojme^j no de tiwelon, panoj itzalan Eliseo iwán Elías. Iwán Elías yajki ipan cielo ipan se ajkamalaka'. Iwán kua' inín kita' Eliseo tzájtzi'pa iga kijtoj:

—Nomaest^{roj}, itej máj tikpalew^{ij} Israel que inochi soldadojme^j yej kinentiáj carretajme^j yej kitilana^j kawayojme^j!

Iwán Eliseo moknomati' iwán nikeman ay'ya kita' Elías.

Eliseo kikui' tzótzol yej iga mokechtejkuiyaya Elías yej kixin^{ij}, iwán Eliseo kitechoj weya' Jordán, kiwite' iga tzótzol iwán kijtoj:

—Jehová, xinepalewi ijkón kensan tikpalew^{ij} Elías.

Kua' inón kichij, moyojyokatij a'ti iwán ijkón iga wel panoj Eliseo. Iwán profetajme^j yej kitztoyaj ken iga kichij, kijtojke^j:

—¡Eliseo noya kipiá poxsan poder kensan Elías!

Iwán yajkij kixnamikitoj in Eliseo iwán mokuatolojke^j iyixtaj, iwán kijlike^j:

—Eliseo, nigaj nonokej iga manimitzpalewikan. Nij nemij nowamej cincuenta yej amajmawij iga mayakan makitemotij momaest^{roj}. Anka iyEspiritoj Dios kajko' iwán anka kanaj kikawato ipan tepeyoj o kanaj ipan planada.

E' yéj kijtoj:

—Ay'ya xakan xiktemotij.

E' yejamej majsan kitejteki'ijlijke^j, este que kijtoj:

—Xakanwa' xiktemotij.

Iwán inomej profetajme^j kititanke^j cincuenta tajtaga' iga kitemojtinemiáj Elías eyi día; e' ayá' kasike^j.

Kua' yajkij sej Jericó kan Eliseo kawi', Eliseo kijtoj:

—Nimitzijlijke^j iga amo xakan iga ayá'san ankasiske^j.

Naamán kitato Eliseo iga makipajti

2 Reyes 5

Ipan país de Siria, onoya se taga' yej itoka' Naamán. Inón taga' kimandarowaya isoldadojme^j rey de Siria. Naamán ni alín ayá' majmawiá, iwán el rey poxsan kinekiá Naamán iga yéj kitanilij inewi iyenemigojme^j. E' inón taga' kipiaya se enfermedad yej itoka' lepra,^q yej kikalantijtiaya ikajlo'.

Chan Naamán onoya se takotzin de Israel. Ompa kiwigake^j iga makipalewi isiwa' Naamán. Se día takotzin ijkín kijlij isiwa' Naamán:

^q Xikita glosario “Lepra”.

—Ne-iga ipan estado de Samaria^r ono' se iprofetaj Dios. Siga katka mowewej mayawi makitajtanil_iti iga makipajti, yéj kichiw_iwas.

Naamán kimati' yej kijtoj takotz_in iwán yajki kijl_ito rey de Siria. Iwán el rey kijtoj:

—Yekti iga tiwalaj. Xaj inán Samaria iga xitajtoti iwán iprofetaj Dios. Nej nia nimitzmakati se ama' iga xikmaka irrey israelitajmej.

Iwán Naamán yajki. Kiwig_a' poxsan komati tom_in iwán diez sotantzótzol iga kimakas profeta. Iwán no kiwigaya ama' kan ijk_in ijkuilijtoya: “Yej kiwiga inán ama', itok_a' Naamán, ijefej nosoldadojmej. Yéj kipiá lepra iwán nimitztitaniliá iga xikpajti.”

Kua' el rey de Israel kita' inón ama', kitzayan itzótzol iga poxsan majmawi', iwán kijtoj:

—Nej ayéj niDios iga wel manitamikti iwán wel sej manitaojpa-ixiti. ¿Te iga netitanilij inán taga'? Nej awel nikpajtiliá ilepraj. Ta' xikitakan inán kiyokatemowa kansan mapewa iga manimomijmiktikan.

Kua' Eliseo kimati' iga el rey poxsan majmato', kititan yej kijl_ito el rey:

—¿Te iga tiktzatzayan motzótzol? ¿Te iga timajmawi? Xinetitanili in inón yej enfermo iwán noyan yawi momatiti iga pan país Israel, kena, ono' iprofetaj Dios.

Iwán Naamán yajki ipan ikuacarretaj yej kitilantiá kawayojmej, iwán kiketzeltij ikaltenoj Eliseo. Iwán Eliseo kititan Giezi yej imonsoj iga ijk_in kijl_ito Naamán:

—Xaj ximatzompolakiti siete vej ipan weya' Jordán iwán tia tipajtiti.

E' Naamán poxsan kuejkuesitiajki iwán ijk_in kijtoj:

—Nej nikijtoj anka imatika Eliseo kisas iwán kitenewij itok_a' iDios iwán nechijchimis kan palanto' nokajlo' iwán niyekti_asyas. A'timej yej ono' nochampa máj yek_a' que inochi a'timej yej ono' Israel; puej siga a'ti in yej nepajtij, máj yekti nia nimatzompolakiti ipan weya' yej ono' nochampa iwán nipajtis.

Iwán Naamán poxsan kuejkuesitiajki.

E' imonsojmej kijlikej:

—Noteko, siga inón profeta mamitzitani katka iga xich_iwa tejté ken yej pox difícil, tikch_iwáyan. Inán, ¿te iga ayá' tikch_iwa ken mitzijlij iga xaj ximatzompolakiti ipan weya' Jordán iwán pájtisya mokajlo'?

Iwán Naamán kichij ken kijtojkej imonsojmej. Naamán kala' ipan weya' yej itok_a' Jordán. Matzompola' siete vej achón ke'san kijlij iprofetaj Dios, iwán achitiá'.

^r Xikita glosario “Samaria, Samaritanos”.

Iwán Naamán yajkij sej çan Eliseo iwán yej íwán nemiáj, iwán ijkín kijlij Eliseo:

—Inán nikmati iga ateyi se' Dios ken yej ono' Israel. Inán nimitzjiliá iga xikui yej nigaj nimitzwajliguiliá iga momakoka.

Eliseo kijtoj:

—Dios isato' iwán ne-itcto', inón iga ayá' nia nimitzkuiliti yej tinewajliguilij.

Malej iga Naamán kijliaya iga makikui, e' Eliseo ayá' kine'. Iwán Naamán kijlij Eliseo:

—Inán nikeman ayá' nia nikmakati ofrenda yej namoldiosmej. Inochi inán nia nikmakati Jehová.

Iwán Eliseo kijlij:

—Xiye'yawi ipan moojwi.

Iwán Naamán yajki. E' kuá' aya wejka yaya, Giezi yej imonsoj Eliseo, kijtoj pan iyalmaj: “Nojefej kichokilij Naamán. ¿Te iga an ayá' kikui' yej kimakaya Naamán? Nej nia niktalochtiti iga nej manemakakan yej kimakayaj Eliseo iga yéj ayá' kine' kikui'.”

Iwán Giezi kitalochtij Naamán. Kuá' Naamán kita' iga itepotztaj motalojtiwi! Giezi, kiketzeltij ikuacarretaj iwán kitajtan:

—¿Te tiktemowa?

Iwán Giezi kijtoj:

—Até niktemowa. Nojefej netitan iga manimitzjiliki iga yéguino' asikej ome chokomej yej profetajmej, walkej ipan tepeyoj. Inán mitztajtaniliá iga xikmaka tres mil tomín de plata iwán ome sotantzótzol.

Naamán kijlij:

—Xikui, nigaj ono' seis mil tomín de plata iwán inín ome sotantzótzol.

Giezi kikui' inewi yej kimakakej iwán yajki kiyonato ichan. Iwán kalakito kan ono' Eliseo, iwán Eliseo kitajtan:

—¿Kan tinemiá Giezi?

Iwán yéj kijtoj:

—Noteko, nej akanaj nemi nia.

Iwán Eliseo kijlij:

—Dios nenextilij kuá' temoj inón taga' ipan ikuacarretaj iga mitzkagui'. Ayekti yej tikchij. Inón iga ilepraj Naamán yawi mitzasiti tej iwán mopilowan iwán ipilówampa mopilowan, iwán nikeman ayá' anyawij ampajtitij.

Kuá' kisa' Giezi iyixtaj Eliseo, isempan kipopoloj lepra yej kipiaya Naamán.

Profeta yej itoqa' Jonás

Jonás 1

¹ToTeko Dios kitekimá' Jonás yej ipiltzin Amitai iwán kijlij: ²“Xaj sémiya weyi-altepe' Nínive, xikijliti iga yej kichijtokej yej ayekti, ási'ya este no-ixtaj.”

³E' Jonás kikui' se' ojtí iga choloy iyixtaj Dios, yajki altepe' Jope iga yawi altepe' Tarsis kanki' pox wejkay onos iga Dios. Iwán ompa onoya se weyi ákal yej yawi Tarsis, iwán kixtaj iga wel mayawi iwán yej nemij pan ákal.

⁴E' kua' nemi yawi tajkolámar, Dios kichij iga mawiki tiawa' iwán ejeka' yej pox tajpalej iwán yej ompa yayaj kijtowayaj iga yáwiya tatapaniti ákal.

⁵Iwán yej kinentiáj ákal poxsan momajtijkej iwán kinotzkej

idiosmej iga makipalewikan iga amo maapoliwikan, iwán no kitajtajkalkej yej kiwigayaj iga maajkatiá weyi ákal. Mij Jonás yajki máj ta-ijti' ipan ákal iga kochito. ⁶Iwán yej tatekimaka pan ákal yajki kan kochto' Jonás, iwán kijlij:

—¿Té tikchijto' nigaj? ¿Kén wel tikochtos? Ximoketza iwán xiknotza moDios, anka yéj wel techokilij iwán ayá' timikiskej.

⁷Iwán mo-ijlijkej sejsé de yejamen:

—Xinejnemikan iwán matikchiwakan kan manesi a'yéj itechko iga walaj inín yej nemi te-iknochiwa.

Iwán ijkón kichijkej iwán ompa nesi' iga itechko Jonás. ⁸Iwán yejamen kijlijkej:

—Inán xine-ijlikan ken iga walaj inín nochi yej ayekti. ¿Té moteki? ¿Kan tiwi'? ¿Katiapa mótal? ¿Té itoqa' moaltepe'?

⁹Yéj kijtoj:

—Nej nihebreo* wan noDios Jehová, Dios yej kichij cielo, lámara wan tajli.

¹⁰Iwán Jonás motenxiton iga nemi cholowa iyixtaj Dios. Iwán kua' kikakikej yej kijtoj Jonás, yej nemij ipan ákal poxsan majmawikej, iwán kijlijkej:

© 1996 David C. Cook

Jonás tejkaj ipan se weyi ákal

* Xikita glosario “Hebreo”.

—¿Te iga inón tikchij? ¹¹¿Inán té manimitzchiwilikan iga mapachiwi lám̄ar iga poxsan papalakachijto'?

¹²Iwán Jonás kijtoj:

—Xinemotakan lamarijti!, iwán lám̄ar yawi pachiwiti. Nej nikmati iga nej notechko w̄alaj inín ejeka' yej pox tajpalej.

¹³E' inomej yej tekipanowaj ipan ákal pejkej iga amanelojkej iga inewi itajpalmej iga kinekiáj makitechokan ataten, e' ayá' wel asikej ipan aten iga majya mopapalakachowaya lám̄ar. ¹⁴Iwán yejamen kitenewijkej toTeko, kijtojkej: “Nimitztajtaniliáj tej Jehová iga amo manimikikan no iga niawij nikmiktiti inín taga'. Siga inín taga' akichij yej ayekti, amo maasi noyakapamej tejté yej ayekti, iga tej tikchiwa ken tej tikneki.”

¹⁵Iwán kimotakej Jonás ipan lám̄ar iwán lám̄ar pachiwí' iga poxsan mopapalakachojtoya. ¹⁶Iwán yej ompa yayaj kixmatikej Dios iga yej kichij iwán kimiktililijkej se yolká!, iwán kijtojkej iga yawij kiweyimatiltiltij nochipa.

¹⁷Iwán Jehová ompa kipiaya se weyimichwéj yej kimela'toloy Jonás iwán Jonás onoya eyi día iwán eyi yówal iyijtiko weyimichwéj.

Jonás tajtowa w̄an Dios

Jonás 2

¹Iwán Jonás kinotza' iDios este iyijtiko weyimichwéj, ²iwán kijtoj:

“Niknotza' Jehová kua' némiya nimiki,
iwán yéj nekagui'.

Este xapo-ijti' kan nitokto' nimitztenewij,
iwán tineajtolkagui'.

³Tinemota' kan takomichkan,
kan pox wejkatan.

Iwán nemela'tzakua' a'ti,
e' tej tikchij iga nij mani-atzakto.

⁴Iwán nikijtoj: “An sí tineájalkalya,
ayo' tine-itasneki;

e' nikmati malej ijkón nonos motenoy.”

⁵Nikmachiliaya yawiy kisati noalmaj,
nitatakompachiwiáy,
iwán nekehrkimiloytoya akuamekamej.

⁶TinoDios Jehová,
nasi' te kan pox ta-ijti'.

Nikmachiliaya nonoya taltampa.

E' tej tineojpa-ixitij kan nimiktoya.

⁷Kua' nitatapoliytoya,

niktenewij Jehová,
 iwán asi' notájtól,
 este pox ajko kan tono'.
⁸Yej kitokaj namoldios,
 tej awel tikpalewiá.
⁹E' nej nimitztakuikilij,
 iga nimitzweyimatiltij.
 Nia nikchiwati yej nimotajtołtij wan tej,
 įiga tejsan Jehová wel titamañawia!"

¹⁰Iwán Jehová kitekimá' weyimichwěj iga makisotati Jonás ipan ataten.

Moyolpata yej ichan Nínive

Jonás 3

¹Jehová kinotza' sej Jonás wan kijlij: ²"An sí, sémiya xaj ipan weyi-áltepe' Nínive, iwán xitzájtzipa iga xikijto yej nia nimitzijliti."

³Iwán Jonás nimaninsan kikui' ołti iga yawi Nínive įjkón kensan kijlij Jehová. Inón altepe' Nínive poxsan weyi, iga noyan mamonejnemili inón altepe' kiwigaya eyi día. ⁴Iwán Jonás pewa' iga kinejnemilij inón altepe' iwán nejnen semilwi' iga kijtołtinemi: "De inán a 40 día yej chantitokej nij Nínive yawij poliuitij."

⁵Wan yej chantitokej Nínive kitajtołkuikej Dios, iwán iga manesi iga moyolpatakej, atakuajkej, iwán kakijkej itzotzolmej yej tejchikti', inón kichij este yej máj yolej wan yej nemi moskaliwij. ⁶Kua' inón kimati' el rey de Nínive, kikajtej kan mandarowa, iwán kikixtij itzótzol yej kakiáj reymej iwán kakij yej tejchikti' iwán motalij ipan nexti iga manesi iga moalimpamati iyixtaj Dios. ⁷Iwán el rey iwán yej tayakantokej kimatiltijkej nochij yej chantitokej ompa Nínive, įjkín kijtołkej: "Yej nij anchantitokej iwán inochi amoyolkamej amo xitakuakan niga xikonikan a'ti. ⁸Majwa' xikakikan amotzótzol yej tejchikti' amonochin, iwán poxsan xiktenewikan Dios. Ximoyolpatakan iga ankichijtokej yej ayekti, iwán sejsé de amejwan xikajtewakān iga ankimagaj sekin iga ankitachtekiáj; ⁹anka įjkón pojpoliwis iga kuesito' Dios, moyolpatas iwán ay'ya tepoloskej."

¹⁰Iwán Dios kiye'ita' iga moyolpatakej yej de Nínive, iwán ayo' kichij yej kichiwiliayaj.

Jonás kuesiwi, iwán Dios kinonotza

Jonás 4

¹E' kuā' Jonás kita' iga ayá' poliwiķej yej ichamej Nínive, poxsan kuejkuesiwi' ²iwán kijlij Jehová:

—Nikmatiaya iga ijkín tikchiwaya kua' nonoya ipan noaltepe', inón iga niajki Tarsis iga nicholój; nikmatía nō iga tej pox titachokiliá iwán pox tite-ijiknín, ayá' imanín tikuesiwi, iwán atikneki agaj xikiknochiwa, majwa' tikelkawiliá yej se kichiwa yej ayekti. ³Inón iga inán nimitztajtaniliá iga xinemíktiya, anka máj yekti manimikto que manisato.

⁴E' Jehová kijtoj:

—¿Ix ompay an iga pox tikuejkuesito?

⁵Iwán Jonás kisa' ipan altepe' Nínive iwán ojkuí' kampa kisa tonatí' iga mosewito. Iwán ompa kichij se kuatapech iwán motalij itampa pan itasejkanyo iga makita te kichiwas Jehová iga inón altepe' Nínive. ⁶Iwán Jehová Dios kixwaltij se ayojmeka' iwán mokokomon iyixko ikuatapech Jonás iga itasejkanyo makikuatzakua Jonás iga mamoyolta. Jonás poxsan pagui' iga inón ayojmeka'. ⁷E' kua' taneši' ipan se'ya día, Dios kichij iga se okuilin makitzinteki ayojmeka', iwán inón ayojmeka' wagui'. ⁸Iwán kua' kisa' tonatí', Dios kititan tonalejeka' yej pox tajpalej iwán pox totoni', yej walañ kan kísapa tonatí'. Iwán tonatí' poxsan kikuatatiaya Jonás, iwán este tatapoliwiaya, iwán kinekiaya mamiki, kijtowaya:

—Iga nej máj yekti katka manimiki que manisato.

⁹Iwán Dios kijlij Jonás:

—¿Ix pox tikuesiwi iga wagui' ayojmeka'?

Iwán Jonás kijtoj:

—Kena, poxsan nikuesiwi, este nikneki manimíkiya.

¹⁰Iwán Jehová kijtoj:

—Poxsan tikchokiliá ayojmeka' yej ayá' tiktoga', niga tikweyaltij, yej se yówal ixwa', iwán se' yówal migui'. ¹¹In nej, ¿ix ayá' nikchokilij inepa weyi-altepe' Nínive kan ono' máj de 120 mil tajtaga' yej akimatij te kichiñawaj iga mamomanawikan, iwán ono' komati yolcamej?

Profeta yej itoká' Oseas

Oseas 1:2-2:3, 16, 17; 3:1-5; 5:1-4; 6:11; 7:1; 9:17; 11:5-7; 14:1-8

Kua' mandarojtoya el rey Jeroboam, Dios kitajtolmá' el profeta Oseas iga makijli la gente de Israel. Cuarenta años Oseas kijlijtoya israelitajmej yej Dios kinextilij.

Se día Dios kijlij Oseas:

—Ximonamikti iwán siwa' yej najnamolnemi, iga israelitajmej makimatikan iga nikitaj yejamen ken inón siwa' yej najnamolnemi, iga nekajtéjkeja iwán kiweyimatiltiaja idolojmej.

Iwán Oseas monamiktij iwán se siwa' yej itoká' Gomer, iwán inón siwa' xoloyowi' iwán kita' se ipiltzín.

Iwán Dios kijlij Oseas:

—Mopiltzın xiktokawı Jezreel, iga nej nia nikchiwati iga ay'ya agaj mamandarō Israel iwán íkuá' yawij kitānilitij ipan valle yej itoká' Jezreel.

Máj máj Gomer kita' se itaochın iwán Dios kijlij Oseas:

—Motaochın xiktokawı Lo-ruhama, yej kijtojneki: ayagaj kichokiliá, iga ay'ya nia nikchokiliti israelitajmej.

Máj máj isiwa' Oseas kita' se' ipiltzın iwán Dios kijlij:

—Mochoochın xiktokawı Lo-ami, yej kijtojneki: ayejo' tinogentej iga amejwan ayo' yej anogentej, niga nej ayejo' amoDios.

'Malej ijkón israelitajmej poxsan yawij piwitij ken tikita xajli yej ono' ipan lamarten yej ayo' tikojasij ke' onokej. Iwán ompa kan mitzijlijkej: “Amejwan ayo' yej anogentej”, yawij mitzijlitij: “Amejwan ipilowan Dios yej isato'.” Iwán anyawij amosetilitij iwán ipilowan Judá iwán ipilowan Israel iwán anyawij ankitalitij sesan yej mamitzmandarokan.

'Mogentej ayá' neweyimatiltiáj, inón iga yejamej ken tikita mosiwa' yej tikpoxneki, e' yajki iwán se' taga', iwán ayá' pinawa. Siga ayá' kikajtewaj iga kiweyimatij idolojmej, nia nikiknochiwatij. E' se día nia nikchiwati iga ayo' makitenewikan idolojmej iwán nikeman ayo' kitokawiskej.

Iwán Dios kijlij sej Oseas:

—Xikui sej mosiwa' iwán xikpoxneki, malej iga yéj najnamolnemi; ijkón nej nikneki israelitajmej malej iga kiweyimatiltiáj idolojmej.

Iwán Oseas yajki iwán kikowa' isiwa', kiwiga' sej ichan iwán kijlij:

—Tej tia tijyati tinosiwa' mia' día; ayo' tia timotekati iwán se' taga', iwán nej nochipa nonos mowan.

Iwán Oseas kijlij la gente:

—Inın tanextiliá iga keman ipan inın tajli israelitajmej ayo' yawij kipiati irreynej niga kipiaskej altar kan kiweyimatiltiáj Dios, niga kitatiskej yolcamej iga ofrenda iga Dios, niga kiweyimatiltiskej idolojmej, niga kipiaskej sacerdote. E' máj máj mia' sej yawij kitemotij Dios, iwán kiweyimatiltiskej rey yej imela'reynej, yej ipiltzın ipilowampa David, inón rey yej yáwi-o' wikiti.

Se día Oseas ijkın kijlij sacerdotejmej:

—Amejwan yej ansacerdotejmej, yawij mitziknochiwatij iga amotechko la gente mopojobojkej. Malej ijkón Dios ijkın kijliá la gente: “Nikneki manimitzye'chiwakan, e' awel iga ayá' ankikajtewaj iga ankichiwaj yej ayekti.”

Iwán Oseas kijlij israelitajmej:

—Amejwan yej anchantitokej Israel, ay'ya máj anchantitoskej nigaj, amopilowan iwán yejamej ipilowan anyawij anmochantitij ipan se' tajli, nijnijiga anmochantitjinemiskej ipan altepemej.

'Iwán Dios ijkín mitzijiáj: "Mitzmandaroskej reyejmej de asiria iga ay'ya ankinekij annetokaj. Nej nia niktitaniti asiriojmej iga mamitztanilikán iwán mamitzwigakán preso ipan iyaltepemej iwán mitzxixitíniliskej amoaltepemej. Nochi inín yawij mitzchiwilitij iga ayá' aneweyimatiltiáj."

'E' malej ijkón ankichijkej, Dios kineki xikmatikán iga yej kitajtaniá perdón, yéj kelkawiliá yej kichij yej ayekti. Ijkín xikijlikán: "NoTeko, xineperdonaro, achi xinechokili; manía sej ipan nótal iwán nia nimitzweyimatiltiti. Ay'ya nicedowaj iga asiriojmej wel nemanawiáj, ayá' nicedowaj iga noganájmejsan wel nimomanawiáj. Ayo' máj nikweyimatiltij idolojmej iga tejsan moselti yej tiDios iwán tejsan yej annenekij."

Oseas no kijtoj:

—Petz ijkón iga wel ximomanawikán iga amo mamitziknochiwakán. Ijkón kijtoj Dios.

Profeta yej itoka' Amós

Amós 1:1–2:6; 5:20–27; 6:14; 9:11–12

Onoya se taga' itoka' Amós yej kicuidarowaya borregojmej iwán chantitoya itenoj altepe' Belén, ipan estado de Judá. Dios kitapejpen Amós iga ma-ijya profeta iga makijto yej Dios kijlijneki la gente yej chantitokej Israel iwán yej chantitokej Judá. Inín yej kijtoj Dios ipan Amós:

—Inewi paimej yej mitzyawalojtokej nia nikiknochiwatij iga mitzchiwilijkej yej ayekti, iga amejwan yej nimitztapejpenkej. Inón iga nia nikiknochiwati la gente yej chantitokej Siria, Filistea, iwán yej chantitokej Damasco, Gaza, iwán yej chantitokej Tiro, Edom, Amón iwán Moab. E' ayá' nia nikelkawati iga amejwan no ankichijkej yej ayekti. Báldejsan annewajliguiliskej ofrendajmej; ayá' nia nimitzkuilitij. Siga annetakuikiliskej iga xineweyimatiltikán, ayá' nia nimitzkakitij, iga amejwan ayá' ankichiwaj ken nej nikijtowa.

'Siga ayá' anmokajkawaj iga ankichiwaj yej ayekti, yej mitzijiay de se' país yawij mitzwigatij preso ipan se' tajli, kan an-ijyatij iyesclavoj iga yej ompa ichamej, iwán inewi amoaltepemej xixitintikawis.

'E' ásisan hora iga ipilowan yej mopilówampa yawij neweyimatiltitij iwán netokaskej ken neweyimatiltiyaj kuá' onoya rey David. Nia nikchiwati ijkón iga inewi la gente no maneweyimati.

Ijkón kijtoj Dios, iwán ijkón Amós kijlij la gente yej chantitokej Israel iwán yej chantitokej Judá.

Israelitajmej kiwigaj ipan se' país yej itoka' Asiria

2 Reyes 17:5-6; 25:41

Máj máj, yej chantitokej Asiria momijmiktijkej iwán israelitajmej. Iwán kiwigakej preso la gente de Israel yej chantitoyaj ompa. Ijkón iga israelitajmej papayinikej iwán alinsan kawikej ipan país de Israel.

Ayá' wejkatí' el rey de Asiria kiwajlí' gente de se' lugar iga mamochantikan ipan italmej israelitajmej, ipan ítal yej itoka' Samaria. Walkej gente de Babilonia iwán de sejsé' altepe'. E' kua' pejkej iga mochantijkej ipan italmej israelitajmej, iga ayá' kiweyimatiáj Jehová Dios, Jehová kititan tekuanimej yej kimiktijkej sekin de inomej gente. Iwán sekin yajkij kijlitoj el rey de Asiria:

—Nejamej yej annetitankej iga manichantitokan ipan altepemej de Samaria, anikmatij kén iga manikweyimatikan Jehová Dios. Inón iga Dios kititan tekuanimej yej nemi nemiktiáj.

Kua' inón kika' el rey de Asiria, tatekimá':

—Xikuigakan se sacerdote israelita yej tikpiáj preso nij Asiria iga makinextili inomej gente iley Dios.

Ijkón iga inón se sacerdote yej kiwigákaja preso, sej kiwajligakej Samaria, iwán yéj kinextilij la gente ken iga mamoweyimatilti Jehová Dios.

E' sejsé altepemej kipiayaj idiosmej, iwán inomej idolojmej yajkij kikawatoj pan tiopamej iwán kitalkkej na' altarmej yej kichijkej israelitajmej ipan tepemej. Iwán ompa kimiktilyaj yolkamej iga idiosmej, iwán sekin este kitatiayaj ipilowan ipan tiwelon iga kimakayaj ofrenda idiosmej.

Ijkón iga inomej gente kiweyimatiltiyaj Jehová, e' no kiweyimatiltiyaj idolojmej. Inomej gente ipilowan iwán inietojwan ijkonsan no kichijkej, iwán inán ijkonsan kichijtokej.

Profeta yej itoka' Isaías

Isaías 1:1-6, 11-13, 18-31; 2:1-11; 6:1-13; 7:1-25; 9:1, 6-7; 11:1-9; 35:5-6; 40:3-8; 42:8

Dios kitapejpen se taga' yej itoka' Isaías iga ma-ijya profeta ipan país de Judá. Isaías kipojtoya tájtól yej Dios kimakatoya kua' mandaroytoyaj inimej reyes: Uzías, Jotam, Acáz iwán Ezequías, iwán ijkín kijlij igentej:

—Ijkín kijtowa Dios: “Amejamenwa' in annopilowan yej nochipa nimitz-omemawijtokej, e' amejamen ay'ya anneweyimatisnekij. Xikitakan toro yej kitilana arado kixmati iteko, ijkonsan no burro kimati kan kitamaka iteko, e' amejwan yej anogentéjmejpa ayá' ankimatij niga anne-ixmatij. Amejwan ankichiwaj yej ayekti, ankelkawaj iga nej amoDios.”

Kijtoj no Dios ipan el profeta Isaías:

—Israel, ¿notejas iga xinemiktilikan komati yolkamej? Ay'ya xinewajliguilikan maj regalojmej de baldej, siga ayá' ankikajtewaj iga ankichiwaj yej ayekti. Xinena'techokan iwán nimitzye'itaskej. Malej iga póxsanya ankichijkej yej ayekti, nej nia nimitzelkawilitij yej ankichijkej iwán nimitzyolchikawaskej.

'E' siga ayá' ankinekij iga xikajtewakan iga ankichiwaj yej ayekti iwán ayá' ankichiwaj yej nej nimitzijliáj, yej mitzijiyaj witzej iwán mitzmiktiskej iga nej yej amoDios niktitanis.

'Nochi yej kikajtewas iga kichiwaj yej ayekti iga netokaj, inomej nia nikmanawitij. E' yej ayá' kinekiskej mamoyolpatakan, yawij mikitij, iga ayá' kinekiskej manikpalewikān.

Sej Dios ijkín kijlij Isaías iga makipowilikān yej ichān Judá iwán Jerusalén:

—Inón día kua' wī' toTēko tajuzgarōki, nochi gente yawij kiye'itatij altepe' Jerusalén, iwán notiopan iyyati ken tzontekon iga ompa yawi monechkōti inewi gente yej ono' ipan inín tajli. Wikitij komati gente de inewi altepemej, kijtojtiwikiskej: “Matiākan Jerusalén, ipan iweyitiopan israelitajmej iga matikakitij yej Diospa imandamientoj, iga ompa yéj tenextilij iyojwi.”

Ijkón yawij kijtotij iga Dios wī' mandarōki Jerusalén iwán támisya iga momijmiktiloj.

Isaías sej kijlij la gente:

—¡Amejamen yej ipilowan ipilowampa Jacob!, Dios mitzkajtēkjeja iga ankiweyimatiltiáj idolojmej iwán ay'ya ankiweyimatiltiáj Dios. Iwán kua' asis inón día kua' Dios yawi mitziknochiwatij, siga ximiyanakan ipan xapomej, aya'san amomanawiskej, iga ayá' ankichijkej ken kijtowa toTēko. E' yawi asiti día iga yéjsan iselti ankiweyimatiskej.

Ipan inón año kua' migui' el rey Uzías, el profeta Isaías kita' se visión, kita' iga Dios ewato' ipan iweyi-asientoj yej monsjati'. Isotantzótzol weyakti' este kitzakuaya weyitiopan. Angelejmej^s kiyawalojtokej Dios iwán papatantoyaj, sejsé de yejamej kipiayaj seis iyastakapalmej: ome iyastakápal iga kitzakuaya ixaya', iwán inón se' ome iga mo-ikxitzakuayaj iwán se' ome iga pataniá. Iwán kijtowayaj:

—ToTēko Jehová Dios ayí' kichíwa yej ayekti, iwán ipan inewi tajli monextiá ipoder.

Isaías kijtoj iga ijkín kita':

—Miej inomej angelejmej yej onokej ipan cielo takuikayaj, itaketzalyomej weyitiopan kuekuechkakej iwán weyitiopan-ijti' noyan

^s Xikita glosario “Ángel”.

tapoktajtiá'. Iwán mej inín nikitizto', nikijtoj: “¡Nilastimaj!, iga nitaga' yej nikchiwa yej ayekti kensan nochi tajtaga'. Nia nimikiti, iga ayá' kajasi manikna'techo Dios iwán iga niknojma-ita' Dios yej kipoxpiá poder.”

'Iwán se ángel patantiwalaj notennoj, kikitizkijtiwalaj se tikuawi' yej xotatoya, yej kikui' ipan iyaltar Dios. Iwán tikuawi' netalilij ipan noten iwán kijtoj: “Ta' xikita, inín kichijchin motenkajlo', inán kenkuá' ay'ya tikchij yej ayekti.”

'Después niká' itájtol toTeko yej kijtowaya: “¿A'yéj niktitanis iga makipowa notájtol?”

'Iwán nikijtoj: “Nigaj nono', nej xinētītani.” Iwán Dios ne-ijlij: “Xajwa' iwán xikijli la gente: Amejamen anye'takakij, e' ayá' ankentenderowaj; antacháj, e' ayá' ankimatij te iteki yej ankitaj. Inón iga nia máj nimitzyoltakuawayaltitij iwán ay'ya wel ankichiwaskew yej nikijtowa; kenkuá' nia nimitzixtzakuatij iwán ayá' ankentenderoskej notájtol. Inewi inín nikchiwas iga ayá' ankinekij xikajtewakan yej ayekti ankichiwaj, inón iga ayá' amomanawiskej.”

'Nej niktajtan: “¿NoTeko, este kéman kikajtewaskej iga kichiwaj yej ayekti inimej gente?” Iwán yéj kijtoj: “Este que altepemej maxixitintiká iwán kuá' ay'ya teyis ompa nisé gente iwán ipan inón altepe' makawi petz tásol, este que maniktalochti yej nigaj chantitokej. E' sekin de inomej mokuepaskej iga mamochantikij nigaj, iga nogentejwa' ken tikita se kuawi' kuá' motzonteki, kawī petz ikuateponka. Iwán inón kuatepon se jpaseliá.”

Kuá' mandarowaya rey Acaz ipan país de Judá, el rey de Siria iwán el rey de Israel kinechkokkej isoldadojmej iwán yajkij kixixitīnatoj Jerusalén, e' ayá' wel kixixitīnkej.

Iwán Dios kititan Isaías iga makijliti Acaz iga amo mamajmawi, iga ayá' mochiwas yej inimej reyes kichiwaskew. Isaías yajki iwán kijlij:

—Ijkín mitzijliá Dios: “Amo ximajmawi Acaz. Inón omen reyes ayá' mitztaniliskej. Iga xicredo yej nemi nimitzijliá inín yawi mochiwati: Se takotzīn kipiás se ipiltzīn iwán kitokawiskej Emanuel, yej kijtojneki: Dios ono' towan. Inón iga, kuá' aya yolasi choolintzīn iga makimati katiapa yej yekti iwán katiapa yej ayekti, italmej inomej ome reyes yej inán tikmajmawiliá yawij kawitij iselti iga ayagaj ompa chantitoskej iga igentej yawij mikitij.”

'E' máj máj, Dios kinkochiwas poxsan togentej iga yawi wīkiti el rey de Asiria iwán komati isoldadojmej iwán yawij kikuatij inewi yej tiktokkej. Yawij kitatitij mijlimej kan tokto' uvajmej, kimijmiktiskej borrejojmej, iwán torojmej iwán chivojmej: iwán tepresojuiskej ipan italmej.

Se' vej Isaías ijkín kijlij igentej:

—Dios ne-ijlij iga ayá' nochipa antakomititoskej iwán ayá' nochipa moyolmiktijtoloj ipan ítal Zabolón iwán ipan ítal Neftalí; iga yéj iga iweyipoder yawi monextiti ipan ividajmej la gente yej onokej iyikampa weya' Jordán, ipan Galilea kan chantitokej yej ayéj judiyojmej. La gente yej onokej ken kuá' kan takomichkan iga ayá' kixmatij Dios, kitaskej se weyi ti'ti, iwán la gente yej majmawij iga yawij mikitij, yawij kitawitij ti'ti iga asis iná' yejamej se yej kitapejpen Dios.

'Se choochin yawij ki-onoltitij yej yawi teye'chiwati iwán mandaroj noyan ipan tajli. Yawi motokawiti admirable, tanonotzani, Dios yej kipoxpiá poder, toTaj yej nochipa onos, príncipe yej kichiwa iga maonolo tamelá. Mandaroj kensan mandaroj to-ikyapatajwewej David, ijkón nochipa tagobernaroj, taye'juzgaroj, kijuzgaroj sejsé kensan iga se kichij.

'IyEspíritoj Dios onos ipan se ipiltzin ipilowampa Isaí, iwán kinextilij ken iga makitapejpena katiapa yej yekti iwán katiapa yej ayekti iwán no kitajpalmakas. Yéj ayá' yawi tajuzgaroti ken tejamej tikchiwaj, ken iga tikitaj iwán ken iga tikakij, yej sí taye'juzgaroj. Kan yéj mandaroj noyan onoloj tamelá; koyo' sen-ye'onoskej iwán borreogjtitzin; tekuani iwán cabrajtzitzin mosentekaskej itzalamej; torojtzitzin iwán tekuani senemiskej iwán yolkamej yej momatij ipan altepe' iwán se choochin kicuidaroj. Vaca iwán osa sentakuajtinemiskej, ipilowan mosentejtekaskej, iwán tekuani yawi kikuati ikuayo trigo ken tikita toro. Ay'ya máj kikuaj la gente iwán animalmej, iga noyan ipan tajli kixmatiskej itájtol Dios, ijkón ken peyajto' lámbar.

'Pachamej yawij tachatij, iwán yej ayá' takakij, takakiskej; koxomej wíwitoniskej ken masamej, iwán nonojmej takuikaskej. Ininya nokta kichiwas toTeko.

'Ipan toaltepe' kisas se taga' yej yawi kijtoti recio itájtol Dios ipan desierto: “¡Wí'ya toTeko!; xikajtewakan iga ankichiwaj yej ayekti iwán xikchiwakan ken kijtowa itájtol, iga wel xi-ojkuikan ipan inón ojti kan yéj mitzojmakaj. Ayá' wejkatis Dios tetitanilij yej wí' kimanawiki inochi gente.”

'Iwán niká' se tájtol yej ne-ijlij: “Xitajto recio”, iwán nej niktajtan: “¿Te nikijtoj?” Iwán ne-ijlij: “Xikijto iga la gente ken tikita kochki' iwán nochi yej kichiwa ken tikita se xochi' yej ono' ipan mijli. Waki kochki' iwán xochi' no pilini. E' itájtol toDios nochipa ono'.”

Amo mamoweyimatilti idolojmej

Isaías 44:6, 9-20

'Kijtowa toTeko Dios: “Nej niJehová, inón notoka', iwán nej ayá' nikneki iga sewo' makiweyimatiltikan, sino que nejsan. Anikneki iga makiweyimatiltikan idolojmej. Nejsan niDios, ateyi se'. Ayá' nikixmati se' dios.”

'Tajtaga' yej kichiwaj idolojmej akimatij te kichiwaj, iga malej makichiwakan se idolo yej poxsan monsahti', aya'san tepalewiá. Yejámejsan nokta kitaj iga idolojmej ayá' tacháj iwán ayá' tajlantokej, achi mapinawakan yej kichiwaj idolojmej. Yej kichiwa idolo de tepos, kitotónapa tepos ipan tékol iga mayamaníá. Kiwitektiá inón tepos iga martillo iwán cincel iga kixaya'tiá, iwán inewi inín tekipánol kichiwa iga itájpál iwán iga imamej. Tekipanowa poxsan este tatapoliwi iga mayana iwán iga ataneki. E' báldejsan iga momayanmiktiá.

'Yej kichiwa idolo de kuawi', kitáliá irreglaj iwán kimarcarowa itrosojka kuawi' iwán kitzotá iga cepillo. Kixaya'tiá iga matachá ken se taga', iwán kua' támi'ya kichiwa kuachoochin yej kijliáj idolo, kiwigaya íchan iwán kiweyimatiltiá kenya idios.

'Taga' no yawi kitzontekiti se kuawi', iwán iga inonsan kuawi' kikui iga ikuajkuáwil iwán inonsan kuawi' itajkolka kichiwa se idolo iwán despuéj motankuáketza itenoj. Iwán itajkolka inón kuawi' kikui iga kuajkuáwil iwán kakiá tiko, motaliá titenoj iwán moskowa; ompa kimana itákual iwán takua este que ixwi, iwán kijtowa: "Inín kuajkuáwil pox xota este kitótonya kajli". Iwán kikui se' itajkolka kuawi' iwán kichiwa idolo iwán motankuáketza itenoj inón idolo iwán kijliá: "Xinepalewi, iga tej tinodios."

'Inón taga' xetokti'; ayá' ye'tajlanto' iga ayá' kimati iga se itajkolka kuawi' kitatij ipan ti'ti iwán ipan itekolyo kiyoksiltij ípan, kixka' inakatzin iwán kikuaj. Iwán çte iga motankuáketza iyixtaj se' itajkolka inonsan kuawi'? Inonwa' petz kuáwi'san, no akimati nité iga se' itajkolka yej táta'ya móchija nexti. Yej xeto'ti' iyalmaj taga', kikixtiá ipan ye'ojti iga iyalmaj amo mamomanawi. Ayá' kimati iga iséltisan mokajkayajto'.

Nochi inimej tajtolmej kijlij Isaías igentej iga Dios kinextiliaya.

Isiervoj Dios yawi kisufriroti

Isaías 52:13–53:12

Isaías no kijtoj iga se día yawi wíkiti yej yawi iyyati rey ipan Israel:

—Mia' moyolmajtiskej iga kitaskej isiervoj Dios, ay' ye'nesis ixaya' iga poxsan kimagaskej, ay' nesis ken taga'. Tejamej tiawij tikitatij, e' ay' ye'nesis, ateyis ipan yéj nité yej mateyoltilana. Yawij kijiyatij iwán ayagaj kitajtolkuilij. Yéj iyyati se taga' yej kijyowiá iga kimagaskej, yéj kimatis kén iga kua' se kiknochiwaj, iwán tejamej ayá' tikye'itaskej.

'E' melá' iga yéj yawi kiwigati tokokolis iwán yéj kipojpoloj iga ay'ya matimoknomatitokan. Kua' nemi kiknochiwaj, tiawij tikijtotij iga inonwa' Dios nemi kiknochiwa. Yawij kijiyatij iwán kimagaskej iga totechkomej. Inón castigo yej kajasi iga tejamej

katka matikmachilikan, yéj kimachilij iga temawij iga amo matecastigaro Dios. Iwán iga yéj kinkochiwaskej tiawij ti-achitiatij. Nochi tipapayinikej ken tikita borrejojmej, sejsé kikui' iyojwi, e' yéj mikis iga kixtawas yej ayekti tikchijtokej. Yawij kimagatij, e' malej iga kajawilmatiskej, yéj ayá' tajtoj. Yawij kiwigatij ken tikita se borrejojtzin kan kimiktiáj, iwán ken se borrego kua' motejtekiááj itzojmiyo, ayá' tzajtzis.

'Yéj yawij kiwigatij carcelijti', malej iga ayá' kichij nité, ayagaj kimanawij, yawij kejeskixtitij, iwán yawij kimiktítij. E' ayagaj kimatis iga nemi kinkochiwaj iga nemi kixtawa yej ayekti kichij nogentej. Malej iga ayí' kichij yej ayekti iwán ayí' takajkayaj, Dios yawi kinkochiwati. E' kua' mikis, mochiwas ken se ofrenda iga kixtawas yej tikchijkej yej ayekti, nochipa onos iwán yawi kitati ipilowan ipilowampa. Yawi kitati te motanilij iga kinkochijkej, iwán yolpakis. Dios kitálij kan makipoxye'itakan, iga yéj kixtaj nochi yej tikchijkej yej ayekti; kitakej ken yej kichij yej ayekti, e' yéj ijkón kixtaj yej tejamej tikchijkej yej ayekti.

ToTeko kititanis se rey

Isaías 55:1-13; 61:1-3

Dios sej kitajtolmá' profeta Isaías, iwán ijkín kijlij:

—Nochi yej kinekij ma-isatokan, mawikikan iwán nej nikchiwas iga nochipa maonokan; ayá' ne-ixtawaskej.

'Amo xikowakan tákual yej ayá' kipojpolowa amomayan, niga xigastarokan amotomin ipan tejté yej ayá' mitzye'ixwitiáj. Xinetajtolkakikan iwán ken kua' ankikuaskej yej máj yekti; xincredokan iwán nochipa amonoskej. Iwán nej nikchiwas yej nikprometerowilij amo-ikyapatajwewej David, iwán niktitanis se rey yej yawi kipowiliti la gente notájtól, iyyas se jefe yej kimachtij inewi gente. Yéj yawi kinotzati la gente yej ayéj de Israel iwán yejamej yawij motalojtiwikitij notenoj iga nej yej amoTeko, nikweyimatiltij inón rey.

'Xinetemokan miej weljo' anneasij, xinenotzakan inán miej na'san nono'. Yej ayá' ye'nemij, makipatakan ken iga nemij, iwán yej kichijto' yej ayekti ay'ya máj makichiwa yej ayekti iwán sej makichiwakan ken nej nikneki iga nej amoDios iwán nia nimitzchokilitij, iwán nia nimitzmela'elkawilitij yej ankichijkej yej ayekti. Iga ken nej nitajlamiki ayéj ken amejwan antajlamikij, ken annemij ayéj ken nej ninemi. Ijkón ken ankitaj cielo ono' ajko iwán tajli ono' tani, ijkón in notajlamikilis ono' máj ajko que yej amejwan ankejlamikij; iwán nochi yej nikchiwa, máj yekti que yej amejamej ankichiwaj.

'Nej niktĭtani tiawa' iga makapacho tajli iga wel mamochiwa yej ken amejamej ankitokaj; ijkĭn yej tekipanowaj ipan mijli kipiáj itakualmej iwán isemillajmej iga sej kitokaj. Ijkonsan no notájtol, iga ayá' báldejsan nikijtowa, sino que kichiwa nochi ken nej nikneki.

'Ampaktikisaskej iwán ayá' anmajmawiskej iga notatĭtan yawij mitzozmakatij amejwan yej anwikiskej notenoj; amejwan anye'onoskej iwán ayá' anmajmawiskej. Ayá' ankichiwayaj yej yekti, e' inán anyawij ankichiwatij yej yekti, iwán anneweyimatiltiskej nochipa.

Isaías no kijtoj iga itatĭtan Dios ijkĭn tajtoj: "IyEspírĭtoj Dios yej noTaj, ono' ipan nej. Yéj netapejpen iwán netĭtan iga manikpowili ye'noticiaj yej ayá' motapialiáj, iwán manikyolchikawa yej moyolmiktijtokej, iwán manikixti yej presojtitokej, iwán maniktachalti yej pachamej, iwán manikachitalti enfermojmej. Netĭtan no iga manikpowa iga asis día kua' Dios yawi mitzperdonarowilitij yej ankichijkej yej ayekti iwán momatij ipan yej mitzijiyaj."

Profeta yej itoká' Miqueas

Miqueas 1:1-12; 2:12-13; 3:11; 4:2-4; 5:2

Miqueas kajajwa' israelĭtajmej iga kichijtokej yej ayekti, kijlij:

—ToDios yawi mitziknochiwatij iga ankichiway yej ayekti, iga tekiwajmej kiweyimatiltiáj idolojmej iwán kiknochiway iyikniwan iga ayá' taye'juzgarowaj, sino que kitajtánijpa tomĭn kua' agaj kichiwiliáj justicia. Sacerdotejmej tekipanowaj iga san kinekij matatanĭkan iwán profetajmej kinamakaj yej kijtowaj. Inón iga yawij kixitĭnatij altepemej yej onokej Samaria iwán altepe' Jerusalén iwán inewi amodiosmej, iwán amejwan mitzpresojskej iwán mitzwigaskej ipan se' paismej.

'E' Dios ne-ijlij iga kua' pánoja nochi inĭn, wi' día iga yawi ki-ojpanechkoti israelĭtajmej yej ayá' kimiktijkej, iwán sej kiwajligaskej ipan italmej.

'Kua' toTeko reinaroj ipan inewi inĭn tajli este ipan Jerusalén, tamis iga momijmiktiloj iwán ay'ya máj mokuejkuesoloj ipan inĭn tajli. Íkua' ankikajtewaskej amoespadajmej^t iwán ankikuískeja amoaradojmej. No ankikajtewaskej amolanjazmej iwán ankikuískeja yej iga moteki arroz iwán ayágajo' máj kichiwás iga mamomijmiktilo iga támi'ya mokuejkuesolo iwán ay'ya majmawiloj. Ijkĭn kijtowa Dios.

Miqueas no kijtoj inĭn itájtol Dios iga israelĭtajmej:

^t Xikita glosario "Espada".

—Malej iga Belén alimpa altepētzin ipan inín país de Judá, yawij kiweyimatilitij, iga ompa kisas yej nochipa yawi kimandaroti ipilowan ipilowampa Abraham.

Profeta yej itoka' Joel

Joel 1:1-2:14, 28-32; 3:1-5

Inín yej toTeko kitekimá' Joel iga makijli israelitajmej yej igéntejpa: —Amejwan yawij mitziknochiwatij iga nochi yej ankipiáj yawij mitzxixitinitij, iwán amejwan yawij mitzwigatij preso ipan se' paismej. No Joel kijtoj:

—Dios yawi mitzye'chíwatij siga sej ankitokaj iyojwi, siga ay'ya ankichiwaj yej ayekti iwán siga ankiredowaj Dios iga inochi amoalmajmej, iga yéj pox taye'ita iwán ayá' nimanín kuesiwi. Teperdonarowa iwán teelkawiliá yej tikchijkej yej ayekti.

Iwán iga yej mochiwas kua' wi' iyEspíritoj Dios, Dios ijkín kijlij Joel:

—Kua' ay'ya wejka iga niwi', niktitanis noEspíritoj ipan la gente noyan ipan inín tajli, iwán ipilowan ipilowampa inimej gente kipowaskej notájtol. Totajwewetkej kochtemikiskej iwán chokomej kitaskej yej nej nikochtemiktiskej. Iwán ipan inomej días no niktitanilij noEspíritoj amoesclavojmej, tajtaga' iwán siwatkej, iwán no kipowaskej notájtol. Nia nikchiwati tejté yej ayí' mo-ita ipan cielo iwán ipan tajli, iwán inewi yej onokej ipan tajli yawij majmawitij. Cielo yawi chiliwiti ken tikita esti, iwán ipan tajli onos tiwelon, iwán pox tapoktajtiás. Ayo' tonas iga pox tapoktajtitos, iwán la luna no chiliwis, inón mochiwas kua' alinsan poliwi iga níwi'ya, íkua' nochi yawij majmawitij iga nej nia nitajuzgaroti. Iwán inochi yej netajtanilij iga manikmanawi, nia nikmanawitij.

Profeta yej itoka' Abdías

Abdías 1:1-4, 10, 19-21

Dios kitajtolmá' profeta Abdías, kijlij iga yawi kipoloti yej chantitokej Edom, yej ipilowan ipilowampa Esaú, iga kitachtekiykej israelitajmej, ayá' keylankej iga sesan itajwewejmej. Inón iga yawij kicastigarotij yej chantitokej Edom, iwán yawij kitanilitij iyenemigojwan, iwán israelitajmej kikuiskej yej itálmejpa katka Edom.

Profeta yej itoka' Nahúm

Nahúm 1:1-2

Dios kitajtolmá' profeta Nahúm, kijtoj iga yawij kixixitinatij Nínive, weyi-altepe' kan chantitokej asiriojmej. Yawij kixixitinatij iga asiriojmej kitalochtijkej israelitajmej yej Dios kitapejpen.

Profeta yej itoꞗa' Habacuc

Habacuc 1:1–2:8

Habacuc kita' iga igentej kichijtoꞗajsan poxsan yej ayekti; iwán kitajtani^{li}j Dios iga makicastigarokan inomej, iwán Dios kijtoj iga mia' gente de Babilonia yawij wíkitij iwán kitalku^{il}iskej israelitajmej. Iwán Habacuc kijlij israelitajmej yej igentejpa:

—ToTeko ne-ijlij iga wítzej yej ichamej Babilonia iga tekixtikij ipan inín topaís iga amejamej ankichijkej yej ayekti iyixtaj Dios. E' máj máj yawi kipoloti inewi gente de Babilonia iga te-ikno^{ch}ij tejamej yej tetapejpen Dios.

'Yej kichi^waj yej ayekti, moweyimatij, kijtowaj iga wel momanawíaj imatikamej; e' ta^ga' yej ye'nemi, moconfiarowa ipan Dios iwán iga kisentalijto' ialmaj ipan yéj, nochipa onos.

Profeta yej itoꞗa' Sofonías

Sofonías 1:4-6; 2:1-13

Dios kitajtolmá' profeta yej itoꞗa' Sofonías iga ijkín makijli igentej yej chantitoyaj Judá:

—Amejwan yawij mitzkixtitij ipan amopaís, iwán inewi amoyolkamej iwán inewi yej ankipiáj iga ayá' anneweyimatiltiáj, majwa' ankiweyimatiltiáj idolojmej.

Dios no kijlij igentej:

—Inochi amejamej yej ayá' anneweyimatiltiáj iwán anmotankuaketzaj iyixtaj idolojmej, nia nimitzpolotij yej anchantitokej Jerusalén, iwán nia nimitzpolotij nochi yej anchantitokej ipan inín tajli de Judá. Nia nikmanawitij inomej yejsan moconfiarojtokej ipan nej.

Iwán Sofonías no kijtoj:

—Nokni^wan, xikajte^wakan iga ankichi^waj yej ayekti miej aya mitzikno^{ch}i^waj Jehová Dios. Xiktemokan Jehová Dios, nochi amejamej yej ayá' anmoweyimatij ipan amoalmajmej, xikchi^wakan ken yéj kijtowa iwán xikchi^wakan yej yekti. Ximoalimpamatikan, anka ijkón wel anmomanawiskej ku^a' yawi tapoloti Jehová Dios. Iga Dios ayá' tejámejsan yawi tepoloti, no yawi kipoloti iyaltepemej filisteojmej, moabitajmej iwán amonitajmej, yej tepinajtijkej tejamej yej tetapejpen Dios.

Profeta yej itoḱa' Jeremías

2 Reyes 24:10-20; 25:1, 7-21; Jeremías 1:1-3;

Dios kitapejpen iga ma-ijya profeta se sacerdote israelita yej itoḱa' Jeremías. Jeremías chantitoya ipan país yej itoḱa' Judá; iwán kipowiliaya la gente yej chantitoyaj ipan inón país, nochi tájtol yej Dios kimakaya iga makijto.

Jeremías kixamaña se komi'

Jeremías 19:1-10, 14-15; 20:1-6; 23:3-6

Se día Dios kijlij Jeremías:

—Xaj chan yej konchíwa^u iwán xikowa se komi' iwán xaj ipan planada yej itoḱa' Ben-hinom, xisenyaḱan iwán totajwewetkej yej kimandarowaj israelitajmej iwán ijefejmej sacerdotejmej. Ompa xikijli yej nia nimitzijliti.

'Xikijlikan ijkín: “Nej yej amoDios, nia nimitziknochiwatij yej nigaj anchantitokej iga anneḱajtéjkeja iwán ankimakaj yej ajwiya' iga ofrenda iga ankiweyimatiltiáj yej ayéj mela'diosmej. Ankichijkej se altar iga Baal iga ompa ankitatiáj amopilowan iga ankimakokawíáj Baal; nej ayí' ijkón nikijtoj iga xikchiwakan. Inón iga wí' día, iga yej mitzijiyaj yawij mitzmiktítij iga espada iwán nej nia nikxitínati weyi-áltepe' Jerusalén, yej inín kitas yawi majmawiti. Yawij mitzyawalotij yej mitzijiyaj iwán yawij mitzmiktítij, iwán amocuerpojmej nia nikmakati iga makikua moximej iwán pelomej, iwán yej ayá' anmikiskej, pox anmayanaskej iwán anyawij ankikuatij este amopilowan. A'san ompa panoj yawi momajtiti iga kitas yej ompa mochij.”

'Kua' tikíjlíja inín, xixxamaña komi' iyixtaj totajwewetkej iwán xikijlikan: “Ijkón kixamanas Dios inimej gente iwán inín áltepe', ken kua' agaj kixamaña se komi' iwán nikeman ay' wel kisasalój itatajkolka iga makawi kensan achto onoya.”

Ijkón Dios kijlij Jeremías.

Jeremías yajki, iwán moketza' ipan ikaltenyo weyitiopan iwán kijlij la gente:

—Ijkín kijtoj Dios: “Nia nimitziknochiwatij amonochin yej anchantitokej ipan inín áltepe' Jerusalén iwán yej anchantitokej ipan altepemej yej najna'san, ijkón ken nimitzijlijkej; inín nia nikchiwati iga anmoyoltakuawilijkej iga ayá' ankikakikej notájtol.”

Pasur, yej ijefejmej sacerdotejmej, kikagui' kua' Jeremías kijtojtoya yej Dios kijtoj, iwán tatekimá' iga makimagakan Jeremías, iwán

^u “Yej konchíwa”: alfarero. “Komi'”: olla de barro.

kipresojwijkej pan se kuarṅankaj
 yej kijliáj cepo, iná' kalten yej
 itoka' Benjamín, tiopantenoj.

Ipanya se' día, Pasur kimajkaj
 Jeremías, iwán Jeremías kijlij:

—Ijkín mitzijliá Dios: “Tia
 tikitati iga asiskej soldadojmej de
 Babilonia iwán yawij kimiktitij
 moamigojmej. Nia nikmakati
 el rey de Babilonia nochi yej
 patiyoj yej ono' ipan inín altepe'
 Jerusalén, iwán inewi yej patiyoj
 yej motatki yawij mitzkuilítij
 moenemigojmej. Iwán tej Pasur,
 iwán inewi yej chantitokej
 mochan, yawij mitzpresojwitij
 ipan país de Babilonia; ompiga
 anmikiskej iwán ompiga
 mitztokaskej, tej iwán inewi yej
 mitztajtolkuikej kua' tikijtoj iga
 tikpowa' itájtól Dios malej iga
 ayejpa itájtól Dios.”

E' Dios no mitzijliá: “Máj máj nejsan
 sej nikuajligas yej kawiskej yej
 niktapejpen, yej papayintinemij
 ipan sejsé' paismej, iwán mochiwaskej
 sesan nación; no asis día iga se yej
 ipilowan ipilowampa el rey David
 mochiwas rey, iwán yé mandarój
 iwán kiye'juzgarój inewi gente
 yej chantito' ipan inín tajli.” No
 kijtoj Dios iga kua' yéja reinarój
 kimanawij topilowan ipilowampa
 iwán onóskeja tamelá iwán ayo'
 agaj kikuejkuesoskej.

Rey de Babilonia kitaniliá israelitajmej

Jeremías 24:1-10; 29:1-14; 30:1-3; 31:31-34

Kua' pánoja mia' xiwi', el rey de Babilonia
 yej itoka' Nabucodonosor, yajki Judá.
 Ijkón kenya nokta Jeremías kijtoj iga
 yawij kimijmiktitij. Asi' Nabucodonosor
 iwán isoldadojmej, iwán kitanilijkej
 israelitajmej. Isoldadojmej Nabucodonosor
 kipresojwij mia' israelitajmej iwán
 kiwigakej no irreymej yej itoka' Joaquín,
 iga yé ayá' kine' iga isoldadojmej
 mamokitzki iwán isoldadojmej Nabucodonosor.
 No kiwigakej tres mil jefes de Judá,
 siete mil soldadojmej iwán mil
 tajtaga' yej wel kimachiwaj kuajkuantas.
 E' gente yej ayá' te iteki ompa
 kikajtejkej.

Iwán Nabucodonosor kitālij se' gobernador
 yej makimandaro yej kawikej Judá,
 kitālkej isobrinoj el rey Joaquín yej
 itoka' Sedequías, kipiáyao' 21 años
 kua' kitālkej iga mamandaro.

© 1996 David C. Cook

*Jeremías kipresojwijkej pan se
 kuarṅankaj yej kijliáj cepo*

Soldadojmej no kiwigakej inewi yej chijto' iga oro iwán plata yej onoya weyitiopan iwán nochi yej patiyoy yej itátkipa el rey, mochij kensan Dios kijtoj. Iwán kipopostekkej inewi yej de oro yej kiye'tachaltiaya weyitiopan yej kichij Salomón.

Kua' soldadojmej kiwigakej israelitajmej, Dios kinextilij Jeremías ome chikiwi', e' ken tikita temiktoya. Ipan inón ome chikiwi' tentoya iga itakilka higo', kita' iga ono' iyixtaj weyitiopan. Se chikiwi' kipiaya higo yej pox yekti iwán sewo' chikiwi' kipiaya yej pajpalanti', mela'palantoyay iwán ay'ya wel mokua.

Dios kijlij:

—¿Té tikita Jeremías?

Iwán Jeremías kijtoj:

—Itakilka higo, yej wel mokua iwán yej ay'ya wel mokua iga paláni'ya.

Iwán Dios kijlij:

—Itakilka higo yej yekti, inonwa' nogentej yej niktitan Babilonia; inomej nia nikomemawitij iwán sej nikojpawaligas ipan iyaltepemej, iwán ipilowan iwán inietojwan. Iwán nia nikpatiliti iyalmajmej iga mane-ixmatikan iwán manenekikan. Higo yej palanto', inón kijtojneki Sedequías, yej inampa gobernador de Judá, iwán inewi yej íwan senmandarowaj iwán yej kawikej Jerusalén. Yejamej nia niktitanilitij iyenemigojwan iga makimiktikan. Sekin yawij mayanmikitiy iwán sekin kojkokolmikiskej este que mapoliwikan ipan inín tajli yej nikmakakaj yejamej iwán iyikyapatajwan.

Inón tiempo Jeremías kijkuilowilij se ama' inomej gente yej onoyaj preso Babilonia, ijkín kijlij:

“Amejamej yej Dios mitzwigakej Babilonia, Dios mitzijliáj iga ompa kan amonokej xikchikwakan amókal, ximonamiktikan iwán xikpiakan mia' amopilowan iwán xikpiakan no amonietojmej. Xitekipanokan iwán xiktajtanelikan Dios iga maonolo tamelá ipan inón país kan amonokej, iga an-asiskej sej ipan amotalmej este que mapano setenta años. Amo ximokajkawakan ipan yej kijtowa iga Dios kitajtolmaka malej iga nemi takajkawawa. Iwán amo xikelkawakan Dios, inewi yej yéj kijtoj yawi mochiwati.”

Iwán se' vej Jeremías kimatilitij la gente yej Dios kijtoj:

—Asis día iga nimotajoltij iwán amonietojmej. Malej iga amochijkeja ome grupo, e' nej nimitzitaj ken ansetitokej. Inón vej kua' nimotajoltiskej, ayá' iyyas ken yej nikchij iwán amo-ikyapatajwan kua' nikixtij Egipto, yejamej, iga kipoxchijkej yej ayekti, kipolojkej

† Xikita glosario “Higo”.

ken iga nimotajtołtjkaj. E' kua' inán nimotajtołtiskej ay'yéj ken ikya nimotajtołtjkaj, iga íkua' niktalij noley ipan iyalmajmej iwán nej nimochiwas iDios iwán yejamej mochiwaskej nogentej. Iwán ayagaj se' ijkín kijlij: “Xiwiki xikixmatiki Jehová”, iga nochi ne-ixmatis este yej máj aya yolej iwán este yej majya wewej. Nikelkawilij yej kichijkej yej ayekti iwán ay'ya máj nikeljamikiliskej yej kichijkej ayekti.

Jeremías kakiáj ipan se pozo

Jeremías 32:1-5; 38:6-13; 39:1, 11-14; 40:6

Máj máj Dios kijlij Jeremías iga la gente de Babilonia kikuiskej altepe' de Jerusalén iwán kiwigaskej preso el gobernador, iga ayá' kiweyimatiłtiá Dios.

Iwán Jeremías yajki kijlito el gobernador kensan Dios kijlij, iwán inín gobernador kuesiwi' iga yej kijtoj Jeremías iwán tatekimá' iga makakikān ipan cárcel. Kua' kikixtija ipan cárcel Jeremías majo' kiknochijkej iga kakijkej pan se pozo yej pox wejkatan yej onoya ipan ipatiojyo cárcel. Inón pozo ay' kipiaya a'ti, onóyasan soki', iwán kua' ompa kakijkej Jeremías, mela'yajki iyikxi ipan soki' asi' este itankuapan.

Ni agaj yej de igentejpa ayá' kitajtowilij Jeremías; majke se taga' de Etiopía kitajtowilij, yajki kán ono' gobernador iga kitajtanilito iga makikixtikān Jeremías ipan inón pozo miej aya mayanmiki. Ijkón iga el gobernador tatekimá' iga makikixtikān ipan inón pozo, e' kakijkej sej carcelijti'.

Panoj mia' xiwi', Sedequías, yej mandarowa Judá, yajki icontraj el rey Nabucodonosor. Inón iga el rey kititan icapitán yej kimandarowa soldadojmej iga kikixtito Sedequías iga ay' maono iga gobernador, iwán kiwiga' Babilonia. Iwán inón capitán yajki Jerusalén, iwán kitatij weyitiopan yej kichijka Salomón iwán kixixitīn wejkapanmuroj yej iga tzaktoya Jerusalén. Kiwiga' preso israelitajmej iwán kiwiga' kuajkuantas yej monekiá weyitiopan. Inewi israelitajmej yej ayá' motapialiáj kikajtejkej ompa iga makicuidarokān uvajjoj.*

Jeremías onóyao' ipan cárcel kua' la gente de Babilonia walkej sej. Iwán el capitán yej kimandarowa isoldadojmej Nabucodonosor kikixtij ipan cárcel iwán ayá' kiwigakej preso, sino que kawī' ipan país de Judá iga kijliaya la gente yej Diospa kijliaya iga makijto.

* “Uvajjoj”: Xikita dibujo pan página 298.

Profeta yej itoká' Ezequiel

Ezequiel 1:1-3; 2:6-7; 7:23-27; 33:7-11; 36:16-36

Onoya se sacerdote yej itoká' Ezequiel yej chantitoya ipan país yej itoká' Judá. Dios kitapejpen Ezequiel iga ma-ijya iprofetaj. Kua' Nabucodonosor asi' Judá, kiwiga' preso mia' israelitajmej, Ezequiel no kiwigakej Babilonia. Ompa Dios kinextilij yej yawi mochiwati, kijlij: —Amo ximajmawi siga mitzajajwaj o mitzijiya' iga tej tia tikijliti yej nia nimitzijliti; malej iga ayá' mitzkakisnekij, iga inomej ayá' motemakaj iga kichi'waj ken nej nikneki.

Ijkón iga Ezequiel kijlij israelitajmej ompa kua' onoyaj Babilonia, iga Jerusalén yawij kixixitinatij iga israelitajmej kikajtéjkeja Dios iwán kiweyimati'ltiaja idolojmej. Ezequiel kijtoj no kensan kijtójkeja sekin profetajmej iga Dios yawi kiknochiwati inomej yej kikuejkuesowaj israelitajmej. Dios kijtoj iga kichi'was inín iga nochi yej ono' ipan inín tajli makimati iga yéj Dios iwán ateyi se'.

Se' día Dios kijlij Ezequiel:

—Nia nimitzijliti yej tia tikijliti mogentej. Xikijli iga nia nikiknochiwatij siga ayá' moyolpataj iwán siga akikajtewaj iga kiweyimatij idolojmej iwán iga kichijtókejo' máj yej ayekti. Iga nej ijkín nikijliá yej kichi'waj yej ayekti: “Tej yej tikchiwa yej ayekti, tia timikiti.”

Dios kinonotza' Ezequiel:

—Siga tej Ezequiel ayá' tikijliá la gente iga nia nikiknochiwatij iga kichi'waj yej ayekti, iwán yejamej akikajtewaj iga kichi'waj yej ayekti, yejamej yawij mikitij iga ijkón kichijtokej, iwán tej no motechko iga yawij mikitij. E' siga tikijliá iga nia nikiknochiwatij, siga ayá' kikajtewaj iga kichi'waj yej ayekti iwán yejamej ayá' mitztajtolkuiliáj, sino que majsan kichi'waj yej ayekti, entonces yejamej yawij mikitij iga ijkón kichijtokej, e' ay'yéj tej motechko iga mikiskej.

Dios no kititan Ezequiel iga ijkín makijli inomej gente: “Nej nisato', inón iga anikneki mamikikan yej kichi'waj yej ayekti; majwa' nikneki iga makikajtewakan iga kichi'waj yej ayekti iwán mamela'isatokan nokta. Inón iga amejwan yej ipilowan ipilowampa Israel, siga ayá' ankinekij ximikikan, xikajtewakan iga ankichi'waj yej ayekti.”

Se' vej Dios kijlij Ezequiel:

—Kua' israelitajmej chantitoyaj ipan italmej, poxsan kichijkej yej ayekti ken yejamej kinekikej iwán ken kua' kimopakej tajli iga tamiktijkej wan nochi yej ayekti kichijkej. Inón iga poxsan nikuesowilijkej iwán nikixitijkej ipan italmej iwán niktitankej iga mamochantitij ipan sekin paismej. E' noyan kansan asiáj israelitajmej kajawilmatiáj notoká' iga inomej gente de inomej paismej kijtowayaj:

“Inímejya in igentej Dios yej kikixtij ipan italmej.” Inín poxsan neyolmiktiaya; e' asis día iga nikchiwas iga xakan sej ipan amotalmej, iwán nimitzperdonarowiliskej yej ankichijkej yej ayekti, iwán iga ankiweyimatiltiltijej idolojmej. Amejamej poxsan anyoltakuaktikej, inón iga ayá' ankinekij ankichiwaj ken nej nikijtowa, e' nikpatas ken iga antajlamikij, ijkón ankiyolmakáskeja iga ankichiwasej ken nej nikijtowa. Nimitzmaskej noEspíritoj iwán yéj mitzpalewiskej iga xinejnemikan ipan noojwi iwán xikchiwakan ken nikijtowa. Anmochantiskej ipan tajli kan nikijlij amotajwewetkej; iwán antajlamikiskej kenkua' sesan amoalmajmej ankipiáj, iwán ankipiaskej sesan amorreymej. Nochi inín nikchiwas, e' ayéj iga tejté ankichijkej yej yekti, sino que iga nej nimitztapejpenkej iwán iga nej amoDios.

'Poxsan nimitzye'chivaskej iwán ayo' máj anmajmayantoskej. Ampiwiskej, iwán ijkón sekin naciomej yej mitzyawalojtokej, kimatiskej iga nej nikojpachiwa yej xitínto'ya iwán wel sej nikchiwa iga maonolo kan ayo' onolowaya.

Daniel kinojma-ijtowa te kijtojneki yej kitemi' rey Nabucodonosor

Daniel 1:1-17; 2

Kua' israelitajmej asikej Babilonia, el rey Nabucodonosor kijlij se itekipanowani yej itoká' Aspenaz:

—Xiktapejpena chokomej yej kiwajligakej pan país Israel. Xiktemo yej máj kuayamani' wan yej ye'nesij iwán xikmaktikan totájtól iwán ken tejamej nochipa tikchiwaj, iga matekipanokan nigaj ipan palacio.

Ijkón iga inón tekipanowani kitapejpen sekin chokomej yej kiwajligakej Israel; nawí kitapejpenkej yej itribuj Judá, inín itokamej: Daniel, Ananías, Misael iwán Asarías. Inimej pewakej iga momachtijkej ken iga tajtowaj babiloniojmej, iwán no momachtijkej ken iga motekichiwaya pan altepemej yej ono' pan país Babilonia. El rey tatekimá' iga makimachtijtokan eyi año iwán makikualtikan inómpasan tákual yej kikua el rey. Aspenaz yej kitamakatoya inomej nawí chokomej, kitalilij itokamej ken motokawiáj babiloniojmej: Daniel kitokawijkej Beltsasar iwán inomej se' eyimej ijkín kitokawijkej: Sadrac, Mesac iwán Abed-nego. Inimej nawí chokomej ayá' kinekikej kikuajkej inompa tákual yej kimakayaj, iga ayéj inompa tákual yej Dios kijtoj iga makikuakan israelitajmej.

Iwán ayá' kikuajkej iga kinekiáj makichiwakan ken kijtowa Dios. Itekipanowani el rey yej kiwiguiliaya tákual inomej chokomej, kijtoj:

—Siga ayá' anye'takuaj anyawij anwajwakitij iwán siga el rey mamizitakan iga anwajwaktikej, yawi ne-iknochiwati.

Iwán Daniel iwán yej íwan nemíaj kijlijkej:

—Nimitztajtani*l*á*j* iga in*í*mej diez d*í*a xinemakatokan iga manikuakan mochiwa pan tajli, ye*j* mókuapa, iwán a'ti manikonitokan. Kua' pánoja inome*j* diez d*í*a, xine-itakan siga niwajwakike*j* o ayá'.

Itekipanowani el rey kitajtolku*l*ij inome*j* chokome*j* iwán inompa tákual kikualt*j* diez d*í*a. Kua' pánoja diez d*í*a, Daniel iwán ye*j* iwán ompa onoyaj má*j* ye'nesiá*j* que inome*j* sekin chokome*j* ye*j* kikuayaj inómpasan tákual ye*j* kikua el rey, ni al*l*n ayá' wajwakike*j*. Iwán iga kichijke*j* ken Dios kineki, Dios kipalew*j* iga wel má*j* mata-ixmatikan. Dios no kipalew*j* Daniel iga wel makinojma-ijto te k*j*tojneki ye*j* motemiki.

Se yówal, Nabucodonsor kochtemi' iwán pox momajt*j*. Iwán yowalti', tatitan iga makinotzat*j* ye*j* tamat*j* ye*j* ompa chantitoke*j* Babilonia kan ye*j* mandarowa iga makijlikan te nokta k*j*tojneki inón ye*j* kitemi'. Kua' ye*j* tamat*j* asike*j* ipan palacio, yajki*j* iyixtaj el rey. Iwán, ye*j* k*j*lij:

—Nikochtemi' iwán inón neyolmiktijto', inón iga nikneki manikmati te k*j*tojneki inón ye*j* niktemi'. Siga anne-ijliá*j* te niktemi' iwán anne-ijliá*j* te k*j*tojneki, nia nimitzmakat*j* amorregalome*j* iwán nia nimitzweyimatiltit*j*. E' siga ayá' anne-ijliá*j* ye*j* niktemi', niga ye*j* k*j*tojneki, nitatekimakas iga mamitzmiktikan.

Iwán ayagaj wel k*j*toj ye*j* kitemi' el rey. Iwán ye*j* tamat*j* k*j*lijke*j* el rey:

—Norrey, xine-ijlikan te tiktemi'; ijkón wel nimitzijliske*j* te k*j*tojneki. Iga ateyi nisé taga' ipan in*l*n tajli ye*j* wel mitzijliá te k*j*tojneki ye*j* tiktemi', siga ayá' achto tikijtowa te tiktemi'.

E' ayagaj wel k*j*toj ye*j* kitemi' el rey Nabucodonsor, inón iga kuejkuesiwi', iwán kitekimá' isoldadojme*j* iga makimiktikan inewi inome*j* ye*j* tamat*j* de Babilonia; iwán Arioc, ye*j* kimandarowa soldadojme*j*, kitemoj Daniel iwán iyamigojme*j* iga makimiktikan sekan iwán inome*j* ye*j* tamat*j*. Kua' Daniel kimati' ye*j* k*j*toj el rey, yajki kitato el rey iga kitajtanilito iga ach'o' makichá iwán despué*j* ye*j* wel k*j*lij te kitemi' iwán te k*j*tojneki inón ye*j* kitemi', iwán el rey kicredo*j* ye*j* k*j*toj Daniel.

Iwán Daniel yajki ichan iwán kipowilij iyikniwan ken iga kawike*j* iwán el rey, no k*j*lij iga yawi k*j*liti ye*j* kitemi' el rey, e' ach'o' yawi mochat*i*. Daniel iwán iyikniwan kitajtanilijke*j* Dios iga makichokilikan iga makinextilikan ye*j* kitemi' el rey. Iwán inón yówal, Dios kinextilij Daniel ye*j* kitemi' el rey, iwán Daniel kimá' gracias Dios iga kinextilij ye*j* kitajtanilij.

Kua' tanesi', yowalti'san, Daniel yajki tajtoto iwán Arioc iwán k*j*lij:

—Amo xikmikti yej tamatij. Xinewiga iyixtaj el rey, iwán nej nia nikijliti te kijtojneki yej kitemi'.

Iwán Arioc kiwiga' Daniel iyixtaj el rey, iwán kua' Daniel kala', el rey kitajtan:

—¿Ix an wel tine-ijlij yej niktemi' iwán yej kijtojneki?

Iwán Daniel kijtoj:

—Nisé taga' malej iga pox matamati wel mitzijliá yej tiktemi'; niga nej no awel nimitzijliá. E' ono' se Dios ipan cielo yej wel tanextiliá inochi yej tejamej ayá' tikmatij, iwán inán yéj mitztemiktij yej yawi mochiwati yej ayá' wejkatis iwán yej mochiwas este kua' tamis inín tajli. Inínwa' in yej tiktemi': Tikita' se weyi estatua ken tikita se taga'. Inón estatua onoya mo-ixtaj: Itzontekon de oro, iyelix iwán imamej de plata, italax iwán itzintámal de cobre, imaxa'mej de tepos iwán iyikximej tájkol nelijto' iga tepos iwán kónsoki'. No tikita' iga ipan se tepe' kisa' se weyite'ti iwán mimilijtiwalaj iwán wetzito ipan iyikxi estatua iwán kipoposte', iwán kiwigaya ejeka' ken tikita wa'tásol. E' inón weyite'ti mochij weyi tepe' este kitzakua' inewi tajli. Inín yej tiktemi'; inán nia nimitzijliti te kijtojneki.

'Norrey, tej tiktanilij mia' reyejmej iwán tikuilij italmej iwán igentej iga Dios yej ono' ipan cielo mitzpalewij iwán mitzmatiltij yej tikchij. Inón iga itzontekon ídolo, inónwa' kijtojneki tej, iga tej tikmandarowa inochi gente pan inín tajli. Kua' támisya timandarowj iwán kua' no tamis iga mandarowj ipilowan mopilowampa, mandarowja se', e' inón ayá' mitzaxilij ken tej timandarowa iwán iga titamati. Inín yej mandarowj inonya yej tikita' iyelix iwán imamej inón estatua. Después de inín, wíkiti se' rey yej yawi mandaroti noyan ipan inín tajli. Inón kijtojneki italax iwán itzintámal inón estatua. El cuarto rey yawi no kimandaroti noyan ipan inín tajli. Imaxa'mej de tepos inón estatua kijtojneki ipoder yej kipiati inón cuarto rey. Tikita' no iga iyikximej se alín de kónsoki' iwán se' alín de tepos; inón kijtojneki iga inín rey wel mandarowj iwán no achi awel mandarowj. Inón te'ti yej kipoposte' estatua, kitojneki iga Dios yawi kitálití se gobierno yej nochipa mandarowj, iwán íkua'ya tamis inewi yej mandarowaj yej onokej ipan inín tajli. Ininya kijtojneki yej tiktemi' rey Nabucodonosor.

El rey este moyolmajtij este motankuaketza' itenoj Daniel, iwán kijtoj:

—Mataj melá' iga moDios iDios nochi diosmej, iwán yéj irrey inochi reyejmej.

El rey kitálij Daniel iga ma-ijya gobernador ipan inewi Babilonia, Daniel keylan inón eyi iyamigojwan yej no israelitajmej iwán kitajtanilij el rey iga yejamen makipalewikan iwán yejamej makitakan inewi yej mochiwa ipan provinciajmej de Babilonia.

Yej kichiwilijkej eyi tajtaga' yej ayá' tatakej ipan ti'ti

Daniel 3

Rey Nabucodonosor tatekimá' iga makichiwakan se estatua de oro, de treinta metros iwejkapanka iwán eyi metro itomajka, Kua' yekáwi'ya, kiketza' ipan planada, iwán tatitan iga makinotzatij nochi gobernadormej, yej kimandarowaj soldadojmej, yej mandarowaj ipan estadojmej iwán inewi tekiwajmej yej mandarowaj ipan altepetzitzin iga mawikikan makiweyimatiltikij inón estatua yej el rey kichij.

Kua' inochímeja nechkatoyaj itenoj inón estatua yej kichij el rey, itatitan el rey kijtoj recio:

—Xikakikan amonochimej.

Kua' ankikakiskej iga nawatis trompeta iwán inewi sekin yej no nawatij, ximotankuaketzakan iwán xikweyimatiltikan inón estatua. Yej ayá' motankuaketzas iga makiweyimatilti, yawij kakitij nimanín ipan se horno^w yej wewelkato'.

Ompa onoyaj iyeyixti yej nemiáj iwán Daniel: Sadrac, Mesac iwán Abed-nego. Kua' moká' yej nawatij, inochi gente yej walkej ipan sejsé' estadojmej, motankuaketzkej iwán kiweyimatiltijkej inón estatua de oro yej el reypa kichij. E' iyeyixti iyamigojmej Daniel ayá' motankuaketzkej iwán ayá' kiweyimatiltijkej inón estatua yej kichij el rey.

Sekin tajtaga' yajkij ijkín kijlitoj el rey: “Sekin israelitajmej ayá' kichijkej ken tikijtoj.” Iwán Nabucodonosor kuesiwi' iwán tatitan iga makikuitij Sadrac, Mesac iwán Abed-nego. Kua' asikej, el rey kijtoj:

—¿Ix melá' iga amejwan ayá' ankiweyimatiltiáj nodiosmej niga ankiweyimatiltiáj estatua yej nikchij de oro yej nej nikijtoj iga mamochiwa? Inán aya té nimitzchiwiliskej. ¿Ix anmotankuaketzaskej iwán ankiweyimatiltiskej la estatua kua' ankikakiskej nemi tapitzalo? Siga ayá' ankiweyimatiltiáj, íkua' yawij mitzakitij ipan se horno yej wewelkato' iwán ateyis dios yej wel mitzmanawiskej.

^wInimpa horno ayéj kan mochiwa pan, inimpa pox weyi, anka kan mo-ixka ladrillo iga mochiwa kajli.

Iwán iyeyixtimej kijtojkej:

—Nejamen ayá' nikmajmawiliáj yej yawij nechiwilitij, siga aneakiáj iyijitiko horno kan tawewelkato', nejamen noDios wel nemanawiáj. E' malej iga amo manemanawikan, nejamen aya'san niktokaskej amodiosmej niga nikweyimatiltiskej estatua de oro yej tejpa tikchij.

Kua' inón kikagui' Nabucodonosor poxsan kuejkuesiwi' iwán tatekimá' iga inón horno matotoniá siete vej máj que iga onoya. No kitekimá' tajtaga' yej de isoldadojmejpa yej pox tajpalejkej iga makilpikan iyeyixti tajtaga' iga makakikan ipan tiwelon.

Kua' pareja totonixtoya in horno, soldadojmej ikuaya kakijkej ipan ti'ti inomej yej nemiáj iwán Daniel. Tiwelon este molenwajtilijtoya te kijkisa' pan iten horno iwán kitatij inomej soldadojmej iwán mikikej.

Nabucodonosor kitztoya yej onokej hornojiti'. E' mowejketztikisa' iga majmawi', iwán kijlij tekiwajmej:

—¿Ix aya'taj eyi tajtaga' yej tikakijkej ipan horno yej wewelkato'? Esi nej inán nikita' nawi tajtaga' este ye'nenejntokej tajko tiwelon, e' xitontokej iwán se de yejamej nesi ken tikita Dios.

Iwán Nabucodonosor kinotza' iyeyixti iyamigojwan Daniel, kijlijkej:

—iSadrac, Mesac, Abed-nego, amejwan yej ankitokaj Dios yej ono' pox ajko ipan cielo, xikisakan ipan horno iwán xinejnemikan nijígapa!

Iyeyixti kiskej pan tiwelon, iwán kua' asikej iyixtaj el rey, inewi gobernadormej, yej kimandarowaj soldadojmej, yej mandarowaj ipan estadojmej iwán inewi tekiwajmej yajkij kitatoj. Iwán momajtijkej kua' kitakej iga ayá' tatakej niga itzonkalmej niga itzotzolmej, iwán ni alín ayá' po'kokojoyajaj.

Iwán Nabucodonosor kijlij la gente;

—De inán iwán nochipa tiawij tikye'itatij iDios inimej tajtaga'. Yejamen moconfiarojkej ipan yéj kua' ne-ijlijkej: “Ayá' niawij nimotankuaketzatij iyixtaj nisé estatua, iga nejamen niktokaj Dios yej isato' iwán nikmatitokej iga ateyi se' Dios.” Iwán melá' nokta iga iDios kicuidaroj yejamen, kititan se iyángel^x iga kimanawikoj ipan ti'ti. Inán nej yej nirrey de inín tajli, nitatekimaka siga agaj ayá' kiweyimati iDios inimej tajtaga', yawij kitatajkolotij iwán íkal yawij kixixitinilitij. Inín kichiwiliskej a'san nesi, ayá' mo-itas de kan iga niga ken iga tajtowa. Iga ateyi nisé dios yej wel makichiwa yej kichij iDios inimej tajtaga'.

Kua' tami' inín sucederoj, el rey kitajlij Sadrac, Mesac iwán Abed-nego iga mamandarokan ipan país de Babilonia.

^xXikita glosario “Ángel”.

Daniel kijliá Nabucodonosor te kijtojneki se' yej kite'mi'

Daniel 4:4-19, 24-37

Se yówal Nabucodonosor sej temi', iwán tatítan iga makinotzatij inewi yej tamatij yej ompa ichamej Babilonia iga makijlikan te kijtojneki yej kite'mi'. Kua' onóyaja itenoj el rey, el rey kijtoj yej kite'mi', e' ni agaj awel kijtoj te kijtojneki yej kite'mi'. Inón iga kinotza' Daniel iwán kipowilij yej kite'mi', ijkín kijlij:

—Niktemi' se kuawi' yej pox wejkapan yej toktoya itajkoyan tajli. Inín kuawi' nemi máj tomawayaya iwán nemi weyaya máj iwán máj wejkapanitiá' este que nochi wel kita' iga asi' este ipan cielo. Iyiswayomej este xojxoxokti' iwán poxsan taktoya; iwán itakilka kimakaya iga nochi kikuayaj. Itampa inón kuawi' motekayaj torojmej iwán borregojmej, iwán ipan imajma' inón kuawi', totomej kichíwayaj ixekemej. No nikita' se ángel temoj ipan cielo, iwán kijtoj recio: “Xiktzintajkalikan inón kuawi', xikmajmatekikan, iwán newi xixijxinilikan itakilka; iwán macholokan inochi yolcamej yej onokej itampa inón kuawi' iwán macholokan no inomej totomej yej chantitokej ipan imajma'. E' amo xikwiwilitikan inelwayomej. Mamo-ilpi iga teposcadenaj iwán makawi ipan sakayoj. Iwán makipatzo ajwicha' yej wi' ipan cielo. Ay'ya yawi ye'tajlamikiti iwán mochiwas ken se yolka'. Ijkón yawi onoti siete año iga la gente makimati iga ono' se Dios ipan cielo yej kimandarowa reyejmej iwán yéj kitaliá yej mandarowa a'ya iga yéj kitapejpena.”

'Ijkón niktemi'. Tej tiBeltzasar, xine-ijli te kijtojneki. Tej wel tine-ijliá iga ipan tej ono' iyEspíritoj Dios.

Daniel moyolmiktij iwán san tachixtikawi' iwán ayá' semi tajtoj se rato iga kimati' te kijtojneki yej kite'mi' el rey. Iwán este que Daniel kijlij el rey:

—Inón weyikuawi' yej tiktemi' inón kijtojneki tej rey Nabucodonosor. Dios kichíwas iga tej ay'ya xitajlanto, iwán siete años tia tiyolpolijtoti. Ay'ya tonos kan chantitolo' wan tia tikuati saka' ken tikita takua se yolka'. Yawi mitztepo'patzoti ajwicha' yej wi' ipan cielo iwán ijkón tonos siete años este que xikmati iga Dios yej ono' ipan cielo kimandarowa nochi reymej. Iwán kua' pánoja nochi inín, tiyektiás sej iwán sej timandaroj. Inín kijtojneki iga amo mamowiwita ikuateponka iwán inelwayomej inón kuawi', iga despuéj sej tia timandaroti. Inón iga tej tinorrey, xicredo yej nimitzijliá iwán áyo'ya xikchiwa yej ayekti; xikajtewa iga tikchiwa yej ayekti iwán xikpalewi yej akipiáj te kikuaj, anka ijkón wel tonos tamelá iwán tiye'onos iwán tiye'kisas ipan nochi yej tikchiwas.

Panoj se xiwi', Nabucodonosor nenejnentinemiá ipan ipatiojyo palacio, iwán kijtoj: “Nej iga nikpiá weyi nopoder nikchij weyi Babilonia, iwán iga weyi nopoder inochi neweyimatiltiáj.”

E' aya tamiá yej el rey kiijtojto' ipan iyalmaj, wə́ləj se tájtəl ipan cielo, kijtoj:

—Xikaki rey Nabucodonosor, inín tájtəl iga tej: Desde inán tej ayo' tirreinařowa.

Iwán íkua'san el rey yolpoliwi' iwán kikixtijkej kan onolo' iwán kikuáyaya saka' ken tikita yolka', iwán kipatzowaya ajwicha' yej witzeya ipan cielo. Itzónkal wejweyá' ken itzojmiyo águila iwán iyistimej mochij ken tikita iyisti totomej.

Kua' pánoja siete años, Dios sej kichij iga maye'tajlamiki el rey Nabucodonosor, iwán el rey kijtoj:

—Nikweyimatiltiá el Rey yej ono' ipan cielo, yej kijuzgarowa nochi, yéj yej kipiá inochi poder, iwán este wel kalimpamatiltiá yej pox moweyimati.

Daniel kijtowa te kijtojneki yej ijkuilijtoya ipan pared

Daniel 5

Panoj mia' año, se yej ipilówampa Nabucodonosor yej itoqa' Belsasar ijya' rey.

Se día Belsasar kichij se weyi-ilwi' iwán kinechkoj mil itekipanowanimej, iwán sentawankej poxsan. Kua' el rey táwanya, tatitan iga mamokuiti wasojmej de oro iwán yej de plata yej tetajwéj Nabucodonosor kikuitoya weyitiopan yej ono' Jerusalén. Inomej wasojmej kikuitoyaj, iwán ipan inón konijkej máj vino, kiweyimatiltijtoyaj ídolomej de oro iwán de plata, de bronce, de tepos, de kuawi' iwán de te'ti.

Tajko ilwi' nesiko se ima' taga', yej tajkuiloj ipan palacio iparedyo. Inochimej momajtijkej iwán el rey pewa' tajtoj recio iga mawikikan yej tamatij. E' kua' yejamen asikej akimatikej te kijtojneki inón yej kijkuiloj ima' taga'. Iwán el rey tatitan iga makinotzatij Daniel.

Kua' Daniel asi', kitajtołtij yej ijkuilijto' ipan pared, iwán kijlij el rey: —Tej yej ipiltzimpa rey Nabucodonosor, tikmati ken iga Dios yej ono' pox ajko, kalimpamati' motajwéj Nabucodonosor, kua' pan iyalmaj poxsan moweyimati'. E' malej iga tikmati te kisucederoj motajwewej iga mopoxweyimati', tej ayá' timoalimpamati ipan moalmaj, majwa' timopoxweyimati iyixtaj toTeško yej ono' ajko ipan cielo. Inín yówal ipan ilwi', tej titatekimá' iga mamitzkuilitij wasojmej yej onoya Jerusalén ipan íkal Dios Jehová. Tej iwán motekipanowanimej iwán mosiwamej ankonijkej vino ipan inomej wasojmej.

'Iwán ayéj iga inonsan, sino que tej iwán yej ansen-ilwimatitoyaj, ankiweyimatiltijkej estatua de plata, de oro, de bronce, de tepos, de kuawi' iwán yej de te'ti, idolojmej yej ayá' tacháj niga takakij niga tajlamikij iwán tej ayá' tikne' xikweyimatilti yej mela'Dios. Inón iga, yej ijkuilijto' ipan pared: "MENÉ, MENÉ, TEKEL, UPARSÍN", kijtojneki iga Dios mitzita iga ayompa tinemi, iwán ayompa timandarowa, iwán kan inán tej timandarowa, yawij mandarotij paismej yej itoka' Media iwán yej itoka' Persia.

Inonsan yówal wáľaj Darío rey de Media, wáľaj iwán isoldadojmej, iwán kimiktij Belsasar iwán mandároja Darío.

Dios kimánawiá Daniel ipan tekuanimej

Daniel 6:1-27; 9:2-17

Darío kiyoyokatij ital kan reinarowa, kichij ciento veinte estados; iwán ipan cada estado kitalij se gobernador, iwán ipan inomej ciento veinte estadojmej kitalij eyi presidente, Daniel ijya' se de inomej presidente. Ayá' wejhati' momati' iga Daniel máj wel mandarowaya que sekin gobernadormej iwán presidentejmej. Iwán el rey kitalij Daniel iga makimandaro inewi presidentejmej. Inón iga sekin pewakej iga kixitakej Daniel iwán kitemoliayaj ken iga wel makimawetziltikan ipan tejté yej ayekti, iga makitelwikán wan el rey.

Kijtojkej:

—Tiawij tikpiyatij iwán siga tikasiliáj iga kichijto' tejté yej ayekti, nimanín tiawij tikijlitij el rey.

E' malej iga máj kipipiakej, ayá' kasilijkej nité yej ayekti, iga yéj ye'nemiá iwán moconfiarowaya poxsan ipan Dios. Nochipa ipan día eyi vej motankuaketzaya iga tajtowaya wan Dios.

Iwán ijkón iga inimej gobernadormej yajkij kitatoj el rey iwán kijlijkej:

—Tej tirrey, nejamej nigobnadormej nikejlankej iga nimitzijlikoj iga xikchiwa se ama' kan xitatekimaka, iwán xikfirmaro. Ijkin makijto in inón ama': Siga agaj ipan inimej treinta día makitajtanili tejté idios o agaj se' taga' yej ayéj tej, mamooki ipan se texapo' kan ono' tekuanimej.

El rey kiye'ita' yej kijtojkej inomej iwán kifirmaroj inón ama' kan tatekimaka ken iga yejamen kijtojkej.

Daniel kimati' ken tatekimaka inón ama', yajki ichan, motankuaketzaj iwán tajtoj wan Dios, iga yéj nochípaya ijkón kichiwa iga tajtowa wan Dios eyi vej ipan día. Iwán monechkoj gobernadormej iwán presidentejmej, yajkij ichan Daniel kasitoj oradojto'. Nimanín yajkij kijlitij el rey iga Daniel ayá' nemi kichiwa ken tatekimaka inón ama', iga yéj tajtówasan wan iDios eyi vej ipan día.

El rey kua' kika' iga Daniel kitelwitoj, moknomati' poxsan iga Daniel poxsan kipalewiaya kan reinarowa el rey, iwán kitemoj ken iga katka makimanawi. E' como aweljo' kipata ken iga tatekimá', tatitan iga makikuitij Daniel, iwán inonsan tiota' kakijkej ipan xapo' kan ono' tekuanimej. Iwán inón xapo' kitentzakuakej iga se weyite'ti. Itempan inón weyite'ti kan netechijto' wan iten texapo' kitalkkej sásal se parte iwán ompa el rey kisellaroj iga iyanilloj, ijkón ni agaj awel kikixtia.

Iwán el rey yajki ipan ipalacioj, e' ayá' takuaj. Iwán kua' motega', ayá' wel kochá iga kejlantoya yej kichiwilijkej Daniel. Kua' tanesi', yowálti'san, moketza' iwán motalojtiajki kan ono' xapo' kan kitentzakokey Daniel iwán tekuanimej. Kua' asi', kitzajtzilij Daniel iwán kijlij:

—Daniel, tej yej tiktoka Dios yej isato', ¿ix weliti' moDios mitzmanawij ipan tekuanimej?

Iwán Daniel kijlij:

—Norrey, noDios kititan se iyángel iga kitejtentzakuako tekuanimej iga amo manekuakan, iga nej iyixtaj Dios ayá' nemi nikchiwa yej ayekti; iwán no mo-ixtaj ayá' nemi nikchiwa nité yej ayekti.

Kua' el rey kitajtolkagui' Daniel, yolpagui' poxsan iwán tatekimá' iga makikixtikán Daniel ipan xapo' kan ono' tekuanimej. Kua' kikixtíjkeja kitakej iga nikanaj anesi kan kijiste' tekuanimej, iga moconfiaroj ipan Dios.

Iwán el rey tatekimá' iga makikuitij inomej tajtaga' yej kitelwijkej Daniel, makakikan iwán ipilowan iwán isiwamej ipan xapo' kan ono' tekuanimej. Iwán inomej aya asiáj este talpan kua' tekuanimej ájkosan kimajkuikej iwán kitzatzayankej.

Iwán el rey yajki sej ichan iwán kichij se ama' iga inochi yej chantitokej kan yéj mandarowa. Ipan inón ama' kijkuiloj ken iga Dios kimanawij Daniel, iwán kinonotzkej iga nochi makicredokan ipan inón Dios yej isato', yej iDiospa Daniel.

Daniel onoya Babilonia kua' kileeroj yej kijkuiloj profeta Jeremías, iwán ijkón iga kimati' iga israelitajmej yawij presojtítotij setenta años, iwán ikua' Jerusalén ay'ya onolj. Daniel wéweja katka iwán kimatiá

© 1996 David C. Cook

iga ay'ya wejkatís iga yawi mochiwati inón yej Dios kijtoj. Inón iga nochipa kua' tajtowaya wan Dios, kijliaya:

—NoTeko Dios, xiktajtolkaki kua' tejté mitztajtaniliáj mogentej. Nimokuítiáj iga poxsan nikchijkej yej ayekti mo-ixtaj, ayá' nemi nikchiwaj ken kijtowa motájtol; e' nimitztajtaniliá noTeko, iga xineelkawilikan yej nikchijkej yej ayekti iwán xinemanawikan ipan imamej babiloniojmej, ijkón ken tikixtij notajwewetkej Egipto iga inón moweyipoder. Xikchiwa iga maniakán sej ipan notalmej ijkón motoka' ipan nejamej yawij kiweyimatiltitij, iga inán inewi gente kipinajtiá altepe' Jerusalén iwán nejamen yej tejpa mogentej no nepinajtiáj.

'Inán, annoDios, xikaki yej nimitztajtaniliá nej yej nimitztoka iwán ay'ya maxixitinto moweyitiopan ken inán ono'.

Israelitajmej yawij sej ipan italmej

Esdras 1:1-2:2, 64-65; 3:1-3, 10-12; 4:1-6, 21, 24; 5:1-2; 6:7-8, 14-17; Hageo 1:1-15; Zacarías 1:1; 4:6-9; 9:9; 12:10; 13:7

Panoj mia' año iga yej ichamej ipan país yej itoka' Babilonia kitanilijkej israelitajmej iwán kiwigakej preso israelitajmej ipan país de Babilonia. Después walkej yej ichamej ipan paísmej yej itoka' Media iwán yej itoka' Persia iwán inomej kitanilijkej yej ichamej Babilonia. Ipan Persia kitalijkej iga rey se yej itoka' Ciro.

Dios kitajtolmá' profeta Jeremías' kua' aya kikixtiayaj israelitajmej ipan italmej, kijlij iga kua' panoj 70 años, israelitajmej mokuepaskej sej ichamej. Iwán iga mamochiwa ken kijtoj el profeta Jeremías, Dios kitajlantij inín rey iga matajto wan israelitajmej yej chantitoyaj ipan país de Persia. Rey Ciro kijtoj:

—Jehová, Dios yej ono' ipan cielo netalij iga manimandaro noyan ipan inín tajli iwán netekimá' iga manikchiwili sej itiopan Jerusalén. Inón iga nochi yej kineki mayawi ipan ital iga maki-ojpachiwatij weyitiopan wel yawij keman kinekij; yej ayá' yajnekiskej, matapalewikan iga tomin o tejté yej kinekiskej yej yatij. No ankimakaskej amoofrendaj, ke'ya ankinekiskej iga mochiwas íkal Dios.

Iwán yajkij Jerusalén yej tetajmej ipan sejsé familia, yej itribuj Judá iwán Benjamín, sacerdotejmej, ipilówampa Leví iwán nochi yej kiyolmakakej iga yajkij kichiwatoj íkal Dios Jerusalén. Iwán nochi yej kawikej Persia kimakayaj yej kinekiáj yej yajkij tiopanchiwatoj, iyókapa kimakayaj iyofrendajmej ke'ya iga kinekiáj iga mamochiwa weyitiopan.

El rey Ciro kikuepa' nochi wasojmej de oro iwán de plata yej Nabucodonosor kichtekka weyitiopan kipiayay mia' años. Iwán

mia' israelitajmej yajkij ipan italmej. Iwán yejamej yajki se taga' iga mamandaro yej itoka' Zorobabel, yej máj despuéj kitalkej iga gobernador Jerusalén, yajki no se sacerdote yej itoka' Josué. Iga inochimej yej yajkij ipan italmej cincuenta mil tajtaga'.

Kua' asikej Jerusalén, achto kichijkej altar kan kitaliayaj iyofrendajmej iga Dios, yowalti' iwán tiota', iga kimajmawiliayaj yej chantitoyaj ipan altepemej yej najna'san onoyaj. Iwán pewakej iga kichiwaj weyitiopan.

Kua' pewakej iga kichiwaj weyitiopan, sacerdotejmej moketzkej iwán itrompetajmej iga tapitzaj, iwán ipilówampa Leví kinawatiltijkej ichixchixmej^z, iwán la gente takuikayaj iga kiweyimatiltiáj iwán kimakaj gracias Dios, ijkín kikuikayaj:

—Dios poxsan kajasi iga mamoweyimatilti iga nochipa kichokiliá israelitajmej.

Iwán nochi gente takuikayaj iga poxsan paktoyaj, kiweyimatiltiáj Jehová iga nemi kitaliliáj sej ibasejyomej íkal Dios.

E' mokuejkuesoloj kua' némiya mochiwiliá iparedyomej weyitiopan iga asikej sekin tajtaga' de Samaria iwán yejamej kijtojkej:

—Niawij nimitzpalewitij iga mamoojwachwa weyitiopan iga nejamej no nicredowaj ipan inonsan Dios kensan amejwan.

Inín ayá' kiye'ita' Zorobabel iga kimatiá iga nemi takajkawaj, iga samaritanojmej kiweyimatiltiáj idolojmej. Iwán Zorobabel ayá' kine' iga matekipanokan kan nemi moojwachwa weyitiopan. Inón iga samaritanojmej poxsan kuejkuesiwiwej, iwán yajkij motelwitoj iná' rey de Persia, inón vej onoya iga rey yej itoka' Artajerjes. El rey tatekimá' iga ay'ya máj matekipanojtolo kan nemi moojwachwa weyitiopan. Iwán dieciséis años kikajtejkej iga atekipanojkej kan moojwachwaya weyitiopan, pewalo' sej este que pewa' iga mandaroj el rey Darío.^a

Íkua' onoyaj ome iprofetaj Dios; se itoka' Hageo iwán se' itoka' Zacarías. Inimej ome profetajmej kijliaya la gente yej Diospa kinextiliaya.

Hageo kijlij la gente, iga ayá' kiweyimatiltiáj niga kichiwaj ken kijtowa Dios, inón iga ayá' mochiwaya yej kitokaj ipan tajli iwán inón iga apistajtiaya. E' Hageo no kijlij la gente iga Dios kijtoj iga nochipa kipalewiskej. Kua' inín kikakikej nochi kiyolmakakej iga tekipanowaj kan nemi moojwachwa íkal Dios.

El profeta Zacarías, yej no sacerdote, kanimaroj la gente iga mamoyekawilti weyitiopan. Se día Dios kijlij Zacarías yej makijli Zorobabel:

^z “Ichixchixmej”: instrumentos musicales, platillos o címbalos ^a Anka inín se' rey yej no itoka' Darío, ayéj inón yej tikitaj ipan Daniel 5 iwán 6.

—Anyawij ankiyekawiltitij weyitiopan, ayéj iga anmiakejmej niga antajpalejkej, sino iga noEspíritoj mitzpalewiskej, ijkón ken tej tikpewaltij. Ijkón mitzijliá Dios yej nochi wel kichiwa.

Iga kiyekawiltijkej weyitiopan kiwiga' se' cuatro años, este kua' Zorobabel iwán israelitajmej sej ki-ojpa pewaltijkej iga tekipanojkej. Inón vej mandarowaya Persia inón rey yej itoka' Darío, yéj kixtaj inochi yej mogastaroj iga mochij weyitiopan yej israelitajmej kichijkej Jerusalén.

Kua' weyitiopan yekáwi'ya, israelitajmej kimakakej mia' yolkamej iga kitatijkej iga ofrenda iga Dios iwán kimakakej gracias Dios iga kipalewijkej.

Dios sej kitajtolmá' Zacarías iga kijlij yej yáwi-o' mochiwati. Kijlij:

—Xikijli israelitajmej iga mapakikan iga yawi wíkiti se rey yej kimānawikij iwán yéj kichiwas yej yekti; yéj iyyas se taga' yej ayá' moweyimatis iwán tejkatiwi' ipan se burro.

No kijlij:

—Nochi gente yawi kitati iga inón rey yawij kimiktitij.

Iwán se' vej kijlij:

—Kua' kimiktískeja inón pastor^b, nochi borregojmej yej kicuidarowaya yawij papayinitij.

Yej kichiwa se siwa' yej itoka' Ester kua' Dios kimānawia israelitajmej

Ester 1; 2:1-10, 15-18, 21-23; 3:1-9:19; 10:3

Kua' el rey Darío migui', mia' israelitajmej chantitoyaj ipan país de Persia. Yej motálijoj' iga rey itoka' Asuero iwán no kitokawiyaj Jerjes. Inín taga' kimandaroj ciento veintisiete estados, pewa pan país yej itoka' India iwán tantoya este pan país yej itoka' Etiopía.

Iwán kua' éyiya años mandarojto' rey Asuero, kilwichiwilij itekipanowanimej yej no achi mandarowaj. Inochimej monechkojkej ipan altepe' yej itoka' Susa yej icapital kan mandarowaya Asuero. Inón ilwi' nentoya siete día. No kijlijkej iga ompa maonokan nochi gente yej chantitokej Susa. Ompa kan monechkojkej iga takuajkej poxsan tamonsajti'. Ipankomej chijtoya iga oro iwán plata, ijkonsan no ivasojmej iwán iplatojmej. La reina yej itoka' Vasti iyoka kichij tákual iga kilwichiwilij siwatkej iga sentakuajkej iwamej.

Ipanya siete día, kua' tantiaya ilwi', el rey Asuero kua' achā tawan, tatitan makinotzilítij la reina Vasti iga mayawi itenoj. El rey kinekiá iga nochi yej kipalewiá kan mandarowa iwán nochi gente makitakan iga la reina Vasti poxsan mōnsajti', e' la reina Vasti ayá' kichij ken kijtoj el rey; iwán el rey poxsan kuejkuesiwi'. Iwán el rey kitatitanilij

^b Mc 14:27

yej tanonotzaj iwán kitajtan te wel mochiwiliy la reina Vasti iga ayá' kichij ken kijtoj el rey. Yej tanonotzaj kijlijkej el rey:

—Siga tej tikye'ita, xikchiwa se ley kan makijto iga Vasti ay'ya yej reina iwán ay'ya máj ompa maono. Iwán ipan ilugar la reina Vasti, xiktemo se' iga ma-ijya reina. Se' reina yej máj matacredo que la reina Vasti. Iwán inón ley yej tia tikchiwati mamomati noyan kan tej timandarowa iga inochi siwatkej makirrespetarokan iwán makicredokan iwewejmej iwán amo makichiwakan ken kichij la reina Vasti.

Yej kijtojkej tanonotzanimej kiye'ita' el rey, iwán ijkón kichij. Iwán kititan amamej ipan inochi estadojmej. Inón ama' mo-ijkuiloj kensan iga tajtolo ipan cada estado iga noyan mamomati ken nemi tatekimaka el rey.

Ipan inón altepe' yej itoka' Susa onoya se taga' israelita itoka' Mardoqueo, de Jerusalén, yej el rey Nabucodonosor kikixtij Judea iwán sekin máj gente yej no kesclavojtilijkej. Inín taga' kiskaltij se itzoyo' yej iprimaj yej itoka' Ester. Mardoqueo kiskaltij Ester iga itaj iwán iye' mikíkeja. Inín takotzin poxsan monsjati', iwán Mardoqueo kikui' ken imela'siwapiltzin.

Kua' itekipanowanimej el rey pewakej iga kitemojkej se takotzin iga ma-ijya isiwá' el rey, Ester no kiwigakej chan el rey. Kua' el rey Asuero kita' Ester, kelewij poxsan iwán kikui' iga isiwá'. E' Ester ayá' kijtoj de kan wálaj, niga kijtoj katiapa irrazaj, iga Mardoqueo ijkón kinawatij. Iwán el rey kiwiga' ipan ipalacioj in Ester iwán poxsan kine' máj que sekin siwatkej yej ompa onoyaj. Kitálij ipan itzontekon se corona^c yej reinajmej kitáliáj, iwán kua' monamiktijkej, mochiw weyi-ilwi'.

Inomej día Mardoqueo kikagui' iga ome itekipanowanimej el rey kijiyakej el rey, iwán kejlankej iga yawij kimiktij el rey. Mardoqueo yajki kijlito Ester ken iga kikagui' mo-ijlijtokej inomej tekipanowanimej iwán Ester kimatiltij el rey. Kua' el rey kimati', tatitan iga makimiktikan inomej omen tajtaga'. E' nochi inín yej mochiw kijkuilojkej ipan libro iga amo mamokawa inochi yej mochiwa kua' mandarojto' Asuero.

Después el rey kimá' se weyi cargo se taga' yej itoka' Amán. Inón iga nochi yej onoyaj ipan ikaltenyo palacio motankuaketzayaj iwán motzontokayaj iyixtaj Amán kua' panowayaj itenoj, iga ijkón tatekimá' el rey. E' Mardoqueo ayá' motankuaketzaya niga motzontokaya iyixtaj Amán,^d inón iga Amán poxsan kuejkuesiwi'. E' Amán ayá' kine' tejtetan makichiwili Mardoqueo, sino que kejlán iga makimijmikti

^c Xikita glosario “Corona”. ^d Anka Mardoqueo ayá' motankuaketzaya niga motzontokaya iyixtaj Amán iga Mardoqueo kiweyimatiltiá petz Dios.

inochi israelitajmej yej chantitokej ipan país kan mandarowa Asuero, inochi yej irrazajpa Mardoqueo. Inón iga Amán yajki tajtoto iwán el rey iwán kijlij:

—Israelitajmej senchantitokej iwán tejamej iwán onokej máj ipan sekin altepemej ipan inochi estadojmej yej tej tikmandarowa; iwán yejamej ayá' kichiwaj ken titatekimá'. Siga tej tikye'ita, ¿te iga ayá' tikchiwa se ama' kan titatekimaka iga makimiktikan?, nej nia nimitzmakati komati tomín iga motomín máj makomatiá.

Iwán el rey kikixtij iyanilloj ipan imájpil iwán kimá' Amán iwán kijlij:

—Nej ayá' nikneki motomín. Xaj iwán xikchiwa ken tej tikneki.

Nimanín Amán kitatitanilij itajkuilowanimej el rey, iwán yéj kijlijtiajki ken iga makichiwakan inón ama' iga makititanilikan nochi gobernadormej yej mandarowaj ipan estadojmej ipan sejsé itajtölmej. Kan támi'ya kijkuilokej ama', kitálij itoka' el rey Asuero iwán kisellarojkej iga iyanilloj el rey. Iwán inomej amamej kiwigakej tatitanimej ipan inochi estadojmej yej ono' kan mandarowa Asuero. Ipan inón ama' tatekimaka el rey iga makimiktikan inochi israelitajmej, tajtaga' iwán chokomej, siwatkej iwán kokone', newi makimiktikan. Inochin kinekiáj makimiktikan ipan día trece ipan mes yej itoka' Adar, iwán yej yawi tamiktiti kikuiskej yej itatkímejpa katka israelitajmej. Inón ama' kikixtilijkej mia' copia ipan itájtöl sejsépa estado iga nochi makimatitokan te yawij kichiwatij inón día.

Kua' Mardoqueo kimati' yej Amán kineki makichwa iwán igentej Mardoqueo, poxsan moknomati'. Iwán kakij itzótzol yej tejchikti' iwán motálij kuanex ipan itzontekon, iwán motálij ikaltentenoj el rey, iga ayagaj wel panowa ipan ikalten el rey yej makakijto inompa tzótzol yej tejchikti'. Kua' noyan momati' yej el rey kijkuiloj, israelitajmej moknomatikej iwán kakijkej itzotzolmej yej tejtejchikti', mayunarojkej iwán chokakej poxsan.

Kua' la reina Ester kimati' iga Mardoqueo onoya ikaltentenoj el rey iwán kakijto' itzótzol yej tejchikti', kititan imonsojmej iga makiwiguilikan ye'tzótzol Mardoqueo, iga makikixti inón itzótzol yej tejchikti'; e' Mardoqueo ayá' kine'. Iwán la reina kititan se imonsoj iga makitajtani Mardoqueo te kichij, te iga ijkón taajakijto'.

Mardoqueo kitatapowij imonsoj la reina Ester iwán kijlij inochi yej nemi mochiwa, no kipowilij iga Amán kinekiá makimaka tomín el rey iga wel makimiktikan israelitajmej, iwán kimá' se copia de inón ama' yej Amán kitijtítanya ipan inochi estadojmej. Nochi kimatiltij Ester iga makimati te mochiwasneki iwán iga makitajtowili igentej iná' el rey.

Ijkón iga inón monsoj yajki kan ono' Ester iwán kipowilij nochi yej Mardoqueo kijlij.

Iwán Ester kijlij imonsoj:

—Xaj kan ono' Mardoqueo iwán xikijli iga ayagaj wel kalaki kan ono' el rey, siga ayá' nemi kinotzaj. Siga agaj yokakalaki, ayéj kua' el rey kijtowa, ono' se ley kan kijtowa iga inón yej yokakalaki, makimiktikan. Se wel momanawia siga el rey kitachaltia ibaston de oro kan se nemi kalaki, ijkón sí ayá' kimiktiáj. Xikijli iga kipiaya se mes iga el rey ayá' nemi nenotza iga mania kan yéj ono'.

Iwán Mardoqueo ijkín kijlij inón monsoj iga makijli Ester:

—Amo xikijto iga tej tia timomanawiti iga tono' ipan palacio, miej nemi kimiktiáj tokniwan israelitajmej. Siga tej ayá' titajtowa iwán el rey inán kua' temiktijnekij, Dios nemanawiskej ken iga yéj wel nemanawiaj, e' tej iwán mokniwan anyawij anmikitij. Anka Dios mitztalij iga ximandaro iga xinepalewikan inán kua' temiktijnekij.

Ester kititan sej imonsoj iga makijli Mardoqueo:

—Nia nikchiwati, e' achto xiknechko israelitajmej yej chantitokej Susa iga mamayunarokan iwán maoradokan iga nej; amo matakuaqan niga makonikan nité eyi día iwán eyi yówal. Nej no ijkón nia nikchiwati, iwán niati itenoj el rey malej iga yéj ayá' nemi netatitanilia iwán ayá' nimajmawi siga nia nimikiti.

Mardoqueo nimanin kichij nochi yej Ester kijtoj. Inochi israelitajmej monechkojkej iwán mayunarojkej eyi día iwán eyi yówal.

Ipanya eyi día, Ester kakij iwipil yej kakiajpa reinajmej, iwán kala' kan ono' el rey. El rey ewatoya ipan iweyi-asientoj kan mandarowa, yej tachixto' kaltenkóbapa, iwán kua' el rey kita' Ester iga ono' ipan patio, kijlij iga makalaki iwán kitachaltij ibaston de oro kan ono' Ester. Iwán Ester kala' iwán kichijchin ipuntaj ibaston de oro el rey, iwán el rey kitajtan:

—¿Té tikneki, reina Ester? ¿Té tiktajtanisneki? Wel nimitzmaka la mitad yej nochi nikmandarowa siga tinetajtanilia.

Ester kijtoj:

—Nej nikneki iga aman tej iwán Amán xakan nochan, iga nikchij se takual.

Iwán el rey tatekimá':

—Xiknotzatij Amán iga mawiki igaki' maniakān manitakuatij chan Ester.

Iwán íkua'san el rey iwán Amán yajkij takuatoj chan la reina. Iwán el rey kitajtan Ester:

—¿Te tikneki? Xikijto, iwán wel nimitzmaka la mitad yej nochi nikmandarowa siga tikneki.

Ester kijtoj:

—Nej nikneki iga moſta sej xiwiki iwán Amán iga nia nimitzchiwilitij se' tákual iwán íkuwa'ya nimitzijlij te nikneki.

Amán yajki ichan este yolpaktiajki. E' kua' kisa', kuejkuesiwi' iga kita' Mardoqueo ewato' ipan ikalten palacio. Majya kuesiwi' iga Mardoqueo ayá' motzontoka iga kiweyimatiltiá, inón iga Amán poxsan kuejkuesiwi', e' ayolkisa', iwán yajki ichan. Kua' asi' ichan, Amán kipowilij isiwa' iwán iyamigojmej ken iga inón día kiweyimatiltijkej. Iwán no kijtoj:

—Nej iwán el rey yeguín la reina Ester netamakakej; ayagaj máj takuatoya. Iwán moſta niatij sej nitakuatij iwán el rey iga Ester yawi kichiwati se' tákual. E' inín yej kichiwa la reina, ayá' neyoltaliá kua' nimasi iwán Mardoqueo yej israelita iga yéj ayá' motzontoka notenoj niga ayá' neweyimatiltiá.

Iwán isiwa' iwán iyamigojmej kijlijkej:

—Xiktoka se' weya'kuawi' iwán moſta xiktajtanili el rey iga xikpipilo Mardoqueo ipan inón weya'kuawi' yej tia tiktokati, ijkón tipaktiáj iga titakuati iwán el rey.

Amán kiyé'ita' yej kijlijkej iwán kitekimá' imonsojmej iga makitokakan se' weya'kuawi.

Inón yówal el rey awel kochá, inón iga tatekimá' iga makikuilitij inón libro kan ijikuilijto' nochi yej sucederowa kua' mandarojto' el rey iga makileerowilikan. Pewa' iga kileerowilijkej iwán asikej kan ijkuilijto' ken iga Mardoqueo kinextij ome tajtaga' yej kimiktijnekiáj el rey Asuero.

Iwán el rey kitajtan imonsojmej:

—¿Té kimakakej Mardoqueo iga inón kichij?

Imonsojmej kijtojkej:

—Akimakakej nité.

Después el rey tatajtan:

¿Inán a'yéj ono' ipan patio?

Íkuwa' Amán asi' ipan palacio iwán onoya ipan ipatioj el rey. Wajaj iga kitajtaniliko el rey iga wel makipipilo Mardoqueo ipan weya'kuawi' yej kitokkej. Iwán imonsojmej el rey kijtojkej:

—Amán ono' ipan patio.

—Makalaki —kijtoj el rey.

Iwán Amán kala' kan ono' el rey, iwán kua' óno'ya itenoj, el rey kiwejtajtan Amán:

—¿Té nikchiwas iwán se' taga' yej nikneki manikweyimatilti?

Amán kijtoj pan iyalmaj anka yéj yawij kiweyimatiltitij inón iga ijkín kijtoj:

—Nej nikijtowa iga makiwajligakan se' tzótzol yej tejpa tikakiá iwán se' kawayoj yej tejpa tiktejkawiliá, iwán se' corona makitaliltikan

ipan itzontekon. Después makinotzakān se taga' yej kipiá weyi cargo kan timandarowa iga makita-ajakilti inon taga' yej tej tikneki xikweyimatilti. Después matejkatiá ipan kawayoj, iwán makitayawaloltikan tajkoaltepe' iwán inon taga' yej kitentilantiá kawayoj ijkín makijtojiá: “El rey ijkín kichiwiliá se taga' yej kineki makiweyimatilti.”

Iwán el rey kijlij Amán:

—Nikyē'ita yej tikijtoj. Xikui notzótzol iwán nokawayoj iwán xikchiwiliti ijkón ken tikijtoj, se taga' israelita yej itoka' Mardoqueo, iwán nochi xikchiwa kensan tine-ijlij.

Amán awel teo' máj kichij, sino que kikui' kawayoj, iwán isotantzótzol el rey iwán yajki kita-ajakiltito Mardoqueo iwán kiwiga' ipan kawayoj iga kitayawaloltito tajkoaltepe', ijkín tzajtzitinemiá iyixtaj la gente: “El rey ijkín kichiwiliá se taga' yej kineki makiweyimatilti.”

Kua' Mardoqueo tami' kitayawaloltijkej, yajki sej motalito ikaltentenoj palacio, iwán Amán motalojtiajki ichan, moxaygatzaktiajki iga pinawa.

Ayá' wejkej iga asi', asikej imonsojmej el rey iga kikuioj Amán iga matakuaŋi iga la reina kichij tákual. Iwán kua' nemi takuaj, el rey sej kitajtan Ester:

—¿Té tikneki xiktajtani reina Ester? Yej tiktajtanis, nimitzmkas.

Iwán la reina kijtoj:

—¡Rey! siga melá' iga tineyē'ítaya iwán siga tej tikneki, xinemanawi iwán xikmanawi no nogentej iga nej iwán nogentej nenamakakej inomej yej kinekij manemiktikan iwán ayá' mosewiskej este que manemela'mijmiktikan.

Iwán el rey kitajtan la reina:

—¿Té tikijtoya? ¿A'yéj in inon yej mixewiá iga mitzmiktijnekij?

Iwán Ester kijtoj:

—Yej nemiktijnékijwa' inin Amán.

Kua' inin kika' Amán, momajtij iwán ken tapolijtikawi' iga majmawi iga ono' iyixtaj el rey iwán la reina. Iwán el rey moketza' kan takuajtoya iwán poxsan kuejkuesiwi'. Kisa' kan takuajtoya iwán yajki ipan ijardinyo palacio, miej Amán kawi', pewa' iga kiteki'tajtanielij Ester iga makimanawi iga kimati' iga el rey yawi kimiktiti. Miej Amán kirrogarojto' Ester, Amán montankuaketza' itenoj weyi asiento kan ono' la reina. Íkua' kala' el rey iwán kita' yej Amán kichijto', el rey kijtoj anka tejté kichiwilijneki la reina. Inon iga el rey kuejkuesiwi' iwán kitekimá' isoldadojmej iga makikitzkikan Amán.

Iwán se de inomej soldadojmej kijtoj:

—Amán kitoga' se weya'kuawi' kan kinekiá makipipilo Mardoqueo, inón weya'kuawi' ono' ichan.

Iwán el rey kijlij isoldadojmej:

—¡Ompa xikpilotij Amán sémisán!

Iwán soldadojmej kipipilojkej Amán ipan inón weya'kuawi' yej yéjsan kito' iga ompa katka makipipilo Mardoqueo.

Iwán íkua'san el rey Asuero kimá' la reina yej katka íkal Amán, iwán Mardoqueo yajki iyixtaj el rey, iga Ester kijlij el rey iga Mardoqueo'owa' ikoko. Iwán el rey kimá' Mardoqueo se anillo yej Amán kimakaka iwán Ester kitajlij Mardoqueo iga makicuidaro yej katka íkal Amán.

Iwán Ester sej tajtoj iwán el rey, Ester motankuaketza' iyixtaj el rey iwán kiteki'tajtanilij iga makipata ken tatekimakaka Amán, iga makimiktikan israelitajmej. Ester ijkín kijlij el rey:

—Siga tej tikneki norrey, xikchiwa se' ama' kan makijto iga ay'ya mamochiwa ken tatekimakaka Amán yej kitijtítanya ipan inochi estadojmej iga makimiktikan nogentej; iga nej awel maniksemaka nogentej makimiktikan.

Iwán el rey kijlij Ester iwán Mardoqueo:

—Xikchiwakan se' ama' iga amogentej ken iga amejamej ankiye'itaj iwán xiktalikan notoka' iwán xiksellarokan iga noanilloj iga inón ama' kan tatekimá' Amán kipiá notoka' iwán ono' sellado iga noanilloj iwán aweljo' mopata. E' wel tikchiwaj se' ley iwán matiktijtitanikan noyan.

Iwán kinotzkej itajkuilowanimej el rey iwán kijuilojkej inochi ken iga Mardoqueo kijlijtiajkij. Ijkón iga se' ama' kan tatekimaka el rey, kititanilijkej gobernadormej ipan estadojmej iwán inochi israelitajmej yej chantitokej ipan país kan mandarowa Asuero, kimatiltijkej inón yej ijkuilijto' ipan se' ama'. Inín ama' kijuilojkej ken iga tajtowaj ipan sejsé altepe'. Ipan inón ama' tatekimaka iga israelitajmej wel mamomanawikan kua' iyenemigojmej kimiktijnekiskej. Ijkón iga inín ama' yej kichijkej momati' noyan ipan país kan mandarowa Asuero.

Asi' inón día kua' iyenemigojmej israelitajmej kichixtoyaj iga makimijmiktikan israelitajmej, e' ayá' ijkón mochij iga israelitajmej kitankej, kimiktijkej iyenemigojmej. Israelitajmej monechkojkej ipan sejsé iyaltepemej, ijkón kichijkej ipan inochi estadojmej iga makikitzkikan iyenemigojmej iwán makimiktikan. Kipipilojkej diez yej ipilówampa Amán. Después israelitajmej mosewijkej iwán kichijkej ilwi' iga pakikej iga kitanilijkej iyenemigojmej.

Mardoqueo no kiye'itakej iwán kitalkej iga imaselkayo el rey Asuero iga no mandarowa. Iwán israelitajmej kiye'itakej Mardoqueo iga yéj kichij iga onókeja tamelá.

**Majo' israelitajmej moku epaj sej ipan itajmej,
senyawij iwán Esdras iwán Nehemías**

Esdras 7:1, 6-28; Nehemías 1:1-2:8, 17-20; 4:10-23; 6:15; 8:1-3, 18;

Malaquías 1:1, 6-8; 2:8-9, 13-16; 3:7-10, 13-4:6

Kiwigayay mia' años iga sekin israelitajmej asikej sej Jerusalén iga onoyaj preso ipan país de Persia. Kiskej Persia iwán se lider yej itoka' Zorobabel.^e Inón vej rey yej mandarowaya ipan Persia itoka' Artajerjes yej ipiltzin rey Asuero. Ompa Persia chantitoya no se sacerdote yej itoka' Esdras. Inín sacerdote kimatiá poxsan iley Moisés. Se día inín taga' kitajtanilij permiso el rey iga mayawi Jerusalén, iwán el rey motemá' iga Esdras mayawi iwán nochi yej kinekikej mayakan sej ipan itajmej, iga Dios onoya iwán Esdras. Iwán el rey kimá' Esdras komati oro iwán plata iga makimonsajtachtikan weyitiopan.

Iwán Esdras kinechkoj nochi yej kinekij mayakan Jerusalén. Monechkoj mil ochocientos tajtaga', inimej gente se'ya grupo yej yajkij Jerusalén. Nejenkej nawi mes iwán kua' asikej Jerusalén, pewakej iga kiye'taliáj weyitiopan. Esdras kinotza' mia' sacerdotejmej iga sej matekipanokan iga Dios ken kichiwayaj ikya; iwán no kileerowilijkej itájtol Dios inochi gente iga makichiwakan ken Dios kineki.

Ipan país de Persia onoya se itekipanowani rey Artajerjes, inón taga' de Israel itoka' Nehemías yej tekipanowaya iga kimakaya yej koniaya el rey. Se día kika' iga imurojyo Jerusalén xixitintogo' iwán poxsan moknomati'. Iwán kitajtanilij Dios iga el rey makimaka permiso iga mayawi ipan itaj. Iwán yajki kitato el rey iwán kitajtanilij permiso iga mayawi Jerusalén iga maki-objachiwati muro yej kiyawalojtoya Jerusalén. El rey motemá' iga Nehemías mayawi Jerusalén iwán el rey sej tatekimá' iga mamoyekawilti imurojyo Jerusalén iwán kitalij Nehemías iga gobernador ipan estado de Judea.

Ási'san Jerusalén, Nehemías kinechkoj israelitajmej yej iwán asikej iwán pewakej iga kichiwaj muro. Kua' némiya tekipanowaj yajkij eyi tajtaga' yej ayéj israelitajmej iga kikuejkuesotoj. Walkej iga kipinajtikoj israelitajmej iga yej nemi kichiwaj, kitemowayaj kansan mamomajmagakan. Inón iga israelitajmej yej nemi kichiwaj imurojyo Jerusalén kinentiayaj yej iga momanawiáj siga katacarowaj. Ijkon iga, se ima' tekipanowayaj, iwán iga se' ima' kikitzkijtokej ilanajmej. Inón iga iyenemigojmej majmawiáj iwán awel kitechowayaj, miej Nehemías kanimarojtoya la gente iga matekipanokan.

Nochi kisempolokkej tekipanol iga ki-objachijkej weyi muro ipansan 52 días. Kua' tzopi' muro, kichijkej weyi-ilwi', wan Esdras kileeroj

^eXikita página 172.

itájtɔl Dios kan nochi makikakikan.

Inón vej onoya se profeta vej Dios kitapejpen vej itoka' Malaquías. Dios ijkín kitajtolmá' Malaquías iga makijli israelitajmej:

—Tepiltzin kiweyimati itaj, iwán monsoj kiweyimati ipatrón. Iwán siga nej amoTaj, ¿te iga ayá' anneye'itaj? Iwán siga nej amoTeko, ¿te iga ayá' anneweyimatiltiáj? Amejamej sacerdotejmej annejawilmatij iga annemakaj ofrenda yolka' vej pacha, koxo iwán kokolisyoj. ¿Ix an ompay ken ankichijtokej? Amejamej ankikajtéjkeja iga anye'nemij, iwán ken ankichijtokej, antanejnextiliáj iga mamochiwa vej ayekti. E' nej nia nikchiwati iga la gente amo mamitzye'itakan, iwán mamitzpinajtikan iga ayá' ankichiwaj ken nitatekimaka.

'Ayá' wel nikuiliá iyofrendaj vej kikájteja isiwa'. Ayá' nikuilij yolka' vej nemiktiliá, iga nej nikneki iga amo agaj makikajtewa isiwa'. Iga ijkón ipilowan maneweyimatiltikan. Inán xikitakan te ankichijtokej, porque nikijiya vej ayá' kichiwa ken kijlij isiwa' kua' mokuikej iwán nej nikijiya vej kikajtewa isiwa'.

'Este kua' onóyajo' amo-ikyapatajwan, ankikajtejkej iga ankichiwaj ken nikijtowa pan noley, iwán inán aya'san ankinekij ankichiwaj. Xikchiwakan ken nikijtowa iwán nonos amowan. E' amejamej ankijtowaj: “¿te iga manikchiwakan ken tej tikijtowa?” Nej nikijtowa iga annetachtekikej, iga ayá' annemakaj ofrenda vej ankipiáj. Xikuajligakan amodiezmoj vej ankipiáj iwán anyawij ankitatij iga nimitzye'itaskej. Iwán poxsan nimitzpalewiskej ipan inochi vej ankipiáj.

'Amotajtolmej nepoxyolmiktia iga amejamej ankijtowaj: “¿Téjas iga maniktokakan Dios? ¿Té nimotaniliáj iga matikchiwakan ken Dios tatekimaka? ¿Té nimotaniliáj iga timomachiliáj iga tikchijkej vej ayekti iyixtaj Dios? Tikitaj iga vej kichijtokej vej ayekti, ye'onokej; tikitaj vej kichiwaj vej ayekti, motapialiáj.”

'Nej amoDios, nimitzijliáj iga vej neweyimatiltiáj, nikpoxnekis ken tejté vej pox patiyoj; iwán nikelkawilij vej kichiwa vej ayekti, kenkua' se taga' kelkawiliá ipiltzin vej kichiwa vej ayekti. No yawi asiti día kua' yawi wíkiti ti'ti vej pox wewelkas, ompa vej kichijtokej vej ayekti iwán vej mopoxweyimatij, yawij tatatij ken tikita wa'saka', e' vej neweyimatiltiáj momanawiskej.

'Xikejlamikikan inón ley vej nikmá' notekipanowani Moisés.

'Nej nimitztitaniliskej el profeta Elías kua' aya asi inón día kua' tajuzgaroj Jehová Dios, ipan inón día kua' pox majmawiloj. Yéj yawi kichiwati iga tetajmej mamoye'itakan sej iwán ipilowan, iwán tepilowan mamoye'itakan sej iwán tetajmej, e' siga ayá' kichiwasjej, nej niwi' nita-iknochiwaki iwán nitamela'poloki.

Yej kisucederoj se taga' yej itoka' Job

Job 1:1-2:10

Ipan país yej itoka' Uz, chantitoya se taga' yej itoka' Job. Job ye'nemiá iwán ayá' kichiwaya yej ayekti iga kicredowaya Dios. Poxsan motapialiaya; kipiaya siete mil borrego, tres mil camello, quinientos torojmej yej aradowaj, quinientos burrojmej iwán kipiaya poxsan komati itekipanowanimej. Kipiaya no siete iyokichpilowan iwán eyi isiwapilowan. Job nochipa oradowaya iga ipilowan. Kitajtaniliaya Dios iga makelkawili siga inomej ipilowan kichwayaj yej ayekti iyixtaj Dios.

Se día Tzitzimi' yajki iyixtaj Dios, iwán Dios kitajtan:

—¿Kan tiwalaj?

Tzitzimi' kijtoj:

—Ney ninejnentinemiá ipan inewi inín tajli.

Iwán Dios kijlij Tzitzimi':

—¿Ix tikíta'ya ken iga nemi notekipanowani Job? Ipan tajli kan chantito' ateyi yej kichiwa yej yekti iwán ken yej maye'nemi ken Job. Yéj nemela'credowa iga inewi iyalmaj iwán ayá' keklamiki tejté yej ayekti.

Tzitzimi' kijlij Dios:

—Job kimati iga tej ticuidarojto'; ticuidarowiliá íkal iwán inewi yej kipiá; inón iga mitzcredowa. Tik-rricojtílija poxsan. E' siga xikuili inochi yej kipiá, tia tikitati siga ayá' tajtoj a contra iga tej.

Iwán Dios kijlij Tzitzimi':

—Wel tikchiwa ken tikneki; inochi yej yéjpa kipiá ono' ipan moma', e' yéj amo te xikchiwili.

Iwán Tzitzimi' kisa' iyixtaj Dios.

Job onoya ichan kua' kita' nemi asi se itekipanowani iwán kijlij:

—Torojwewetkej aradojtoyaj, iwán burrojmej takuajtoyaj kua' kempasan asikoj yej tachtekij iwán kimijmiktijkej yej iwán nisenemiáj, iwán kichtekilijkej inochi yolkamej. Nejsan yej wel nicholoy iga nimitzmatiltiko.

Tatapojtóyao' Job iwán itekipanowani, kua' asiko se' iwán kijlij:

—Ti'ti yej kititan Dios walaj ipan cielo iwán kitatij borregojmej, iwán tekipanowanimej. Nejsan yej wel nicholoy iga nimitzmatiltiko.

Miej tatapojtoyaj Job iwán inín itekipanowani, asiko se' iwán kijlij:

—Inomej enemigojmej kichtekikoj camellojmej^f iwán kimiktijkej yej iwamej ninemiá. Nejsan yej wel nicholoy iga nimitzmatiltiko.

Iwán miej tatapojtoya Job iwán itekipanowani asiko se'ya tekipanowani iwán kijlij:

—Mookichpilowan iwán mosiwapilowan takuajtoyaj chan mopiltzin

^f Xikita glosario “Camello”.

vej tekoko, iwán walaj ejeka' vej tajpalej iwán kiwetziltij kajli iwán nochi mikikej. Nejsan nicholaj iga nimitzmatiltiko.

Iwán Job poxsan moknomati' iwán motankuaketza' ipan tajli iwán kijlij Dios:

—Kua' ninaceroj até nikuajli' iwán kua' nimikis ayá' nikuigas nité. Tinemá' nochi iwán inán tinekuilij sej nochi. Nimitzweyimatiltiá tej noDios.

Íkua' Job ayá' kikajtej iga moconfiarowa ipan Dios.

Se' día yajki sej Tzitzimi' iyixtaj Dios iwán Dios kijlij:

—¿Kān tiwalaj?

Tzitzimi' kijlij:

—Nej ninejنتينemiá ipan inewi inán tajli.

Iwán Dios kijlij Tzitzimi':

—¿Ix tikíta'ya ken iga kichiwa notekipanowani Job? Ipan inewi tajli kān chantito' ateyi nisé taga' vej makichiwa vej yekti ken kichiwa notekipanowani Job. Moconfiarójtó'san ipan nej, iwán ayá' kichiwa vej ayekti malej iga tikuilij nochi vej kipiaya.

Tzitzimi' kijlij Dios:

—Siga mamenfermaro Job, tia tikitati siga ayá' yawi maltajtoti iga tej. Dios kijlij Tzitzimi':

—Ono' ipan moma', e' amo xikmikti.

Tzitzimi' kisa' iyixtaj Dios iwán yajki chan Job. Tzitzimi' kichij iga Job makasi kekex ipan ikajlo'. Pewa' inón kekex ipan iyikxi iwán asi' este ipan itzontekon. Motalito nexko iwán kikui' tepalka' iga kijchiki ikajlo' iga pox kekexkiaya. Iwán isiwa' kijlij:

—Siga Dios poxsan nemi mitziknochiwa, ¿ix tikweyimatiltijtossan? Xikmaldecíroya Dios iwán ximíkiya. Ijkón ay'ya máj timoknochijos.

Kijtoj Job:

—Tej titajtowa ken tikita se vej ayá' kixmati Dios. E' siga tikuiliáj vej yekti vej Dios temaka, no matikuilikan vej ayekti.

Malej iga Job kwaloto', ayá' maltajtoj iga iDios iwán ayá' kichij vej ayekti iyixtaj Dios.

Job ayá' kimalijlij Dios malej iga moknomatito'

Job 2:11-13; 3:1-3, 26; 4:1; 5:6-8; 6:24, 30; 8:1-22; 10:2; 11:1-6;

13:4; 16:1; 19:25; 23:12; 31:1-35; 38:1-39:30; 42:1-17

Kua' eyi iyamigojwan kimatikej iga Job wetító'ya, yajkij kiyolchikawatoj. E' kua' kitakej, ay'ya kixmatikej iwán chokakej este waktzajtzikey. Iwán siete días iwán siete yówal ewatoyaj talpan itenoj Job, e' ni agaj ayá' tajtoj, iga kitayaj iga poxsan kisufrirojtó'.

Iwán Job pewa' iga tatapowa, kijtoj:

—Anka máj yekti katka amo semi manono, iga amo ijkín maniksufrirojtó ken inán. Siga wel katka nimikiá anka ijkón máj yekti, iga poxsan niksufrirojtó' iwán nej anikmati te iga. Nikmátisan iga ayá' nikchij yej ayekti, iwán nej nipoxtekipanowa.

Iwán se de iyamigojwan yej ewatoya íwan, kijlij:

—Nemi timoknochiwa poxsan iga ayá' tikijtowa iga tikchij yej ayekti. ¿Te iga ayá' timotenxitoma iyixtaj Dios iga tikchij yej ayekti? Iwán ijkón ay'ya timoknochijos.

Job kijlij iyamigoj:

—Xine-ijli, ¿te nikchij yej ayekti? Báldejsan tikijtowa iga nikchij yej ayekti, porque nej ayá' nikchij yej ayekti.

Iwán sewo' iyamigoj kijlij ijkín:

—Siga katka tiye'nemiá, Dios mitzpalewiaya iwán ayá' mikiáá mopilowan. E' tikmátijya siga tikelkawaj Dios, nochipa tiawij timoknochiwatij.

Job kijtoj ijkín:

—Nej ayá' nikijtowa iga ayí' nikchiwa yej ayekti. Nej nikmati iga nikchiwa yej ayekti. Siga Dios mane-ijli katka te iga niksufrirojtó', inán nipaktóya.

Iwán sewo' iyamigoj Job pewa' iga tajtoj, iwán ijkín kijlij:

—Anka poxsan tikchij yej ayekti; siga Dios katka mamitziknochiwa iga inochi yej tikchij, anka ayá' tikijyowij. Dios mitzchokiliá, inón iga ayá' mitziknochiwa iga inewi yej ayekti tikchij.

Iwán Job kijtoj:

—Ayéj ijkón ken amejwan ankijtowaj, iga ayá' ankimatij nité. Amejamen ken kuá' inón médico yej ayá' kimati te irremediojyo kitáliliá yej ono' enfermo. Máj yekti iga ay'ya máj xitajtokan. Nikneki manikaki yej Dios yawi ne-ijliti, porque nej nikmati iga ayá' nemi nikchiwa yej ayekti. Nej nikmati iga yej nemanawia isato'; malej iga nej manimiki, nikmati iga wíkiti día iga nia niknojma-itati Dios. Iga nej máj yekti manikaki yej Dios kijtowa que iga manitakua.

'Nej nikmati iga Dios yawi kinknochiwati yej kelewia yej ayéj isiwa', e' nej ayá' nemi nikchiwa ijkón. Ayagaj nemi nikajkawawa niga nikuilijneki yej itatkimej. Iwán ayá' nikelwilij isiwa' novecinójmej, niga nikinknochiwa nomonsojmej, iwán ayá' nikajkawaj yej ayá' motapialiaj, sino que nej nikpalewij yejamen. Nikmakakej yej kinekiáj inomej yej ayá' motapialiaj. Ayá' nimoconfiarowa ipan tomin, sino que nej nochipa nimoconfiarowa ipan Dios. Ayí' nikweyimatiiltij tonati' iwán metzti,⁸ iga ma-ijya ken nodios. Nikperdonaroja noenemigojwan, iwán ay'ya

nikijiyaj. Nochipa nikipalewíj noamigojwán. Dios makijto sigá melá' yej amejwán ankijtowaj, iga nej nemi niksufrirowa iga nikchij yej ayékti.

Iwán wáľaj se ajkamalaka' iwán ipan inón ajkamalaka' tajtoj Dios iga kinotza' Job, kijlij:

—¿Té moteki in tej iga xidudaro iga yej nej nikchiwa? Tej ayá' tikmati nité. Inewi yej nej nikchiwa inochi yejkti. Nej nikmandarowa inochi yej ono' ipan inín tajli: gente, animalmej, totomej iwán inochi yej ono' ipan cielo. Tej ayá' tikmati ken iga nikchij cielo iwán tajli iwán inochi yej ono'. Tej ayá' tikmati kan taksato' tajli iga amo mawetzi. Ayá' tikmati ken iga niktzakuilijto' lámár iga amo mapexoni. Tej awel tikchiwa iga matanesi. Ayá' tikmati ken iga tanesi iwán tayowati, niga tikmati ken iga mochiwa granizo, inón tiawa' yej ken hielo. Ayá' tikmati kan ígapa wí' ejeka' iwán tiawa' iwán ajwich. Malej iga xikijto katka: “¡Mawiki tiawa!” iwán awel tikwetziltiaya. Atikixmati kempa sitalimej. Ayá' tikmati ken iga kasij itakualmej totomej iga ipilowan, iwán ken iga pox tajpalej kawayoj. Ayá' tikmati ken iga kuiximej patanij este pox ajko. Niga tikmati te iga aguilajmej kichiwaj itapasolmej pox ajko. Iwán atikmati ken iga wel kitaj este ipan itapasolmej yej kinekij makikuakan, iwán este ompa patantitemowaj iwán kikitziáj. Siga ayá' tikmati nisé yej nimitzijilij, ¿weljo' tine-ijliá iga tej tikchiwa yej san yejkti?

Iwán Job kijtoj:

—Ikyay nikakto' motájtól iwán inán nikita iga ayá' nikeljamiki ken tej tikeljamiki. Tej weyi mopoder iwán tej nochi tikmati. Nikmati sigá tej ayá' tinepalewía nej awel nikchiwa nité. Inón iga nimoyolpata iga akajasi iga ken nikijtojka.

Iwán Dios kijlij inón eyi iyamigojwán Job yej iwán onoyaj:

—Nimitzkuesowilijtokej iga ayéj ijkón ken ankijtojkej de nej, nosiervoj Job sí kijtoj yej melá'. Inán xikuikan siete torojtitzin iwán siete borrego iga xinetalikan iga ofrenda iwán xiktajtanelikan Job iga maorado iga amejwán, ijkón nia nimitzelkawilitij iga annepantijkej iga nej nikiknochijto' Job.

Iyamigojmej Job kichijkej ken Dios kitekimakakej. Iwán Dios kika' Job. Iwán kuá' támi'ya oradoj Job iga iyamigojmej, Dios kipajtilij ikekex, iwán kimá' majya komati yej kipolojka que yej kipiaya achto. Ijkón iga Job sej kipiá' catorce mil borregojmej, seis mil camellojmej, mil yunta yej aradowaj iwán mil burrojmej. Kipiá' no se' siete iyokichpilowan iwán eyi isiwapilowan. Iwán Job onóyao' se' 140 años máj, iwán kítago' sej inietojmej iwán yej inietojmej ipilowan.

Itakui'mej israelitajmej

Salmo 1

Paktokej yej ayá' kitajtolkuuj inomej yej ayá' ye'nemij, niga kichiway ken kichijtokej inomej yej kichiway yej ayekti, iwán ayá' motokaj iwán inomej yej kajawilmaj Dios.

Yejamen paktokej iga kichiway ken Dios tatekimaka. Nochipa kejlantokej iley Dios.

Yej kichiway ijkón, ken tikita se kuawi' yej ixwato' ipan aten, nochipa taki, iwán iyiswayomej ayá' pilinij niga ayá' xixxinij.

¡Iwán nochi yej kichiway, ye'kisa!

E' yej ayá' kicredowaj Dios, ayéj ijkón. Yejamej ken kua' iwa'iswayo trigo yej wel kiwiga ejeka'. Ayá' momanawiskej, niga wel sen-onoskej iwán inomej yej kiweyimatiltiáj Dios.

Yej kinekij Dios, kichiway ken yéj kijtowa, inón iga ye'kisaj. E' inomej yej ayá' kicredowaj Dios, ayá' kinekij kichiway ken Dios kitekimaka, wan pojpoliwij.

Salmo 23

Jehová kita iga maniye'ono, ken tikita se yej kicuidarowa iborrego, inón iga ayá' nepolowa nité. Ken tikita yéj newiga iga manimosewi ipan sakayoj yej este xoxoxokti', iwán yawi neamakati kan yawaltito'. Neyolchikawa iwán newiga ipan ye'ohti, iga mamoweyimatilti itoka'.

Kua' nipanowa pan kuajkuantas yej neyolmiktiá yej este nemiktijnekiy, ayá' nimajmawi, iga nikmati iga tej noDios tononowan; iwán mobaston yej iga tikpewa borrego, neyoltaliá.

Tej tine-ixnantiá ipan mesa iga nitakua iyixtaj yej ne-ijiyaj. Tej noDios tite-ijiknijn iga tineye'ita: tinetaliliá aceite ipan notzontekon iwán tinetemiliá novasoj este pepexoni. Tineye'ita iwán tinenekis nochipa iwán nichantitos mochan nochipa, tej tinoTeko.

Salmo 51

Tej Dios, xinechokili, porque tej tipoxte-ijiknijn iwán annenekij. Achi xineelkawili nochi yej nikchij yej ayekti. Nimokuitiá iga nikchij yej ayekti; nikchij yej ayekti mo-ixtaj iga ayá' nikchij ken tej tikneki, iwán kajasi iga xine-iknochiwa. Porque este iga noye' netalaxwij, nikchijto'ya yej ayekti. E' tej tikye'ita yej ayá' kiyana nité ipan iyalmaj iwán tej tinepalewij iga inin manikentendero. Inón iga nimitztajtaniá iga xineelkawili yej nikchij iwán manono este nichipakti' mo-ixtaj.

Amo xinekajtewa, iwán moEspíritoj maono nowan. Xine-ejlanti se iga tej tinemanawij, iwán se iga nia niyolpaktoti. Iwán moEspíritoj

nepalew_{ij} iga maniknextili sekin iga kichijkej yej ayek_{ti}, iwán niknextilij ken iga makichiwakan ken tej tikneki.

Xinemanawi iga amo mane-iknochiwakan ken inomej yej kichijkej yej ayek_{ti}, iwán nimitztakuikilij iga nimitzweyimatiltij. Porque nej nikmati iga tej ayá' tikneki manimitzmiktili yol_{kamej} iga noofrendaj, sino que tej tikneki iga amo manimoweyimati iwán manimoku_{iti} iga nikchij yej ayek_{ti} iwán nikneki xono nowan.

Salmo 115:1-13

Amo maneweyimatiltikan nejamej, sino que mamitzweyimatiltikan tej iga annepoxnekij iga tej timela'Dios.

¿Te iga manimosemakakan iga ijk_{in} mane-ijlikan iga nepinajtiáj?: “¿Kan ono' amoDios?”

NoDios ono' ipan cielo iwán yéj wel kichiwa nochi yej yéj kineki. Iyidolojmej la gente chijto' iga oro iwán plata, iwán inómejwa' itachíwalpa taga'. Tenyojkej, e' awel tajtowaj; ixyojkej, e' ayá' tacháj; yakyojkej, e' awel ta-ijnekuij; mayojkej, e' awel tachijchimij; ikxiyojkej, e' awel nejnemij. Nisé tájt_{ol} awel kisa ipan iten. Ijkonsan n_o yej kichiwaj ídolo, iwán ijkonsan n_o yej kicredowaj idolojmej.

Nogentej, ximoconfiarokan ipan toTeko; yéj yej tepalewiá iwán temanawiá. Amejwan sacerdotejmej, ximoconfiarokan ipan toTeko, iga yéj tepalewiá iwán temanawiá. Nochi yej kiweyimati toTeko, ximoconfiarokan ipan, yéj yej tepalewiá iwán temanawiá. Mia'ya vej tepalew_{ij}; tesenye'chiwa iwán topilowan. Dios kipalewiá yej kiweyimatiltiá, yej yolejkej iwán yej aya yolejkej.

Salomón tanonotza

Proverbios 1:7-8

Iga tikmajmawiliáj Dios, ompa pewas iga tikmatij katiapa yej Diospa kineki iga mamochiwa; e' yej xeto'nemij kijiya ye'tájt_{ol} yej tanonotza.

Nopiltz_{in}, xikchiwa ken iga mitzn_{onotza} motaj, iwán amo xikelkawa ken iga mitzn_{extilij} moye'.

Proverbios 3:5-6

Ximomela'confiaro nokta ipan toTeko, amo ximoconfiaro ipan yej tejpa tikmati.

Xikejlanto Dios ipan nochi yej tikchiwa iwán yéj mitzpalew_{ij} iga xiye'nemi ipan ye'ojti.

Proverbios 3:12

Ijkón ken tetaj kajajwa ipiltzín iga kipoxneki, ijkón nō Dios kajajwa inochi yej kineki.

Proverbios 6:23

Yej tenextiliá itájtōl toTēko, tetawíá kan takomichkan; kua' itájtōl tenonotza iwán teajajwa, inón teojmaka iga matiye'nemikan.

Proverbios 10:1

Tepiltzín yej kitapejpena ken iga nemi, kiyolchikawa itaj; e' tepiltzín yej xejxeto'nemi, kiyolmiktiá iye'.

Proverbios 10:19

Yej pox tajtajtowa, kijtowa mia' tájtōl yej ajayēkti, e' yej kitapejpena yej kijtowa, inón sí, kimati kén iga ye'nemi.

Proverbios 13:1, 3

Tepiltzín yej kimati katiapa yej yēkti, kitajtolkaki itaj kua' kinonotza; e' yej kajawilmati Dios, ayá' kikaki malej iga kajajwaj. Yej ye'tajlanto' kitapejpena achto te yawi kijtoti, e' yej santajtajtowa, igánajsan mopoipolowa.

Proverbios 13:24

Yej ayá' kichiliyarowa ipiltzín kua' kichiwa yej ayēkti, inón ayá' kineki; e' yej kineki ipiltzín, kichiliyarowa kua' kajasi.

Proverbios 15:5

Yej xejxeto'nemi ayá' kikakisneki kua' kinonotza itaj; e' yej kitajtolkaki kua' kinonotzaj, inón kimatis ken iga ye'nemis.

Proverbios 15:20

Tepiltzín yej kitapejpena ken iga nemi, kiyolchikawa itaj; e' tepiltzín yej xejxeto'nemi, iga yéj, pinawa iye'.

Proverbios 16:24

Ye'tájtōl tzopeli' ken tikita nekti; teyoltzopeliá wan teachitialiá.

Proverbios 17:27-28

Yej kimati ken iga maye'nemi, ayá' pox tajtowa. Yej xeto'nemi, nō wel kijliskej iga ye'tajlanto', siga ayá' pox tajtowa.

Proverbios 19:18

Xiknoṇotza mopiltzṇ miej weljo', amo santá' motechko mopoꝓpoloꝓ.

Proverbios 20:7

Taga' yej ye'nemi, ipilowaṇ paꝓij iga kichiṇwaj kensan kichiṇwa itaj.

Proverbios 22:6

Xiknextili mochoochṇ kén iga maye'nemi; ijkón kua' yóleja ayá' kikajteṇwas ye'ojti.

Proverbios 23:13-14

Amo ximajmawi iga tikchilyarowa mochokotzṇ kua' kichiṇwa yej ayekti, porque iga tikmagas ayá' tia tikmiktiti, majwa' tikmaṇawij iga amo mamopoꝓpolo.

Proverbios 23:24

Tetaj yej kipiá ipiltzṇ yej wel kitapeꝓpena kén iga ye'nemi, inón tetaj kajasi iga mapakto.

Proverbios 25:28

Ken se altepe' yej ayá' kolaltito', awel momaṇawiá iga ayá' tzakto'; ijkón se taga' yej imaṇtika awel kichiṇwa iga maye'nemi.

Proverbios 29:15

Chilillo iwán tanonótzal tenextiliá ken iga matinemikaṇ; e' chokotzṇ yej ayá' kinonotzaj, yéj itechko iga pinawas iye'.

Proverbios 29:17

Xiknoṇotza mopiltzṇ, iwán wel tiye'onos, iwán yéj mitzyolchikajtos.

Proverbios 31:30

Imonsajyo siwa' wel te-ixkajkayawa, e' se siwa' yej kiweyimatiltiá toTeko, kajasi iga mamoye'ita.

Eclesiastés 4:13

Máj valerowa se chokotzṇ yej ayá' motapialiá yej kitapeꝓpena ken iga maye'nemi, que se rey yej wéweja iwán xetokti', yej ayá' kineki agaj makinonotza.

Apéndice

Inín te-ijliá de inón cuatrocientos años este kuá' moaltepétilija sej Jerusalén este kuá' wálah Jesucristo ipan tajli

Esdras, Nehemías iwán Malaquías tepowiliáj ken iga sekin israelítajmej mokuepkej sej ichamej Jerusalén. E' inón vej rey de Persia kimandarowaya mia' paismej iwán inonsan rey kimandarowaya no israelítajmej. Después rey vej itoka' Alejandro vej ichan ipan país vej itoka' Grecia kitanilij inón rey de Persia. Vej de Grecia kijliáj griego.

Después se' rey de Grecia vej itoka' Antíoco ayá' kinekiá iga israelítajmej makiweyimatiltikan Dios. Inón iga el rey tatitan iga mamochiwa se altar tiopan-ijti' vej ono' Jerusalén iga ompa israelítajmej makitatikan yolkamej iga makiweyimatiltikan se ídolo vej ompa griegojmej kiyokatalkej. Iwán inín ayá' kiye'itakej israelítajmej iwán pox kuejkuesiwikej iwán yajkij icontraj griegojmej iwán kitanilijkej. Israelítajmej íkua'ya pewa' iga momandarojkej, ay' agaj se' kimandarojtoyaj, vejámensan momandarojkej cien años.

Iwán íkua'ya israelítajmej kichijkej tiopamej, vej kijliáj sinagoga, ipan sejsé' altepemej kan monechkowayaj iga kikakiáj itájtol Dios cada sábado. Ipan inimej tiopamej tamachtiayaj. Iwán ipan sejsé' de inomej tiopamej kitaliayaj se vej mandarowa, iwán yejamen kitapejpenayaj tajtaga' vej kileerowa itájtol Dios iwán vej oradowa cada sábado. Iwán no kijuzgarowayaj iwán kicastigarowayaj vej ayá' kichiwayaj ken kijtowa itájtol Dios.

Iwán inonsan tiempo no mochij se grupo de israelítajmej vej kitokawiyayaj fariseojmej. Inín toka' kijtojneki: “yokatito” iga makichiwákanki' ken kineki Dios. Yejamej kicuidarojkej itájtol Dios iga amo mapoliwi. Sekin de yejamej pewakej iga kojpa-ijkuilojkej itájtol Dios iga imamej iga inón vej aya teyá máquina. Iga inín kichijkej, kichijkej ye'tekipánol, e' pewakej iga moweyimatikej. Iwán ayompa kentenderowayaj iley Dios, kijtowayaj ken yejamen kinekij. Iwán kijkuilojkej se' leymej, iwán inimej leymej vej kichíjkejo' ken yejamen kinekij, majya sej kiye'itayaj que iley Dios vej achto kimá' israelítajmej.

Onoya nõ sekin yej kijliayaj saduceojmej. Inimej saduceojmej ayá' miakejmej ken fariseojmej, e' malej iga ayá' pox miakejmej, pox ta-ixmatiáj iwán yejamej poxsan motapialiayaj. Sekin saduceojmej walkej ipan ipilówampa katka Zadoc yej ijefej sacerdotejmej yej onoya kuá' onoya rey David. Inimej ayá' kinekiáj iga se ma-ijya sacerdote iga makiserviuro Dios, sino que kinekiáj ma-ijyakan sacerdotejmej iga san mamandarokan. Inomej saduceojmej ayá' kicredowayaj kan kijtowa itájtol Dios iga yej mikto' ojpa-ísaso' sej, niga kicredojkej iga ono' angelejmej, niga kicredojkej iga ono' espíritu; kicredowayaj yejsan ijkuilijto' ipan iley Moisés. Iwán ay'ya kinekiáj makichiwakan ken tamachtiayaj iyikyapatajwan, iwán kijtowayaj iga a'san nesi' wel kentenderowa iley Dios kensan se kinekis.

Ipan inón tiempo kuá' griegojmej kidominaroytoyaj noyan ipan tajli, la gente máj komatimej yej tajtowayaj ipan sesan tájtol, petz griégojsan. Iwán itájtol Dios yej ijkuilijto' ipan tájtol hebreo, inón tiempo mo-ijkuiloj sej ipan tájtol griego iwán kitokawijkej Septuaginta.

Máj máj, romanojmej (yej walkej ipan país yej inán kijliáj Italia) kitanilijkej griegojmej, iwán romanojmej pewakej iga tadinaroykej noyan ipan tajli. Noyan tatekimakayaj iga makipagarokan impuesto iwán ayá' kichokiliayaj nisé altepe' yej kitaniliayaj. Romanojmej kiwigáyaja más de sesenta años iga kimandaroytoyaj israelitajmej kuá' toTeko Jesucristo walaj ipan tajli.